

MODERN KLASİKLER

FLANN O'BRIEN

AĞACA TÜNEYEN
SWEENEY

SUNUŞ
ARMAĞAN EKİCİ

TÜRKÇESİ
GÜLDEN HATİPOĞLU

§

EVEREST

1288

FLANN O'BRIEN

Gerçek adıyla Brian O'Nolan on iki kardeşin üçüncüsü olarak 5 Ekim 1911'de bugün Kuzey İrlanda sınırları içinde kalan Tyrone kontluğunun Strabane ilçesinde dünyaya geldi. Yaşadıkları yerde İrlandaca dilinde eğitim veren bir okul bulunmadığından, çocuklarının İngilizce dilinde eğitim almasını istemeyen babasının tercihiyle 12 yaşına kadar evde eğitim aldı. 1922'de ailesiyle birlikte Dublin'e taşındı. 1929'da Dublin Üniversitesi'ne başlayarak edebiyat okudu. Yaratıcı dehasının ilk örneklerini öğrencilik yıllarında katıldığı münazara kulüplerinde yaptığı konuşmalarda, öğrenci dergilerinde yazdığı yazılarda, sonrasında 1934'te arkadaşlarıyla kurduğu ve editörlüğünü üstlendiği *Blather* (Zırva) adlı dergide sergiledi. Bu dergilerde Brother Barnabas takma adıyla yazılar yayımladı. 1935'te İrlanda Kamu İdaresi'nde göreve başladı ve emekli olduğu 1953 yılına kadar çeşitli yerel hükümetlerin özel sekreterliğini yaptı. İlk romanı *At Swim-Two-Birds* 1939'da yayımlandı. Samuel Beckett ve James Joyce romandan övgüyle bahsettiler. İkinci romanı *Üçüncü Polis* yayınevleri tarafından geri çevrilerek yazarını büyük hayal kırıklığına uğrattı (yazarın ölümünden sonra 1967'de basıldı). 1941'de İrlandaca yazdığı *An Béal Bocht/The Poor Mouth* adlı üçüncü romanını yayımladı. Bundan sonra hemen hemen yirmi yıl hiç roman yazmadı. 1940 yılında *Irish Times* gazetesinde Myles na Gopaleen takma adıyla köşe yazıları kaleme almaya başladı. Otuz yıl boyunca "Cruiskeen Lawn" (Dolup Taşan Minik Küp) başlıklı köşesinde neredeyse her gün yazdı. Bu yazılar yazarın ölümünden sonra *The Best of Myles*, *The Hair of the Dogma*, *Further Cuttings from Cruiskeen Lawn* ve *At War* adlı kitaplarda bir araya getirildi. Ölümünden birkaç yıl önce tekrar roman yazmaya başladı ve 1961'de *The Hard Life* (Zor Hayat), 1964'te *The Dalkey Archive* (Dalkey Arşivi) adlı romanları basıldı. 1 Nisan 1966'da Dublin'de öldü.

GÜLDEN HATİPOĞLU

1974 yılında İstanbul'da doğdu. 1992-1995 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nde okuduktan sonra öğrenimini yarıda bırakarak İzmir'e yerleşti. 2001 yılında Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. James Joyce'un *Ulysses* adlı eseri üzerine yazdığı yüksek lisans tezini 2004 yılında tamamladı. Halen Flann O'Brien üzerine yazdığı doktora tezi üzerinde çalışmakta ve Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde görev yapmaktadır.

FLANN O'BRIEN

**AĞACA TÜNEYEN
SWEENY**

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

§

Yayın No 1288
Modern Klasikler 3

Ağaca Tüneyen Sweeny
Flann O'Brien

Kitabın Özgün Adı: *At Swim-Two-Birds*

Yayına hazırlayan: Armağan Ekici
İngilizceden çeviren: Gülден Hatipoğlu
Kapak tasarımı: Beste Doğan
Sayfa tasarımı: Hülya Fırat

© 2014, Flann O'Brien

© 2014, bu kitabın tüm yayın hakları Anatolia Lit Agency aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

Bu kitap Ireland Literature Exchange, Dublin, İrlanda çeviri fonunun katkılarıyla yayımlanmıştır.

www.irelandliterature.com
info@irelandliterature.com

1. Basım: Eylül 2014
ISBN: 978 - 605 - 141 - 723 - 3
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

AĞACA TÜNEYEN SWEENY

Önsöz

I.

Brian O’Nolan, ilk romanını *At Swim-Two-Birds / Ağaca Tüneyen Sweeny* başlığıyla 1939’da, Flann O’Brien imzasıyla yazdığında 28 yaşındaydı. Kitabın ilk baskısı, altı ay içinde 244 adet satmıştı ki, Londra’daki yayınevinin deposuna düşen bir bomba geriye kalan kopyaları yok etti. Yine de, kitabın bir kopyası Paris’teki James Joyce’a, bir kopyası da Buenos Aires’teki Jorge Luis Borges’e ulaşabilmişti.

Kitap, ömrünün sonuna yaklaşmış, gözleri pek görmeyen, neredeyse tüm gücünü *Finnegans Wake*’i yazmaya verdiği için çağdaşlarını okumaya ilgisini büyük ölçüde kaybetmiş Joyce’un son okuduğu kitap oldu. Joyce’un kitap ve O’Nolan hakkındaki övgü dolu sözlerini bugün O’Brien kitaplarının arka kapaklarında sık sık görüyoruz. Borges ise, o yıllarda, zengin ev hanımlarına hitap eden bir derginin edebiyat köşesini yazıyordu; kitap çıkar çıkmaz bu dergi için yazdığı *Kurmaca Kurmacanın İçine Yerleştiğinde* başlıklı kısa yazıda, hikâye içinde hikâye / ayna içinde ayna geleneğini *Binbir Gec*’den, Cervantes’ten, *Hamlet*’ten ve Russell’in paradokslarından başlayarak anlattıktan sonra şunu söyler: “...pek çok labirent saydım size, ama bunların hiçbirini Flann O’Brien’in kısa zaman önce çıkan kitabı *Ağaca Tüneyen Sweeny* kadar karmaşık değil. (...) *Ağaca Tüneyen Sweeny* yalnızca bir labirent değil: kitap, İrlanda romanını yaratmanın pek çok olası yolu üzerine bir tartışma, İrlanda’nın tüm stillerini örnekleyen ya da parodisini yapan düzyazı ve nesir alıştırımlarından oluşan bir repertuar aynı zamanda.”

Brian O’Nolan, bunun hemen ardından Flann O’Brien imzalı ikinci romanını yazdı (*The Third Policeman / Üçüncü*

Polis). Bu roman yayınevi tarafından reddedilince, O’Nolan küserek romanı sakladı; soranlara romanın elyazmasının nasıl yokolduğu ile ilgili hikâyeler anlatmaya başladı. Böylelikle, genç yaşta yazdığı ilk kitabı döneminin en yenilikçi, en önemli yazarlarının büyük beğenisini toplayan, bastıramadığı ikinci kitabı 70 yıl sonra bir çağdaş karamizah klasiğine dönüşecek olan, yirminci yüzyılın en ilginç, en eğlenceli yazarlarından biri, onyıllar boyunca gözden kaybolmuş oldu. Bu düşkırıklığının O’Nolan’ın hayatının akışı ve genç yaşta ölümü üzerinde belirleyici olduğunu düşünüyorum.

Bu düşkırıklığından sonra, Flann O’Brien’ı (kelimenin düz anlamıyla) bir çekmeceye kilitlemiş olan Brian O’Nolan, cebinden yeni bir takma isim çıkardı: Myles na gCopaleen (İrlandaca, küçük atların/midillilerin Myles’ı). Bu adla yıllar boyunca *The Irish Times*’a yazdığı günlük mizah yazıları çok popüler oldu. Brian O’Nolan’ın en eğlenceli metinlerinden bazıları bu gazete sütununda çıktı: okunmadan bekleyen kitaplarınızı eşe dosta ayıp olmasın diye eskitme servisi, tiyatrodaki kültürlü bir insan gibi görünmenizi sağlayacak vantrilog hizmetleri, “klişeler kateşizmi” gibi klasikler hep bu yazılar arasındaydı. Myles, ayrıca, 1941’de İrlanda köylü hikâyeleriyle dalga geçen bir romanı İrlandaca yazdı (*An Béal Bocht*).

Myles’in gazete yazıları, Ahmet Rasim’in *Şehir Mektupları* ile büyük benzerlik taşıyor. Şehir hayatını konu alan, herşeyle dalga geçen, özellikle tiyatro, eğlence, meyhane hayatını, basın ve edebiyat dünyasını tiye alan, şehrin konuşmalarını, diyalektlerini, şakalarını kayda geçiren, yer yer cidden korkunç kelime oyunları içeren, bu arada bizzat kendisiyle ve gazetenin editörüyle dalga geçerek didişen günlük yazılar bunlar. Aralarındaki kardeşlik öyle ileri ki, Myles’ı merak edenlere, önce Ahmet Rasim’i okuyarak havaya girmelerini tavsiye edebilirim.

Meşhur “sakın geç kalma erken gel” şarkısının sözlerinin Ahmet Rasim tarafından yazılmasının arka planındaki hikâyenin, eşinin ona meyhanelerde geçirdiği zaman için ettiği sitemler olduğu söylenir. Ahmet Rasim ile O’Nolan arasında bu konuda da bir ortaklık vardı. O’Nolan’ın hayatının büyük bölümüne alkolizm damgasını vurmuştu; giderek mesai saatlerinde de içmeye başladığı için 40’lı yaşlarında devlet memuriyetinden erken emekli edildi ve çok genç yaşta, 55 yaşında hayatını kaybetti.

1940’ta çekmeceye kilitlenen Flann O’Brien, O’Nolan’ın ömrünün son yıllarında tekrar ortaya çıktı. 1961’de *The Hard Life* adlı romanı, 1964’te *Üçüncü Polis*’in bazı bölümlerini tekrar kullanan *Dalkey Archive/Dalkey Arşivi* yayımlandı; 1966’daki ölümünün ardından, 1967’de *Üçüncü Polis*, 1973’te *An Béal Bocht*’un İngilizce çevirisi *The Poor Mouth* adıyla ve Flann O’Brien imzasıyla yayımlandı. Flann, Myles’ı ele geçirmeye başlamıştı.

II.

Brian O’Nolan’ın çok sevdiğim bir fotoğrafı var. “Dublin Diversion” yazan bir trafik levhasının yanbaşıda poz vermiş; trafik levhasındaki “Dublin Diversion”ı gösteren ok O’Nolan’ı işaret ediyor. (Myles da *The Irish Times*’da hemfikir olmadığı yazıları işaret etmek için kendi sütunundan diğer sütunları işaret eden bir parmak resmi kullanırmış). Bu fotoğraf, O’Nolan hakkındaki üç genel yargıyı temsil ediyor gibi: O’Nolan hayatı boyunca İrlanda’dan dışarı pek adım atmamış bir Dublin yazarıdır; O’Nolan, (diversion’ın bir anlamıyla) edebiyatın ana akımının dışında kalmış, dolambaçlı yola sapmıştır, bir yan yoldur; O’Nolan’ın yazıları (diversion’ın diğer anlamıyla) eğlencelik, oylanmak için okunacak yazılardan ibarettir. Her üç yargının doğru tarafları olmakla birlikte, geçen zamanın üç yargıyı da önemli ölçüde haksız çıkardığını düşünüyorum:

(a) Dublin/Dünya: Evet, O'Nolan hep Dublin'i yazdı. Kitapları geçen yüzyılın ilk yarısındaki Dublin'deki hayatın, aynı Joyce'un yaptığı gibi, süslenmeden, hayali hikâyelere kapılmadan, olduğu gibi anlatıldığı müthiş belgeler. Kadim İrlanda edebiyatını yeniden canlandırmak için yapılan tuhaf çevirileri; kilisenin hayattaki ağırlığını; fakirliği, alkolizmi, herkesin birbirinden borç istemesini; İrlanda'yı tekrar canlandırma projesi içinde Eski Yunan kültürüne duyulan hayranlığı; üniversitenin halini; İrlanda milliyetçiliği içinde "ata sporları"nın ve eski dansların canlandırılması çabalarını; İrlandalıların muhabbetlerini (hangi hastalığın daha beter olduğunu konuşmayı sevmelerini, yarım yamalak ve birbirine karışmış referanslarla da olsa samimi edebiyat ve müzik sohbetlerini); komiteler, konserler düzenlemelerini; amatör müzisyenlikle-

rini; abartılarını, anlattıkları her zaman tam birbirini tutmasa da hikâye anlatmayı çok sevmelerini; sansürün, toplumca bastırılan cinselliğin etkilerini O’Nolan’ın kitaplarında bire bir görebiliriz.

Ağaca Tüneyen Sweeny, Brian O’Nolan’ın kendi hayatından da pek çok iz taşıyor; kitabın anlatıcı karakteri, romanını okuyan dostu, öğrencilik yılları, üniversitedeki müzakere klübü ve alkolle tanışması gibi unsurlar otobiyografik. Görünüşte bir “huysuz ihtiyar” olan Myles karakterinin içinde de, O’Nolan bazen birkaç kat ironinin altından görünüyor. İrlanda Ulusal Tiyatrosu’nun (Abbey Theatre) “geç gelenler İlk Perde’nin sonuna kadar içeri alınmayacaktır” demesi ile dalga geçerken yazdıkları bunun güzel bir örneği:

“Acaba, böyle diyerek her oyunun bir son perdesinin olmasının şart olduğunu mu söylemek istiyorlar? Bizzat benim yazdığım çok sayıda oyunu (çekmecesini açar, çekmecenin içini işaret eder, çekmece açılınca yarısı gözükken şişenin üzerini aceleyle örter, çekmeceyi çarparak kapatır) okumuş ve bu meseleye hakim kişilerle konuşursanız, size oyunlarımın ne başının ne de sonunun belli olduğunu söyleyeceklerdir. Hatta bazılarının karakterleri bile yoktur.”

(Evet: ilk düzeyde, O’Nolan orta halli bir günlük gazetede Abbey Theatre ve çağdaş edebiyatla ilgili bir iki şaka okumak isteyen okuru eğlendiriyor bu sözleriyle. Ama, gazetenin okurları tam olarak farkında olmasa da, gerçekten de çekmecesinde bir şişe, başı-sonu ve karakterleri şüpheli iki başyapıt ve olayların akışı başka türlü olsaydı yazabileceği pek çok başka roman ve oyunun hayaletleri var.)

O yıllarda İrlanda yepyeni bir devletti; ülkenin seçkinleri unutulmuş Kelt kültürü üzerinden yeni bir dil, kültür, tarih ve ülke yaratmaya çalışırken, devletin ve kilisenin baskısı, hakikatın tümüyle hesaplaşmak isteyen yazarlar için baskıcı, boğucu, sahtekâr bir ortam yaratıyordu. Bu durumla en güzel dalga geçen tek kelimeyi bulan yine Myles’tır: *“Keltanschauung”*.

O’Nolan, Dublin’i bu gerçekçi bakış ve acı alayla kayda geçirirken, şehrin tüm çeşitliliğini pek çok takma adın arkasına saklanarak yazıyor; parodi üslupların, çoklu perspektiflerin arasında kendi pozisyonunu pek belli etmiyor, cıva gibi elden kaçıyordu. Bu tavrıyla, bir Dublin yazarı olduğu kadar, 20. yüzyılın çok önemli iki yazarıyla tam tamına aynı “yazı ülkesinden” yazmış oluyordu aynı zamanda:

Zengin ve görkemli günleri geride kalmış, Katolisizmin yoğun etkisi altında, İkinci Dünya Savaşı’nın çalkantılarının dışında kalmış, ama böylece bir anlamda dünyadan kopmuş, kendi hikâyesine gömülmüş, fakirlik içinde geçmiş günlerin anılarını yaşayan üç başkentte yaşayan; bu başkentleri ve ülkelerinin kültürünü her kelimelerine sindiren; üçü de sıradışı bir eğitim almış, İngilizcenin yanında bir anadilleri daha olmuş, pek çok takma ismin ardına saklanıp kendilerini gizlerken kapsamlı, çokanlamlı bir perspektif kurmuş, aile babası olmamış ve yaklaşık olarak aynı yıllarda yaşamış üç yazar arasındaki ruh kardeşliğini, Colm Tóibín, *Flann O’Brien’in Yalanları* başlıklı güzel makalesinde işaret eder: Flann O’Brien, Fernando Pessoa ve Jorge Luis Borges. İsterseniz, İskenderiye-Yunanca/İngilizce üzerinden Konstantinos Kavafis’in de benzer özellikler gösterdiği söyleyebilirsiniz. Bu soydan yazarlar arasındaki ruh ortaklıklarını görmeye başlayınca, bu ortaklıkların bazılarını İstanbul ve Ankara’nın önemli yazarlarının çağdaşlaşma ve melankoli temalarında da farketmek zor değil.

(b) Anaakım / Dolambaçlı yol: Anaakımın dışında kalmaya gelince: *Ağaca Tüneyen Sweeny*’ye ve *Üçüncü Polis*e bugünün gözüyle baktığımızda, bu kitapların postmodernizmin temalarını (yazarın kimliği, meta-kurgu, kitap içinde kitap, yazarın otoritesi...); postkolonyel edebiyatın meselelerini (20. yüzyılda milliyetçiliklerin inşası, modernleşme); Bakhtin’in

karnavalesk mizah anlayışını; hatta, Marksist edebiyat analizlerini (bir romanın karakterlerinin “işverenleri” olan yazara isyan etmeleri, çalışma koşullarından şikayet etmeleri), henüz bu analizlerin hiçbirisi ortada yokken (ya da O’Nolan’ın bunlardan haberdar olması mümkün değilken), neredeyse ders kitaplarında örnek olarak kullanılacak denli iyi işlemiş oldukları pek çok yorumcunun dikkatini çekiyor. Bugün O’Brien, anaakımın dışında şüphesiz; ama *Tristram Shandy*’den, *Don Quixote*’den başlayan, yalnızca İrlanda modernizmindeki ortakları Joyce ve Beckett ile değil, Italo Calvino, Georges Perec ve Julio Cortázar gibi yazarlarla aynı yazı teknikleriyle ve benzer mizah anlayışı içinde yazan, günümüzün Jacques Roubaud’larına, Cees Nooteboom’larına bağlanan önemli bir çağdaş edebiyat damarının tam da merkezinde. Günümüzün en önemli çağdaş edebiyat yayınevlerinden birinin adının *Dalkey Archive Press* olması boşuna değil.

Flann O’Brien’in günümüzde asıl yerini bulmaya başlaması yalnızca edebiyatla sınırlı değil. Görsel kültürün içinde değişen, dallanıp budaklanan öyküleme anlayışı, O’Brien’in anlatı tercihlerine çok uyuyor. Birkaç yıl öncenin popüler televizyon dizisi *Lost*’un yazarları, örneğin, daha ilk başlardan dizinin ilhamını *Üçüncü Polis*’ten aldıklarını çıtlatmışlardı. Bu nedenle, bu ipucunu takip edebilen izleyiciler için (itiraf ediyorum, bu dizinin ilk üç sezonunu ben de izlemiştim) dizinin sonunda ne olacağı yıllar öncesinden oldukça açıktı. *Ağaca Tüneyen Sweeny*’nin anlatı-içinde-anlatı-içinde-anlatı labirentleri ise, örneğin, *Inception*’ın senaryosunu seven kuşak için çok daha rahat kavranır oldu.

(c) Eğlencelik / Ciddiyet: Üçüncü olarak, “eğlencelik” ve “oyalanma” meselesine gelelim. Hiçbirşeyi ciddiye almayan, herşeyle kafa bulan, rengini hiç belli etmeyen bu metinler yalnızca

mizahtan, dalgadan mı ibaret? *Ağaca Tüneyen Sweeny*'nin başdöndürücü labirentleri, ilk yıllarda, bazı okurlarına kitabın çok uzun bir öğrenci şakasından ibaret olduğunu düşündürmüştü. Flann O'Brien benim en sevdiğim, en çok güldüğüm mizah yazarlarından biri tabii; ama mesele bundan ibaret değil. Özellikle *Ağaca Tüneyen Sweeny* ve *Üçüncü Polis* çok sıkı yazılmış, iyi planlanmış, işlenmiş kitaplar; ikisi de, bitirdiğiniz zaman "bu numarayı nasıl çekti?" diyerek baştan okuma ihtiyacı duyacağınız, bunu yapınca kitabın başındaki unsurların toplamda yeni bir anlam kazandığını göreceğiniz romanlar. *Ağaca Tüneyen Sweeny*'nin görünüşteki keyfekederliği ve karmaşası sizi yanıltmasın; yazar her ne kadar sürekli olarak okurun altından sandalyeyi çekiyor olsa da, dikkatli okur, yazarın açtığı tüm parantezleri kapattığını, her alıntının, çıkmanın metin içinde bir görevi olduğunu görecektir. İlk okuyuşta, ana hikâyeler tam bir sonuca ulaşmışken, yazarın bir kez daha yepyeni yan yollara ("diversion") sapmaya kalkıştığı izlenimini bırakan en son paragraf bile kitabın belki de en merkezî hikâyesinin, İyi Peri ve "şeytan" Pooka arasındaki rekabetin öyküsünün kapanışındır aslında.

Flann O'Brien, Borges'in daha ilk başta açıkça gördüğü gibi, tüm bu şakacılığının içinde, kitabı yazmasına yol açan estetik meseleyi de romanın içinde açıkça tartışmış. Bu yönüyle, kitap, bütün mizahının yanında, edebiyat tekniğine meraklı olanlar için ciddi bir öneri niteliği taşıyor. *Ağaca Tüneyen Sweeny*, büyük ölçüde, iki kitaba cevaben yazılmış bir kitap: James Joyce'un *Ulysses*'i (1922) ve Aldous Huxley'nin *Point Counter Point*'i (1928). *Ulysses*'in çoklu üslup parodileri, özellikle *Cyclops* ve bir ölçüde *Circe* bölümleri ile *Ağaca Tüneyen Sweeny* arasındaki ilişki açıktır. Joyce ve O'Nolan, aynı üniversitenin iki öğrencisiydi, birebir aynı dünyanın içinden yazıyorlardı; bu yüzden dikkatli bir göz iki kitap arasında çok sayıda başka ilmek de

saptayabilir. Bu nedenlerle, *Ulysses* ve *Ağaca Tüneyen Sweeny* birbirlerini açımlayan, yekdiğerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olan iki kitap. Aldous Huxley'nin *Point Counter Point*'ta andığı romanın-içindeki-romanın-içindeki-romanın-içindeki-roman... döngüsü, Huxley'nin kitabındaki karakter bolluğu ve çoksesli, kontrapuntal yapı da *Ağaca Tüneyen Sweeny* ile doğrudan doğruya ilişki içinde; kitabın içinde Bach'ın ve kontrpuan sanatının iki kere anılması rastlantı ya da lafin gelişi değil. O'Nolan'ın bu iki yazara verdiği selamı, kitabın içinde, anlatıcının kitap rafında görebilirsiniz.

Bu noktada, ayrıca, *Ağaca Tüneyen Sweeny*'de oyun temasının önemine dikkatinizi çekmek isterim. Kimberly Bohman-Kalaja, *Reading Games: An Aesthetics of Play in Flann O'Brien, Samuel Beckett and Georges Perec* başlıklı kitabında, oyun temalarının ve bizzat bir oyun olarak kurulmuş yapıtın bu üç yazar için merkezî önemini göstermenin yanında, genel kurgusunu *başdöndürme esasına dayanan bir oyun* olarak ele aldığı *Ağaca Tüneyen Sweeny*'nin tematik olarak da oyunlarla nasıl içiçe geçmiş olduğunu hatırlatır: karakterler kitap boyunca pek çok oyun (at yarışı, zıplama yarışması...) oynarlar; kitabın akışını değiştiren anlardan biri, tüm ayrıntısı verilmiş bir poker oyunudur; yazar, bu poker oyununu, yine tüm ayrıntısı verilmiş bir satranç oyunuyla içiçe geçirir. Kitaptaki İrlanda destanları parodilerinin orijinallerini bulanlar, parodilerdeki "satranç taşı" referanslarının destanların asıllarında olmadığını, bunları ekleyenin hep O'Nolan olduğunu görmüşler.

Benim gözümde bu kitaptaki en büyük oyun, en büyük yarışma ise, anlatma şehvetinin, bir hikâye anlatmanın, daha iyi hikâye anlatmanın, sözü almak, kalemi eline geçirmek için yarışmanın oyunu. Kitabı okurken, Jem Casey'nin ilk "şiyir"iyle Finn'in destanının arasındaki rekabete, ya da Orlick kalemi eline aldığı zaman olan bitene bu gözle de bakın derim.

III.

Bizzat “anlatı”yı ve “bir kitabın nasıl ortaya çıktığı”nı konu eden ve böylesine iyi yazılmış bir kitaptan önce okurla yazar arasına girince ölçüyü kaçırmaktan çok çekiniyorum. Bu nedenle konuyu daha fazla açmadan, üç ipucu vermekle yetineceğim:

- 1) Kitabı okurken hangi karakteri kimin yarattığına dikkat edin: Örneğin, Eski Ahit gibi konuşursak: Brian O’Nolan Flann O’Brien’ı yarattı; Flann O’Brien *Ağaca Tüneyen Sweeny*’nin anlatıcısını yarattı; Anlatıcı Trellis’i yarattı; Trellis, Furriskey’yi yarattı...
- 2) Hangi anlatı seviyesinde olduğunuza, anlatıcının kim olduğuna dikkat edin; örneğin kitabın anlatıcısının hatıralarını, anlatıcının yazdığı kitaptan bölümleri, ya da bu kitabın içindeki kitabın kahramanlarının anlattığı bir hikâyeyi okuyor olabilirsiniz.
- 3) Kitabın sonunda, kendinize şunu da sorabilirsiniz: Trellis’in “yeşil kitap”ından toplam kaç kelime okudum?

* * *

Üçüncü Polis, O’Nolan’ın ölümünden sonra yayımlanabildiğinde, bu durum ile kitabın konusu arasında tuhaf bir paralellik doğmuştu; bir ölünün ağzından yazılmış bu roman bir ölünün kaleminden yayımlanmıştı. 1960’ta Brian O’Nolan kanlı canlı, tanınan bir Dublin karakteriydi; Myles na gCopaleen çok sevilen, tanınan bir Dublin yazarıydı; Flann O’Brien ise unutulmuş gibiydi. Bugün, aynı *Ağaca Tüneyen Sweeny*’deki roman karakterlerinin, anlatıcı olma ayrıcalığını ele geçirmek, kalemi ellerine almak için birbirleriyle yarışmaları gibi, Flann O’Brien karakteri, geride başladığı yarışta Myles’a ve Brian’a galebe çaldı, kalemi ele geçirdi. Artık okurlara Flann O’Brien’in aslında Brian O’Nolan

olduğunu hatırlatmak gerekiyor; hatta, Myles'in gazete yazıları bile artık Flann O'Brien'in adıyla yayımlanıyor:

28 yaşındaki o genç, 244 kopya sattıktan sonra yokolmanın eşiğinden dönen o kitabı, sanki gelecekteki 80 yıl boyunca kade-rini belirlesin diye yazmış.

Armağan Ekici
Amsterdam, 2014

Başlığa Dair

Brian O’Nolan romanını tamamlayıp yayımcıya *At Swim-
Two-Birds* başlığıyla gönderdikten sonra, belli ki başlık içine
sinmez ve 3 Ekim 1938 tarihli mektubunda “Başlık üzerine çok
düşündüm, bence AĞACA TÜNEYEN SWEENEY oldukça
uygun. Aklıma gelen diğer başlıklar, Bir Sonraki Pazar Günü
(şiir referansı), Hoş Kokulu Elyazması, Hakikat Tek Sayıdır,
Üstadın Gözü, Bir Meleğin Göz Kapağından Görülenler ve daha
onlarcası” diyerek başlığı değiştirmeyi önerir. Ancak, sonraki
yıllarda *Üçüncü Polisî* fazla fantastik bularak basmak istemeyen
yayımcı, bu sefer *Ağaca Tüneyen Sweeney* ve diğer alternatifleri
yeterince fantastik bulmamış olsa gerek ki *At Swim-Two-Birds*’ü
tercih eder. Bunun üzerine O’Nolan 19 Ekim 1938’de yazdığı
mektupta “Longman’ın AĞACA TÜNEYEN SWEENEY baş-
lığını beğenmemesine şaşırdım açıkçası. Şimdi gitgide daha az
hoşuma giden AT SWIM-TWO-BIRDS’e nazaran kesinlikle
daha tercih edilesi bir başlık. [*At Swim-Two-Birds*] ticari açıdan
düşünüldüğünde de kesinlikle kusurlu” diyerek bu yönde bir atı-
lım daha yapar; ama ilk romanını yayımlatmaya çalışan genç bir
yazar olarak, onca müstehcenlik suçlamasına ve sansüre rağmen
kelime seçimlerinde bile burnundan kıl aldırmayan Joyce’un
aksine, ısrarcı bir tavır da sergilemez.

O’Nolan roman için kullandığı mahlasta da aynı karar-
sızlığı ve pişmanlığı yaşar. Longman Yayınevine gönderdiği 10
Kasım 1938 tarihli mektupta “Mahlas kullanmayı düşünüyorum,
önerimse FLANN O’BRIEN. Az rastlanır bir isim ile oldukça
yaygın bir soyadını bir araya getiriyor bence” diye yazdıktan sonra,
Ocak 1939 tarihli mektubunda “Kitabımla ilgili tedirginliğimi
ve kararsızlığımı mazur görün, ama bence ‘At Swim-Two-Birds’

başlığını değiştirmek lazım, Flann O'Brien ismini de" der.¹ İsimle ilgili tedirginliğinin nedeni şudur: Frank O'Connor'ın Aralık 1938'de Dublin'de sahnelenen *Zamanın Cebi* (Time's Pocket) adlı tiyatro oyunuyla ilgili *The Irish Times* gazetesinde oyunu yerden yere vuran bir eleştiri yayımlanır. Akabinde, oyunu ve yazarını savunan diğer bir yazı çıkar gazetede. Bu düelloyu kenardan izlemekle yetinmeyen Brian O'Nolan ve arkadaşı Niall Sheridan² birkaç hafta boyunca gazeteyi mektup bombardımanına tutup (bu mektuplar gazetede yayımlanır) tartışmayı kızıştırırlar. O'Nolan "Flann O'Brien" mahlasını ilk kez bu muzip mektuplarda kullanır. Bu oyuna ilişkin tartışmalar durulup da yerini başka tartışmalara bıraktığında O'Nolan gazete editörüne başka takma adlarla gündem konusu tartışmalarla ilgili mektuplar göndermeye devam eder. Ağız dalaşı mahiyetindeki bu mektuplar *The Irish Times* okurlarını da çok eğlendirir ve 1940'da aynı gazetede Myles na gCopaleen imzasıyla okurlarla buluşacak olan *Cruiskeen Lawn* köşe yazılarına açılan kapıyı aralar. Görünen o ki, O'Nolan "Flann O'Brien" adıyla yazdığı alaycı ve saldırgan mektupların getirdiği ünün romanını etkilemesini istemez. Gelgelelim, yayımcı ne ismi ne de başlığı değiştirir ve roman Flann O'Brien imzasıyla ve *At Swim-Two-Birds* başlığıyla girer kanona.

Bu girizgâhtan sonra, başlığın Türkçedeki macerasında yaşadığım kararsızlıklara ve gelgitlere değinmeden geçmek olmaz. Yer isimlerinden sonra gelen ekler Türkçede, pek çok Avrupa dilinden farklı olarak kesme işaretiyle ayrıldığından, "Swim-Two-Birds" yer ismi nasıl çevrilirse çevrilsin, İngilizcedeki "at" edatının karşılığı olan "-de/-da" ekinin kesme

1 Mektup alıntılarının yapıldığı kaynak: Rüdiger Imhof (Ed.), "Extracts from Brian O'Nolan's Letters". *Alive-Alive O! Flann O'Brien's At Swim-Two-Birds*. Dublin: Wolfhound Press, 1985, s. 39-40.

2 Romandaki Brinsley karakterine model oluşturan kişi.

işaretiyle ayrılması gerekecek, orijinal başlığın okunuşunda ortaya çıkan iki anlamlılık da Türkçede uçmuş olacaktı. Yine de, başlığı “Yüzer-İki-Kuş’ta” diye birebir çevirerek orijinalindeki tuhaflığa tuhaflık katmak da mümkündü elbet, ama iyi çeviri için doğru karşılığın ve eşdeğerliliğin tek başına yetmediğine, Türkçenin ahengiyle tamamlanması gerektiğine inandığım için *Ağaca Tüneyen Sweeny*’de karar kılarak böylesi bir ihaneti tercih ettim. O’Nolan’ın başlık için getirdiği öneriyi göz önüne alırsak, buna gönüllü ihanet de demek mümkün, zira Türkçe çeviride yaptığımız alternatif bir başlık yaratmak değil, O’Nolan’ın başlık için bizzat önerdiği alternatifi kullanmaktı.

Bu farka rağmen iki başlık bir tematik ortaklıkla bağlanıyor birbirine. Hem “Swim-Two-Birds/Yüzer-İki-Kuş” hem de “Ağaca Tüneyen Sweeny” aynı hikâyenin parçaları. Romanda Finn’in ağzından anlatılan Sweeny efsanesinde geçen pek çok yer isminden biri olan “Swim-Two-Birds”, aslı “Snámh-dá-én” olan Gaelce yer isminin birebir İngilizce tercümesi. Sömürge döneminde İngilizler tarafından İngilizceye çevrilen ya da İngilizleştirilen pek çok yer ismi gibi yabansı ve aykırı geliyor kulağa. Bu İngilizce tercümenin tuhaflığı, tam da Brian Friel’in *Translations* (Tercümeler) adlı oyununda yer yer ironiye bularak konu ettiği meseleyi yansıtıyor bir yönüyle. Topografya özellikle İrlanda gibi sömürge geçmişi olan toplumlarda sembolik göndermelerle yüklüdür. Mekân ve yer isimlerinin dönüştürülmesi, sömürgeci gücün ya da iktidarın dil ve kültür asimilasyonunun bir parçasıdır; ancak bu dönüştürme pratiği İrlanda tarihi örneğinde zaman zaman öyle absürd, grotesk bir melezlikle sonuçlanır ki, dilin ve kimliğin pusulası şaşar. İrlanda’nın sömürge döneminde dünyaya gelen ve bağımsızlık döneminde kalem oynatmaya başlayan Brian O’Nolan’ın kara mizahı daha romanın kapağında göz kırıyor mevzuu bilen okura.

At Swim-Two-Birds başlığı bu tarihsel olguya çengel atarken, yazarın yazdığı metin üzerindeki iktidarını da sorguluyor. Roman başlıkları, metnin anlamını arama yolculuğunda ya da metni anlamlandırmada okuru tıpkı trafik işaretleri gibi yönlendiren ya da metnin odağını kapağa taşıyan göstergelerdir. O'Brien tipik bir modernist hamleyle, roman başlıklarının bu geleneksel işlevini bir yanılsamayla bozuyor. "At" edatının yarattığı yanılsama tam da burada devreye giriyor. Snámh-dá-én (Swim-Two-Birds), roman içerisinde hikâyesi anlatılan, bir lanetle kuş misali diyar diyar gezen Sweeny karakterinin uğrak yerlerinden biri. Sweeny her uğradığı yörede o yörenin doğasına methiyeler düzen şiirler okur ve o yerde başından geçenleri nakleder; ama hikâyede Snámh-dá-én'in sadece bahsi geçer ve Sweeny'nin bu yerdeki maceraları, diğer yerlerdeki maceralarının aksine, anlatılmaz; okur beklediğini bulamaz. Hikâye içerisindeki pek çok yer isminden biri olmaktan öteye geçmeyen bu referans, romanın bütününe anlamlandırmaya yarayacak başat bir ipucu sağlamaz. Bu yer adı romanın çok parçalı yapbozundaki parçalardan biridir; yani bu referansın uzattığı ipe metnin anlam kuyularından sadece birine inmek mümkündür. Bütüne anlamını veren parçaların toplamıdır ve bütün her zaman parçaların toplamından fazladır.

Orijinal başlığın ironisi bu bağlamda önemli bir anlam katmanı oluşturuyor. *Ağaca Tüneyen Sweeny* başlığı ise romanın değişik katmanları arasına ilmek atan birleştirici bir öğeyi ön plana çıkarıyor. Ontolojik sınır ihlallerinin ve otorite-isyan ilişkisinin kuşatıcı bir izlek oluşturduğu romanda sembolik bir odak noktası ya da bütünleyici bir referans arayacaksak; ne yerde ne gökte, gerçek ile hayal arasında, ağaç tepelerinde yaşayan, otoriteye kafa tutan, bunun bedelini kendi otoritesini yitirmekle ve sürgüne mahkûm olmakla ödeyen, sürgün hayatını şiir düzerek geçiren Sweeny olabilir bu ancak.

Bu tercihle daha da açığa çıkan, Italo Calvino'nun *Atalarımız* üçlemesinde yer alan *Ağaca Tüneyen Baron* başlıklı novellası ile Flann O'Brien'in *Ağaca Tüneyen Sweeny*'si arasındaki akrabalığı keşfetmeyi okura bırakayım ve sözü borç bildiğim birkaç teşekkürle bitireyim. Flann O'Brien yolculuğuna, *Üçüncü Polis* ve *Dalkey Arşivi*'nin editörlüğünü yapan Berrak Göçer'le birlikte 2010 yılında çıktık. Gerek tüm bu süreçteki emeği ve editor-yal katkısı, gerekse bu romanın çeviri sürecindeki desteği için Berrak Göçer'e, İrlandaca deyimler ve ifadelerde zaman zaman yardımına başvurduğum Ian Ó Caoimh'e, şiir kısımları okuyarak değerli görüşlerini esirgemeyen Asuman Susam'a, yetkin ve titiz editörlüğüyle çeviri metne çok kıymetli katkılar yapan Armağan Ekici'ye gönülden teşekkürler.

Gülden Hatipoğlu
İzmir, 2014

Bu kitapta tasvir edilen bütün karakterler, birinci tekil şahıs dâhil olmak üzere, tamamen kurmacadır ve bu karakterlerin ölü ya da diri herhangi bir kimseyle uzaktan yakından alâkaları yoktur.

Ἐξίσταται γάρ πάντ' ἀπ' ἀλλήλων δίχα ³

³ (ç.n.) Çünkü her şey değişir ve bir diğerine yol verir. (Euripides, *Herakles*)

1. BÖLÜM

Ağzıma üç dakika gevş getirmeye yetecek miktarda ekmek parçası attıktan sonra bedensel algılarımı saf dışı bırakarak aklı-
mın mahremiyetine çekildim; gözlerimle suratım bomboş ve
dalgın bir ifadeye büründü. Boş zamanlarımda meşgul olduğum
edebi uğraşlarım üzerine kafa yormaya başladım. Bir kitabın
tek bir başlangıcı ve tek bir sonu olması hemfikir olduğum bir
şey değildi. İyi bir kitabın birbirinden tamamen farklı ve sadece
yazarın öngörüsünde birbiriyle ilişkili üç ayrı başlangıcı ve hatta
tam da bu sebepten yüz farklı sonu olabilirdi.

Üç farklı açılış örneği – birincisi: İblis sınıfına mensup Pooka
MacPhellimey köknar ağacı koruluğunun orta yerindeki kulübe-
sinde oturmuş, sayıların karakteri üzerine kafa patlatıyor, aklının

derinliklerinde tek sayıları çift sayılardan ayırıyordu. Diptik veya iki kanatlı, açılır kapanır, iç tarafı parafinlenmiş antika yazı masasına kurulmuştu. Pütürlü, uzun tırnaklı parmakları mükemmel yuvarlaklıkta bir enfiye kutusunu evirip çeviriyor, kendisi de dişlerinin arasındaki bir boşluktan ısılıkla inceden bir kavatin çalışıyordu. Beyefendi bir adamdı doğrusu, Carlowlu Corriganların soyundan gelen karısına gösterdiği yüce gönüllü muamele nedeniyle cümle âlemin hürmetini kazanmıştı.

İkinci açılış: Bay John Furriskey'nin görünüşünde hiç de olağandışı bir şey yoktu aslında, ama nadiren rastlanan ayırt edici bir özelliğe sahipti – yirmi beş yaşında doğmuş ve bir bellekle ama bu belleğe tekabül edecek bir kişisel deneyimi olmaksızın adım atmıştı bu dünyaya. Dişleri oldukça biçimli olmakla birlikte tütün lekeleriyle kaplıydı; iki azı dışında dolgu, sol köpekdişinde de bir çürük başlangıcı vardı. Fizik bilgisi vasattı ve Boyle Kanunu ile Vektörel Toplama'dan öteye gitmiyordu.

Üçüncü açılış: Finn Mac Cool kadim İrlanda'nın efsane kahramanlarından biriydi. Aklen pek sağlam olmasa da, fiziği ve bünyesi fevkalade görkemliydi. Her biri bir atın bel çevresi kalınlığındaki butları aşağı doğru incelerek bir tayın bel çevresi kalınlığındaki baldırlarıyla birleşiyordu. İnsanların bir dağ geçidinden geçmesini engelleyecek denli kocaman kışının genişliğinde yüz elli velet hentbol oynayabilirdi.

Kemirdiğim ekmek kabuğunun bir parçası arka dişlerimden birinin arasına girerek canımı acıttı. Bu da beni etrafımı saran gerçeğe geri döndürdü.

Çalışmalarına dört elle sarılıyorsun, dedi amcam, çok yazık. Eğitimine harcadığı parayı kazanabilmek için babanın

nasıl didindiğini Tanrı biliyor. Söylesene, hiç kitap kapağı açıyor musun?

Amcamı asık suratla süzdüm. Pişmiş domuz pastırması diliminin birazını çatalının dişlerine takılı duran ekmek parçasına sapladı ve sorgusunun devam ettiğini göstermek için çatalı ağzının girişinde bir süre bekletti.

Amcamın tasviri: Kırmızı suratlı, boncuk-gözlü, top-göbekli. Omuzları etlice, ileri geri sallanan uzun kolları yürüyüşüne maymunu bir hava veriyor. Gür bıyıklı. Üçüncü dereceden Guinness memuru.

Açıyorum, diye yanıt verdim.

Çatalının ucunu ağzına soktu ve tekrar geri çekti, kaba bir şekilde geviş getiriyordu.

Evdeki domuz pastırmasının kalitesi: kalitesiz, yarım kilosu bir şilin iki peni.

Duy da inanma, dedi amcam, seni hiç kitap başında görmüyorum. Çalıştığını hiç görmüyorum.

Odamda çalışıyorum, diye cevap verdim.

Evde olsam da olmasam da, odamın kapısını her zaman kilitli tutardım. Bu, hareketlerime biraz gizlilik katıyor, amcamın derslere girmek için üniversiteye gittiğine dair yaptığı çıkarımları bozmadan soğuk bir günü yatağında geçirebilmemi sağlıyordu. Derin düşüncelere dalabildiğim bir hayat tarzı yaradılışıma uygundu. Düşünerek ve sigara tütürerek saatlerce yatağında uzanmaya alışmıştım. Giysilerimi nadiren çıkarırdım; giydiğim ucuz takım ona gösterdiğim muameleyle hepten berbat bir hal almıştı, ama yine de dışarı çıkmadan önce kalın telli bir fırçayla şöyle bir fırçalamanın, odamın üzerime sinen ve sık sık arkadaş-

larımla tanıdıkların nüktedan ve başka türlü yorumlarına konu olan garip kokusunu tam olarak gidermese de durumu biraz kurtardığını fark ettim.

Ne de severmiş odasını, diyerek devam etti amcam. Neden bu yemek odasında çalışmıyorsun? Mürekkep burada, kitapların için güzel bir kitaplık da var. Amma da gizliyorsun çalışmalarını.

Odam sessiz, rahat, kitaplarım da orada. Odamda çalışmayı tercih ederim, diye cevap verdim.

Odam ufaktı, aydınlatması da pek bir özensizdi, ama varoluşum için elzem addettiğim şeylerin çoğunu barındırıyordu – yatağım, nadiren kullanılan bir sandalye, bir masa ve bir lavabo. Lavabonun, üzerine birkaç kitap sıraladığım bir çıkıntısı vardı. Çağdaş edebiyattan anlamaya heveslenen herkesin genelde vazgeçilmez saydığı kitaplardı her biri; küçük koleksiyonumda Bay Joyce'unkilerden seçkin İngiliz yazar Bay A. Huxley'nin çokça okunan kitaplarına kadar pek çok kitap vardı. Odamda ayrıca süsten ziyade kullanım amaçlı bazı porselen eşyalar bulunuyordu. Gün aşırı tıraş olduğum ayna Watkins, Jameson ve Pim adlı beylerin eşantıyon olarak verdiği türdendi ve üzerinde müseccel bir bira markasına ilişkin kısa bir yazı vardı; bu kelimelerin arasındaki boşluktan yüzümü görebilmek için hatırı sayılır bir beceri geliştirmiştim. Şömine rafında, Sanatlara ve Doğal Bilimlere Genel Bakış serisine ait geyik derisinden yapılma kırk cilt sıralanmıştı. Bu ciltler 1854'te saygın bir Bath müessesesi tarafından basılmış ve tanesi bir gineye satılmıştı. Yıllara cesurca meydan okumuşlar, bilginin müşfik tohumlarını içlerinde bozulmadan muhafaza etmişlerdi.

Odanda yaptığın çalışmayı biliyorum ben, dedi amcam. Allah kahretsin odanda yaptığın o cenabet çalışmaları.

Bunu inkâr ettim.

İnkâr şekli: sözsüz, hareketle.

Amcam çayının geri kalanını midesine indirdi ve yemek faslını bitirdiğinin bir göstergesi olarak çay fincanıyla altlığını domuz pastırması yediği tabağın üzerine yerleştirdi. Daha sonra şükranlarını sundu ve takma dişlerinin boşluklarındaki yemek artıklarını çıkarmak için tıslamak suretiyle içine hava çekerek bir süre öylece oturdu. Akabinde ağzını büzdü ve bir şey yuttu.

Kendini tembellik günahının kollarına bırakan senin yaşında bir çocuk, dedi sonunda, dünyayla yüzleşme vakti geldiğinde ne yapacak Allah aşkına? Dünya nereye gidiyor diye merak ediyorum sık sık, gerçekten de ediyorum. Söylesene, hiç kitap kapağı açıyor musun?

Her gün bir sürü kitap kapağı açıyorum, diye yanıt verdim.

Hammneni açyorsun, dedi amcam. Odanda çevirdiğin dolapları iyi biliyorum ben. Göründüğüm kadar budala değilim, baksana sen benim gözüme.

Masadan kalktı ve hole gitti, yokluğunda beni rahatsız etsin diye sesini gönderdi içeri.

Pazarları giydiğim pantolonu ütüledin mi bakayım?

Unuttum, dedim.

Ne?

Unuttum, diye bağırdım.

Bak bu çok güzel işte, dedi, çok güzel doğrusu. Unutmak konusunda üstüne yok zaten. Tanrı yukarıdan bize baksın da, acısın halimize. Yarın da unutacak mısın bakayım?

Hayır, diye yanıt verdim.

Holün kapısını açarken kendi kendine ‘Tanrı bizi korusun’ diyerek söyleniyordu alçak sesle.

Kapının çarpmasıyla öfkem uçup gitti. Atıştırmamı bitirdim ve odama çekildim, pencerenin önünde bir süre durarak aşağıda sergilenen sokak sahnesini seyrettim. Alçak gökyüzün-

den aheste aheste düşüyordu yağmur. Sigaramı yaktıktan sonra cebimden mektubumu çıkardım, açtım ve okudum.

Gönderen: V. Wright, Wyvern Cottage, Newmarket, Suffolk.
V. Wright, bahisçinin dostu. Sevgili Dostumuz ve üyemiz. Bana olan inancınız için size teşekkür ederim; talih rüzgârı “ters yönden” estiğinde cesareti kırılmayan sportmen müşterilerim olduğunu bilmek içimi rahatlatıyor. Bounty Queen büyük bir hayal kırıklığı yarattı gerçekten; gerçi, yarışı birinci gelenlerle berabere tamamladığını düşünenlerin sayısı az değil, ama buna birazdan değineceğim. 1926’dan beri aynı adresten danışmanlık yaptığım göz önüne alınırsa, şans bizden yana gülmedi diye şimdi kimi üyelerin beni terk etmesi bir “muamma” olur doğrusu. Kaybeden atlara oynamış olabilirsiniz ama şimdi neden “sıraya girip” istihkakımızı almıyoruz? Geçmişle ilgili bu kadar laf kâfi, şimdi geleceğe bakalım. Elime SANSASYONEL HABERLER ulaştı, malum çevrelerin geçtiğimiz ay boyunca yarışlara koşulmayan bir atla ilgili devasa bir darbe planladığı söyleniyor. DOĞRU KAYNAKTAN edindiğim BİLGİYE göre, toplamda en az £5,000’lik bahis oynanacakmış. Hayvanın adı doğru binicinin adıyla birlikte size doğru zamanda sızdırılacak ve “elini çabuk tutup” bahisçisine hayatının şokunu yaşatan herkes ALTIN FIRSATI yakalayacak. 6d. ve iki S.A.E.⁴ gönderen bütün dostlarıma bu YÜZDE YÜZ GARANTİLİ FAVORİMİN ADINI göndereceğim; hayatımızda görüp göreceğimiz en büyük ikramiyeyi kazanacağız ve bütün talihsizlikler unutulup gidecek. Bu hayvan şimşek hızıyla menzile varıp da parsayı topladığında talih bizi “tek geçecek”. Haftanın en güçlü tahmini bu; eski dostlarım ÇOK NADİREN GÖNDERDİĞİM MEKTUPLARIMIN

4 (ç.n) S.A.E: Self Addressed Envelope (kendinden adresli zarf).

her zaman “kazançlara” vesile olduğunu bilirler. Hemen harekete geçin! Sizleri sportmenlikle selamlarım, neşeniz ve şansınız bol olsun, V. Wright. Sipariş Formu. Alıcı V. Wright, Bahis Muhabiri, Wyvern Cottage, Newmarket, Suffolk. £ s. d. bedelindeki posta çeki ektedir. Sizden ilk postayla Perşembe gününün yarışı için çok özel yüzde yüz garantili favorinizin adını almayı ümit ediyor ve bir şilinlik bahsin kazancını size ödemeyi taahhüt ediyorum. İsim. Adres. Reşit olmayanlardan veya Üniversitelilerden bahis kabul edilmez. Hamiş. Yukarıdaki teklif tam bir fırsat, hayatınızın galibiyetini kazanın. Hürmetlerimle, Verney.

Mektubu itinayla pantolonumun sağ arka cebine yerleştirdim ve gidip yatağımın müşfik döşğine miskin, yatay bir vaziyette, sırt üstü uzandım. Sağ gözümdeki arpacığı hafifçe acıtarak gözlerimi kapattım ve aklımın krallığına çekildim. Bir süre her yer kapkaranlıktı ve serebral mekanizmada hiçbir faaliyet yoktu. Pencerenin parlak pervazı göz kapaklarımın kapandığı noktada belli belirsiz hissettiriyordu kendini. Tek bir kitap ve tek bir açılış razı olunabilecek bir prensip gibi gelmiyordu bana. Kısa bir müddet sonra, kadim İrlanda’nın kahramanlarından Finn Mac Cool karanlıktan çıkıp önümde beliriverdi; o Finn ki koca kıçlı, lök gözlü, hasat festivali sabahı hiç de basit olmayan bir satranç oyununda korseli kızlarla gönül eğleyebilen Finn.

Finn Mac Cool ve halkını tasvir eden daktilo metnimden bir alıntı; kadim mitolojiye nüktedan yahut yarı-nüktedan bir tecavüz: Şimdiye dek işittiğiniz nağmeler arasında, diye sordu Conán, size en latif gelen hangisiydi?

Anlatayım, dedi Finn. Yedi bölük cengâverim bir ovada bir araya toplanmışken adamakıllı soğuk, gürültüyle esen, kaçkın rüzgârın onları yalayıp geçmesi, işte budur latif gelen bana. Kadehlerin sarayın masalarına vururken çıkardığı yankı, işte

budur latif gelen bana. Martı ıgıllıklarını ve güzel turnaların hep bir ağızdan cıvıdamalarını severim. Tralee’de kıyıya çarpıp kpklenen dalgaların kkremesini, Meadhra’nın  oğlunun şarkılarını, Mac Lughaidh’in çaldığı ddğn sesini severim. Veda vakti insanların nidaları, mayısta ten guguk kuşu, bunlar da mesut eder beni. Magh Eithe’deki domuz homurtularını, Ceara’nın aygırlarının bğrtlerini, Derrynish’teki yarı keçi yarı insan orman tanrılarının sızlanmalarını sevmeye de meylim vardır. Loch Barra’daki su baykuşlarının kısık kısık ötüşleri de keza daha latiftir yaşamdan. Karanlık an kulelerindeki kanat sesleri, gebe ineklerin feryatları, bir gln yüzeyinde sudan fırlayan alabalıkların sesi de ziyadesiyle hoşnut eder beni. İlaveten, akşam vakti ısırgan otu yataklarında kk su samurlarının mızırdanmaları, bir duvarın gerisinde ufak alakargaların gakkaması, bunlar da gönlünü okşar insanın. Yeşil yağmur kuşu, kızıl boyunlu dağ kargası, kara kılavuzu, bataklık kızkuşu, uzun kuyruklu baştankara, sakarmeke, alacalı ayaklı deniz kuşu, dağ kızkuşu, Mohar sümsük kuşu, gkdoğn pulluk-martısı, uzun kulaklı çalı baykuşu, kk Wicklow kuşu, eğri gagalı dağ kargası, tepeli baştankara, su kızkuşu, leş kargası, atalkuyruklu balık kuşu, criskeen lawn,⁵ leş yiyen erkek deniz kuşu, yeşilbaşlı muhabbet kuşu, kahverengi bataklık kırlangıcı, deniz it kuşu, güvercin kuyruklu suyelvesi, boncuklu kk karga, tepeli Galway horozu ve şehir kızkuşu yarendir bana. Bir nehrin denizle kapışırken uluması yatıştırır ruhumu. Dımdızlak kışta kızıl gerdanlı kk adamların cırlıtlarını ve sisin mahremiyetinde bağrışan tazıların uzaktan gelen seslerini işitmek de hoştur. Kara

5 (.n) Criskeen lawn: İrlandaca “cruiscn ln” ifadesinin İngilizceleştirilmiş versiyonu. “Dolup taşan minik kp” anlamına gelir. Brian O’Nolan’ın Myles na gCopaleen mahlasıyla *The Irish Times* gazetesinde 1940-1966 yılları arasında satirik yazılar yazdığı köşesinin adıdır aynı zamanda.

bir delikte yaralı bir susamurunun yaktığı ağıt daha bile latiftir arp seslerinden. Karanlık bir mağarada müziksiz yahut yemeksiz, ozanlara altın ihsan etmeksizin dört bir yanın sarılmış oturmaya mecbur kalmaktan daha iç daraltıcı bir eziyet yoktur şu dünyada. Geceleyn karanlık bir çukurda satranç taşlarının yarenliğinden mahrum halde zincire vurulmak – kör talih! Kendini gizleyen bir karatavuğun çılgılığı, dertli bir kısrakın ciyaklaması, karda mahsur kalmış yaban domuzlarının serzenişleri, ne de teskin edicidir, çalınca kulağıma.

Daha daha anlatın bize, dedi Conán.

Ne yalan söyleyeyim, anlatmayacağım, dedi Finn.

O vakit ayağa kalktı ve haşmetli bir ağaç boyuna erişti boyu; bataklık bezinden donunu plili pazenden mintanının uçlarına tutturan samur derisinden bağıldaklar şangırdıyor idi melodik nağmelerle. Haşmeti gökleri deler idi ayaktayken. Tümsek tümsek kaslarla, iç içe geçmiş çibanlarla boğum boğum örülü boynu, var idi bir meşe gövdesi kadar, daha bile kalınlaşmış idi şölenlerde yiyip içe, ozanlarla atışa atışa. Çenesinden göbeğine uzanan kara erkek adam kıllarından bir merayla örtük, kemiklerini gizleyip ikiz tepelerinin suretini biçimlendiren erkek adam kaslarıyla etine dolgun, inip kalkan göğsü, daha bile geniş idi kallavi bir savaş arabası tekerinden. Top top olmuş adaleli ve damarlı pazuları gülle misali şişkin kolları, var idi korkunç yaratıkların boyunları kadar, daha bile güçlenmiş idi arp çala çala, avlana avlana, ozanlarla atışa atışa. Her bir budu aşağı kalmaz idi kalınlıkta bir atın bel çevresinden, aşağı doğru incelip birleşir idi bir tayın bel çevresi kalınlığındaki yeşil damarlı baldırlarıyla. Cengaverlerin bir dağ geçidinden geçmesini engelleyecek denli kocaman mabadının geniş vadisinde yüz elli velet hentbol oynayabilir idi.

Ben bir ıgıgım sille tokat girişen, dedi Finn,
Ben bir tazıyım belalıpeneleri olan.
Ben bir maralım süratte rakip tanımayan.
Ben bir ağacım kuşattığı rüzgârların.
Ben bir yel değirmeniyim.
Ben duvarda bir deliğim.

Apışını rten bataklık bezinden donunun kı tarafı, Erin'in tam ortasındaki Slieve an Iarainn'in yaban pırasalarının yeşil sim-
yasıyla dokunmuş idi; zira burada avlanır idi Finn halkıyla bir-
likte yılın bir bölümünde, burada saplar idi kargısını kara yaban
domuzunun sağrısına, kurar idi aşıyan, açar idi delik, kaybolur
idi gözden ufak bir sel yatağının sisinde, oturur idi Fergus'la yeşil
tepeciklerin üstüne ve seyreyler idi top atan kızanları.

Sırtındaki hırpani ceketin kaşmırı, Erin'in doğusundaki
hendeklerde yetişen fildişi karası akaleriklerinin ve pbik bek-
taşızmlerinin ve de envai çeşit çay zmlerinin koyu rengini
almış idi; zira burada geçirir idi Finn halkıyla birlikte yılın bir
bölümünü, gnl bol dilberlerle aşıktaşlık edip onlara yumularak,
Slieve Gullian'ın ihtiya r geyiklerine süratli kargılar savurarak,
sık çalılıklarda yaban domuzlarına tuzak kurarak ve patlak gözlü
brehonlarla bilmiş tartışmalara girerek.

Samandan ve Thomond'un yabani otlarından sicimlerle
sarıp sarmaladığı dizleri ve baldırları, her renkten ve tondan
fişkiya ve kire bulanmış, ayır imen ve bal likörü damlalarıyla
ve tahtadan kupasından akan, damlayan ne kadar katre varsa
tekmiliyle sertleşmiş idi; zira adettendi Finn için halkıyla oturup
ekmek kafaları.

Ben bir çıtır kraliçenin memesiyim, dedi Finn,
Ben bir sazdan damım tepemde yağmurlar.

Ben karanlık bir şatoyum içimde yarasalar.
Ben bir Connachtlının kulağıyım.
Ben bir arp teliyim.
Ben bir tatarcığım.

Süt kesigi gibi ak suratındaki burun, yüksekliği üst üste binmiş on savaştının yüksekliğine denk, genişliği Erin'in genişliğine denk, ak ummanlara uzanan bir yarımada idi. Burnunun ucundaki koca mağaralar, budun koçları ve güvercin kafesleriyle yolculuk eden, silahlarını kuşanmış yirmi savaştıyı ve onlara eşlik eden kalabalık bir tabibler ve ozanlar grubu ile beraberlerinde taşıdıkları hukuk kitapları ve manzume parşömenlerini, şifalı bitki kapları ve kaymaktaşıdan yağ ve merhem fiçilerini gölgesinde barındırabilecek denli ferah ve geniş idi.

Daha daha anlatın bize, dedi Diarmuid Donn, tanrı aşkına.
Kim o? dedi Finn.

Kendisi Diarmuid Donn, dedi Conán, hatta Erin'in batısındaki Ui bhFailghe ve Cruachna Conalath'tan namı diğer Diarmuid O'Diveney, Galway'li Esmer Dermot.

Ne yalan söyleyeyim, dedi Finn, anlatmayacağım.

Süt kesigi gibi ak suratındaki ağız, enine boyuna Ulster kadar geniş idi, al dudak-seddiyle kuşatılmış idi ve her biri bir mısır koçanı büyüklüğünde bal sarısı dişlerinin pusuda bekleyen ordusuna ev sahipliği yapıyor idi; her bir dişinin karanlık oyuğu kılkuyruk bir itin rahatça oturabileceği yahut bir kargının delip geçtiği bir porsuğun sere serpe uzanabileceği denli dört başı mamur idi. Kafasındaki iki gözünün her birinde ormanvari bir kirpik diyarı var idi; kocaman göz yuvarları, kılıçtan geçirilen bir hasım ordusunun kanına bulanık kar renginde idi. Her bir gözünü örten göz kapağı, geceleyin limanda bekleyen gemilerin

yelkenleri gibi gevşek ve peynir bozu renginde idi, öyle ki bu göz çarşafı Erin'i baştanbaşa örtmeye yeter idi.

Ne tatlı geliyor kulağa sesiniz, dedi Caolcrodha Mac Morna; Sliabh Riabhach ve Brosnacha Bladhma diyarlarından tatlı sözlü tatlı dişli Goll'e eş, anlatın hele Finn'in halkı nasıl bir halktır.

Kim o? dedi Finn.

Sliabh Riabhach'tan Caolcrodha Mac Morna, dedi Conán, Baltinglass'tan Colecroe MacMorney.

Anlatayım, dedi Finn. Bir er kişi, on iki kitaplık manzume düzmemişe, şiiri yetersiz bulunup aramıza alınmaz ve meclisimizden kovulur. Yeryüzünde bir kulaç derinliğinde kara bir çukur kazılır ve hiçbir er kişi üzerinde sadece kalkanı ve elinde fındık ağacından bir cirit olduğu halde bu çukurun içine girmeden aramıza alınmaz. Akabinde dokuz savaşçı kargılarını peş peşe ve beraberce bu er kişiye savurur. Şayet atılan kargılar er kişinin kalkanını deler ise yahut canını alır ise, o er kişi kalkan kullanma maharetinden yoksun olduğu için aramıza alınmaz. Hiçbir er kişi, saçları gevşek bir topuz halinde toplanıp Erin'in ormanlarında ağaç dalları ve dikenli çalılar arasında savaşçılar tarafından kovalanmadan aramıza alınmaz. Şayet ağaç dalları saçını bozar ise yahut saçları dikene takılan koyun tüyü gibi tiftik tiftik olur ise, aramıza alınmaz ve derdest edilip postu delinir. Silah tutarken eli titreyen yahut son sürat koşarken ayağının altındaki ince dalları hışırdatan da alınmaz. Boyun hizasında sırıkların üzerinden zıplayarak, diz hizasında sırıkların üzerinden çömelerek geçmelidir. Göz kapakları kapatılıp dikilmiş halde, kendir bezinden donunun kış tarafına bağlamış uyumakta olan iki mis kokulu, diken sırtlı domuzla Erin'in bataklıkları ve çamur deryalarında Finn'in halkı tarafından kovalanmalıdır. Şayet bir turba batağına saplanıp dibi boylar ise yahut bir domuzu kıcından düşürür ise,

Finn halkından kabul edilmez. Beş gün boyunca, azıksız yahut müziksiz yahut satranç taşsız, kışında on iki sivri geyik boynuzuyla soğuk mu soğuk bir tepenin yamacında oturmalıdır. Şayet feryat eder, ot saplarını yer yahut ahenkli İrlanda lisanında tatlı dizeler döktürmeyi bir an için bırakır ise, aramıza alınmaz ve cerh edilir. Ardına bir hasım ordusu düştüğünde, kargısını atıp toprağa saplamalı, kargısının arkasına gizlenmeli ve o daracık siperin ardında gözden yitmelidir, yoksa büyü yapmaktan yoksun olduğu için aramıza alınmaz. Hâkezâ, ince bir dalın altına, kuru bir yaprağın arkasına, bir çakıl taşının altına saklanabilmeli, yahut yön değiştirmeden veya hız kesmeden veya Erin halkını öfkelenlendirmeden kendir bezinden donunun içine girip gözden kaybolabilmelidir. Koltuğuna iki evlatlık, kışına da altı silahlı savaştı sığdırıp Erin'i baştanbaşa katetmelidir. Şayet bir savaştıyı yahut bir çivit boyalı kargıyı yolda fire verir ise, aramıza alınmaz. Erin'i baştan sona katederken, yarısı koltuk altlarında diğer yarısı apışlığının içinde olmak üzere yüz sığırı beraberinde dirayetle taşınmalı, ağzından hiç durmadan baldan tatlı dizeler dökülmelidir. Erin'in halkına rahatsızlık vermeden kispetine bin koç sığdırabilmelidir, yoksa Finn tanımaz bu er kişiyi. Semiz bir ineği çarçabuk sağabilmeli, süt kovasını ve ineği yirmi yıl boyunca donunda taşınmalıdır. At arabasında gider iken Erin'in erkekleri peşine düştüğünde, at arabasından inmeli, atı ve arabayı donuna sokup Erin'in ortasına dimdik sapladığı kargısının arkasına gizlenmelidir. Er kişi bu hünerleri sergilemedikçe, Finn'in rızasını alamaz. Amma bunların hepsini yapar da hünerini gösterir ise, Finn'in halkına katılır.

Finn'in halkının meziyetleri nelerdir? diye sordu Liagan Luaimneach O Luachair Dheaghaidh.

Kim o? dedi Finn.

Liagan Luaimneach O Luachair Dheaghaidh, dedi Conán; Elphin Beg'den Cnoc Sneachta, Lagan Lumley O'Lowther-Daylerin soyundan üç kuzenin üçüncüsü.

Üç şey sayacağım, ne eksik ne fazla, dedi Finn. Şahsen ben başparmağımı emerek bilgelik kazanabilirim; bir başkası (kendisi bundan bihaber olsa da) parmakları arasından bakarak bir hasım ordusunu bozguna uğratabilir; diğer bir başkası da, hasta bir savaşçıyı, içinde bulunduğu evden tüten dumana bakarak iyileştirebilir.

Hay ağzınızla bin yaşayın, dedi Conán, bilmez miyim. Bunun arkasından bir de Bricriú'nun şölenini anlatsanız.

Anlatamam, dedi Finn.

Cooley'nin Boğası hikâyesini anlatın o zaman.

Valla o beni aşar, dedi Finn, kâbil değil.

O halde Giolla Deacar ve görmüş geçirmiş ihtiyar atının hikâyesini anlatın, dedi Gearr mac Aonchearda.

Kim o? dedi Finn.

Kim olacak, Gearr mac Aonchearda, dedi Conán, Phillipstown'dan Cruach Conite, Gar MacEncarty O'Husseylerin soyundan üç erkek kardeşin ortancası.

Anlatamam, dedi Finn.

O halde Sally Tree'nin Büyülü Kalesinin Hikâyesini anlatın yahut Allen'daki Küçük Çaplı Arbede'den havadisleri aktarın, tanrı aşkına, dedi Conán.

Valla bunlar beni aşar, yamacımdan fıyar, kıcıma kaçır, dedi Finn. Anlatamam, ne yalan söyleyeyim.

Peki öyleyse, dedi Conán, Mor Paltolu Köylü hikâyesini anlatın.

Fena bir hikâye, dedi Finn, anlatırım anlatmasına, ama anlatmayacağım, orası kesin. Kendi krallığının diğer tüm krallıklara hükmetmesi ve en büyük parsayı toplaması talebiyle

gelen, isteği yerine getirilmediği takdirde bir gün içinde tek-
milimizin tepesine ölüm ve felaket indireceğini söyleyen bir
yabancıyla konuşurken Finn'in ağzından nasıl tatlı sözler ve barış
kelamları dökülmüş, onu anlatır bu sahtekâr ve şerefsiz hikâye.
Kahramanlığı bunca ayyuka çıkmış bir er kişinin Erin'e gelmiş-
liğini, koca Erin'de ona denk bir er kişinin bulunmayışını kesin-
likle duymuşluğum yok (ne de görmüşlüğüm var). Kim duymuş
Finn'in yabancıların önünde ağzından tatlı sözler döküldüğünü,
o Finn ki rüzgârlar kadar çevik, o Finn ki Tanrıyı geçer iyilikte.
Yahut kim görmüş Finn'in şu dünyada eşi mendendi olduğunu,
şu dünyaya Finn'e benzer bir suretin geldiğini, o Finn ki gülle
atmada, güreşmede, domuz izi sürmede yahut ozanlara mücev-
herler ve altın bahşedilen tatlı İrlanda lisanında konuşmada yahut
geceleyin kara bir delikte uzaktan gelen arp seslerini dinlemede
Tanrıya galebe çalar. Ya da, söyleyin, bereketli peynir yapımında,
kazlara mızrak saplamada, başparmak emme büyüünde, domuz
kılı tıraşlamada, tazıları altın kayışlarını çözüp av peşine salmada
Finn'i alt edebilecek bir insan evladı nerededir dünyada, o Finn
ki cici parmaklı, mısır sarısı saçlı, silahlarını kuşanmış bir hasım
ordusunu Almha'dan Slieve Lauchra'ya kadar bağirsakla tuttu-
rulmuş donunun kursağında taşıyabilen Finn.

Ne iyi dediniz, dedi Conán.

Kim o? dedi Finn.

Benim ben, dedi Conán.

Doğrudur, inandım, dedi Finn.

Daha daha anlatın o halde.

Ben bir Ulsterliyim, bir Connachtliyim, bir Yunanlıyım,
dedi Finn.

Ben Cuchulainn'im, ben Patrick'im.

Ben Carbery-Cathead'im, ben Goll'üm.

Ben kendi babamım ve kendi oğlumum.
Ben gelmiş geçmiş yiğitlerin tekmili birdenim.

Kulağa ne hoş geliyor sesiniz, dedi Conán.

Tevekkeli değil, dedi Finn, deniz mavisini bir kitabın bağrında Finn'in onuru yerle bir edilir, o Finn ki bir hikâyecinin ördüğü anlatı uğruna çarpıtılır, ayaklar altında çiğnenir ve zulmedilir. Fos bir hikâyeye uğruna haşmeti Tanrıya eş Finn'i bir şairden gayrı kim kepaze eder? Kim Büyük Perhiz yüzünden dermansız ve kadidi çıkmış halde iken dört yamağıyla birlikte aziz Ceallach'ı kapıp götürür, eski bir geminin kalasları arasında bütün bir gece içi oyuk bir meşe ağacına gizler, sabah olunca gözünün yaşına bakmadan katleder ve pörsük bedenini kurtlara ve sorguçlu kargalara ve de Cluain-Eo Atmacasına yem diye atar? Kim bir kralın evlatlarını kendi bedenlerinden çıkarıp beyaz kuğulara dönüştürür, yüzünler diye karda kışta ve buz gibi yağmur altında Erin'in iki denizinde, ozanlardan yahut satranç tahtalarından yahut İrlanda lisanında ahenkli sözler söyleyecek dillerinden mahrum; kim tazecik bir kızın bembeyaz tombul bacaklarını kuş tüyü öbeklerine dönüştürür ve rezil yumurtalar yumurtlatıp bedenine eza verir? Kim tek bir tanecik perhiz sıksası rahibi katletti diye Sweeney'nin içine ürkünç bir delilik koyar, ağaç tepelerinde yaşasın, bir porsuk ağacının orta yerine tünese diye, ıslak kışın ortasında deli başını örtecek tek bir kamış olmadan, kadınların yahut arp nağmelerinin yarenliğinden yoksun, geyik yemi ve yeşil dallardan gayrı bir şey komadan ağzına, işlesin diye perperişanlık iliklerine? Bir hikâyeciden başka kim yapar bunu? Ben şunu bilir şunu söylerim, bu dünyadan nasiplenen şairler Erin'in insanlarına pek fena muamele etmişler, Finn'in şerefine leke sürmüşlerdir, onlar ki itibardan düşmek nedir yahut ölüm tasası nedir bilmezler; kuğular gibi yüzmenin, midilliler gibi tırıs

gitmenin, er geyikler gibi böğürmenin, kurbağalar gibi vırakla-
manın, yahut sırttaki yaraların irinleşmesinin vakti geldiğinde
nice olur halleri, bilmezler.

Doğru söze ne denir, dedi Conán.

Yukarıdaki alıntının sonu.

Biyografik hatıralar, birinci kısım: Alkollü içeceklere ve bun-
ların bağırsaklarla alakalı tuhaf kimyalarına dair ilk tecrübemi
yukarıdaki parçayı oluşturmada sadece birkaç ay evvel yaşadım.
Bir yaz akşamı Stephen's Green'de yürüyor ve o zamanlar bir
öğrenci, evveliyatında çiftçi sınıfı mensubu, şimdiyse Kralın
ordusunda bir nefer olan Kelly adında bir adamla çene çalıyordum.
Kendisi havadan sudan muhabbetlerde terbiyesiz ifadeler
kullanmayı alışkanlık haline getirmişti ve ikide bir tükürüyor,
genzinden inceden bir homurtuyla çıkardığı balgamıyla Green
parkı boyunca yolunun üzerindeki çiçek tarhlarını biteviye mur-
dar ediyordu. Bazı açılardan kaba bir adamdı ama içinde fesat
yoktu ya da aksi mizaçlı değildi. Tıp öğrencisi olduğunu iddia
ediyordu, ama fakülteye kabul işlemlerini tanzim eden heyeti
ikna etmede en az bir kez çuvallamıştı. Grogan'ın meyhane-
sinde birkaç *maşrapa* veya birkaç pint bira yuvarlamayı önerdi.
Getirdiği önerinin senli benliliği beni hayli keyiflendirmişti;
bunun ikimize de muhtemelen hiçbir zararı dokunmayacağını
düşündüm; böylelikle, önerisine canı gönülden katıldığımı ona
bir söz sanatıyla ifade ettim.

Söz sanatının adı: Litotes (veya Meiosis).

Patavatsız, alaycı bir yüz ifadesiyle baktı bana ve pürüzlü
avucunda tuttuğu bir peni ve altı peniyi gösterdi.

Dilim damağıma yapıştı, dedi. Yedi penim var. Öyleyse, sadece bir pint alabilirim.

Bunun kendi biramın parasını ödemem gerektiğine dair bir ima olduğunu hemen anladım.

Yaptığın mantıksal kıyasın sonucu, dedim lalettayın bir edayla, ruhsatlı işletmelere⁶ dayandığından ötürü safsatalı.

Ruhsatlı işletmeler, tabii, dedi ağız dolusu tükürerek. Yaptığımı ince esprinin anlaşılmadığını gördüm ve esprimi alıp gerisin geri aklımın hazine odasına yerleştirdim.

Tirizlerle ayrılmış bölmelerden birinde, rengi atmış palto-larımızı rahat sandalyelerin arkasına gelişigüzel koyup Grogan'ın meyhanesine tünedik. Efendiden bir adama bir şilin iki peni verdim, adam da bunun karşılığında bize emperyal pint ölçü biri-miyle iki bardak siyah bira getirdi. Bir tanesini Kelly'nin önüne sürerek, diğerini de kendime alarak bardaklara ayar çektim ve vaziyetin ciddiyeti üzerine düşüncelere daldım. İlk kez bira iç-cek-tim. Daha önce sohbet etmiş olduğum çok sayıda kişi, ispir-tolu ve sarhoş edici içeceklerin akıl ve beden üzerinde genelde olumsuz etkileri olduğunu, daha gençken bu uyarıcı maddelerin müptelası olanların hayatları boyunca mutsuz olduklarını ve küfelik bir halde yere yığılıp bir merdiven dibinde kan ve kus-muk gölünde kepaze bir vaziyette geberip gittiklerini söylemişti. Kartaloz bir rahip bozuntusu bir keresinde susuzluğu gidermeye bire bir olduğunu söyleyerek tonik içmemi salık vermişti bana. Mevzunun ehemmiyeti, on iki yaşında okuduğum bir okul kita-bında aklıma kazınmıştı.

6 (ç.n) "Licensed premise" (ruhsatlı işletme/içki satma ruhsatı olan işletme) ifa-desindeki "premise" kelimesi, mantıksal kıyasta (syllogism) kullanılan "öncül/önerme" anlamına da gelir.

Yazınsal Okuma Kitabı'ndan alıntı, Üst Sınıflar, İrlandalı Hristiyan Biraderler: Işıldayan kâseyi sarsa da o çiçekler, kıvranır içlerinde zehirli engerekler – Başrahip. Alkol nedir? Bütün tıp otoriteleri alkolün katmerli bir zehir – tahrip edici ve narkotik bir zehir – olduğunu söylerler bize. Tahrip edici bir madde olarak, beyni coşturur, kalp atışlarını hızlandırır, zehirlenme yoluyla sarhoşluğa sebebiyet verir ve dokuları tahrip eder. Narkotik olarak, en başta sinir sistemine etki eder; beynin, omuriliğin ve sinirlerin duyarlılığını köreltir; kâfi miktarda alındığında ise ölüme neden olur. Bünyeye alkol girdiğinde, çeşitli organlara, özellikle de akciğerlere fazladan iş yükü biner. Aşırı derecede zorlanan akciğerler dejenere olur; pek çok ayyaşın alkolik tüberkülozu diye tabir edilen belli bir verem türünden muzdarip olmasının sebebi de budur – bedbaht kurbanların yavaş ama uygun adım ilerleyen vakitsiz ölümü beklediği hastanelerimizde, heyhat, bu vakaların bini bir paradır. Alkolün sadece güç vermekle kalmayıp güçten düşürdüğü, herkesin malumu bir hakikattir. Kasları veya hareket araçlarını gevşetir; netice itibariyle de bunların gücü azalır. Bu kas depresyonunu ekseriyetle bütün vücudun felç olması takip eder, zira alkol sinir sistemini tümünden gevşetir; sinir sistemi böylesine gevşeyince, vücudu yelkensiz ve halatsız bir gemiye – kımıldatılamayan ve zapt edilemeyen bir şeye – çevirir. Tıp dünyasında alkolün faydaları olabilir, ancak bu durum tıbbın dışına taşınmamalıdır. Maazallah, bir adam alkolün kurbanı olmaya görsün, onun ne korkunç ve insafsız bir tiran olduğunu görür; iradenin tümünden yok olduğu o berbat durumda bulur kendini ve ara sıra pişmanlık ve yeisin pençesinde kıvranan biçare bir embesile dönüşür. Alıntının sonu.

Öte yandan, kendilerini gönüllü olarak alkolün etkisine bırakmayı alışkanlık edinmiş genç ahbablarım, yaşadıkları

alelâcayip maceralara dair anlattıkları hikâyelerle sıkça şaşırtmışlardı beni. Alkol zihni bozabilir, diye düşündüm, ama hoş bir bozukluk da olabilirdi bu pekâlâ. Şüphelerimi savuşturmak için yegâne makbul yol kişisel tecrübeymiş gibi geldi bana. İlk seferim olduğunu bildiğimden, bardağımı kaldırmadan önce dibine hafifçe dokundum. Hafif tertip, içten içe sorguya çektim kendimi.

Sorgunun mahiyeti: Gelecekte kankalarım kimler olacak acaba, nerelerde çılgın cümbüşlere dalacağız? Bizi ışığa ve şarabın eşlik ettiği kadim Yunan tatlarına boğacak, insanın içine işleyen udun sesini ya da sanatkâr bir sesin şakıdığı ölümsüz notaları veya Toskana nağmelerini dinleyerek coşacağımız hangi ziyafetler bekliyor bizi? Hangi çılgın arayış? Hangi kavallar, hangi zilli tefler? Hangi serkeş coşku?

Sağlığına, dedi Kelly.

Eyvallah, dedim.

Siyah biranın kekre bir tadı vardı, ama yoğun ve tesirliydi. Kelly sanki içindeki havayı dışarı salıyormuş gibi uzun bir ses çıkardı.

Göz ucuyla ona baktım ve şöyle dedim:

İyi bir bira gibisi yok.

Öne doğru eğildi ve ciddiyetini takınarak yüzünü yüzüme yaklaştırdı.

Bak sana ne diyeceğim, dedi ağzını çarpıtarak, insanın tek dostudur bir pint bira.

Bu methiyenin hakkını yemek istemem, ama düz biranın cüssesiyle toksik içeriği arasındaki ilişkinin umduğum gibi olmadığını çok geçmeden fark ettim ve sonrasında, birkaç şişeden sonra genellikle ıstıraplı ve kör edici kusma krizlerine tutulmama

rağmen hâlâ en çok tercih ettiğim içki olan şişede siyah biranın müptelası oldum.

Ekim ayında bir akşam Parnell Caddesi'ndeki bir meyhanenin tahta döşemelerine yarı-sindirilmiş bir galon birayı boca ettikten sonra eve yollandım ve kendimi bin bir güçlkle yatağa attım; şifayı kapmış numarası yaparak üç gün çıkmadım yataktan. Takım elbisemi şiltenin altına gizlemek zorunda kaldım, çünkü en az iki duyuyu rahatsız ediyor ve daha önce verdiğim izahatın aksine rahatsızlığımın gerçek nedenini ifşa ediyordu.

Söz konusu iki duyu: Görme, koku alma.

Üçüncü günün akşamında, Brinsley adında bir arkadaşım odamda huzura kabul edildi. Muhtelif kitap ve kâğıt tomarı yüklenmişti. Sağlık durumumdan yakındım ve havanın yatalakların esenliği için pek zararlı olduğunu öğrendim kendisinden. . . Odada tuhaf bir koku olduğunu söyledi.

Arkadaşımın tasviri: İnceden, koyu renk saçlı, ikircikli; entelektüel bir Meath'li; peş peşe nükteli konuşmalar yapmaya meraklı; akciğerleri hassas, soluk benizli.

Soluk borumu olabildiğince açtım ve beyefendilikle bağdaştırılmayan kaba bir ses çıkardım.

Kendimi çok kötü hissediyorum, dedim.

Ne acayip, nalet bir adamsın yahu, dedi.

Shader Ward'la birlikte Parnell Caddesi'ndeydim, dedim, içiyorduk. Sonra, bana ne olduysa artık, gözlerim yuvalarından fırlayana kadar kustum da kustum. Takım elbisemi güzelce berbat ettim. Hava kusana kadar kustum.

Yaa? dedi Brinsley.

Dinle bak, dedim.

Vücudumu bir dirseğimle destekleyerek yatağımda doğruldum.

Shader'la Tanrı hakkında konuşuyorduk, sonra laf lafı açtı ve birdenbire sanki bir adam midemden çıkıp kurtulmaya çalışıyormuş gibi bir şey hissettim içimde. Bir dakikaya kalmadan kafam Shader'ın pençeleri arasındaydı ve şaşaalı bir şekilde çıkırıyordum. Oh Tanrım . . .

Brinsley bunu duyunca bir kahkaha koyuverdi.

Midemi olduğu gibi tahta döşemelerin üzerine çıkardım sandım, dedim. Rahat ol, diyordu Shader, hepsini çıkarınca kendini daha iyi hissedeceksin. İyiymiş! Eve nasıl geldim, anlatamam sana.

Pekâla da gelmişsin işte, dedi Brinsley.

Dirseğimi çektim ve sarf ettiğim çabadan bitkin düşmüş gibi yatağa bıraktım kendimi. Alt sınıflara ya da işçi sınıfına özgü bir aksana gömülmüş, zorlama bir sesle konuşuyordum. Nevresimin altından bir kalemle göbeğimi dürtükledim. Brinsley pencerenin önünde durmuş, kıkır kıkır gülüyordu.

Kıkırdamanın mahiyeti: Sessiz, kendi kendine, baş öte yana çevrilmiş.

Neye gülüyorsun? dedim.

Sana, kitabına ve içtiğin biraya, diye yanıt verdi.

Finn'le ilgili kısmı okudun mu, diye sordum, hani şu sana verdiğimi?

Ah, evet, dedi, matrak bir şey. Bayağı komikti.

Bunun hoş bir övgü olduğunu düşündüm. Tanrı gibi heybetli Finn. Brinsley benden yana döndü ve bir sigara istedi. "İzmaritimi" ya da yarısı içilmiş sigaramı çıkarıp avucumun içinde tutarak gösterdim.

Hepsi bu kadarcık, dedim, acıklı bir sesle.

Ne acayip, nalet bir adamsın yahu, dedi.

Sonra kendi cebinden yirmilik bir paket çıkardı ve ikimize birer sigara yaktı.

Voliyi vurmanın iki yolu var, dedi, kitap yazmak ve bahis oynamak.

Şu işe bakın ki, bu söz Edebiyat konusunda bir tartışma başlattı aramızda – yaşayan veya ölmüş büyük yazarlar, modern şiirin niteliği, yayımcıların tercihleri ve insanın her daim boş zamanlarında veya eğlence olsun diye edebi uğraşlarla meşgul olmasının önemi. Loş odam sarf edilen halis kelimelerin güm-bürtüsüyle cınlıyor, büyük Rus üstatların isimleri müşkülpesent bir tonda zikrediliyordu. Anlaşılması için ortaçağlarda konuşulan Fransızca'yı bilmek gereken nükteli sözler sarf ediliyordu. Psikanalizin bahsi geçti, ama öylesine, üzerinde fazla durmadan. Sonrasında kendi eserimle ilgili spontan ve teklifsiz bir açıklama sundum ve eserimdeki estetiğe, ilhamın kaynağı meş'um ruha, argümana, keder ve neşeye, karanlığa, güneş gibi parıldayan açıklığa dair görüşlerimi sıraladım.

Sunulan açıklamanın mahiyeti: Denmiştir ki, hem roman hem de tiyatro oyunu mutluluk veren entelektüel icraatlar olsalar da; roman etkili illüzyon olaylarından yoksun olduğu, okuru sık sık kurnazlıkla alt ederek sefil bir vaziyete düşürdüğü ve okurun hayali karakterlerin kaderine ilişkin ciddi endişelere gark olmasına neden olduğu için tiyatro oyunundan daha aşağı bir türdür. Tiyatro oyunu halka açık eğlence yerlerinde büyük kalabalıklar tarafından, ahlâken sakınca doğurmayan bir usulde tüketilirken; roman kişinin mahremiyetinde, kendi kendine tatbik ettiği bir ilaçtır. Roman, ahlaki değerleri hiçe sayan bir yazarın eline düştü mü, despot olabilir. Sorulan bir soruya cevaben izah edilmiştir ki,

makbul bir romanın, okurun bönlük derecesinde canının istediği gibi ayar çekebileceği, kendinden menkul bir düzmece olması gerekir. Karakterleri daima iyi veya kötü, ya da fakir veya zengin olmaya mecbur etmek demokratik değildir. Her bir karakter kendine ait özel bir yaşama, özerkliğe ve yakışık alır bir yaşam standardına sahip olabilmelidir. Böylece, karakterlerin kendilerine saygısı olur, içleri huzurla dolar ve daha iyi hizmet verirler. Bunun kaosa yol açacağını söylemek yanlış olur. Karakterler bir kitaptan diğerine geçebilmelidir. Mevcut edebiyat külliyatının tamamı, kafası çalışan yazarların lazım gelen karakterleri çekip alabileceği bir limbo olarak görülmelidir; yazarlar ancak mevcut olanlar arasında amaca uygun kuklalar bulamadıklarında yeni karakterler yaratmalıdırlar. Modern roman büyük ölçüde referanslardan mürekkep bir eser olmalıdır. Çoğu yazar daha önce söylenmiş – genellikle çok daha iyi söylenmiş – şeyleri söylemekle harcıyor vaktini. Hâlihazırda var olan eserlere verilen referansların çokça olması, okuru her bir karakterin mahiyetiyle ilgili anında bilgi sahibi yapar, sıkıcı açıklamaları bertaraf eder ve şarlatanların, zıppçıktıların, el çabukluğunu marifet bilenlerin ve eğitim seviyesi düşük kişilerin çağdaş edebiyatı idrak etmelerini etkili bir şekilde önler. Açıklamanın sonu.

Kıçımın kenarı, dedi Brinsley.

Ama ben hemen, yanibaşımdaki kitabın altında duran, tam da buna örnek teşkil eden, daktilo edilmiş metni alıp – kâh okuyarak kâh nutuk çekerek, oratio recta ve oratia obliqua⁷ stilinde – edebi maksatlarımı kendisine en ince detayına kadar açıkladım.

Kızıl Kuğu işletmesinin mahiyetiyle ilgili Müsveddeden alıntı, oratio recta: Lower Leeson Caddesi'ndeki Kızıl Kuğu işletmesi

7 (ç.n.) (Lat.) oratio recta: dolaysız anlatım; oratio obliqua: dolaylı anlatım.

yıllık kiraya tabi olup, mülk sahibi kişi, her kim olursa olsun, işletmenin güney sınırını belirleyen dar geçidin de bakımını üstlenmeyi ve on yedi yarda mesafe boyunca, yani Peter Place kavşağına kadar her türlü geçiş serbestisi tanımayı ve herhangi bir engel yerleştirmemeyi taahhüt eder. Paragraf başı. On yedinci yüzyılda Cornelscourt faytonlarının son durağı olan otel 1712 yılında inşa edilmiş ve daha sonra, Croppies' Acre adıyla bilinen on beş metrelik bir alandaki viran bahçenin sükûnetinde aranması gereken nedenlerle çiftçi sınıfı tarafından ateşe verilmiştir. Bugün, dört katlı kocaman bir binadır. Binanın adı kapının üstündeki yelpaze pencerenin çevresine kar beyazı harflerle işlenmiştir ve dairenin tam ortasında, hoş bir şekilde tasarlanmış ve Birmingham delf porseleni kullanılarak kalıba dökülmüş zarif bir kızıl kuğu heykeli vardır. Açıklamanın sonu.

Kızıl Kuğu Otel'i'nin vergiye tabi mukimi Dermot Trellis'in tasvirine dair ilave alıntı, oratio recta: Dermot Trellis orta boylu bir adamdı, lakin lapacı ve tıpsız bir şahsiyetti; bunun nedeni kısmen yirmi yıldır yataktan çıkmamış olmasına bağlanabilir. Yatalak olmayı kendi seçmişti, ne organik ne de başka türlü bir hastalıktan muzdaripti. Akşamları keçe terlikleriyle boş evin içinde sessiz sedasız dolanmak, ya da mutfaktaki hizmetçiyle yemekleri veya kıyafetleri hakkında görüşmek için arada sırada kısa süreliğine çıkardı yataktan. İyi ya da kötü hava şartlarına karşı fiziksel tepki vermeyi toptan bırakmış, yıl içerisindeki mevsimsel değişiklikleri sivilcelerinin yok olmasına veya azmış olmasına bakarak takip etmeye alışmıştı. Bacakları duba gibi şişmişti, yatakta yünlü iç çamaşırları giymekten isilik içindeydi. Dışarı adımını atmaz, pencerelere ise nadiren yaklaşırdı.

Brinsley'den bir yetenek gösterisi, sesli bir müdahale, Finn külliyyatındaki tasvire benzer bir tasvir: Trellis'in boynu ev kadar kalın idi ve ev kadar pütürlü idi ve her daim tetikte olan yıllanmış çibanı tarafından gece gündüz düşmanlara karşı korunmakta idi. Mabadı deniz mavisini bir yelkenlinin kışına, midesi rüzgârlarla şişen bir mayistraya denk idi. Yüzü kadim dağların karlı tepeleri, ayakları tarlalar gibi idi.

Tam bu sırada sözünü yarıda kesen bir şey oldu, diye hatırlıyorum. Amcam kapıdan kafasını uzattı ve haşin bakışlarla bana baktı; yürümekten yüzünü ateş basmıştı ve elinde bir akşam gazetesi vardı. Tam bana bir şey söyleyecekti ki Brinsley'nin penceredeki gölgesini gördü.

Vay, vay, dedi. Güleç, şamatacı bir edayla içeri girdi, kapıyı şevkle kapattı ve gözlerini Brinsley'ye dikti. Brinsley ellerini ceplerinden çıkardı ve alacakaranlıkta sebepsizce gülümsedi.

İyi akşamlar, beyler, dedi amcam.

İyi akşamlar, dedi Brinsley.

Bu Bay Brinsley, arkadaşım, dedim, omuzlarımı dermansızca dikleştirerek. Halsiz düşmüş gibi inceden bir inleme sesi çıkardım.

Amcam dostane bir tokalaşma için elini uzattı.

Ah, Bay Brinsley, nasılsınız? dedi. Keyifler nasıl, bayım? Üniversitelisiniz, değil mi Bay Brinsley?

Ah, evet.

Aman ne güzel, dedi amcam. Mühim bir şey bu – sırtınız yere gelmez. Kesinlikle. İyi bir üniversite diplomasına sahip olmak güzel bir şey. Üstatları memnun etmek zor oluyor mu, Bay Brinsley?

Yok canım. Aslına bakarsanız, pek umursadıkları yok.

Demeyin! Eskiden böyle değildi bu işler. Eski hocalar ulu sopanın gücüne inanırlardı. Of, bol keseden veriştirirlerdi.

Bizim de duygusuzca eşlik ettiğimiz bir kahkaha koyuverdi.

Sopa kaleminden keskindi, dedi, daha da yüksek sesle gülerrek ve ardından kahkahasını kıkırdama seviyesine indirerek. Belleğinin iç kısmında o ana dek dikkatinden kaçmış bir şeyi yokluyormuşçasına kısa bir süre durakladı.

Peki bizim yoldaş nasıl bakalım? diye sordu yatağımdan yana bakarak.

Verdiğim yanıtın mahiyeti: edepi, üstünkörü, aydınlatıcı olmaktan uzak.

Amcam Brinsley'ye doğru eğildi; mütevazı bir edayla ve sır veriyormuşçasına ona şöyle dedi:

Size bir şey söyleyeyim mi, çok bulaşıcı bir nezle salgını kol geziyor dışarıda. Karşılaştığınız iki adamdan biri nezle. Tanrı bizi esirgesin, kış çıkmadan bir sürü grip vakası göreceğiz, hiç şüphe yok. Kendinizi iyice sarıp sarmalamanız lazım.

Aslına bakarsanız, dedi Brinsley kurnazlıkla, ben de şifayı kapmıştım, daha yeni iyileştim.

Kendinizi iyice sarıp sarmalamanız lazım, diyerek karşılık verdi amcam, lazım gerçekten.

Bir sessizlik oldu; her birimiz bu sessizliği bozabilecek bir kelime arıyorduk.

Söylesenize, Bay Brinsley, dedi amcam, doktor mu olacaksınız?

Hayır, dedi Brinsley.

Öğretmen mi olacaksınız yoksa?

Tam bu sırada yatağımdan lafa karıştım.

Lisans derecesini alınca, dedim, Hristiyan Biraderler'de işe girmek istiyor.

Çok iyi olur, dedi amcam. Biraderler, hiç kuşkusuz, aralarına alacakları genç erkekler konusunda ince eleyip sık dokurlar. İyi bir siciliniz olmalı, temiz bir sicil.

Var zaten, dedi Brinsley.

Vardır elbet, dedi amcam. Ama doktorluk ve öğretmenlik büyük itina ve Tanrı sevgisi gerektiren mesleklerdir. Zira Tanrı sevgisi dediğin, komşunu sevmek değil de nedir?

Soran gözlerle Brinsley'ye dönerek ikimizden de onay bekledi.

Genç dimağlara yol göstermek ve hastaları Tanrı vergisi sağlıklarına kavuşturmak, dedi, yüce ve soylu bir yaşam şeklidir. Kendilerini bu işlere adayanlara özel bir mükâfat bahşedilir.

Zor bir yaşam, gerçi, dedi Brinsley.

Zor bir yaşam mı? dedi amcam, ona ne şüphe, ama söylese-nize: harcadığınız zamana değmez mi?

Brinsley başıyla onayladı.

Harcadığınız zamana değer, hem de nasıl değer, dedi amcam. Böylesi özel bir mükâfat her Allahın günü verilen bir şey değil. Muhteşem bir şey, muhteşem bir yaşam. Doktorluk ve öğretmenlik, ikisi de çok hayır duası ve sevap kazandıran mesleklerdir.

Sigarasının dumanına bakarak bir süre düşüncelere daldı. Sonra başını kaldırıp lavaboya bir şaplak indirerek kakhaha attı.

Ama surat asmakla, dedi, surat asmakla bir yere varamayız. Değil mi, Bay Brinsley? Gülümsemeye ve mesut bir dünyaya inancım büyüktür benim.

Bütün illetlere bire bir, dedi Brinsley.

Bütün illetlere bire bir, dedi amcam da. Çok iyi dediniz. Neyse...

Vedalaşmak için elini uzattı.

Kendinize iyi bakın, dedi, kendinizi kollayın ve paltonuzu her daim ilikleyin. Gribin elinden kaçıp kurtulmak lazım derim ben.

Söylediklerine nazikçe karşılık verildi. Hoşnut bir gülümsemeyle terk etti odayı; ama gideli üç saniye olmamıştı ki, biz tam rahatlamış ve gevşemiştik, yüzünde ciddi bir ifadeyle ansızın gafil avladı bizi.

Şu Hıristiyan Biraderler meselesi, dedi Brinsley'ye alçak sesle, sizin için araya girip bir iki iyi şey söylememi ister misiniz?

Çok teşekkür ederim, dedi Brinsley, ama –

Ne demek, rica ederim, dedi amcam. Evvelce Richmond Caddesi'nde görevli olan Birader Hanley'le özel bir dostluğumuz var. Torpil yapmaktan bahsetmiyorum, bilirsiniz. Kulağına bir iki söz fısıldayacağım sadece. Özel bir dostumdur kendisi.

Vallahi, çok nazıksınız, dedi Brinsley.

Aman, hiç de değil, dedi amcam. Her şeyi yapmanın bir yolu yordamı vardır, anlarsınız ya. İnsanın içeride dostlarının olması fevkalade bir şey. Birader Hanley'ye gelince, aramızda kalsın, en iyilerden biridir – dünya çapında en iyilerden biri. Birader Hanley gibi bir adamla çalışmak bir zevktir. Kendisiyle yarın konuşurum.

Yalnız, sorun şu ki, dedi Brinsley, bu işe uygun olmama ve diplomamı almama daha zaman var.

Takmayın kafanıza, dedi amcam, erken davranmak her zaman iyidir. Sona kalan dona kalır.

Bunu der demez yüz hatlarına çeki düzen vererek son derece ketum ve sağduyulu bir ifade takındı:

Cemaat, hiç şüphesiz, her zaman iyi eğitilmiş ve karakterli çocukların peşindedir. Söylesenize, Bay Brinsley, siz hiç . . .

Bunu daha önce hiç düşünmemiştim, dedi Brinsley şaşkınlıkla.

Ruhban hayatı sürmek cazip geliyor mu size?

Ne yazık ki bu konuya fazla kafa yormadım hiç.

Brinsley'nin sesi, sanki bir duyguyla cebelleşiyormuş gibi, zorlanmış bir tonda çıkıyordu.

İyi, sağlıklı bir yaşam, sonunda da olağanüstü bir mükâfat var, dedi amcam. Her genç hayata karışmaya karar vermeden önce bunu enikonu düşünüp taşınmalıdır. Bir meslek sahibi olmak için Tanrıya dua etmelidir.

Herkes içinde bu çağrıyı duymuyor, demeye cüret ettim.

Herkes içinde bu çağrıyı duymuyor, diyerek benimle hemfikir oldu amcam, çok doğru. Sadece küçük ve seçkin bir kesim.

Bu beyanın benden geldiğini fark eden amcam, yüzümdeki ifadenin samimi olup olmadığını anlamak için bakışlarını sertçe benden yana çevirdi. Sonra tekrar Brinsley'ye döndü.

Bana bir söz vermenizi istiyorum, Bay Brinsley, dedi. Bunu düşüneceğinize dair söz verir misiniz?

Kesinlikle düşüneceğim, dedi Brinsley.

Amcam müşfikçe gülümsedi ve elini uzattı.

Güzel, dedi. Tanrıya emanet olun.

Amcamın tasviri: Sıçan-beyinli, açıkgöz, hakkında iyi düşünülmesini umursar. Yapmacıklık ve dalavereyle dolu. Üçüncü dereceden Guinness memuru.

Amcam bir anda gözden kayboldu; bu sefer bir daha dönmek üzere. Pencereye gölgesi vuran Brinsley, baştan savma hareketlerle bir mim sergilemeye koyuldu, bu esnada dindar bir nida fişkırttı.

Mim ve nidanın mahiyeti: alnındaki teri silme; aman Tanrım.

Umarım, dedi Brinsley, Trellis amcanın bir kopyası değildir.

Cevap vermedim, bunun yerine elimi şömine rafına atıp *Sanatlara ve Doğal Bilimlere Genel Bakış*'ın yirmi birinci cildini çekip aldım. Kitabı açarak, maksadıma uygun düştüğü için metnime bilahare dâhil ettiğim bir bölümü okudum. Bu bölümde bahsi geçen şahıs aslında Doktor Beatty (Hakkın rahmetine kavuştu), ama ben bu bölümü alıp fütursuzca kendime mâl ettim.

“Sanatlara ve Doğal Bilimlere Genel Bakış”tan alıntı, bir kusurla ilişkili olarak Trellis karakterine ait bir tasvir daha: Kendisi orta boylu olup, bünyesini olduğundan daha gürbüz gösteren genişçe bir yapıya sahipti. Yürüyüşü kamburumsuydu. Sonraki yıllarda çok şişman ve hantal bir hâl aldı; hatları oldukça muntazam, ten rengi koyucaydı. Siyah ve parlak gözleri mülayim ve melankolik bir ifadeyle bakıyor, arkadaşlarıyla muhabbet ederkense fıldır fıldır hareketleniyordu. Böylesi yüce bir adamın bilinen bir kusuruna değinmek esef verici. İddia olunan o ki, yaşamının sonlarına doğru şarap içme konusunda aşırıya kaçmaya başlamış. Bay Arbuthnot’a yazdığı bir mektupta şöyle diyor: Kafamın içine bunca şey hücum ederken, uyku ilacı niyetine şarap içmezsem uyuyamıyorum; şarap afyon ruhu kadar zararlı değil, ama onun kadar etkili de değil. Bay Arbuthnot’a yazılan mektuptan alınan alıntının sonu. Belki de, acılarını bir süreliğine unutmak ümidiyle böylesine lezzetli bir ilaçtan gereğinden sık medet ummaya başlamıştı; şayet, her ne koşulda olursa olsun, böylesi bir kabahat mazur görülecekse, dul bir eş ve çocuksuz bir babadan fazlası olan birinde mazur görülebilir. Doktor Beatty oğlunun ölümünden birkaç yıl sonra, rahmetlinin yazılarını içeren bir kitabı derlemek gibi melankolik ama mutluluk verici bir işle meşgul olmaya başlamıştır. Canı gönülden sevilen bir oğulun yazılarına gösterdiği anlaşılabilir taraflılığı ve klasik eserleri pek idrak edememesi nedeniyle, bu derlemeye hem

İngilizce hem de Latince dillerinde, vasatın oldukça altında pek çok parça dâhil etmiştir. Bu eserin birkaç kopyası kendisi tarafından basılmış ve yazarın yakından tanıdığı eşe dosta armağan olarak verilmiştir. Alıntının sonu.

Müsveddemden bir alıntı daha, betimsel. Oratio recta: Trellis binanın ikinci katının sessizliğinde, odasında dermansız bir halde kımıldandı. Ağır göz kapaklarını titreterek ve alnında sivilceli kırışıklar peydahlayarak karanlıkta kaşlarını çatmıştı. Kalın parmaklarıyla yorganı mıncıklıyordu.

Yatağı, üzerinde nice atasının ölüp doğduğu, çok eski, keresteden mamul bir eşyaydı; itinayla yapılmıştı ve özenle oyulmuş pervazlarla süslenmişti. İtalyan yapımıydı; büyük Stradivari dehasının ilk örneklerinden biriydi. Bir yanında, üzerinde kitapların ve harflerle kararmış kâğıtların durduğu bir sehpa, diğer yanındaysa iki gözlü bir etajer vardı. Ayrıca, çam ağacından bir gardirop ve iki sandalye vardı. Pencere eşiğinde, Peter Place istikametinden doğup pencereden süzülerek içeri giren her yeni günle pençeleşen, şaşmaz bir doğrulukla günü yirmi dört saatlik dilimlere bölen, küçük bir bakalit saat duruyordu. Sessiz, yaltakçı ve iğdiş edilmiş bir saatti bu; ikiz alarm gongları, şömine rafının üzerindeki tozlu kitapların arkasına bakılırsa bulunabilirdi.

Trellis'in uyurken giydiği üç ayrı takımı vardı; bu takımların yıkanma şekli konusunda fazlasıyla müşkülpesent davranmayı huy edinmişti. Salıları hizmetçi kızın yerine getirdiği haftalık çamaşır yıkama işini denetlerdi.

Kızıl Kuğu otelinde bir Salı akşamı, örnek kabilinden: Gecenin erken saatlerinin karanlığında Trellis yatağından kalktı ve beyaz, naçiz bacakları üzerinde salınarak pantolonunu potluk yapan bol kesimli geceliğinin üzerine çekti.

Pantolonun mahiyeti: dar paçalı, modası geçmiş, Harp öncesi zamandan kalma.

Terliklerini bulmak için yeri yokladı ve tırabzana tutunmak için kolunu uzatarak karanlığa gömülmüş merdivenlere yöneldi. Hole ulaştı ve bodrum katına inen karanlık, taş merdivenlere doğru yoluna devam etti; tedirginlik içinde, pür dikkat önüne bakıyordu. Bodrumdan gelen güçlü kokular burun deliklerine hücum etti; kurumakta olan iç çamaşırlarının buharı tüten bayraklarıyla donatılan mutfakta çamaşırcı kadının çektiği ziyafetin kokularıydı bunlar. Trellis içeri girdi ve kapıda durup çevresine bakındı. Tavan, uzun kuyruklu gömleklerinin oluşturduğu dikdörtgen flamalarla, çarşaflarının oluşturduğu nişanlarla, tulumlarının oluşturduğu sancaklarla, donlarının oluşturduğu meşin rengi forslarla bezenmişti.

Sobanın başında Teresa'nın sureti görünüyordu; kalın butlarını ateşin nüfuz eden etkisine bırakmıştı. Benzi kanlı canlı, tıknaz bir kızdı; bayağı desenli bir korsenin bittiği çıkıntıyla tam ortadan ikiye bölünen, gri bir entari giymişti.

Brinsley'nin müdahalesi: Sözü edilen çıkıntıyla, yelpaze penceredeki kızıl kuğu heykelini çevreleyen pervaz çıkıntısı arasındaki benzerlik üzerine uzun uzadıya konuştu. Seri üretimin kaçınılmaz alametleri her ikisi de, diyerek devam etti. Hizmetçiler, ona göre, insanlığın Ford arabalarıydı; aynı standart tasarımla yüz binlerce üretiliyordu. Ama muazzam kızlardı doğrusu, bayılıyor- du onlara, öyle dedi.

Sondan bir evvelkinin devamı: Trellis yünlülerini elleri arasında nazikçe evirip çevirerek değer biçen parmaklarıyla yokladı.

Yünlülerin mahiyeti: Yumuşacık, aşındırıcı sertlikten eser yok.

Hizmetkârına minnet dolu gülümsedi ve bir eliyle suratındaki sivilceleri dalgın dalgın yoklayarak yatakodasına seğırtti. Yatağının soğuyacağından korkarak, mavi bir nehrin kıyısında güzel bir kızın çıplak poz verdiği holün boşluğunu aceleyle geçti. Napolyon karşı duvarın karanlığından kızı serkeş bakışlarla dikizliyordu.

Biyografik hatıralar, ikinci kısım: Birkaç gün sonra sabahleyin kahvaltıda amcama şöyle dedim:

Bir kitap almam için beş şilin verir misin bana lütfen?

Beş şilin mi? Tanrı biliyor ya, beş şiline değecek kadar iyi bir kitap olmalı. Adı neymiş bu kitabın?

Heine'nin *Die Harzreise*'si, diye yanıt verdim.

Dii . . . ?

Die Harzreise, Almanca bir kitap.

Anlaşıldı, dedi.

Başı öne eğilmişti; iki gözü de, kızarmış mezgiti aralarında parça parça eden çatal ve bıçağın faaliyetlerini dikkatle incelemeye dalmıştı. Sağ elini aniden geri çekerek yelek cebine daldırdı ve masa örtüsünün üzerine iki yarım kron bıraktı.

Bir süre sonra şöyle dedi:

Kitap kullanıldığı sürece, iyi, hoş. Okunup çalışıldığı sürece, iyi, hoş.

Demir paraları uzatan parmaklarının kırmızılığı, vücudunu beslemek için yemek yemesi, bu iki şeydi amcamın insan olduğunu bir an için açığa vuran. Onu orada bıraktım; sırtımda gri paltom, sokağa fırladım ve soğuk yağmurun altında öne doğru eğilmiş vaziyette Üniversite binasına yürüdüm.

Üniversite binasının tasviri: Üniversite binası, öğle güneşinin yazın Donnybrook istikametinden boşanarak öğrencilerin hayrına basamaklarını ısıttığı güzel bir girişi olan, dışa doğru dikdörtgen bir şekil çizen, sade bir yapıydı. İçerideki hol geleneksel desende siyah beyaz karolarla döşenmişti; holü çevreleyen, iddiasız krem rengi badanayla boyanmış duvarlarda ise, öğrencilerin topukları, kıçıları ve omuzlarıyla oluşan üç eğreti leke göze çarpıyordu.

Hol, kimi sakın ve edepli hal ve tavırlar sergileyen öğrencilerle tıklış tıklıştı. Gösterişsiz kızlar ellerinde kitaplarla, kümelenen erkeklerin oluşturduğu kanallar arasından sırayla girip çıkıyorlardı. Konuşmaların uğultusu, keşmekeş ve hareket vardı ortamda. Duvardaki küçük bir ofisten üniformalı bir görevli çıktı ve kulak tırmalayan bir zil çaldı. Bu durum kalabalığın bir miktar dağılmasına yol açtı; bir sürü erkek öğrenci sigaralarını bir el hareketiyle söndürdü ve dersliklere giden yuvarlak merdivenlerden bıçkın, küstah bir havayla yukarı çıktı; kimisi de, hâlâ aşağıda olanlara patavatsız veya müstehcen içerikli mesajlar göndermek için merdivenlerde dikiliyordu.

Duvara asılmış birkaç duyuruyu inceledikten sonra, zil sesini hiç üzerime alınmadan, Üniversite binasının arkasındaki, Erkekler Sigara Odası diye bilinen bir odası bulunan başka bir virane binanın olduğu yere doğru ilerledim. Bu yerin müdavimleri genelde iskambil oynayanlar, haytalar ve külhanbeyleriydi. Bir keresinde birkaç koltuğu ve bambu tabureyi tutuşturarak bütün binayı ateşe vermeye teşebbüs etmişlerdi; ama bu teşebbüs, rutubetli bir mevsim olması – aylardan Ekimdi – ve hademelerin müdahalesi sebebiyle hüsrana uğramıştı.

Vücudumun çelimsiz kalesini gri paltomla sıkı sıkı sarak gözden uzak bir köşede, soğukta, tek başıma oturdum. Gözlerimin iki açıklığından hasmane bakışlarla etrafı kestim.

Güçlü kuvvetli köy delikanlıları iskambil kartlarını ve madeni paraları masalara pat pat bırakıyorlar, Tanrının adını haykırıyorlardı. Arada sırada bir eşek şakası, itişip kakışma ve tekmeleme patlak veriyor, bir sandalye ya da bir adam gürültüyle yere çarpıyordu. Gazete okumak yaygındı; duvara asılan duyurular yırtılıp atılıyor yahut müstehcen veya patavatsız içerikler eklemek için bazı kelimeler veya harfler silinmek suretiyle üzerlerinde değişiklik yapılıyordu.

Arkadaşım Brinsley içeri girdi ve kapıda durarak etrafına bakındı. Davetim üzerine yanıma geldi ve ona bir sigara vermemi istedi. “İzmaritimi” çıkardım ve avucumun içinde tutarak gösterdim.

Hepsi bu kadarcık, dedim, acıklı bir sesle.

Ne acayip, nalet bir adamsın yahu, dedi. Bir gazetenin üzerinde mi oturuyorsun?

Hayır, dedim. Bir kibrit çaktım ve hem kendi “izmaritimi” hem de diğer “izmariti”, yani Brinsley’ninkini yaktım. Bir süre sigaralarımızı tüttürdük birlikte. Yerler ayak izleriyle ıslanmış, yüksek pencereler buğuyla kaplanmıştı. Brinsley gelişigüzel bir edayla pis bir ifade kullandı ve dışarıda havanın, doğruyu söylemek gerekirse orospuya benzediğini söyleyerek, berbat olduğunu ekledi.

Dün gece seninkiyle laflıyordum, dedim umursamaz bir alaycılıkla, yani Bay Trellis’le. Bir top çizgili kâğıt almış, öyküsünü yazmaya başlıyor. Bütün karakterlerini kendisiyle birlikte Kızıl Kuğu Otelinde yaşamaya mecbur ediyor ki onlara göz kulak olabilsin ve kafaları çekmediklerinden emin olabilsin.

Hı hı, dedi Brinsley.

Çoğu, diğer kitaplarda kullanılmış karakterler, özellikle de Tracy adında diğer bir büyük yazarın kitaplarında. 13 numaralı odada bir kovboy kalıyor; yukarıdaki katta da kadim İrlanda’nın kahramanlarından biri olan Bay McCool. Kiler cüce cinlerle dolu.

Ne yapacaklar ki hepsi bir arada? diye sordu Brinsley.

Ses tonunun mahiyeti: Hevessiz, bıkkın, resmi.

Trellis günah ve bununla ilişkili bedeller üzerine bir kitap yazıyor, diye yanıt verdim istifimi hiç bozmadan. Kendisi bir filozof ve ahlakçı. Gazetelerde son zamanlarda çıkan cinsel içerikli ve başka türlü suçların sayısının çokluğu onu dehşete düşürüyor – özellikle de Cumartesi gecesi basılanlardaki suçlar.

Bu tarz bir şeyi kimse okumaz ki, dedi Brinsley.

Bal gibi de okur, diye yanıt verdim. Trellis bu faydalı kitabı herkesin okumasını istiyor. Sâfi ahlak dersi veren dinî bir risale-nin halkı etkileyemeyeceğinin farkında. Bu yüzden, kitabına bir sürü pislik koyuyor. Kızlara en az yedi çirkin saldırı ve alabildiğine küfür olacak. Viski ve bira ikinci bir emre kadar su gibi akacak.

Kafa çekmenin yasak olduğunu sanıyordum, dedi Brinsley.

İzinsiz kafa çekmek yasak, diye yanıt verdim. Trellis köleleri üzerinde mutlak kontrole sahip, ama bu kontrolünü uykuya daldığında kaybediyor. Netice itibariyle, her yeri kilitleyip yatağa girmeden önce hepsinin zıbarmış olduğundan emin olması şart. Anladın mı şimdi?

Bağırmana gerek yok, dedi Brinsley.

Kitap öyle berbat ki hiç kahraman yok içinde, sadece kötü adamlar var. Başı çeken en kötü karakter eşi benzeri görülmemiş fesatlıkta bir adam olacak; öyle berbat bir karakter ki *ab ovo et initio*⁸ yaratılması gerek. Furriskey adında ufak tefek, yağız bir tip.

8 (ç.n.) (Lat.) İki Latince deyişin, yani “ab ovo” ve “ab initio”nun birleşimi. Her ikisi de genel itibariyle “bidayetten, baştan” anlamına gelir. Özellikle ikinci deyiş İngilizcede farklı disiplinlerde (edebiyat, hukuk, bilim) bu disiplinlere özgü anlamlar yüklenerek kullanılagelmıştır.

Hikâyemi gözden geçirmek için durdum ve yerinde bir saygı gösterisi olarak küçük bir kahkaha koyuverdim. Sonra, cebimden müsveddemi çekip çıkararak Brinsley'yi daha da eğlendirmek için çarçabuk bir bölüm okudum.

Müsveddemden, Trellis'in tasarladığı doğum olayını isimsiz bir dinleyiciye anlattığı bölümden alıntı: . . . Ona kalırsa, muazzam ve pervasız bir kitaba – yeşil bir kitaba – büyük ihtiyaç vardı; korkunç bir kanser olan günah illetinin gerçek yüzünü ortaya çıkaracak ve bunu paramparça olmuş insanlığa davul zurnayla ilan edecek bir kitap. İlaveten, bütün çocukların tertemiz ve masum doğduğunu söyledi. (İlk günah doktrininden ve bunun kabulünün gerekli kıldığı teolojik hikmetlerden imtina etmesi tesadüf değildi.) Çocuklar içinde büyüdükleri kötü çevrenin etkisiyle kirleniyor ve pezevenklere, suçlulara ve gaddar insanlara dönüşüyorlardı – dönüşmek çok zayıf bir kelime değil mi yahu! Kötülük, ona göre, bilinen bütün illetlerin en bulaşıcı olanıydı. Bir hırsız dürist insanların arasına koy, er ya da geç adamcağızın saatini yürütüverirler. Bu kitapta iki insanlık örneği takdim edecek Trellis – ahlaksızlığın dibine vurmuş bir adam ve emsalsiz derecede erdemli bir kadın. Bu ikisi karşılaşır. Kadın yoldan çıkarılır, en nihayetinde ırzına geçilir ve arka sokaklardan birinde katledilir. Pislik ile güzelliğin, sırma ile siyahın, günah ile faziletin ebedi zıtlığında, ait olduğu *sosyal çevrede* anlatılan bu hikâye, dokunaklı ve hayırlara vesile bir hikâye olacak. *Mens sana in corpore sano*⁹. Kartaloz filozof amma da basiretliymiş! Kınkanatlı böceğin boka, kelebeğin çiçeğe konduğunu ne de iyi biliyor! Alıntının sonu.

9 (ç.n.) (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.

Muzaffer bir edayla kafamı kaldırıncı, Brinsley'nin dimdik ayakta durduğunu ve boynunu bükmüş yere baktığını gördüm. Yerde, ayaklarının dibinde pisliğe bulanmış ve ıslanmış bir gazete duruyordu, Brinsley'nin gözleri yazıyı görmek için iyice kısılmıştı.

Vay anasını, Peacock'un atı bugün koşuyormuş, dedi.

Müsveddemi tek kelime etmeden katladım ve cebime geri koydum.

Elli iki buçuk kilo, dedi.

Dinle bak, dedi kafasını kaldırarak, buna bir şey yatırmazsak ahmağın önde gideniyiz demektir.

Eğildi ve gazeteyi yerden sıyrıp aldı, dikkatle okudu.

Hangi at bu? diye sordum.

Hangi at mı? Torun. Peacock'un atı.

Bunu duyunca bir nida savurdum.

Nidanın mahiyeti: Anlaşılmaz, şaşkınlığın ve bir şey anımsadığının göstergesi.

Dur bak, sana ne göstereceğim, dedim cebimi yoklayarak. Şunu bir oku da. Dün aldım. Newmarket'tan bir adama kaptırdım paçayı.

Mektubu Brinsley'ye uzattım.

V. Wright'tan mektup, Wyvern Cottage, Newmarket, Suffolk:
V. Wright, Bahışçının Dostu. Sevgili dostumuz ve üyemiz. Desteğiniz için ne kadar teşekkür etsem az. Söz verdiğim gibi, vaat edilen "tiyo"mu gönderiyorum size: Cuma günü Gatwick'te saat 4.30'da koşacak olan TORUN. Büyük oynamakta ve yaptığım yüklü harcamalar için fazladan bir şilin göndermekte tereddüt etmeyiniz. Bu hayvan son iki aydır *sadece bu yarışa* saklandı, çıkış

yapacağı kesin; gazetelerdeki tahminleri nazariûtibara almayınız ve HAYATINIZIN GALİBİYETİNİ ELDE ETMEK İÇİN BU YARIŞA KATILINIZ. Bu at, haftanın üçlü bahislerinde Yüzde YÜZ GARANTİLİ FAVORİM – başka hiçbir seçim yapılmamıştır – ve bu at hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyorum. Eski dostlar benim “tahminler” yollamadığımı, sadece kazanan atlar üzerinden ÇOK NADİR tavsiyeler verdiğimi bilirler. Hiç kuşkusuz, edindiğim bilgiler için yüklü ödemeler yapmak zorunda kalıyorum; galip gelen her at bana bir çuval paraya mal oluyor; bu yüzden, bir sonraki YÜZDE YÜZ GARANTİLİ FAVORİMİ kaçırmamak ve müşteri listemdeki yerinizi sağlamlaştırmak için ikramiye ücretini vakitlice göndermeyi ihmal etmeyiniz. Önümüzdeki Salı gününe kadar listeme kaydolmayanlar, gelecek hafta edinmeyi beklediğim *kalburüstü yarış bilgilerinden* mahrum kalacaklardır. Bu nedenle, Cuma günü büyük oynayıp sınırlarınızı zorlayarak TORUN’a para yatırmakta tereddüt etmeyiniz ve parayı mümkünse aynı akşam, yarıştan hemen sonra gönderiniz. Kazananların özürleri kâle alınmayacaktır. Bir yerlere gidecek olursanız, yeni adresinizi bana gönderiniz ki tiyolarımı kaçırmayasınız. Lütfen Torun’a yüklü bahis oynayınız. Hoşçakalınız, şans sizinle olsun, V. Wright. Havale Formu. Alıcı: V. Wright, Wyvern Cottage, Newmarket, Suffolk. Torun adına 1 şilin ikramiye oranı için £ s. d. (demek oluyor ki, 1’e 4 ikramiye için 4 şilin) göndermek için posta çeki ektedir; bunun başka kazançlara vesile olması dileğiyle. İsim, adres.

Bu adamı tanıyor musun? diye sordu Brinsley.

Tanımiyorum, dedim.

Bu ata oynamayı düşünüyor musun?

Hiç param yok ki, diye yanıt verdim.

Hiç mi yok? Bende iki şilin var.

Cebimdeki kitap paramın pütürsüz yuvarlaklarını parmaklarım ile yokladım.

Bugün bir kitap almam lazım, dedim. Bunun için bu sabah beş şilin aldım.

Burada yazan ödül bire on, dedi Brinsley gazeteye bakarak, yarım kron için bire yedi desek, yirmi bir şilin yapar. Kitabını aldıktan sonra geriye on altı şilin kalıyor.

Bunu duyunca, bedenim üzerindeki hâkimiyetimden ziyade tesadüf eseri olarak, Brinsley'nin önerisiyle ilgili şüphelerimi bir ses çıkarmak suretiyle ifade ettim.

Sesin adı, Yunanca versiyonu: πορδή.¹⁰

Aynı akşamüstü Grogan'ın meyhanesinde bir taburenin üzerinde sarhoş vaziyette oturuyordum. Bitişigimdeki tabureler iki can dostumun, Brinsley ve Kelly'nin suretlerine ev sahipliği yapıyordu. Üçümüz de midelerimize siyah bira yuvarlamakla ve bunun doğurduğu fiziksel ve ruhsal esenlik hislerinden tatlı tatlı münakaşa ederek dem vurmakla meşguldük. Büyüklü küçüklü madeni paralardan oluşan on bir şilin sekiz peniyi ağır bir sarkaç gibi taşıyordum pantolon cebimde. Önümdeki raflarda sıra sıra dizilmiş ince veya kalın belli şişelerin her birinin üzerinde rengi solmuş bir gaz borusu resmi vardı. Bir meyhanede neler bulunabileceğini kim bilebilir? Kimi şişeler, hiç şüphesiz, içki değil de göstermelik başka bir şeyle doludur, özellikle de kuytu oturma bölümünde elin erişebileceği mesafede olanlar. İçtiğim siyah bira iyi kaliteydi doğrusu, dilin üzerinden kaymak gibi kayıyor, ama gırtlığın girişinde tadı keskinleşiyor, bünyede tatlı tatlı dolaşarak sihrini icra ediyordu. Biraz da kendi kendime, şöyle dedim:

10 (ç.n.) (Yun.) osuruk.

Aman *Die Harzreise*'yi almayı unutmayayım. Aman, unutmayayım.

Harzreise, dedi Brinsley. Dalkey'de Heartrise adında bir ev var.

Brinsley daha sonra esmer çenesini avucuna aldı ve düşüncelere dalmış halde bankonun üzerine abandı; aklı başka yerde, gözlerini içkisine dikmiş, dünyanın çeperinin ötesine bakıyordu.

Bir maşrapa daha? dedi Kelly.

Ah, Lesbia, dedi Brinsley. Şimdiye dek yazdığım en güzel şey. Kaç buse gerek, sorarsın, Lesbia, aşkımı doyurmaya? – Çamlar dalgalanır, ıslıl ıslıl yanan metruk Jupiter tapınağı durur ya hani ezeli Kral Battus'un mukaddes mezarı yanında, işte o Cyrene sahili boyunca güneşi içen Libya kumları kadar çok:

Üç siyah bira, diye bağırdı Kelly.

Gece gökyüzünde, gözlerini bir hendekte sere serpe uzanmış sevgililere diken yıldızlar kadar çok – aşk mecnunu Catullus öyle çok dişler ki alev alev yanan dudaklarını, mecali kalmaz tecessüskâr gözlerin saymaya, kem dillerin afsunlamaya, alıp verdiğin coşkulu buseleri.

Susuzluktan öleceğiz burada, diye bağırdı Kelly, getirecek misin şu *üç birayı*? Yahu, dedi bana, gören de çöldeyiz sanır.

İyiymiş, valla, dedim Brinsley'ye.

Yıldızların solgun ışığında hendek sefasına dalan sevgililerin hayali geldi gözümün önüne, çıt çıkarmıyorlar, adamın ateşli dudakları kadıninkilere gömülüyor.

Harbiden iyiymiş, dedim.

Sol yanımda, herkesin görüş alanı dışında kalan Kelly dizine bir şaplak indirdi.

İçtiğim en iyi içki, dedi.

Brinsley'yle şöyle bir bakıştığımız anda, hırıltıyla soluyan bir dilenci dibimde bitiverdi:

Bi muska veya düğme alıcan mı, bayım? dedi.

Bu müdahaleye bir anlam veremedim. Sonrasında, Lad Lane karakolunun yakınlarında siyahlar içinde, ufak tefek bir adam karıştı aramıza ve sık sık parmağıyla göğsümü dürterek Fransız milletin efradından Rousseau hakkında ciddi bir konuşma yaptı. Hareketliydi, soluk yüz hatları yıldızların ışığında göze çarpıyordu ve sesi sunduğu argümanın kıvraklığında yükselip alçalıyordu. Adamın konuştuklarını anlamıyordum; kendisiyle şahsen tanışmışlığım da yoktu. Ama Kelly, daha yüksekteki başını itinayla eğmiş vaziyette adamın yanı başında dikildiğinden, adamın her dediğini sindiriyordu. Kelly biraz sonra inceden bir ses çıkardı, ağzını açtı ve ufak tefek adamı omuzlarından dizlerine kadar nahoş, meşin rengi kusmukla kapladı. Şimdi çok iyi hatırlamadığım bir sürü başka şey daha oldu o gece, ama bu olayı net bir şekilde anımsıyorum. Sonrasında, adam dar sokakta biraz uzağımızda durmuş, kusmuk bulaşığı paltosunu silkip duvara sürtüyordu. Rousseau adının bana daima hatırlatacağı şey işte bu ufak tefek adamdır. Hatıraların sonu.

Bay Trellis'in hikâyesini yazmaya başladığı Müsveddemden bir alıntı daha: Dermot Trellis, lüks lambasının beyaz ışığında, yatağında sırtını yastıklara dayamış, derin bir yaratma ifadesiyle kaşlarını çatmak suretiyle alnındaki sivilcelere ayar çekiyordu. Kalemi çizgili kâğıdın üzerinde yavaşça hareket ediyor, ardında irili ufaklı harfler bırakıyordu. Hikâyenin kötü adamı John Furriskey'yi yaratmakla meşguldü.

Furriskey'nin doğumuna ilişkin gazete kupüründen alıntı: Mülk sahibi Bay Dermot Trellis'in Furriskey adında bir adamın doğumunu gerçekleştirmeyi başardığı Kızıl Kuğu Oteli'nde vuku bulan mesut bir olayı duyurabilmekten mutluyuz. Durumunun

“çok iyi” olduğu bildirilen yeni doğan yaklaşık 1.55 metre boyunda, yapılı, esmer, sinekkaydı tıraşlı bir adam. Gözleri mavi; dişleri tütün lekeleriyle kaplı olsa da biçimli ve iyi vaziyette; sol üst çenesindeki azı dişlerinde iki dolgu ve sol köpekdişinde bir çürük başlangıcı var. Kalın telli, siyah saçları, sol şakağından dümdüz ayrılarak geriye doğru yapıştırılmış. Göğsü kaslı ve gelişmiş; bacakları dersiniz, muntazam fakat biraz kısa. Latin diline fevkalade vakıf olmasına, Boyle Kanunundan Leclanche Gözesine ve Yağ Lekeli Fotometreye kadar uzanan bilgi dağarcığına bakılırsa, zihinsel yetileri ziyadesiyle yerinde. Matematiğe özel bir yeteneği var gibi. Muhabirimizin yaptığı kısa bir test esnasında, Hall ve Knight’ın Geometri kitabının ileri düzey bölümlerinden birinden alınan bir “kesme” işlemini çözdü ve türev ve integral gerektiren çetrefil bir hesap işlemi karşısında dumur olmadı. Parmaklarından sigara tiryakisi olduğu belli olsa da, sesi ince ve hoş. Görünüşe bakılırsa bakir değil; gerçi, erkeklerde bu niteliği kati olarak ispatlamak kuşkusuz çok güç.

Tıp Muhabirimiz şunları yazmıştır:

Kızıl Kuğu Oteli’nde bir oğulun dünyaya gelmesi, esto-otogami kuramı üzerine yaptığı araştırmalarıyla uluslararası üne kavuşan Bay Dermot Trellis’in azmine ve sabrına yaraşır bir ödöl. Söz konusu hadise, bu dâhinin hayatı boyunca sürdürdüğu çalışmaları taçlandırmıştır diyebiliriz; zira dölleme ve ana rahmine düşme aşamalarını içermeyen bir işlemle canlı bir memeli yaratma hayalini nihayet gerçekleştirmiştir.

Denklemin erkeğe ilişkin kısmında bir adet bilinmeyen içeren esto-otogami, dedi Bay Trellis sohbetimiz esnasında, çoktan beridir bilinen bir şey. Tam beş yüzyıldır dünyanın her yerinde tutaraklı hizmetçiler, istenmeyen gebeliklerinin suçunu hafifletmek için bunu mazeret olarak öne sürüyorlar. Edebiyatta çok bildik bir fenomendir bu. Yine de, gebe bırakma eylemi-

nin ve gebeliğin saf dışı edilmesi, ya da bu işlemlerin, nedeni açıklanamayan alelade gebelik vakalarındaki babalık etmeni söz konusu olduğunda kullanılan soyutlamaya benzer gizemli bir soyutlamaya indirgenmesi, dünyanın dört bir yanında kusursuz insanı yaratmaya çalışan her bilim adamının rüyasıdır. Bir asırdır fasılasız süren deneyleri ve çabaları zaferle sonuçlandıracak denli talihli olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Bay Furriskey'nin bugün bu gezegendeki varlığını, yaptığı ilk araştırmalarla bana paha biçilmez veriler sunan ve deneylerimin gidişatını büyük ölçüde belirleyen rahmetli dostum ve meslektaşım William Tracy'ye borçluyuz. İki bilinmeyenli başarılı bir üremenin gerçekleştirilmesinde, benim kadar Bay Tracy de övgüyü hak ediyor.

Bay Trellis'in, kovboy romanslarının mümtaz yazarı rahmetli Bay William Tracy'ye – *Çayırın Gülü* adlı eseri hâlâ okunmaktadır – ithafen söylediği incelikli sözler, bütün çocukların hep gencecik doğduğu monoton ve hayal gücünden yoksun yöntemi değiştirmek için Bay Tracy'nin gösterdiği kahramanca çabalara bir atıf belli ki.

Eğer çocuklar hâlihazırda olgunlaşmış, dış çıkarmış, yetişmiş, eğitilmiş, eve ekmek getiren günümüz gençleri için Devlet Memurluğunu ve Bankacılığı bu denli cazip kılan rekabete açık, kıyak işlere girmeye hazır olarak dünyaya gelselerdi, diye yazmıştı 1909'da, çağımızın pek çok sosyal problemi kolayca çözülebilirdi. Çocuk yetiştirmek, bu münevver zamanda sıkıcı bir anakronizm. Eğer ebeveynler ve evli çiftler meşru eğlencelerinin, gelişimi tamamlanmış, eve ekmek getiren erkekler veya evlilik çağına gelmiş kızlar peydahlamakla neticeleneceği konusunda temin edilebilirlerse; toplu halde doğum kontrolü olarak bilinen, yerin dibine batasica o taktikler sadece anılarda kalır.

İhtiyar Emekliler ve devletin maaş bağladığı yaşlı, aceze şahıslar peydahlananın ve doğurmanın, evlilik müessesesini

sefil bir mücadeleden – ki çoğu böyledir – sınırsız olanaklar barındıran maceralı bir ticari teşebbüse dönüştüreceği günleri de canlandırmıştı kafasında.

Bay Tracy'nin, endişe verici altı düşükten sonra, kendi karısına sadece altı hafta yaşayan orta yaşlı bir İspanyol doğurtmayı başarması takdire şayandır. Kıskançlık meselesini fars noktasına taşıyan bir adam olan romancımız, karısının ve yeni doğanın ayrı yataklarda uyumaları ve banyoyu farklı zamanlarda kullanmaları konusunda ısrar etmiştir. Babası olacak kadar yaşlı bir oğul doğuran bu kadıncağızın tatsız vaziyeti, edebiyat çevrelerinde eğlence konusu olmuş, ama bu durum Bay Tracy'yi tarafsız bir sakinlikle bilimsel gerçeği arama gayretinden zerre kadar alıkoymamıştır. Hatta bu adamın dirayeti ve azmi, kusursuz insanı yaratmaya çalışan bilim adamları arasında efsane olmuştur. Bu kısmın sonu.

Bay Trellis'in daha sonraki bir tarihte müebbet hapis isteğiyle yargılandığı sırada maruz kaldığı çapraz sorgunun steno kaydı; söz konusu sorgulamanın konusu Furriskey'nin doğumu:

Ne şekilde doğdu?

Uykudan uyanır gibi uyandı.

Neler hissetti?

Şaşkınlık ve afallama.

Bu terimler eşanlamlı, dolayısıyla lüzumsuz değil mi?

Evet: ama sorgunun şekli tekil olmayan bir ifade kullanmama şart koşuyordu.

(Bu yanıt üzerine, on yargıç da bira bardaklarını bankoya vurmak suretiyle hiddetli sesler çıkardılar. Yargıç Shanahan kapıdan kafasını uzattı, edebini takınmasını salık vererek ve saygısızlık etmeye devam ederse maruz kalabileceği ağır cezalara dikkatini çekerek tanıgı sert bir şekilde uyardı.)

Neler hissetti? Daha açık olamaz mısınız?

Olabilirim. Kimliği, vücudunun mahiyeti ve çehresinin şekli konusunda şüphelere gark olmuştu.

Bu şüphelerini ne şekilde giderdi?

On parmağının duyuşal algısını kullanarak.

Yoklamak suretiyle mi?

Evet.

Şunu siz mi yazdınız: Sir Francis Thumb Drake, virgül, üç meraklı deniz asteğmeni ve bir miçoyla birlikte, virgül, kırış kırış bir Mayflower gemisiyle Braille baskısına benzeyen suratının enginlerine açıldı?

Ben yazdım.

Bu pasajın Bay Tracy tarafından yazıldığını ve sizin bunu çaldığınızı iddia ediyorum.

Hayır.

Yalan söylediğinizi iddia ediyorum.

Hayır.

Suratını yokladıktan sonra adamımızın neler yaptığını tarif ediniz.

Yatağından kalktı ve karnını, göğsünü ve bacaklarını inceledi.

Vücudunun hangi kısımlarını incelemedi?

Sırtını, boynunu ve başını.

Böylesine noksan bir inceleme için bir neden ileri sürebilir misiniz?

Evet. Görüşü ister istemez boynunun hareketleriyle sınırlıydı.

(Bu esnada, Yargıç Shanahan kıyafetine çeki düzen vererek mahkeme salonuna girdi ve şöyle dedi: Bu neden gayetle makul görülmüştür. Devam edin.)

Karnını, bacaklarını ve göğsünü inceledikten sonra ne yaptı? Giyindi.

Giyindi mi? Şahsın ölçülerine uygun dikilmiş, son moda bir takım mı?

Hayır. Harp öncesinden kalma, lacivert bir takım.

Arkasında bir havalandırma deliği de var mıydı?

Evet.

Kendi gardırobunuzun ıskartaları yani?

Evet.

Niyetinizin tamamen şahsı aşağılamak olduğunu iddia ediyorum.

Hayır. Hiç de değil.

Peki ya gülünç kıyafetlerini giyindikten sonra . . .?

Yüzünün neye benzediğini görebileceği bir ayna veya parlak bir yüzey arayarak odasında bir süre dolandı.

Aynayı saklamış mıydınız yoksa?

Hayır. Ayna koymayı unutmuşum.

Görünüşüne dair duyduğu endişe sebebiyle epey bir ıstırap çekti yani, öyle mi?

Mümkündür.

Ona kendinizi – icabında büyü yaparak – gösterebilir, kimliğini ve vazifelerini açıklayabilirdiniz kendisine. Neden gerekli olduğu bunca aşikâr olan bu insafı göstermediniz?

Bilmiyorum.

Soruya cevap verin lütfen.

(Bu esnada, Yargıç Sweeny bira bardağını bankoya çat diye vurarak hiddetli bir ses çıkardı ve aceleci, hırçın bir tavırla mahkeme salonunu terk etti.)

Sanırım uyuya kaldım.

Anlaşıldı. Uyuya kaldınız demek.

Yukarıdaki parçanın sonu.

Biyografik hatıralar, üçüncü kısım: Aklımın bu meselelerle meşgul olduğu kış mevsiminin ilk ayları eşi görülmemiş sertlikte geçiyordu. Hâkim rüzgâr (Brinsley'ye sorarsan) doğudan esiyordu ve hiç de seyrek olmayarak, inceden, soğuk bir yağmurla doyunlaşıyordu. Yattığım yerden, tramvayların buz tutmuş camlarının gerisinde pusmuş yolcuların ıslak bedenlerini kafamda canlandırıyordum. Gün yavaş yavaş doğacak, akşamın ilk saatlerinde alacakaranlığa gömülecekti.

İnsanı yiyip bitiren hastalıkların en yaygınına yakalanmamı olası kılan ırsi bir yatkınlık – Davos'ta bir kuzenim öldü bu yüzden – akciğerlerim konusunda belki de gereğinden fazla endişelenmeme neden olmuştu; her halükarda, dışarı çıkarken giydiğim gri paltomu üzerime geçirip günlük bir rutinde amcama gözükmemi gerektiren durumlar dışında kışın ilk üç ayı odamdan nadiren çıktığımı anımsıyorum. Amcamla aramız, eğer böyle bir şey mümkünse, her zaman olduğundan daha da limonydi; can alıcı mesele *Die Harzreise* başlıklı bir kitabı bir türlü kendisinin nazarı itibarına sunamamış olmamdı. Evin dört duvarının dışına çıktığımı hatırlamıyorum bile. Benim ders programıma benzer bir program seçmiş olan Alexander, derslerde alınan yoklamalarda sesimi taklit ederek benim yerime cevap veriyordu.

Sene başında, aylardan Şubatı galiba, böceklendiğimi fark ettim. Vücudumun muhtelif yerlerinde giderek artan kaşıntılar, yatak çarşafımı kontrol etmeye sevk etti beni; araştırmalarım sonucunda bir de ne göreyim, her yer bit kaynıyor. Şaşırdım ve utanç duydum. İşte o anda, rezil alışkanlıklarıma bir son vermeye kesinkes karar verdim ve eğilip kalkma jimnastiğini de içeren bir fiziksel yenilenme programı oluşturdum kafamda.

Verdiğim bu kararın bir neticesi de, ne olursa olsun her gün üniversiteye gitmek ve tanıdıklarla sohbet edip ara sıra yaban-

cılarla genel konular üzerine laflayarak Green parkından geçip sokaklarda bir aşağı bir yukarı dolaşmaktı.

Üniversite binasının ana salonuna girip rengi atmış palto-
mun önünü açarak ve önümden geçip giden yüzlere soğuk, has-
mane bakışlar fırlatarak sırtımı kaloriferlerden birine verip ayakta
dikilmek âdetimdi. Yeni yetme öğrenciler açıkça belli oluyordu;
biçimsiz ve çirkin ergenler. Yaşça büyük olanlarsa kendilerine piş-
kin bir hava veriyor ve iyi kalite giysiler giyiyorlardı. Münakaşa
amaçlı gruplar peydahlanır ve yine çarçabuk dağılırdı. Bolca ayak
sürüme, çene çalma ve genel veya belirsiz mahiyette ses vardı
etrafta. Bir saatlik derslerin mahpusluğundan kurtulan öğrenci-
ler, hevesle sigaralarını çıkarmaya koyulurlar veya bir arkadaşın
ikram ettiği sigarayı minnetle kabul ederlerdi. Blackrock veya
Rathfarnham'lı ruhban okulu öğrencileri, siyah giysileri ve melon
şapkalarıyla sıra sıra geçip giderler ve dökme demir bisikletlerini
bırakmayı adet edindikleri arka tarafa açılan kapıdan binayı terk
ederlerdi. Gözleri yerde, körpe yüzleri kukuletalarının gölgesin-
de kararmış, ders aralarını meditasyonla ve ibadetle geçirdikleri
bekleme odasına seğırtten genç rahip adayları veya rahibeler de
geçerdi. Arada sırada da, eşek şakası yapanların gürültüsü ve
kazara yaralanan bir öğrencinin tiz çığlığı duyulurdu. Yağmurlu
günlerde nahoş bir rutubet kokusu, vücut ısıyla kurumuş pal-
toların rayihası olurdu havada. Ayan beyan görünen bir duvar
saati vardı, ama ders saatleri duvardaki bir kapıdan sudur eden
ve müzayedecilerin ve sokak tellallarının kullandıklarına benzer,
kulak tırmalayan bir zil çalan üniformalı bir hizmetli tarafından
bildirilirdi; zil bu işe yarıyordu zaten, yani halis düşüncelerinin
perdesi ardında bu dünyadan kopup gitmiş profesörlere söylevle-
rini sonlandırmaları gerektiğini haber veriyordu.

Bir akşam, şiirlerinin güzelliğinden ve bu şiirlerin başka
bir yazarın, Amerikalı beyefendi Bay Pound'un birinci sınıf

eserleriyle olan benzerliğinden ötürü Leinster Square mıntıkasında hızla şöhret kazanan ufak tefek, sarışın bir adamla sohbet eden Brinsley'nin eğilmiş bedenini gördüm. Bu ufak tefek adam Brinsley'ye teklifsiz bir samimiyetle davranıyor, konuşurken onu dürtükleyip duruyordu. Hiç çekinmeden onlara yaklaştım ve adamın adının Donaghy olduğunu öğrendim. Hep birlikte, Amerika'nın ve İrlanda'nın çağdaş edebiyattaki üstünlüğünü tartışarak ve İngiliz milliyetine mensup yazarların ürettiği ikinci kalite eserler üzerine yorumlar yaparak gösterişli bir havayla konuştuk. O Kutsal İsim de sık sık zikredildi, ama hangi özelliğine dikkat çekildiğini anımsamıyorum. Eğitimi ve geçimiyle ülkesine yük olan Brinsley – parlak bir zekaya sahip, muhtaç gençlerin Üniversite eğitiminden nasiplenmesini sağlamak amacıyla uygulanan her liradan çeyrek peni kampanyasının ürünü – harçlığını yeni aldığını açıklayarak bana ve Donaghy'ye birer bira ısmarlamaya hazır olduğunu söyledi. Mali durumu böyle bir bonkörlüğe izin veriyorsa hiç de itiraz etmeyeceğimi, ama kendimin (şahsen) bir Rockefeller olmadığımı söyleyerek karşılık verdim; böylelikle, fukaralığımı belirtmek için bir söz sanatı kullanmış oldum.

Söz sanatının adı: Synecdoche (veya Autonomasia).

Üçümüz Grogan'ın yerine doğru aheste aheste yürüdük; yaptığımız ilmî tartışmalarda üçümüzün sesi sarmaş dolaş oluyordu; rengi atmış paltolarımız kış güneşinin saçtığı pırıltıların altında sonuna kadar açıldı.

Bu adamdan tuhaf bir koku gelmiyor mu? dedi Brinsley, soran gözlerini Donaghy'ye çevirerek.

İşi dalgaya vurarak kendimi kokladım.

Leş gibi kokuyorsun, dedi Donaghy.

İçki kokusu değil, diye cevap verdim. Ne tür bir koku?

Sabah erken saatte, bir gece öncesinde parti yapılmış; puro, viski, yiyecek, kraker ve kadın kokusu sinmiş bir odaya girdin mi hiç? diye sordu Brinsley. İşte o tür bir koku. Ekşi, bayat bir koku.

Amma vızıldadın sen de, dedim.

Meyhaneden içeri girdik ve siyah biralarımızı sipariş ettik.

Birayı çişe dönüştürmek, dedim, basit bir işlem. Bir çocuk bile yapabilir bunu; gerçi, çocuklara bira verme taraftarı değilim. İnsanoğlunun çişi biraya dönüştürme sırrına henüz nail olmaması çok yazık, değil mi?

Donaghy bir kakhaha koyuverdi, ama Brinsley elini koluma bastırarak içkimi içmemi engelledi ve müseccel bir bira markasının adını verdi.

Hiç tattın mı? diye sordu.

Tatmadım, dedim.

O dediğin şeyin sırrını biliyor bu adamlar bana sorarsan, dedi. Vallahi, hiç öyle bir şey içmedim hayatımda. Peki *sen* dene-din mi hiç?

Hayır, dedi Donaghy.

Canını seven uzak dursun.

Yavan şerbetlerimizin tadını çıkarırken bir an bir suskunluk oldu.

Evveli gece Inns'te bayağı şarap indirdik mideye, dedi Donaghy, güzel vakit geçirdik. Şarap biradan daha iyi. Bira mideye yapışıp kalıyor. Şarap bağırsaklara, sindirim sistemine daha bir kıymet veriyor. Bira mideye yapışıp kalıyor ve içkembenin içinde pis bir tabaka bırakıyor.

Bardağımı tembelce baş hizama kaldırarak şöyle dedim:

Eğer bu sonuç mantıksal bir kıyassa, safsatalı demektir; çünkü ruhsatlı işletmelere dayanıyor.

Aynı anda iki kakhaha, işte benim mükâfatım da buydu. Kaşlarımı çattım ve aldırış etmeden içmeye devam ettim; biranın içtikten sonra damağımda kalan yavan yulaf tadının keyfini çıkarıyordum. Brinsley göbeğime sertçe vurdu.

Göbek yapıyorsun, dedi.

İşkembemi rahat bırak, diye karşılık verdim. Göbeğimi elimle korudum.

Brinsley'nin hayıflanmadan her birine altı peni ödediği üç bira içmiş olduk toplamda.

Ödemeyi nihai olarak yapanlar: Meath İl Meclisi, bölge vergi dairesi.

Güneş çekilmişti ve gece okulu öğrencileri – ekserisi yaşlı ve kel öğretmenlerden oluşuyordu – çoğalan alacakaranlıkta yayan ve bisiklet üstünde aceleyle Üniversite binasına doğru gidiyorlardı. Paltolarımızın önünü sımsıkı kapattık; etrafı seyrederek ve laflayarak köşede dikildik. Üçümüz, sonunda, tramvayın iç tarafında şehir merkezine seyahat ederek sinemaya gittik.

Ödemeyi yapanlar: Meath İl Meclisi.

Üç gece sonra, saat sekiz sularında, Kildare Caddesi köşesinde baston yutmuş gibi duran, kasketli bir adam gördüğümde, fahişe takımının takıldığı bir mıntıka olan Nassau Caddesi'nde yalnızdım. Yanından geçerken bu adamın Kelly olduğunu fark ettim. Çevresindeki kaldırım ve araba yolu büyükçe tükürük öbekleriyle doluydu. Adabımuaşerete uymayan bir tarzda dürttüm Kelly'yi ve bana çevrilen suratını esprili bir nidayla selamladım:

N'aber!

N'olsun ağbi, diye yanıt verdi.

Cebimden sigara çıkardım ve kaşlarımı çatarak ikimize de birer tane yaktım. Başımı öte yana çevirip sesime kasvetli bir ton vererek lakayt bir edayla şu soruyu yönelttim:

Var mı bir numara?

Yok yahu, dedi. Tık yok, ağbi. Gel gidip yürüyelim bir yerlerde.

Kabul ettim. Kendime ahlak tanımaz bir karakter havası vererek, Irishtown, Sandymount ve Sydney Parade dolaylarında dolanıp, Haddington Yolu ve kanal kıyısını takip ederek geri döndüğümüz uzun yürüyüşte Kelly'ye refakat ettim.

Yürüyüşün maksadı: Bakireleri keşfetmek ve kucaklamak.

Yürüyüşümüz sırasında bu maksada ilişkin hiçbir netice elde edemeyince, ruhlarımızın yalnızlığını seslerimizin müziğiyle doyurduk; konuşma konularımız çoğunlukla köpek yarışları, bahisler ve iffete karşı işlenen suçlardı. Diğer gecelerde de benzer amaçlarla birlikte kilometreler kat ettik – orta yaşlı hatunları takip ettik, yabancılara sırnaştık, evli kadınlara onların dostu olduğumuz martavalını yutturmaya çalıştık ve halkı sebepsizce taciz ettik. Bir gece dönüş yolunda sivil giyimli bir polis memuru takıldı peşimize. Kelly'nin tavsiyesi üzerine adam geçip gidene kadar bir kilisede saklandık. Yürümenin sağlığıma iyi geldiğini fark ettim.

Üniversitedeki öğrenciler, kimi tamamen kültürel, kimi de top oyunlarının organize edilmesi ve gerçekleştirilmesiyle alakalı pek çok özel topluluğa üyeydiler. Bu kültür dernekleri, nitelikleri ve amaçları bakımından oldukça çeşitliydi ve yaptıkları toplantılara çektikleri holiganların ve kural tanımayan kişilerin sayısı ile ölçüyorlardı önemlerini. Kimisi İngiliz edebiyatına,

kimisi İrlanda edebiyatına, kimisi de Fransız dilinin incelenmesi ve geliştirilmesine vakfetmişti kendini. Bunların arasında en önemlisi, her Cumartesi gecesi müzakere ve münakaşa amaçlı bir araya gelen bir zümreydi; fakat bu toplantı yüzlerce öğrencinin bağırıp çağırmasına, eşek şakaları yapmasına, şarkılar söylemesine ve Hristiyanlığa ters düşen sözcükler, hareketler ve tavırlar sergilemesine yarıyordu ancak. Dernek, yaklaşık iki yüz elli kişi kapasiteli, eski, kullanılmayan bir amfide toplanıyordu. Amfinin dışında geniş bir lobi vardı ve kabadayılardan bir araya gelip gürültü yaptıkları yer burasıydı. Lobi sadece bir gaz lambasıyla aydınlatılıyordu; millet galeyana gelip de kavga ve gümbürtü had safhaya ulaştığında, ışık sanki doğaüstü veya şeytani bir el değmiş gibi sönerdi; bu tür durumlarda karanlığın yarattığı etki bana fiziksel ve ruhsal açıdan kaygılı anlar yaşatırdı, çünkü oradaki kişilerin çoğu murdar cinler tarafından ele geçirilmiş gibi gelirdi bana. Pek çok kişi münazara salonuna açılan, aydınlık, dikdörtgen kapı aralığını, sadece laf yetiştirdikleri küfürlü ve muhalif konuşmalar için değil, aynı zamanda değersiz nesneler için de bir hazne olarak görürlerdi – örneğin, dibine kadar içilmiş sigara izmaritleri, eski ayakkabılar, eşin dostun şapkaları, nemli at fişkısu kolileri, pis çul tomarları ve çoklukla giyilmekten yıpranmış, atılmış kadın giysileri. Kelly bir keresinde, ev sahibesinin iç çamaşırlarını güzelce paketledi ve bir arkadaşı vasıtasıyla oturma başkanına gönderdi; oturma başkanı paketi *coram populo* (oturma huzurunda) açtı ve açıklayıcı bir not arayarak iç çamaşırlarını enikonu inceledi; iki sebeple, yani gözlerinin iyi görmemesi ve bekâr olması sebebiyle, bu eşyaların mahiyetini hemen anlayamamıştı.

Bahsedilen aleni eylemin sonucu: Şamata ve kargaşa.

Bu toplantılara katıldığımda, karanlıkta tek kelime etmeden, kimsenin beni tanıyamayacağı bir pozisyonda, sessiz sedasız öylece dikilirdim. Yukarıdaki parçanın sonu.

Bay Trellis'in, John Furriskey'nin şahsiyeti, hayata adım attığı ilk anları ve sıkı dostları olmaya yazgılı kişilerle tanışmasını konu alan el yazması metnini konu alan Müsveddemden bir alıntı daha, dolaysız üslup: Bir adamın dünyaya geldiğinde yüzünün şeklinin neye benzediğini bilmemesi amma hoş, dedi kendi kendine. Sesi onu şaşırttı. Genellikle Dublin'in alt tabakalarıyla ya da işçi sınıfıyla ilişkilendirilen bir aksanı ve tonu vardı.

Hangisinde bir kapı veya münasip bir çıkış yolu olduğunu bulmak amacıyla odanın duvarlarını incelemeye koyuldu. Körlük, histeri ve kusma isteğinden mütevellit – üçüncüsü karmaşık bir haldi ve açıklaması zordu, zira hayatta olduğu süre zarfında hiç yemek yememişti – nahoş bir his duyduğunda, duvarlardan ikisinin incelemesini tamamlamıştı. Bunun mucize kabilinden bir olay olduğu, çok geçmeden şömine civarında buhara benzeyen doğaüstü bir bulutun veya bir auranın ortaya çıkmasıyla ispat edilmiş oldu. Furriskey elden ayaktan kesilmiş bir halde dizleri üzerine çöktü ve tavana yaklaşırken iç içe geçen ve yoğunlaşan şeffafımsı buhar kümesine baktı; nemden gözleri yanıyor, gözenekleri açılıyordu. Belli belirsiz ortaya çıkan ve göz açıp kapayıncaya kadar yok olan yüzler gördü. Bulutun tam ortasından gelen, iyi kalite bir saatin ölçülü vuruşlarını işitti; daha sonra, havada öylece asılı duran, silik ve doğrusunu söylemek gerekirse hayaletimsi bir eşkâli olan bir lazımlık çarptı gözüne. Furriskey seyretmekteyken lazımlık yavaş yavaş değişti, ta ki kabataslak 118 inç çapına kadar büyüyen, yatak ayağına ait bir tekerleğe dönüşene dek. Bulutun içinden bir ses geldi.

Orada mısın, Furriskey? diye sordu ses.

Furriskey yüzünün hatlarını bir süreliğine çarpıtan bir korku yaşadı. Bağırsak faaliyetlerine ilişkin boşaltma arzusunun geri geldiğini de hissetti.

Evet, efendim, diye yanıt verdi.

Biyografik hatıralar, dördüncü kısım: Tam da bu aşamada şahsi meselelerimin davetsizce araya girmesi ne yazık ki tamamen tesadüfî değil. Şu işe bakın ki, müsveddemin, Furriskey ve ses arasında geçen konuşmanın bir kaydını içeren (dolaysız üslupta) bölümü telafisiz şekilde kaybolup gitmişti. Yazdıklarımı koyduğum bir portföyden – patentli bir yay mekanizmasından oluşan sağlam bir sırtla birbirine tutturulan, sert mukavvadan iki kapaktan ibaret bir nesne – bu bölümü çıkardığımı, metnin üslubu ve içerdiği tartışmanın konusunu teşkil eden hususların yakışık alırlığı hakkında Brinsley'nin fikrini alabileceğimi düşünerek bir akşam beraberimde Üniversiteye götürdüğümü hatırlıyorum. Müsveddemi nerede kaybettiğimi tayin etme çabasıyla akabinde yürüttüğüm nice aklî teftişlerimde, Brinsley'yle yaptığım görüşmenin ve aramızda geçen diyalogun teferruatlarını en ince detayına kadar bütün netliğiyle anımsamayı başardım.

Üzerimde gri paltom, akşamın erken saatlerinde yan kapıdan Üniversite binasına girdim ve ana hole giden geçitte dört kızıdan oluşan bir kfileyle karşılaştım. Ellerini yıkamak veya başka bir özel işle meşgul olmak amacıyla bodrum katındaki lavaboya veya yüznumaraya doğru ilerledikleri kanısına vardığımı anımsıyorum. Çoğuyla tanışıklığım olmayan birkaç erkek öğrenci, holde buharlı ısıtıcının civarında durmuş, kısık, asude bir sesle sohbet ediyorlardı. Her birinin yüz hatlarını dikkatlice inceledim ama Brinsley'nin çehresini teşhis edemedim. Ama, Brinsley'yi tanıdığını bildiğim, Bay Kerrigan adında, ekseriyetle

pahalı olmayan giysiler giyen, inceden, bıyıklı bir adamı gördüm. Beni gördüğünde hemencecik öne atıldı ve müstehcen bir bilmece sorarak cevabını da kendisi verdi. Daha sonra bakışlarını benden öteye çevirdi ve kaşlarını çattı, gülmemi bekliyordu hevesle. Tereddüt etmeden ona istediğini verdim ve Bay Brinsley'nin nerede olduğunu sordum. Kerrigan, onu bilardo salonuna doğru giderken gördüğünü söyledikten sonra, tuhaf, vampiri bir yürüyüşle çekip gitti ve bir asker selamı çaktı bana uzaktan. Bahsi geçen bilardo salonu binanın bodrum katındaydı ve erkekler tuvaletinin yer aldığı diğer bir salondan ince bir duvarla ayrılıyordu. Bilardo salonunun kapısında durdum. İçeride elli genç vardı; bazıları sigara dumanının kasveti altında kendilerini oyunlarına kaptırmıştı; masaların üzerindeki yeşil bira şişelerinden akan güçlü ışık sellerinin içinden, oradan buradan silik bir el veya bir yüz peyda oluyordu. İçeridekilerin çoğu sandalyelerin ve sıraların üzerinde tembel bir edayla oturmuş, miskin miskin topları izlemeye vermişlerdi kendilerini. Brinsley de oradaydı, cebindeki bir kesekâğıdından ağzına ekmek parçaları atıyor ve kâh alaycı kâh sulu yorumlar yaparak Morris adında ufak tefek bir arkadaşın oyununu izliyordu pür dikkat.

Ona doğru yaklaşırken, amaca uygun bir el kol hareketi yaparak selamladı beni. Oyuna işaret ederek ağır ağır geviş getiriyordu. Bilardo sanatı bana yabancıydı, ama bir vuruşun neticelerine bakıp ardında yatan niyetleri çıkarsamaya çalışarak, süratle fırlayan topları nezaketten izledim.

Vay anasını, *al sana* öpücük, dedi Brinsley.

Oxford El Sözlüğü'nden alıntı: Öpücük, i. Dudaklarla yapılan öpme hareketi; (Bilardo) hareket eden topların çarpışması; bir şekerleme türü.

Dikkatini masada olup bitenlerden zar zor ayırarak, dokuz sayfalık müsveddemi okumaya ikna ettim Brinsley'yi. Başta isteksizce, sonradan daha bir dikkatle okudu metni. Akabinde benden yana döndü ve edebî yeteneğimle ilgili olumlu yorumlar yaparak övdü beni.

İşte budur, dedi.

Söz konusu diyalogun konusu (anlaşılabileceği üzere) Bay Furriskey'nin cibilliyetsizliği ve ahlak fukaralığıyla ilgiliydi. Mesleği itibariyle yegâne vazifesi cins-i lâtifî kirletmek ve mahvetmek olan bir seks düşkününü olduğu kendisine ses tarafından belirtildi. Alışkanlıkları ve fiziksel özellikleri kendisine detaylarıyla izah edildi. Sözgelimi, içki içme kapasitesinin, kabaca bir hesaplama ve muhtelif firmalara ait ürünlerinin etkileri arasındaki farklar hesaba katılarak, altı şişe siyah bira olduğu ve altı şişenin üzerinde tüketilen miktarı vücudunda tutmasının mümkün olmayacağı ifade edildi. Görüşmenin sonunda, kendi düşüncelerinin mahremiyetinde bile bu alçaklık misyonundan yan çizmesi halinde çarptırılacağı cezalara ilişkin bir dizi sert uyarıda bulundu ses. Yaşamını, başka hiçbir şey düşünmeksizin, ampirik ihtiraslarını tatmin etmeye adayacaktı. Bunlar söylendikten sonra konuşma sona erdi ve buharvârî bulut gitgide seyreterek en nihayetinde yok oldu, son zerrecikleri de hava akımının etkisiyle bacanın içinde hızla kayboldu. Bay Furriskey çok geçmeden mavi giysilerinin hafiften nemlenmiş olduğunu fark etti, ama bulut ortadan kaybolduğunda gücü kuvveti yerine gelmişti; takriben on sekiz dakikalık bir aradan sonra, kapının yerini bulmak için yaptığı incelemeye kaldığı yerden devam edecek kadar toplamıştı gücünü. İncelediği üçüncü duvarda buldu kapıyı; bir evin üst katındaki bir odanın kapısının, pencerenin olduğu duvarda nadiren bulunabileceği düşüncesinden yola çıkarak yaptığı çıkarımın neticesinde duvarlardan birini incelemeyi es geçtiğini belirtmek

– akıl yürütme yeteneğinin giderek keskinleştiğini göstermesi açısından – mühim olabilir.

Kapıyı açtı ve koridora çıktı. Karşısına çıkan diğer pek çok kapıdan bir tanesini açarak, onunla aynı sosyal sınıfa mensup ve yakın dostları olmaya yazgılı iki adamın, Bay Paul Shanahan ve Bay Antony Lamont’un bulunduğu odaya (hiç de tesadüf olmayarak) girdi. Ne gariptir ki, bu iki adam onun ismini ve bedensel zevklere olan ırsi düşkünlüğünü hâlihazırda biliyorlardı. Bay Furriskey bu odada da hafiften bir buhar kokusu olduğunu fark etti. Bu iki adamla, başta biraz mesafeli, ama sonra içten, samimi bir edayla sohbetে daldı. Bay Shanahan kendini ve Bay Lamont’u takdim etti, vazifelerini ve yükümlülüklerini sırasıyla açıkladı; pahalı, on beş kıymetli taşla bezeli, kapaklı cep saatini çıkararak Bay Furriskey’ye saatin iç kapağında kendi çehresinin karakterini müşahade etme fırsatını verme lütfunda bulundu. Bu lütuf Bay Furriskey’nin endişesini biraz giderdi ve iç ve dış siyaset, yer çekimine bağlı ivme artışı, topçuluk, parabolik geometri ve kamu sağlığı gibi konulara sıçrayan diğer sohbetlerin önünü açtı. Bay Lamont, narin ve kibar bir genç kıza Fransızca ve piyano dersleri verdiği bir kitapta başından geçen bir macerayı anlattı. Ardından, daha yaşlıca bir adam olan ve Bay Tracy’nin meşhur hikâyelerinden pek çoğunda rol alan Bay Shanahan, Dublin şehrinin Ringsend mıntıkasında kovboy olarak yaşadığı kısa ama coşkulu deneyimlerini anlatarak eğlendirdi dinleyicilerini.

Bay Shanahan’ın hatıralarının içeriği; metinde parantez içinde verilenler dinleyici yorumlarıdır; basında yer alan ilgili yazılardan alıntılarla birlikte: Size bir şey diyeyim mi, eşine az rastlanır bir hayat vardı Dublin’de o eski günlerde (Ona ne şüphe.) Ulu O’Callaghan’ın günüydü o günler, Baskin’in günüydü, Ringsend’e kovboyları getiren Tracy’nin günüydü. Hepsini tanırdım be.

Basından konuyla ilgili alıntı: Mümtaz romancı Bay William Tracy'nin dün Grace Park Gardens'daki evinde ıstıraplı koşullarda gerçekleşen vefatını üzülererek bildiririz. Merhum, akşamüzeri Weavers Meydanı'nda, şehir merkezine doğru ilerleyen bir tandem bisikletin çarpması neticesinde yere serilmiştir. Gelin görün ki, kimseden yardım almadan ayağa kalkmış, şen kahkahalar savurmuş, meydana gelen kazayı kendine özgü yaklaşımıyla alaya almış ve bir tramvayla evine dönmüştür. Akşam yemeğinin üzerine altı pipo içtikten sonra, üst kata çıkmak üzere merdivenlere yönelmiş ve merdiven sahanlığında yere yığılıp ölmüştür. Bu kültürlü adamın, eski zaman beyefendisinin vefatı, hangi inançtan veya sınıftan olursa olsun herkesi, özellikle de uzun yıllar takdire şayan bir şekilde renklendirdiği edebiyat camiasını müteessir edecektir. Avrupa'da yirmi dokuz aslanı bir kafes içerisinde sergileyen ilk kişi ve kovboyculuğun Ringsend'de ekonomik koşullarda yapılabileceğini gösteren tek yazardı. En iyi bilinen eserleri *Red Flanagan'ın Son Atışı*, *Çayırın Gülü* ve *Jake'in Son At Binişi* idi. Rahmetli elli dokuz yaşındaydı. Alıntının sonu.

Bir gün Tracy beni çağırttı, görevime ilişkin talimatları verdi ve bu görevin kovboy kitaplarından biri için olduğunu söyledi. İki gün sonra, gün boyu yolda yürüseniz karşınıza çıkabilecek en bıçkın tipler olan Shorty Andrews ve Slug Willard ile birlikte Ringsend'de, nehir kenarında kovboyculuk yapıyordum. Bilirsiniz işte, öküzleri çekip çeviriyor, dağlıyor ve eyerlerimize asılı duran kementlerimizle ve kalçalarımızda tabancalarımızla ağılın içinde kamçılarımızı şaklatıyorduk. (Ah, sahici kovboyculuk yani. İçki de var mıydı?) Elbette vardı. Geceleyin barakada toplışırdık, biralarımız, talimatlarımız, cigaralarımız, şifonyerin üzerinde bolca bulunurdu, sorgu sual de yoktu hani, bir de mualimeler, dansçı hatunlar ve mutfak kısmında çalışan küçük, siyahî hizmetçi kızlar. (Şimdi orada olmak vardı.) Bir süre sonra, Allah

canımı alsın, koltuğunun altında kemanıyla veya gaydasıyla bir müzikisyen girerdi içeri ve oturup bir *Ave Maria* çalardı ki gözünüzden yaşlar gelirdi. Akabinde bizim çocuklar eskilerden bir nağme tuttururdu hep bir ağızdan, bilirsiniz, eski, harbi havalar, *Flütçü Bill'in Balosu* veya *Clare'li Sevdiceğim*, korkunç güzeldi. (Çok hoşmuş, gerçekten.) En güzel zamanlarını yakaladık biz. Bir sabah, Slug, Shorty, bendeniz ve birkaç çocuk daha atlarımıza eyerleri vurduk ve o gün için talimatlarımızı almak üzere dostum Bay Tracy'yi görmeye Drumcondra'ya gittik. Eşkin giden atlarımız üzerinde Mountjoy Meydanı'na çıktık; şapkalarımızı geriye yatırmıştık, güneş gözümüzü alıyordu ve tabancalarımızın kabzaları kılıflarında ileri geri sallanıyordu. O kadar yolu katettikten, İlahın huzuruna çıktıktan sonra, bir de ne duyalım, yanlış alarm değil miymiş, anasını satayım. (Yanlış alarm ha! Allah esirgesin! Nasıl olmuş bu peki?) Bekleyin de anlatayım. Geldiğiniz cehenneme geri dönün, diyor Tracy, ben mesaj filan göndermedim. Kahrolası çayırılığınıza geri dönün, diyor, herhangi bir düzenbazın kıyak bir hikâyeye tongaya bastırabileceği beceriksizler sürüsü sizi. Gerisin geri geldiğimiz yere dönerken, ufala ufala küçücük kalmış adamlardık artık. Bayağı bir yol katettikten sonra, bir de ne görelim, Red Kiersay'nin soyguncu eşkiya çetesi öküzlerimizin yarısını Irishtown sınırının ötesine kaçırmamış mı? (Malum yerinize tekme yediniz yani.) Vallahi de öyle. Red Kiersay, sizin anlayacağınız, celeplerle ve Liverpool'a giden davarların simsarlığını ve nakliyesini yapanlarla ilgili başka bir kitap yazan, Henderson adında başka bir adama çalışıyordu. (Size yanlış mesajı gönderen o olabilir mi?) Canına yandığının işine bakar mısınız? Karnınızı doyurun, diyorum Shorty ve Slug'a, bu geceyi yolda geçireceğiz. Nereye gidiyoruz? diye soruyor Slug. Tracy olayı çakozlayıp da derimizi yüzmeden önce, diyorum, doğruca o sığır hırsızlarının tünedikleri yere gidiyoruz.

Zenci hizmetçiler nerde? diyor Shorty. Hay anasını satayım, diyorum, onları da götürmüşler deme sakın. (Götürmüşler mi?) Hem de hepiciğini.

Basından konuyla ilgili alıntı: Mutfakta ve hizmetkârların uyudukları yerde yapılan incelemede, zenci hizmetçi kızların izine rastlanmadı. Amerika'dan buraya gelmeye ikna etmek için bu kızlara kârlı teşvikler teklif edilmiş, çok geçmeden kızlar çalışma koşullarından duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Detektif Snodgrass, hizmetçilerden en genci olan Liza Roberts'ın yatağında, yastığının altında sedef kabızalı bir tabanca bulmuştur. Polis bu ifşaata pek önem vermemiştir; ancak, tabancanın sahibinin, kendisine ait olan eşyanın hizmetçinin yatağında ne aradığına akıl sır erdiremese de, kızın tabancayı boş zamanlarında yatakta temizlemek için (zira çalışkan bir kızdı kendisi) veya şaka yapmak için aşırıldığını ifade eden kovboy Peter (Shorty) Andrews olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerle bulaşıkçı kızlar arasında herhangi bir sosyal ilişki olmadığından, birinci açıklamanın daha inandırıcı olduğu bildirilmektedir. Bazı ufak deliller bulunmuş olup, yakın gelecekte bir tutuklamanın gerçekleşmesi beklenmektedir. Alıntının sonu.

Söz konusu kadınlar olunca, ince eleyip sık dokuyan bir tip değilimdir, ama, lanet olsun, iş bir sürü kara derili zenciyi – onlar da insan, hatırlatırım – ve birkaç bin öküzü kaldırıp götürmeye gelince, çizgiyi orada çekerim işte, Tanrı biliyor. Hal böyleyken, ayın lambasının ışığı çayırıltıdaki otların üzerine vurduğunda, Slug, Shorty ve bendeniz dört tekerli bir at arabasına atladık ve kulaklarımız geriye yapışmış halde, altıpatlarlarımızın dipçikleri rüzgârda savrularak Irishtown'a doğru deli gibi sürdük arabayı. (Sizin olanı almaya mı gidiyordunuz?) Bizim olanı almaya gidiyorduk. Öyle havalı gidiyorduk ki, sormayın. Shorty uzanıp

atların malum yerlerine insaflı şaplaklar indiriyordu; rüzgâr gibi son sürat yol alıyor, viskiyle tutuşmuş adamlar gibi kükrüyor ve küfürler savuruyorduk; çelik kakmalı tabanca kılıflarımız kalçalarımıza çarpıp duruyor, çepslerimizdeki koyun tüyleri bahar yelindeki mısırlar gibi eğiliyordu. Kim tutar lan bizi, diye kükredim; ihtiyar atları fena halde azarlıyor, önümüzde uzanan düzlüğü şiddetli darbelerle dövüyor, yük arabalarının ve tramvayların yanından geçip gidiyor ve bisiklet üstündeki zavallı filan falanları yolun kenarlarına öyle bir savuşturuyorduk ki düştükleri yerden bir tek gözlerinin beyazı görünüyordu. (Vay canına, amma gazlamışsınız.) Ne sandın, cehennem tokmakları gibi gidiyorduk. Burnuma sığır kokusu geliyor, diyor Slug, sahiden de, bir hindi koşusu mesafede Red Kiersay'nin çiftliği ay ışığıyla aydınlanmış çayırılıkta sükûnetle duruyordu karşımızda.

Basından konuyla ilgili alıntı: Circle N, Dublin'in eski çiftlikleri arasında en çok saygı uyandıran çiftlik olmasıyla nam salmıştır. Ana bina, kızıl kumtaşından, Elizabeth stilinde inşa edilmiş ve arka tarafı korint tarzı sütunlarla desteklenmiş bir yapıdır. Güney cephesinde kalkan duvarına yaslanmış, ahşap bir işçi barakası vardır ve bu baraka bütün ülkede kendi türünün en modern örneklerinden biridir. Üç adet silah askısına, on adet gaz lambasına ve sıkıştırılmış havayla çalışan ve sadece bir düğmeye basarak, kırk saniyecik süren bir işlemle haşaratlı yatakların hepsini anında buharla dezenfekte edebilen marifetli bir aparata sahip, ferah bir yatakhane vardır. Dublin'de eskiden beri süre gelen, güzelim elektrikli kuzineleri çalıştırmak için ithal zenci gücü kullanma âdeti, zamanın kutsadığı bu evde de hâlâ geçerlidir. Hemen bitişiğindeki arazide, 10,000 öküzü ve 2,000 atı alabilecek büyüklükte bir otlak vardır; bu teşebbüsü mümkün kılmak için Irishtown ve Sandymount civarında tehlike arz eden

8,912 evi yıktıran, yorulmak nedir bilmeyen yazar, Bay William Tracy'nin vatansever kişiliği sağ olsun. Ziyaretçiler, 3 numaralı tramvaya binerek kolayca ulaşabilirler bu çiftliğe. Çiftliğin göz okşayan bahçeleri perşembeleri ve cumaları görülebilir; cüzi giriş ücreti bir şilin altı peni olup, Jübile Hemşireleri Fonu'na aktarılmaktadır. Alıntının sonu.

At arabasından inerek ellerimiz ve dizlerimiz üzerine yere yattık ve gümüş kaplı tabancalarımızın uçları mabatlarımıza vura vura, gözlerimizi iyice kısmış, ağızlarımızı sımsıkı kapamış halde, pansiyona doğru karın üstü sürünerek yola devam ettik. (Vay canına, karanlık bir gecede kimsenin karşısına çıkmasını istemeyeceği tiplermişsiniz.) Çıtınızı çıkarmayın, diyorum *viva voce* bizim çocuklara, yoksa bu serserileri faka bastırmayı rüyanızda görürsünüz. İşkembe fiçisindeki yılan balığı ne kadar gürültü çıkarırsa o kadar gürültü çıkararak göbeklerimiz üzerinde sürünerek ilerledik. (Fark edildik deme sakın!) Belasını versin, bir tip arkamızdan yaklaşıp bize silah doğrulttu, ayağa kalkmamızı ve oyalanmamamızı veya dalavere çevirmememizi söyledi. Allah canımı alsın, bir de ne göreyim, falancanın filancası Red Kiersay'nin ta kendisi değil mi, her bir elinde birer tabanca ve sarhoş suratında Şeytanın pis bakışıyla dikiliyor öyle. Ne işler karıştırıyorsunuz, domuzlar, diye soruyor, harbiden öfkeli bir sesle. Bırak numarayı, Kiersay, diyorum ben, malımızı almaya geldik, başka bir şey yapmaya değil. (Hakkınız elbet. Netice ne oldu?) İstedığimizi yap, öküzlerimizi ve kara derili kızlarımızı ver bize, yoksa doğruca Lad Lane'e gidip polisi ayağa kaldırırim, diyorum. Ellerinizi havada tutun, yoksa işkembenizi şu ağaçtan kazırlar, sizi domuzlar sizi, diyor Kiersay. Bizim gibilerin gözünü o kocaman silahınla korkutamazsın, aklından bile geçirme adamım, diyor Slug. (Yaşa be Slug.) Seni pis köpek, diyorum dişlerimin arasından tıslayarak, seni pis domuz, sen var ya

sen, Kiersay, piç kurusu. Tepemin taşı atmıştı vallahi, doğruya doğru. (Haklı sebeplerin vardı tabii. Ben olsaydım, ne yapacağımı bilemezdim.) Neyse, netice itibariyle, çekip gitmemiz için bize üç dakika mühlet verdi, biz de paşa paşa çekip gittik, çünkü Kiersay bir an bile düşünmeden tahtalıköye postalarla bizi maazallah. (Polise gitmeye hakkınız vardı ama.) Biz de tam onu yaptık zaten. At arabamıza sıvıştığımız gibi, Londonbridge Caddesi'nden aşağı ilerleyerek kasabayı geçip Lad Lane'e vardık. Amma matraktı. Karakol çavuşu başından itibaren bizimle birlikteydi, sonra Clohessy adında, Tipperary'li bir başkomisere havale etti bizi. Oyunun adil oynanması ve adaletin yerini bulması için, D.M.P.'nin bir müfrezesini, icabında bir de itfaiye teşkilatını bize tahsis etmekten daha azına gönlü razı olmadı. (Çok efendi bir adammış desene.) Biliyor musun, diyor Slug, Tracy başka bir kitap daha yazıyor, Phoenix Parkı'nda Kızılderililerden bir güruh peydahlamış, Kızılderili hatunlar, Kızılderili çadırları, savaş boyaları, hepsi var, harbi iş, valla bak. Şu sağdaki adama birkaç metelik attık mı, hepiciği bizim olur istersen, diyor. Allah müstahakını versin, diyorum, valla mı? Adım gibi eminim, diyor. Tamam o zaman, diyorum ben, sen Kızılderililere git, Shorty gidip bizim çocukları toplasın, ben de burada polislerle durayım. Hepimiz sekizi çeyrek geçe Kiersay'nin mekânında buluşalım. (Gayet makul, gayet makul.) İki yarı eşkin adımlarla at arabasının yolunu tuttular, başkomiserle ben de arka odada bir düzine siyah biraya yumulduk. Bir müddet sonra, polisler toplanmış, Circle N'in çayırılıklarını uygunadım geçmişlerdi, görüp görebileceğiniz en has adamlar; başlarında da gururdan dört köşe olmuş bendeniz ve başkomiser vardı. (Görülesi manzaraymış.) Mesafeyi katettiğimizde gördük ki Kızılderili takımıyla Slug, kovboylarıyla Shorty, yani bütün nişan alayı, cihana kafa tutmaya hazır ve nazırdı. Başkomiserle ben kafa kafaya verdik ve çarçabuk

her şeyi kararlaştırdık. Polisler ve kovboylar at arabaları ve yiyecek vagonlarının arkasında mevzilenip ağzımıza layık düşmanı bekleyeceklerdi. Arap midillilerinin üzerinde kızıl cehennem alevleri gibi dörtünelen giden, çığlıklar koparıp veryansın eden, kafa derisi yüzdükleri savaş baltalarını havada sallayan ve yaylarından evin içine alevli oklar fırlatan babayiğit Kızılderililer de ötede çiftlik evinin etrafını saracaklardı. (Vay vay vay.) Diyorum size, yeme de yanında yat. Bütün çiftlik kaşla göz arasında cayır cayır yanmaya başladı ve elinde tabancası, arkasında adamlarıyla Red dışarı çıktı; kralı ve ülkesi için son bir direniş sergilemeye hazırды, afedersiniz. Kızılderililerin götleri üç buçuk attı ve uçarak yanımıza gelip at arabalarının arkasına sığındılar; Allahım yarabbim, Red geçen bir tramvayı durdurup arkasına gizlenmesin mi, ağza alınmayacak küfürler savurarak herkesi tramvaydan defetti. (Küfürden hiç hazzetmem doğrusu. Başına ne geldiyse hepsini hak etmiş.) Allahıma kitabıma, zorlu bir savaş oldu. Altı kurşunumu da peş peşe sıktım. Koca bir cam panel, tramvaydan şangır şungur yola saçıldı. Daha sonra, bizim çocuklar küfürler savurarak işe koyuldular. Tramvaydaki bütün camları kırdık, yolu ölümcül bir altıpatlar şarapneli yağmuruna tuttuk ve düşman kovboylardan birinin kulağının ucunu götürdük alimallah. Kaşla göz arasında savaş meydanında bir kalabalık birikmesin mi; tezahürat yapıyor, çığırıyor ve her birimizi vatani vazifesini icra etmeye davet ediyorlardı. (Böyle toplaşan tipler her zaman olur zaten. Sokakta hapşırmayagör, çevreni sarıverirler.) Kana susamış Kızılderililer arka tarafta cıyıklamaya ve atlarının böğürlerini dövmeye başladılar; polisler altıpatlarlarını ateşliyorlar ve coplarıyla havayı dövüyorlardı; Shorty ve bendeniz de patates çuvallarının arkasında Allah yarattı demeden keskin nişancıları teker teker indiriyorduk. Kapaşma tüm şiddetiyle yarım saat sürdü; aldığımızı misliyle iade ettik ve içinde bulunduğumuz

korkunç tehlikeyi hiç aklımıza getirmedik; her birimiz cehennem zebanileri gibi tabancalarımızı doldurup doldurup ateşliyorduk. Yalanım varsa n'olayım, düşman güçten düşüyordu. Şimdi tam sırası, diyorum ben başkomisere, adamlarını tam yol ileri sürüp düşmanın kalesini tamamen ele geçirmenin tam sırası, diyorum. Doğru söylüyorsun, diyor başkomiser. Bıçkın aynasızlarım benim, tam yol ileri atıldılar, homur homur küfürler uçuşuyordu havada, ellerinde coplarıyla arsızın önde gideniydiler. Etraftaki kalabalıktan büyük bir sevinç çığlığı koptu; Kızılderililer feryat feryada bağırıp, atlarının böğürlerine şaplaklar atıyorlardı. (Bu numara işe yaradı mı bari?) Elbette. İki elin parmaklarını sayamadan bitivermişti savaş ve benim cengaverlerim elleri ve ayakları kelepçelenmiş vaziyette, Pazar yürüyüşüne çıkarılmış bir yetim sürüsü gibi Lad Lane'e doğru götürüldüler. Red'i ele geçirdiniz mi? diyorum başkomisere. Onu hiç görmedim ki, diyor başkomiser. Adım gibi eminim, diyorum, kahrolası çadırında Brian Boru numarası çekiyordur. (Ne yani, duaya mı durmuş?) Çadırı bulana kadar etrafta dört döndüm; sonunda gördüm ki gözü pek beyimiz çadırın içinde, iki dizinin üzerine çökmüş, ikinci bir emre kadar duaya durmuş. Bizim kızlar nerede, Red, diye soruyorum ben. Eve döndüler, diyor. Çık dışarı, diyor, öküzlerini de al git, dua ediyorum görmüyor musun? diyor. Şu güzelliğe bakar mısınız? Hiçbir şey yapamadım tabii, adam önümde dizleri üzerine çökmüş dua ediyor. Basıp gitmekten ve zıplayan sinirimi bastırmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı bana. Gelin benimle, gidip şu çalınan öküzlerimizi alalım, diyorum Slug ve Shorty'ye. Ertesi gün başkomiser, düşman zımbacıları hâkim karşısına çıkarıp her birinin para cezasına çevrilme opsiyonu olmaksızın yedi günlük ağır iş cezasına çarptırılıp salıverilmesini sağlamamış mı. Öfkeleri yatışmıştır artık, diyor Slug.

Basından konuyla ilgili alıntı: Amele oldukları söylenen birkaç adam, toplantı ve gösteri kanununa muhalefet ettikleri ve etrafa kasten zarar verdikleri iddiasıyla dün sabah Bölge Mahkemesinde Bay Lamphall'un huzuruna çıkarıldılar. Sanıklar, Başkomiser Clohessy tarafından, sokaklarda yaptıkları eşek şakaları nedeniyle Ringsend mıntıkasının başına bela olan bir sokak çetesi olarak tanımlanmıştır. Bunlar, yaptıkları maskaralıklarla çok defa mala mülke zarar veren haşereler ve musibetlerdir. Bölgedeki mukimlerden, bu çetenin hal ve hareketlerine ilişkin sık sık şikâyetler gelmektedir. Son vukuatları neticesinde, Dublin Birleşik Tramvay Şirketi'ne ait bir tramvayın iki camı kırılmıştır. Şirketin beş kişiden oluşan denetim heyeti, araçtaki hasarın 2 sterlin 11 şilin olduğunu bildirmiştir. Adalet, hiçbir medeni toplumun böylesi bir örgütlü holiganlığa müsamaha gösteremeyeceğini ifade ederek, hem bu çeteye hem de sokaklardaki diğer zırtapozlara ders olması ümidiyle, sanıkları para cezasına çevrilme opsiyonu olmaksızın yedi günlük ağır iş cezasına mahkûm etmiştir. Alıntının sonu.

Biyografik hatıralar, beşinci kısım: Akabindeki Mart ayında hava soğuktu, yağın kar ve yağmur zayıf bünyeli kişiler için genellikle tehlike arz ediyordu. Mümkün olduğunca evden çıkmıyor, yorgan döşeğimin korunaklı bağrında uğursuzluklardan ve bulaşıcı hastalıklardan uzak, boylu boyunca yatıyordum. Amcam, ses sanatlarındaki becerisini geliştirmek için, alçak sesle mırıldanmak suretiyle hummalı bir şekilde nota çalışmaya vermişti kendini. Bir gün sigara bulmak için amcamın odasında araştırma yaparken, oyunculuk mesleğini icra eden kişilerce kullanılan papier mâché tarzı bir polis şapkasına rastladım. Amcamın alışkanlıklarını terk etmesinin bir neticesi de, haftada üç gece evde olmaması ve maddi ve manevi esenliğime zaman zaman – nere-

deyse umursamazlığa varacak denli – kayıtsız kalmasıydı. Bu da işime geliyordu.

Hatırlıyorum da, gündüz yazdığım yazılarımın bir kısmını kaybettiğimde, bütün yazılarımın aynı şekilde kaybolması halinde ortada çıkacak durumun vahameti üzerine kafa patlatırken bulmuştum kendimi. Genelde şevkle ve zevkle kaleme aldığım edebî yazılarımı yahut boş zamanlarımı doldurmak için yazıp çizdiklerimi sonradan dönüp okumak hep bıktırıcı gelmişti bana. Bu bıkkınlık hissi aklımda öylesine derinde bir yerde ki, bu acıya nadiren katlanabiliyorum. Bu nedenle, kısa yazılarımın çoğunu – arkadaşlarım ve tanıdıklarım tarafından oldukça poh-pohlayıcı methiyeler düzülenleri bile – ne bizzat okumuşluğum vardır ne de miskin hafızam bunların içeriklerini doğru dürüst anımsayabilir. En fazla, sentaks hatası var mı yok mu, alelacele ona bakarım.

Öte yandan, hâlihazırda üzerinde çalıştığım esere gelirsek, kayıp kısımdan sonraki kırk sayfa, ustaca tasarladığım olay örgüsünde öylesine hayati bir rol oynuyordu ki, bir nisan sabahını – güneş ışınlarıyla pırıl pırıl parlayan sağanak yağmurlarla geçen saatleri – bu sayfalara aceleyle de olsa ciddiyetle göz gezdirerek geçirmenin akıllıca olacağına kanaat getirdim. İyi ki de öyle yapmışım, çünkü beni epey afallatan iki şey fark ettim.

Birinci şey: Sayfaların numaralandırılmasında nedeni açıklanamayan bir gedik; muhteviyatı belirlenmemiş dört sayfanın namevcutluğu.

İkinci şey: Olay örgüsünün veya konunun dallanıp budaklanması için gereken dört uygunsuz saldırının biri nedense savsaklanmış, ayrıca yapısal uyum yok ve edebi üslup genelde zayıf.

Ortaya çıkardığım bu şeylerin beni günlerce meşgul ettiğini, arkadaşlarım ve tanıdıklarımla ettiğim gelişigüzel günlük sohbetlerde araya giren sessizlik anlarında aklımda dönüp duran ana meselelerin bunlar olduğunu hatırlıyorum. Başka birinin tavsiyesine başvurmadan – aptalcaydı belki de – bütün bir anlatıyı silip atmaya ve bunun yerine o kısımda geçen olayların kısa bir hulâsasını (veya özetini) vermeye karar verdim; tefrika edilen hikâyelerin önceki kısımlarını yeniden basma zahmetinden ve masrafından kaçınmak için gazetelerde sıklıkla uygulanan bir yöntemdi bu. Söz konusu özet şöyle:

YENİ OKURLAR İÇİN Sinopsis, daha önce olup bitenlerin bir özeti: Tuhaf bir yazar olan DERMOT TRELLIS ahlaksız davranışların akıbetleri üzerine faydalı bir kitap yazmayı tasarlamaktadır ve bu maksatla

POOKA FERGUS MACPHELLIMEY’yi yaratır. Bu karakter, sihirli güçlere sahip, insan kılıklı, İrlanda’ya özgü bir iblistir. Daha sonra

JOHN FURRISKEY’yi yaratır. Ahlakı bozuk bir karakter olan Furriskey’nin görevi, kadınlara saldırmak ve her daim edepsiz hal ve hareketlerde bulunmaktır. Büyü vasıtasıyla, Trellis tarafından kendisine bir gece Donnybrook’a gitmesi emredilir. Bu yerde önceden hazırlanan bir dümenle

PEGGY adında bir hizmetçiyle tanışacak ve onu kötü yola sevk edecektir. Kızla tanışır ve kız ona Trellis’in uykuya dalmış olduğu bir sırada iffetinin yaşlı bir adam tarafından çoktan kirletilmeye teşebbüs edildiği sırrını verdiğinde çok şaşırır. Bu yaşlı adam daha sonra

FINN MACCOOL adıyla karşımıza çıkacak olan efsanevi bir karakter olup, muhterem görünüşü ve tecrübesi sebebiyle, kızın babası rolünü oynaması ve ahlâk yasalarını ihlal ettiği gerekçesiyle-

le Furriskey'yi cezalandırması için Trellis tarafından kiralanmıştır. Kız, iffetinin ayrıca

PAUL SHANAHAN tarafından da kirletilmeye teşebbüs edildiğini ekler. Shanahan, hikâyede çeşitli küçük ve önemsiz roller oynaması, haber getirip götürmesi, vs. vs. için Trellis'in kiraladığı başka bir karakterdir. Peggy ve Furriskey sonrasında yol kenarında uzunca bir sohbete koyulurlar. Kız Furriskey'ye, Trellis'in uykuya daldığında güçlerinin geçici olarak bertaraf olduğunu, Finn ve Shanahan'ın kendisini görmek için bunu fırsat bildiklerini, çünkü Trellis uyanıkken ona karşı gelmeye cesaret edemeyeceklerini anlatır. Furriskey daha sonra kıza, bu adamlara teslim olup olmadığını sorar; kız da teslim olmadığını söyler. Furriskey bunun üzerine kıza methiyeler düzer ve çok geçmeden birbirlerine ilk görüşte âşık olduklarını fark ederler. Erdemli bir hayat sürmeyi, Trellis'in onları en ağır cezalara çarptırma tehditleri savurarak talep ettiği ahlaksız eylemleri, düşünceleri ve sözleri sadece yalancıkdan yerine getirmeyi kararlaştırırlar. Ayrıca, hangisi önce özgür kalırsa, ilk fırsatta evlenmek niyetiyle diğerini beklemesini kararlaştırırlar. Bu esnada Trellis, kötü bir adamın aynı hikâye içinde hem en yüce hem de en aşağılık karakterleri nasıl yozlaştırabileceğini göstermek maksadıyla

SHEILA LAMONT adında oldukça güzel ve zarif bir kız yaratır. Trellis, kızı kötü yola sevk ettiği için Furriskey'den hesap soracak biri olsun diye – bunlar hikâyede öngörülen şeylerdir – kızın erkek kardeşi olan

ANTONY LAMONT'u hâlihazırda kiralamıştır bile. Trellis, Bayan Lamont'u kendi yatakodasında yaratır ve kızın güzelliği karşısında gözleri öylesine kamaşır ki (kız, doğal olarak, Trellis'e en çok hitap eden türde bir güzelliğe sahiptir) kendini kaybeder ve kızı kendi iğfal eder. Furriskey bu esnada, Trellis'in yaşadığı ve kendisi için çalışanları da yaşamaya mecbur ettiği Kızıl Kuğu

Oteli'ne döner. Ona (Furriskey'ye) verilen görevi güya sadakatle yerine getirmiş gibi davranmaya kararlıdır. Buradan okumaya devam ediniz.

Müsvedde metinden bir alıntı daha. Oratio recta: Furriskey tedirgin elinde gevşekçe tuttuğu bir anahtarla giriş kapısını açtı ve iki hızlı hareketle önce bir dizinin sonra diğer dizinin üzerine çömelerek ayakkabılarını çıkardı. Kaliteli yün çoraplarının çıt çıkarmayan, kedi gibi yumuşak tüyleri üzerinde merdivenlerden yukarı süzüldü. Odasına çıkarken Trellis'in kapısından ne ışık geliyordu ne ses. Shanahan'ın kapısının altından ışık sızıyordu; ayakkabılarını sessizce yere bıraktı ve kapının kulpunu çevirdi.

Çetin ceviz Furriskey, dedi Shanahan.

Shanahan ayaklarını şömine ateşine karşı uzatmış oturuyordu; solunda Lamont vardı; arkasında da, sakallarına ak düşmüş ihtiyar zat, sopasını dizlerinin arasına almış, yatağında yarı karanlıkta oturuyordu, sanki düşünceleri çok uzakta bir yerlerdeymiş yahut bambaşka bir âlemdeymiş gibi, kocamış gözlerini kırmızı alevlerin ta içine dikmişti.

Vay canına, çabuk döndün, dedi Lamont.

Kapat kapıyı, dedi Shanahan, ama kapatmadan önce odaya girmiş olduğundan emin ol. Kapıyı kapatıp bir sandalye çek kendine, Bay F. Amma da çabuk bitirdin işini. Sen de öteye git biraz, Bay L.

Tam zamanlı bir iş denemez buna, dedi Furriskey bezgin bir edayla. Müebbet denemez yani.

Denemez valla, dedi Lamont. Haklısın.

Ama merak etme, dedi Shanahan acircasına, daha sırada çok iş var. Seni boş bırakmayız, endişelenme, değil mi, Bay Lamont?

Gına getirdiğini görmeden bırakmayız, dedi Lamont.

Adam gibi adamlarsınız siz ikiniz, dedi Furriskey.

Bir tabureye oturdu ve yelpazesini, yani yelpaze gibi açtığı on parmağını ateşe uzattı.

Aynı tip kadınlar bir süre sonra insana zevk vermez oluyor, dedi.

Sahiden mi? dedi Shanahan. Kimseden böyle bir şey duymamıştım daha önce. Baksana, Bay Furriskey, yoksa ...

Yok canım, her şey tıkırında gitti, başka sefere anlatırım, dedi Furriskey.

Demedim miydi ben, her şey tıkırındadır diye? Demedim miydi?

Dediydin, dedi Furriskey.

Küçük bir kutudan tek bir sigara çıkardı.

Olanı biteni başka sefere anlatırım size, şimdi değil, dedi. Yatağa doğru başıyla işaret etti.

Adamımız uyuyor mu ne?

Uyuyordur belki, dedi Shanahan, ama Tanrı biliyor ya, beş dakika önce hiç de uyur gibi bir hali yoktu. Bay Hikâye Kitabı cin gibiydi.

Cin gibiydi, ya, dedi Lamont.

Beş dakika önce bir hikâye anlatıyordu ki, na kolum kadar, dedi Shanahan. Doğruya doğru, berbat bir hatip. Değil mi ya? Müdahale etmezsen, konuşa konuşa aynı mezara sokar hepimizi; nereden bildiğimi sormayın, değirmende ağartmadık biz bu saçları. Doğru değil mi, Bay Lamont?

Yaşına başına bakılırsa, dedi Lamont aheste aheste ve otoriter bir havayla, söz söylemeye hakkı var. Tanrı biliyor ya, hakkı var. Senden, benden daha fazla görmüş geçirmiş ne de olsa, işin sırrı burada.

Doğru, dedi Furriskey, alevlerin neşeli ışıkları geziyordu vücudunda. Sigarasının dumanını dikkatlice alevlerin içine,

bacadan yukarı doğru üfledi. Evet, yaşını başını almış bir adam, elbette.

Anlattığı hikâyeler o kadar da kötü sayılmaz aslında bence, dedi Lamont, anlattığı hikâyelerin hep bir başı ve ayağı var, yani bir başlangıcı ve bir sonu, yığidi öldür hakkını ver.

Orasını bilemem, dedi Furriskey.

Pekâlâ konuşabiliyor, orası kesin, o konuda seninle hemfikirim, dedi Shanahan, Sezar'ın hakkı Sezar'a. Eğer bildiğim bir şey varsa, hikâyelerinin birkaçını birarada dinlerken bir gıdım *salo* alması gerekiyor insanın.¹¹

Bir tutam tuz mu yani? dedi Lamont.

Bir gıdım *salo*, Bay L.

Şüphesiz, dedi Furriskey.

Anlat haydi, dedi gizlendiği yerden Conán, Dún na nGedh'in Şöleni hikâyesini anlat.

Finn beyninin içinde halkıyla haşır neşirdi.

Demem o ki, dedi Lamont, anlatılan hikâye ister uzun olsun ister kısa, iyi anlatılsın isterim. Bir hikâye anlatmaya kalktığında o hikâyenin içine etmeyen bir adam görmek isterim. Nerede olduğumu bilmek isterim, anlatabiliyor muyum? Her şeyin bir başlangıcı ve bir sonu vardır.

Anlatmayacağım işte, dedi Finn.

Doğru dedin, dedi Shanahan.

11 (ç.n.) Birebir tercümesi “bir şeyi bir tutam tuzla yutmak” olan “to take something with a grain of salt” (bir şeye ihtiyatla, kuşkuyla yaklaşmak) deyimine gönderme. Deyimin orijinine ilişkin varsayımlardan birine göre, Pilinius’un *Naturalis Historia* (Doğa Tarihi) adlı eseri bir zehire karşı geliştirilen bir reçeteye yer verir ve bu reçetenin ihtivası zehrin tesirini azaltmaya yarayan bir tutam tuz içerir. Diğer bir varsayımın kaynağı ise, Roma generali Pompey’in küçük miktarlarda tuz yutarak zehire karşı bağışıklık kazanacağına inanmasıdır. Latince “salis” kelimesi hem tuz (salt) hem de akıl/zekâ (wit) anlamına gelir.

Kral Sweeny'nin deliliğini ve Erin'i bir uçtan bir uca deli bir adam olarak nasıl uçarak katettiğini anlat o zaman, dedi Conán.

Ateş de iyi yanıyor, dedi Furriskey, insan daha ne ister. Şömine ateşi, bir yatak ve başının üstünde bir dam, tamam işte. Bir de yiyecek bir lokma ekmek tabii.

Senin için konuşması kolay tabii, dedi Lamont, bu gece çayının yanında katığı götüren sensin, biz değil, ha, Bay Shanahan. Anlarsın ya?

Muhabbeti sulandırma, dedi Shanahan.

İstirham ederim, Bay Başkan, dedi Furriskey, bendeniz tam da o işlerin adamıyım. Sulanmışım sulanacağım kadar.

Üç ses için bestelenmiş, hep bir ağızdan çıkan, ahenkli bir kişneme duyuldu.

Anlatayım, dedi Finn.

Yine başlıyoruz, dedi Furriskey.

Baldan tatlı kelimelerle ve ezgili bir sunuşla anlatacağım ilk şey, dedi Finn, Sweeny'nin cinnetinin gerekçesi ve asli sebebi.

Sandalyelerinizi yaklaştırın, beyler, dedi Shanahan, geceye başlıyoruz. Bindik bir alamete.

Lütfen devam edin, Bayım, dedi Lamont.

Sweeny, Dal Araidhe'nin Kralı idi, hemencecik galeyana gelen bir adam idi. Evinin civarında Ronan isminde bir azizin mağarası var idi – şerre karşı bir kalkan gibi duran bu asil âlicenap dostane cevval şahıs, şafak vakti çıkmış dışarı, arşınlamakta idi güneşe denk parıltılar saçan yeni kilisesinin duvarını ve çalmakta idi sabahın köründe çanını.

Ne güzel anlatıyorsunuz, dedi Conán.

İşte o vakit, rahibin çanının çıkardığı gürültüyü duyduğunda, Sweeny'nin beyni ve dalağı ve midesi sırayla ve tekмили birden, parlayan bir hiddetle harekete geçiverdi. Anadan üryan endamını örten bir parçacık bile giysisi olmaksızın bir hışımla

evden fırlayıverdi, zira karısı Eorann onu caydırmak ve engellemek için urbasına yapışınca, urbası üzerinden sıyrılıvermiş idi; incecik yapraklı, güzelim ilahi kitabını rahibin elinden çekip alana kadar dur durak bilmeden koştu da koştu, ilahi kitabını gölün dibine gönderiverdi; hemen ardından rahibin eline yapıştı, hiç tereddüt etmeden ve rahibin elini bırakmadan göle doğru ok gibi fırladı, zira niyeti rahibi de ilahi kitabının yanına, göle, tam olarak söylemek gerekir ise gölün dibine göndermek idi. Amma velâkin, kör şeytanın işine bakın ki, gök gürlemesini andıran boğuk bir feryat ona mani oldu; onu Magh Rath muharebesinde cenk etmeğe çağıran hizmetlisinin feryadı idi bu. Sweeny, bunun üzerine, kralın dine imana sığmayan muamelesi karşısında acı ve kederle dolan ve ilahi kitabının yasını tutan rahibi oracıkta bırakıp çekip gitti. Her nasılda, gölün bulanık suyundan çıkıp gelen bir susamuru, ilahi kitabını zerre zarar görmemiş vaziyette rahibe iade etti, sayfalar ve harfler hiç bozulmamış idi. Rahip bunun üzerine neşeli bir diyanetle vazifesine döndü ve on bir dörtlükten oluşan nameli bir şiir düzerek Sweeny'ye lanet okudu.

Sonrasında, rahip, savaşta hasım ordular arasında nizamı ve huzuru sağlamak maksadıyla, yamaklarıyla birlikte bizzat Mag Rath ovasına gitti; zira rahip dediğin, şahsı itibariyle, savaşmaya günbatımında son verilmesi ve savaşmaya yeniden izin verilene dek hiç kimsenin katledilmemesi gereğinin kutsal teminatı idi; işte iki taraf arasında gidip gelen bu rahip böylesi kutsal bir konumda idi. Amma velâkin, kör şeytanın işine bakın ki, Sweeny savaşa başlanmasına izin verilen saatten önce her sabah bir adamı kılıçtan geçirerek bu teminatı ihlal etmeyi huy edinmiş idi. Günlerden bir günün sabahında, Ronan ve sekiz duacısı savaş alanında yürüyor, yaralanma ve musibetlere karşı hasım orduların savaşçılarına kutsal su serpiyor idi, herkesle birlikte Sweeny'nin

kafasına da serpmişler idi. Sweeny öfkeyle yerinden fırladı, mızrağının ucunu duacılardan birinin kanına boyadı ve Ronan'ın çanını paramparça etti; bunun üzerine Ronan şu nameli şiiri söyledi:

Lanetim Sweeny üstüne!
Öyle büyük ki kabahati,
deldi uzun çevik mızrağıyla
kutsal çanımı.

Taarruz ettiğin bu kutsal çan
sürecek seni ağaç tepelerine,
bir kılacak seni kuşlarla –
Aziz çanı aziz azizciklerin.

Nasıl uçtuysa o mızrak
göklere prestissimo,
sen de, ey Sweeny, uç göklere
deli divane.

Conn'lu Eorann tutmaya çalıştı onu,
yakaladı urbasından,
esirgesem de onu bu hasetle,
lanetim Sweeny üstüne.

Akabinde, hasım ordular birbirine girip de geyik sürüleri gibi böğürdüklerinde ve âlemi kuşatan üç nara attıklarında, Sweeny bu sesleri ve boğuk yankılarını gök kubbede işitti; bir öfke, bir karanlık, hiddet, cinnet ve dehşetengiz bir korku sardı benliğini; huzursuz, sarsak bir iç sıkıntısıyla, bildiği yerlere karşı

bir tiksintiyle, hiç gitmediği yerlere gitme arzusuyla doldu içi; böylece tutmaz oldu eli ayağı, gözlerine çöktü delilik, tutuştu can evi ve Ronan'ın lanetiyle savaş meydanından kuş olup uçuverdi deli divane. Uçup gidişinde öyle atik bir sürat vardı ki, bitki saplarındaki çiy damlalarını bile titretmedi; Erin'in bataklıklarına, çalılıklarına, çamur deryalarına, çukurlarına yahut sık, korunaklı ormanlarına uğramadan, vadideki porsuk ağacına tünediği Glenn Earcaindaki Ros Bearaigh'ye ulaşana dek uçtu da uçtu.

Bir müddet sonra, Sweeny'nin hısımları gelip durdular tünediği ağacın altında, başladılar söylemeye Sweeny'yle ilgili sözler ve nameli lakırdılar, yokmuş bir haber ondan ne doğuda ne de batıda; Sweeny de tepelerindeki porsuk ağacında dinledi onları ve cevap verdi şu şiirle:

Ey savaşçılar yaklaşın hele,
Dal Araidhe'nin savaşçıları,
göreceksiniz aradığınız adamı
ağaç tepesinde.

Tanrı burada hayat bahşetti bana,
öyle ıssız, öyle yoksun,
ne hatun var ne kaçamak,
ne musiki ne deliksiz uyku.

Adamlar ağaç tepesinden gelen dizeleri işittiklerinde Sweeny'yi gördüler dallar arasında, başladılar baldan tatlı sözler söylemeye, ürküp kaçmasın onlardan diye, sonra bir halka oluşturdular ağaç gövdesinin etrafında. Ama Sweeny pııır diye havalandı ve uçtu ta Tir Conail'deki Cell Riagain'e, tünedi kilisenin kocamış ağacının tepesine; göklerdeki yağmur bulutlarıyla dallar arasında gidip geliyor, kara tepelerin dorukları ve şahikala-

rında, bayırlarında sınırları ihlal ederek dolanıp duruyor, karanlık dağlara uğruyor, kayalık tenhaların kovuklarına, uçurumlarına ve cüruf yarıklarına girip çıkıyor ve yüksek sarmaşık kümeleriyle kaya oyuklarında mesken tutuyordu; işte böyle geçirdi bir yılı, şahikadan şahikaya, vadiden vadiye, mansaptan nehre, ta ki varana dek ezeli güzellikteki Glen Bolcain'e. Bu Glen Bolcain öyle bir yerdir ki, bağırını dört rüzgâra veren dört açıklığı; güzel mi güzel latif mi latif bir ormanı; serin suyla dolu kuyuları; buz gibi tertemiz membaları; yeşil tepeli su terelerinin ve yavşanotlarının akıntıya kapılıp yüzdüğü, suyu saf, kumlu berrak dereleri; bir de, kuzukulakları ve ekşi yoncalar, *lus-bian* ve *biorragan*, böğürtlenler ve yabani sarımsaklar, *melle* ve *miodhbhun*¹², kapkara çakalerikleri ve boz meşe palamutlarının gırla gittiği zengin mi zengin bir bağırı vardır. İşte buraya gelir idi Erin'in delileri, nihayete erince delilik yılları; en âlâ su terelerini ve doğanın en rahat döşeklerini kapmak için birbirlerine girerler, itişip kakışırılar idi.

Bu vadide zordu Sweeny için başı göğe eren, sarmaşık-dolaşık akdikenler üstünde yatmanın eziyetine katlanmak; ne zaman şöyle bir kımıldansa etine sivri dikenler hücum ediyor, her yanını lime lime, parça pinçik, delik deşik edip kan kırmızısı derisine zımba gibi işliyor idi. Sweeny, bu sebepten, bu döşegi terk eyleyip kalın, ince dikenli çalılardan iç içe geçtiği, bir karaçalının böğürtlen çalılarının kalbine doğru bir başına büyüdüğü başka bir ağacın koynuna göçtü. Ağacın incecik dalı üzerine yerleşip tünedi, ta ki dal altında eğilip bükülüp onu yere çarpana dek; ayak parmağından kafasına değin dikenlerce dalanmadık, kan revan içinde kalmadık tek santim yeri kalmamış idi, lime lime olmuş derisinden parçalar sarkıyor, dikenler fışkırıyor idi, bedenini örten o perişan

12 (ç.n.) (Eski İrlandaca) *lus-bian*: kuvvet otu; *biorragan*: atkuyruğu otu; *melle*: unluca bitkisi; *miodhbhun*: kurutulmuş deniz yosunu.

derisi paçavraya dönmüş idi. Sweeny ölesiye takatsiz kalktı ayağa söylemek için şiirini.

Dün geceye dek tam bir yıl
mesken tuttum dallarda
med zamanından cezir zamanına
anadan üryan.

Yoksunuz latif hatunlardan,
tavşanotları kardaşımız oldu –
taze bir öğün için tercihimiz
su teresidir her daim.

Ner’de işinin erbabı çalgıcılar
ner’de cömert hatunlar,
yok ozanlara dağıtacak mücevher –
Ah muhterem İsa, halim viran.

Dikenli tünec üstünde rahat ne gezer
yedi bitirdi, delik deşik etti beni,
o esmer dikenli çalılar
öldürüverecekti beni.

Hür idim, soylu idim evvelce,
ebedi sürgündeyim şimdi,
sefil mi sefil yaşadım
dün geceye dek tam bir yıl.

Sweeny göğe havalanıp Tír Conaill ile Tír Boghaine sınırındaki Cluain Cille diyarına gidene dek oracıkta, Glen Bolcain’de

kaldı. Su kenarına vardı ve gece için azık olarak su teresi ve su aldı yanına. Sonra da, kilisenin yaşlı ağacının tepesine kondu, katlandığı meşakkatleri konu ettiği nameli bir şiir daha düzdü burada.

Bir vakit sonra, yine pır pır edip gökyüzünde yola koyuldu, Shannon civarındaki Snámh-dá-én'e (yahut Yüzer-İki-Kuş'a) vardı, kesin olarak söylemek gerekir ise günlerden Cuma idi; burada rahipler saat üç ayinine dalmış idi; keten dövülüyor ve sağda solda bir kadın doğum yapıyor idi; Sweeny de baştan sona bir şiir daha söyleyene dek uçtu babam uçtu.

Kesin olarak söylemek gerekir ise tam yedi yıl Erin semalarında dolaştı durdu, her seferinde büyüleyici Glen Bolcain'deki ağacına döndü, zira burası onun hem kalesi hem de sığınağı idi, burayı vadideki yuvası bellemiş idi. Üvey kardaşı Linchehaun işte bu yere geldi vermek için Sweeny'yle ilgili havadisleri, zira pek candan sever idi Sweeny'yi, bundan önce üç kez kurtarmış idi onu deliliğin pençesinden. Linchehaun çağıra çağıra aradı onu vadide ve deli adamın nefsini tereyle köreltmeyi adet edindiği akarsu yatağının çamurunda gördü ayak izlerini. Amma, süremedi izini Sweeny'nin o gün ve vadideki metruk bir evceğize girip takip işinden bitap düşmüş vaziyette uykuya teslim oldu. Sweeny'ye gelince, vadideki ağaç tepesinden Linchehaun'un horlamasını işitince, zifiri karanlıkta söyledi şiirini.

Horluyor bak duvarın dibinde şu er kişi
horul horul uyumak nasip değil bana,
Magh Rath'taki o salı gününden beri,
yedi yıl var, kırpmadım gözümü.

Ey Yarab gitmez olaydım
o mel'un savaşa !
deliye çıktı bak adım –
çalı tepelerindeki Deli Sweeny.

Cirb'deki kuyudan topladığım
su teresidir kısmetim,
ağzım burnum bürünmüş rengine,
yeşil bulaşığı artık Sweeny'nin ağzı.

Tir tir titrer bedenim
sarmayınca sarmaşık,
yağmurlar eza eder
gürledi mi gökler.

Yazın Cuailgne balıkçıları sarar etrafımı,
kış geldi mi de kurtlar,
diğer zamanlar gizlenirim bir koruluğa –
ne bilir bunları duvar dibindeki şu er kişi.

Sweeny daha sonra tünediği ağacın altınagelen Linchehaun'u gördü, ikisi oracıkta başladılar konuşmaya; iki ahbaptan biri çalçene kelam ediyor, kendini dallarla dikenli çalılar arasında gizliyor idi. Sweeny yakardı Linchehaun'a çekip gitsin, onu daha fazla takip edip huzurunu bozmadın diye, zira Ronan'ın laneti yüzünden itimat etmez, inanmaz olmuş idi insanlara.

Sonrasında uzak diyarlara doğru yol aldı, ta ki gecenin zifiri karanlığında Ros Bearaigh'ye varıncaya ve bu yerdeki kilisenin porsuk ağacının ortasında kambur bir çalı öbeğine yerleşinceye dek. Amma kilisenin hademesi ve onun namussuz karısı etrafını ağlarla çevirip rahatını bozunca, palas pandıras Ros Eareain'deki ihtiyar ağaca uçtu, tam iki hafta saklandı burada, gözlerden ırak; amma Linchehaun geldi, seyrek dallarda Sweeny'nin gölgesinin karaltısını fark etti, hareket ederken ve ağaçtan ağaca geçerken kırıp бүktüğü dalları gördü. İkisi hasbıhal ettikten sonra, birbirlerine şu latif kelimeleri söylediler.

Ne hazin, Sweeny, dedi Linchehaun, sonun böyle mi olacaktı, bir kuş gibi katıksız, içkisiz, urbasız; sen ki ipekten ve satenden giysilerin, yuları emsalsiz küheylanın, alımlı ve gönlü bol hatunların, kızanların, tazıların ve hasların hası, soylu bir halkın; ağırlandığın evlerin, kiracıların, orduların, kupaların ve kadehlerin, leziz âlâ likörlerin tadını çıkardığın süslü bufalo boy-nuzların vardı. O er kişinin böyle bahtsız bir kuşa dönüştüğünü görmek ne hazin.

Sus artık, Linchehaun, dedi Sweeny, havadisleri ver bana.

Baban öldü, dedi Linchehaun.

Kör bir ıstırapla dağladı bu haber beni, dedi Sweeny.

Annen de hakeza öldü.

İşte şimdi vurdum dibine acının.

Biraderin de sizlere ömür.

Ağzım açık kaldı vallahi.

Kızkardeşin, o da sizlere ömür.

Saplanır yüreğe, o bir tanecik kızkardeşinse.

Ah, sana babacık diyen o minik oğlun ebediyen sustu şimdi.

Ne yalan söyleyeyim, dedi Sweeny, bir kişioglunu yerle bir edecek son darbe bu.

Sweeny can veren minik oğlunun acı haberini aldığında, porsuk ağacının orta yerinden bödöf diye düşüverdi yere; Linchehaun Sweeny'nin dikenlerle kaplı gövdesine prangalarla, kelepçelerle, kösteklerle, kilitlerle, kara demirden zincirlerle hücum etti ve bu deli adamı yere mıhlayana kadar dur durak bilmedi, hem öyle bir mıhladı ki, önü arkası, sağı solu, içi dışı kilit oldu. Sonrasında porsuk ağacının etrafını Hospitalye şövalyeleri, süvariler ve savaşçılardan mürekkep bir kalabalık sardı; nameli sözler söyledikten sonra deli adamı Linchehaun'a emanet edip gittiler, o da Sweeny'yi bir ay iki hafta kalacağı sessiz sakın bir yere, duyularına birbirinin peşi sıra teker teker kavuşacağı bir

odaya götürdü; duyuları yerine geldiğinde Sweeny'nin yanbaşında bir tek değirmen acuzesi var idi.

Ey acuze, dedi Sweeny, çektiğim çileler kasıp kavurdu beni; tepeden tepeye, hisardan hisara, diyardan diyara, vadiden vadiye sıçraya sıçraya bir hâl oldum.

Tanrı aşkına, dedi acuze, delilik günlerindeki gibi şöyle bir sıçrama sıçrayıver de görelim.

Bunun üzerine Sweeny yatak başının tepesinden öyle bir sıçradı ki, ta kanepenin ucuna kondu.

Şaşıtm kaldım, dedi acuze, ben de şahsen aynı sıçrayışı yapabiliyorum.

Acuze de Sweeny'ninkine eş bir sıçrayış sergiledi.

Sweeny'nin kıskançlıktan gözü döndü, hemencecik topladı kendini ve bir sıçrayışta odanın tavan penceresinden dışarı fırlayıverdi.

Aynı atlayışı ben de yapabilirim, dedi acuze ve derhal aynı atlayışı yaptı. Velhasıl, uzun lafın kısıası, Sweeny beş yüz köyü sıçraya sıçraya katedip Fiodh Gaibhle'deki Glenn na nEachtach'a kapağı attı, acuze de sıçraya sıçraya peşi sıra onu takip etti; Sweeny burada uzunca bir sarmaşık dalının tepesinde dinlenirken, acuze de onun hemen yanbaşındaki bir diğer ağaca tünemiş idi. Sweeny bir geyiğin sesini işitir işitmez Erin'in ağaçlarını ve geyiklerini metheden bir şiir düzmeye koyuldu ve işbu kıtaları çıkarmadan ne durdu ne uyudu.

Mızıldanan, çatal boynuzlu miniğim,
Ey figan eden, bize haz veren
öyle tatlı feryatların
vadinden gelen.

Ey gür yapraklı, ulu meşe,
tepeden bakarsın tüm ağaçlara,
Ey fındık ağacı, naçiz dalların –
Fındık kokar yemişlerin.

Ey kızılağaç, Ey dostum kızılağaç,
ne de enfes rengin,
eza cefa vermezsin bana
durduğun yerde.

Ey karaçalı, dikenli-çalıcık,
Ey minik kara çakal eriği ağacı,
Ey su teresi, Ey duvar dibinde biten
yeşil taçlı.

Ey çobanpüskülü, barınağım çobanpüskülü,
Ey rüzgârları dışarıda bırakan kapı,
Ey düşman dişbudak ağacı
sen ki mızrağısın savaştının.

Ey huş ağacı saf ve mübarek,
Ey nameli, Ey mağrur,
uç vermiş filizlerinin
kördüğümü ne hoş.

Ormanda en az sevdiğim,
gizleyecek değilim –
bir o yana bir bu yana salınan
yapraklı meşenin tokadı.

Ey orman tanrısı, minik uzun-bacaklı,
Yakalayıp tutmuştum seni sımsıkı,
Sırtına binip gezmiştim,
tepeden tepeye.

Glen Bolcain ebedi yuvam,
cennetim,
çok geceler yarış ettim
varmak için zirvene.

Sözünü kesiyorum, kusura bakma, dedi Shanahan, ama bana bir şeyi hatırlattın, aniden aklıma geliverdi.

Akşamlik sütünden bir yudum aldı, lekeli bardağı yeniden dizinin üzerine yerleştirdi ve ağzının kenarlarındaki minik lezzet tanelerini diliyle topladı.

Söylediğin şey acayip güzel bir şeyi hatırlattı bana. Sözünü kesiyorum gerçi, kusura bakma, Bay Hikâye Kitabı.

Geçmiş zamanda, dedi Finn, her kim laf söyler de Finn'in baldan tatlı sözlerini keser ise, o gün, eline fındık ağacından bir çomak tutuşturulup Coill Boirche ağacına anadan üryan bağlanır idi. İkinci günün sabahında ise...

Bir dakika dinleyin, bakın ne anlatacağım, dedi Shanahan, şair Casey'nin adını duyan var mı aranızda?

Kim dedin? diye sordu Furriskey.

Casey. Jem Casey.

İkinci günün sabahında ise, ağaçtan indirilir, Erin'deki tekmiil insanlar ve hayvanlar seyreylesin diye, eli ayağı bağlanıp kafası kara bir deliğe tıklılır, akça bedeni baş aşağı dimdik vaziyette öylece bırakılır idi.

Yahu bir izin ver de biz de konuşalım, Bay Hikâye Kitabı, şimdi başlayacağım sana da, kara deliğine de, dedi Shanahan,

hafızasını yoldarken kaşlarını çatmış, kravat düğümüyle oynuyordu. Gelin şöyle. Gelin de size Casey'den bahsedeyim. Şair Casey'nin adını hiç duymadım mı diyorsun yani, Bay Furriskey?

Hiç duymadım, dedi Furriskey öğrenmeye hevesli bir edayla.

Ben de duydum diyemem, dedi Lamont.

Halkın şairiydi o, dedi Shanahan.

A ha, dedi Furriskey.

Şimdi anladınız değil mi, dedi Shanahan. Gösterişsiz, namuslu bir emekçiymiş, Bay Furriskey, tıpkı senin, benim gibi. Siyah bir şapkaymış, yahut kurdelaymış, katiyen göremezdiniz bunları Jem Casey'de. Çalışkan, hepimiz gibi elinde kazmasıyla çelimli bir işçiydi, Bay Lamont. Diyelim ki, başlarında bir işçi başı, yola gaz borusu döşüyor işçiler. Tamam mı? Adamlar gocuklarını çıkarmışlar, ikinci bir emre kadar ellerinde küreklerle yeri kazıp duruyorlar. Bakmışsın tünelin bir ucunda adamlar kümelenmiş, bir yandan çalışıyorlar, bir yandan da cigaralarını tütürüp atlarından ve ardı ardına bir sürü şeyden konuşuyorlar. Şimdi bildin mi neden bahsettiğimi? Anlıyorsun, değil mi?

Anlıyorum.

Ama bir de tünelin diğer ucuna bakarsan, tek başına kazma sallayan babayiğit Casey'mi görürsün. Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi, Bay Furriskey?

Tabii canım, anlıyorum, dedi Furriskey.

Tamamdır o zaman. Ne atlar umurunda onun ne de başka zırvalar. Zerre umurunda değil. Demem o ki, kimseye tek laf etmeden, elinde kazması, sarf ettiği çabadan kan ter içinde kalmış vaziyette, aklında bir şeyir, çalışıyor babam çalışıyor. Acayip bir adam!

Bak sen şuna, dedi Lamont.

Acayip bir adam, bana mısın demiyor. Kimseye tek laf etmiyor, sağına soluna bakmıyor, ama kafası vızır vızır işliyor. Jem

Casey işte, gariban, cahil bir işçi, ama topundan kat kat üstün, iş şiyir düzmeye gelince tüm ülkede kimse onunla yarışamaz – tüm dünyada hiçbir şair eline su dökemez, hiçbirisi onunla boy ölçüşemez. Tanrı biliyor ya, eşkin gidişte topuna nal toplatacağına bahse girerim, hakkını vermek lazım.

Sahi mi, Bay Shanahan, dedi Lamont. Böyle bir adama hergün rastlanmaz.

Sana şu kadarını söyleyeyim, Bay Lamont, topunu epey ürkütecek bir adam, kazmasıyla falan filan. Onlarla karşı karşıya gelebilecek. . . en iyileriyle bile karşı karşıya gelebilecek . . . ve onları kendi oyunlarında alt edebilecek bir adam, diyorum bak.

Öyledir herhalde, dedi Furriskey.

Ben ne dediğimi biliyorum. Herkesin hakkını vermek lazım. Toplumsal konumu yukarıdaymış, aşağıdaymış, benim bildiğim Tanrı buna bakmaz, onun için hepsi birdir. Topunun kafasından siyah şapkalarını çekip aldın mı, fark mark kalır mı?

Meseleye böyle de bakılabilir, tabii, dedi Furriskey.

Ellerine veriver kazmayı, mesela, Bay Furriskey, küreğin sapını tutuşturuver ellerine ve paydos düdüğüne kadar bir yandan çukur kazıp bir yandan da kâğıt kalem olmadan, kafalarında bir sayfalık şiyir düzmelerini söyle. Sonuç ne olur dersin? Saat beş dedi mi, vallahi, o güruhtan çıkan şiyirler aman ne matah olur, ne matah olur, görürsün; ben bunu bilir bunu söylerim.

Bana sorarsan, saat beşi beklemek zaman kaybı olur, dedi Furriskey, tamamen aynı fikirde olduğunu gösteren bir baş hareketiyle.

Doğru dedin, dedi Shanahan, boşu boşuna beklemiş olursun. Bilirim onları, Jem Casey'mi de bilirim. Vallahi, paydos düdüğüne kadar bir metre şiyir düzer, hem öyle bir şiyir ki, o cici adamları kuyrukları bacaklarının arasında yallah eve gönderecek kıyak bir şiyir. Evet ya, ben gördüm onun şiyirlerini,

okudum bile . . . hem biliyor musunuz, sevdim de onun şiyirlerini. Burada oturmuş, bunu söylediğim için utanç duymuyorum, Bay Furriskey. Adamı biliyorum, şiyirlerini biliyorum, ama iki şiyirini öyle sevdim ki, bu kadar sevmek olur. Ne kastettiğimi anlıyor musun, Bay Lamont? Ya sen, Bay Furriskey?

Tabii canım.

Biliyor musun, diğerlerini de tanıdım, topunu hem de. Hepsiyle tanıştım, hepsini bilirim. Gördüm hepsini, şiyirlerini okudum. Dillerini nasıl kullanacaklarını bilen, kendi oyunlarında yenilmeyen adamların bizzat kendi ağızlarından dinledim. Yazdıkları şiyirlerle tıka basa dolu onca kitabı gördüm, hem öyle kitaplar ki, na şurdaki masa kadar kalın, bende yalan yok. Ama Tanrı biliyor ya, son tahlilde, şair dedin mi tek bir şair tanırım ben.

Üçüncü günün sabahında ise, dedi Finn, vücudundan kan yerine su akana dek kırbaçlanır idi.

Sadece tek bir tane mi, Bay Shanahan? dedi Lamont.

Sadece tek bir tane. İşte o şair . . . Jem Casey adında bir adam. “Sör”müş, “Bay”mış, hiçbirisi yok. Jem Casey, Kazmanın Şairi, o kadar. Emekçi adam, Bay Lamont, ama kendi üslubunda öyle tatlı nameler okur ki, bir bahar gününde ağaçlardan gelen nameler kadar tatlı, hakikaten. Jem Casey, içinde Tanrı korkusu olan, cahil, namuslu, emekçi bir adam, bildiğin amele. Hem biliyor musunuz, hayatı boyunca bir okul kapısından içeri girdiğini zannetmiyorum. İnanabiliyor musunuz?

Söz konusu Casey olunca, inanırım, dedi Furriskey ve

Söz konusu o olunca, ben daha bir sürü başka şeye de inanırım, dedi Lamont. Yanında Casey’nin şiyirlerinden hiç yoktur herhalde, değil mi, Bay Shanahan?

Şimdi, biraz evvel şu kadim şahsiyetin döktürdüğü şeyleri alalım, dedi Shanahan pek önemsemeyerek, hani şu yeşil tepelerle, kanlı kılıçlarla ve ağaç tepesinde cır cır öterek çilesini dolduran

kuşla ilgili şeyler. Vallahi iyi parçalar, harbiden hoş. Hem biliyor musunuz, beğendim de, baya beğendim. Kesinlikle hoşuma gitti.

Hiç fena değildi, dedi Furriskey, daha kötülerini dinlediğim çok oldu, Allah için. İdare ederdi.

Anlıyor musun neyi kastettiğimi, beni anlıyor musun? dedi Shanahan. İyi, çok iyi hem de. Ama, Christopher aşkına, herkes göremez ki bunu, adım gibi eminim, ancak bin kişiden biri.

O da doğru, dedi Lamont.

Daha iyisini bulamazsın, dedi Shanahan yüzü kızarak, memleketin gerçek ezeli hazinesi, bilirsin işte, karşı yakadaki herifler kışlarına sardıkları koyun postuyla, altın buzağının önünde secdeye kapanırlarken, âlimleri kıyılarımıza getiren laflar. Memleketimizi şimdi olduğu yere bu laflar getirdi, Bay Furriskey, kim bunların aleyhinde söz söyleyecek olursa, önce dilimi kökünden koparıp atması gerekir. Ama ya sokaktaki vatandaş, ona nerede söz veriliyor? Ona söz möz verildiği yok, görebildiğim kadarıyla.

Siyah şapkalı yiğitlerin umurunda mı sanki ona söz verilip verilmediği, dedi Furriskey. Umurlarında mı? Sokaktaki vatandaş bu camianın onun için bir şey yapmasını bekliyorsa, hemen ikilemesi lazım, bence. Gerçi hoş bir camia, aslına bakarsan, Allah için.

Orası doğru canım, dedi Lamont.

Bir şey daha var, dedi Shanahan, insan bu laflardan bıkabiliyor. Kursağını bunlarla bir kere doldurdun mu, uzun süre idare eder seni.

Ona ne şüphe, dedi Furriskey.

Bir kere dene, dedi Shanahan, bir daha istemezsin.

Olay ne biliyor musunuz, dedi Lamont, bunları okuyan insanlar var ... ha babam okuyorlar ... başka bir halt okudukları yok. İşte hata burada.

Büyük bir hata, dedi Furriskey.

Ama bir adam var ki, dedi Shanahan, gece gündüz okuyabileceğiniz, aralıksız doya doya okuyabileceğimiz şiirler, hiç bıkmayacağınız şeyler yazabilen bir adam. Bizden birinin, bizler okuyalım diye yazdığı şiirler. İşte bu adamın adı . . .

Bize bunlar lazım işte, dedi Furriskey.

Bu adamın adı, dedi Shanahan, sana bana koyulabilecek bir ad, bizi utandırmayacak bir ad. İşte bu ad, dedi Shanahan, Jem Casey.

Adam gibi adam hem de, dedi Lamont.

Jem Casey, dedi Furriskey.

Anlıyorsunuz değil mi ne kastettiğimi? dedi Shanahan.

Yanında Casey'nin şiirlerinden hiç yoktur herhalde, değil mi, dedi Lamont. Keşke . . .

Üzerimde yok, kastettiğin buysa, Bay Lamont, dedi Shanahan, ama dua eder gibi çabucak bir şiir okuyabilirim size. Kendimi Jem Casey'nin dostu sayıyorsam, boşuna değil, yani.

Bunu duyduğuma sevindim, dedi Lamont.

Ayağa kalk da okuyuver, dedi Furriskey, bekletme bizi. Adı ne şiirin?

Okuyacağım şiirin adı veya başlığı, beyler, dedi Shanahan aheste aheste, bir papaz edasıyla, "İşçinin Dostu" adında bir şiir. Üstüne şiir tanımam. En tepedekilerin bile ona methiyeler düzdüğünü duydum. Hepimizin bildiği bir şeyi anlatan bir şiir. Bira hakkında.

Bira!

Bira.

Hadi kalk ayağa, dedi Furriskey. Bay Lamont da ben de bekliyoruz, kulağımız sende. Hemen kalk.

Haydi bre, kim tutar seni, dedi Lamont.

Dinleyin öyleyse, dedi Shanahan, kısa öksürüklerle boğazını temizleyerek. Dinleyiniz.

Elini ileri uzatarak ve bir dizini kırıp sandalyenin üzerine dayayarak ayakta durdu.

Sen yapsan da elinden geleni,
İşler sarpa sardıysa ve girmiyorsa yoluna,
Hayat batırdıysa Karadenizde gemini –
TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA.

Vay be, amma kıvrak, dedi Lamont.
Çok iyi, gerçekten, dedi Furriskey. Çok hoş.
Harbi iş, diyorum size, dedi Shanahan. Dinle bak.

Paralar suyunu çektiyse ve ekmek aslanın ağzındaysa,
Atın da fena halde nalları topladıysa,
Elinde avucunda bir tek tepeleme borç kaldıysa,
TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA.

Sağlık elden gitmiş, kalmamışsa kankan,
Betin benzin atmış, dönmüşsen hortlağa,
Doktorlar öneriyorsa tebdili mekân,
TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA.

Şiirde öyle şeyler var ki, *kahıclılık* denen şeye ulaşacak gibi.
Anlatabiliyor muyum, Bay Furriskey?

Orası muhakkak, müthiş bir şey, dedi Furriskey. Hadi, Bay
Shanahan, bir tane daha oku. Hepsi bu kadar deme sakın.
Dinle o zaman, dedi Shanahan.

Azığın kıtsa ve bomboşsa ambarın,
Domuz pastırması tavaya değil de giriyorsa rüyana,
Öğünlerin azaldıkça artıyorsa açlığın,
TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA.

Buna ne diyorsunuz bakalım?

Ölümsüz bir şiir, dedi Lamont, hep dinlenip alkışlanacak bir şiir, hele de . . .

Son kıtayı duyana kadar bekle, son cılayı da atıyor, dedi Shanahan. Kaşlarını çattı ve elini salladı.

Oh, iyi, iyi, dedi Furriskey.

Başın beladaysa ve yediysen tufayı,

Takmazsın yine de kafana,

Vardır nasılsa bir kolayı –

TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA!

Hayatınızda hiç böyle bir şey dinlediniz mi, dedi Furriskey. Bir pint bira, vay be, vay anasını! Diyeceğim o ki, Casey gibi adam yirmi binde bir bulunur, hiç şüphe yok. Adam ne yaptığını biliyormuş, vallahi de biliyormuş billahi de biliyormuş. Başka bir şey bil-mese bile, şiir nasıl yazılır biliyormuş. Tek dostundur bir pint bira.

İyi dememiş miydim size? dedi Shanahan. Gorrah aşkına, ben dalgaya düşer miyim hiç.

Bu şiirde bir şey var, o da *kalıcılık*, bilmem anlatabiliyor muyum. Bu şiir, demem o ki, İrlandalı ırkının toplanıp bir araya geldiği her yerde dinlenecektir; her şeye kadir Tanrı bu gezegen-de İrlandalıların kökünü kurutmadıkça yaşayacaktır, bak şuraya yazıyorum. Sen ne dersin, Bay Shanahan?

Yaşayacaktır, Bay Lamont, yaşayacaktır.

Bundan adım gibi eminim, dedi Lamont.

Bir pint bira, di mi ya? dedi Furriskey.

Söyle bakalım, Eski Toprak, dedi Lamont yumuşak bir ses tonuyla, sen nasıl buldun şiiri? İlmî, sebatkâr, müşkülpesent görüşlerinden biz de faydalanalım, Bay Hikâye Kitabı. Değil mi ama, Bay Shanahan?

Komplocular dans eden şömine alevleri önünde kurnazca göz kırptılar birbirlerine. Furriskey, Finn'in dizine bir şaplak indirdi.

Uyan!

Ve Sweeny kaldığı yerden sürdürdü, dedi mısır sarısı saçlı Finn, söylemeyi şu dizeleri.

Gezsem de bir başıma
şu kumral tepeleri,
yeğlerim Glen Bolcain'deki
ıssız kulübemi.

Latiftir suyu yeşil mi yeşil
latiftir esaslı mis rüzgârı,
latiftir tere yeşili tereleri,
en latifidir dallı budaklı ıhlamları.

Tam gaz devam, dedi Lamont. Bir babayiğit çıksa da şu heri-fın diline kilit vursa. Süslü püslü havalarına başladı yine, aman.

Bırak konuşsun, dedi Furriskey, ona iyi gelir. Bir yerinden çıkması lazım.

Ben, dedi Bay Shanahan tumturaklı bir edayla, kendi memleketimden birinin söylediği şeye her zaman kulak veren bir adamımdır. Demem o ki, dinleyen ve tek kelime etmeyen adam bilge adamdır.

Kesinlikle, dedi Lamont. Bir zamanlar bir ormanda ihtiyar bir bilge baykuş yaşarmış, ne kadar çok duyarsa o kadar az konuşur olmuş, ne kadar az konuşursa o kadar çok duyar olmuş, bu ihtiyar bilge baykuş gibi olalım.

Bayağı bir ders çıkarılır bundan, dedi Furriskey. Biraz daha az konuşursak iyi olur.

Finn yüzünü ateşe ve ateşin eteğine imanla yüz süren altı ayakkabıya dönmüş vaziyette ağır ağır konuşarak sabırlı bir bez-

ginlikle devam etti; ihtiyar adamın sesi karanlıkta kalan yataktan geliyordu.

Latiftir gürbüz sarmaşıkları,
latiftir ince uzun söğütleri,
latiftir meş meş meşeleri,
en latifidir nameli huş ağaçları.

Kibirli bir sarmaşık
tırmanır eğri büğrü bir ağaca,
ben ise çıkmışım en tepesine,
dünyada inmem yere.

Meydan okurum tarlakuşlarına,
amansız bir yarışta,
öbeklerin üstünden aşarım
yüksek tepelerin doruklarında.

Çıktı mı karşıma
mağrur üveyik,
sollayıp geçerim,
çıktı ya tüylerim.

Şapşal avanak çulluk
çıktı mı karşıma,
düşmanım bellerim,
bir de feryat figan eden karatavuk.

Minik tilkiler ciyak ciyak
seslenir hem bana hem aleme,
kurtlar onları parçalarken –
kaçarım feryatlarından.

Düşerler peşime
kesmezler hiç sürat,
havalanıp uçar giderim
dağ doruklarına.

Her gölün düşer üstüne
ışıl ışıl kırağı,
bense perişan ve avare
düştü mü kırağı tepeme.

Balıkçılar çıgırıyor
soğuk Glen Eila'da
sürüler gelip gidiyor,
gökkubbede hızla.

Haz vermiyor bana
insan lakırdıları
yeğlerim kuş şakımalarını
insanın olduğu yerde.

Sevmem trompetleri
sabahın köründe çalan,
yeğlerim cırıltılarını
Benna Broc'taki porsukların.

Sevmem ayrıca
sağır eden borazan seslerini,
daha latiftir böğürmeleri
sivri boynuzlu geyiklerin.

Toprağı süren sürüler misali
vadiden vadiye,
dinlenmeye çekilir geyikler
tepelerin zirvelerinde.

Bir saniyecik sözünüzü kesebilir miyim, diyerek araya girdi Shanahan ısrarla, bir dörtlük yazdım kafamda. Dinleyin hele.

Ne!

Dinleyin, yahu. Aklımdan uçup gitmeden dinleyin şunu. Böğürleri kepek rengi, çıkarsa geyikler dağda karşına, kara bir porsuğun çözülürse dili, TEK DOSTUNDUR BİR PİNT BİRA!

Vay be Shanahan, senin içinde bir şair varmış da haberimiz yokmuş, dedi Furriskey, Lamont'un gülümsemesine şaşkın bir gülümsemeyle karşılık vererek, senin içinde bir şair varmış da haberimiz yokmuş. Şaire bak hele, Bay Lamont. Ne diyorsun?

Shanahan adam gibi adamdır, dedi Lamont. Adam gibi adamdır. İyi iş çıkarmış, vallahi. Uzat bakalım elini, Bay Shanahan.

Eller uzatılıp tokalaşıldı, katmerlendi kadri ahbablığın ateşin aydınlığında.

Pekâlâ, dedi Shanahan mağrur bir tavus kuşu edasıyla gülerrek, elimi koparacaksınız, yahu. Beyler, şımartıyorsunuz beni. Herkese benden onar pint bira, kutlama mahiyetinde.

Adamımsın be, Shanahan, dedi Lamont.

Bu sizi şimdilik idare eder, dedi Shanahan. Şimdi sessizlik lütfen.

Yataktan gelen homurtu kaldığı yerden devam etti.

Sarp Slieve Eibhlinne'nin geyiği,
Sarp Slieve Fuaid'in geyiği,
Eala'nın geyiği, Orrery'nin geyiği,
Loch Lein'in deli geyiği.

Shevna'nın geyiği, Larne'nin geyiği,
bereketli Leena'nın geyiği
Cualna'nın geyiği, Conachail'in geyiği,
ikiz tepeli Bairenn'in geyiği.

Ey bu sürünün anası,
ağarmış postun,
düşmüyor artık ardına geyikler
yitmiş haşmeti boynuzlarının.

Seyrelmiş postunu geçer azamette,
ağarmış başın,
konsam boynuzunun sivri uçlarına bir bir
uç verir her biri daha da sivrilir

Borazan çala çala giden geyik,
karşımdaki vadide,
ne rahat bir döşektir
tepesi boynuzlarının.

Bu şarkıdan, bu uzun şarkıdan sonra, Sweeny Fiodh Gaibhle'den Benn Boghaine'ye, oradan Benn Faibhne'ye ve oradan da Rath Murbuilg'e gitti; Ulster'daki Dun Sobhairce'ye varana dek peşindeki acuzeden kurtulamadı. Burada acuzenin karşısına çıktı ve kalenin tepesinden sıçrayarak aşağı atlayıverdi. Sweeny'nin peşinden acuze de çevik bir hareketle sıçradı ve Dun Sobhairce'nin sarp kayalıklarına çarptı, etleri lime lime olup minik parçalar halinde savruldu ve en nihayetinde acuze denizi boyladı, Sweeny'nin peşinden giderken gelmiş oldu eceli.

Sweeny sonrasında bir ay iki hafta boyunca yolculuk etti ve pek çok yerde konakladı; tepelerin engebesiz düzlüklerinde ve püfür püfür esen güzelim şahikalarda, ağaç kümelerinin kuytularını mesken tutarak bir ay iki hafta geçirdi. Carrick Alaisdar'dan ayrılırken, türlü türlü kederini konu eden bir veda konuşması, bir veda hitabı niyetine şu dizeleri okumak için durdu.

Tadı tuzu kalmadı yaşamanın
yumuşacık bir döşek olmadan,
içini kurutan ayazdayım,
karlı rüzgârların ağzındayım.

Tir tir titretir çivi gibi rüzgâr,
çelimsiz güneşin gölgesi
tek bir ağacın siperi
bir dağ düzlüğünde.

Şu kızışmış geyiğin böğürmesi
ağaçlar arasında,
karacaların tırmanışları,
ak denizlerin sesi.

Affet beni Ey Ulu Tanrım,
ölümcül bu ıstırap,
kabir azabından beter –
bir deri bir kemik kaldı Sweeny.

Carraig Alasdair
yuvadır martılara,
ne hazin Ey Tanrım,
tir tir titrer ayak basan.

Ne hazin buluşmamız
iki biçimsiz turna –
ben çirkin ve perişan
o ise sert gagalı.

Akabinde Sweeny buradan ayrıldı ve fırtınaların döv-
düğü denizin o her şeyi yutan kursağını geçene dek durmadı,
Britanyalıların kırıllığına vardı ve kendi gibi cinnetin pençesine
düşmüş, Britanyalı bir deliye tesadüf etti.

Madem bir delisin, dedi Sweeny, hangi soydan gelirsin,
söyle.

Adım Fer Caille, diye yanıt verdi adam.

Ve bu ikisi birbirlerine bol keseden dizeler söyleyerek arala-
rında barışı tanzim edip sözlü bir akit yaptılar.

Ey Sweeny, dedi Fer Caille, birbirimize sevgi ve güven bes-
liyoruz madem, kollayalım birbirimizi; demem o ki, mavili yeşilli
sulardan bir balıkçılın çılgınlığını, yahut bir karabatağın seslenişini,
yahut bir çulluğun ağaçtan sekmesini, uyanan yağmurkuşunun
çıkardığı notayı yahut sesi, yahut kurumuş dalların çatur çutur
çatırdayışını ilk kim duyar ise, yahut ormanın üstünde uçan bir
kuşun gölgesini ilk kim görür ise alarm versin ve haber etsin diğere,
etsin ki beraberce hemencecik havalanıp uçup gidebilelim.

Birbirlerine yarenlik ederek daldan dala kondukları bir yılın
sonunda, Britanyalı deli, Sweeny'nin kulağına bir şey söyledi.

Bugün birbirimizden ayrılmamız gerek, dedi, zira hayatı-
mın sonuna geldim artık, öleceğim yere gitmem gerek.

Ne türden bir ölümle son bulacak hayatın? diye sordu
Sweeny.

Bunu anlatması zor değil, dedi diğeri, şimdi kalkıp Eas
Dubhthaigh'ye gideceğim, aniden esiveren bir rüzgâr katacak
beni önüne ve içine düşüp boğulacağım çağlayana hızla savura-
cak beni; bir azizin kilise mezarlığına defnedileceğim, sonra da
Cennete kavuşacağım. İşte sonum budur benim.

Sonrasında, birbirlerine veda şiirleri okudular ve Sweeny
Erin'e doğru yola çıkmak üzere yeniden havalanarak ürkünç
gökyüzünü ve sağanak yağmurları aştı; zaman zaman yükseklerde

ve alçaklarda mekân tuttu, yıllara meydan okuyan meşelerin kalbine sokuldu; ezeli güzellikteki Glen Bolcain'e varana dek huzur bulmadı. İşte burada kaçık bir kadına rastladı, dağ doruklarından çaktırmadan, çarçabuk, tüğ gibi havalanarak kaçıp kurtuldu kadından, güneydeki Glen Boirche'ye vardı ve şu dizeler döküldü ağzından.

Tir tir titrerim gece döşeğimde
Glen Boirche'nin doruklarında,
bitkin düştüm, yok üstümde bir urba,
sivri dikenli çobanpüskülüne sığındım.

Işıl ısl pınarların ey Glen Bolcain
koynunda dinlenirim;
Samhain vakti, yaz geldiğinde,
koynunda dinlenirim.

Geceleyin beslenmek için,
Elceğizlerimle toplarım
bitkileri ve bereketli meyveleri
meşe karası meşelerin karanlığında.

Güzelim fındıklar ve elmalar, yemişler,
böğürtlenler ve meşe palamutları,
bereketli ahududular, bunlardır nasibim,
akdikenlerin sivri dikenleri.

Yaban kuzukulakları, âlâ yaban sarımsağı,
tertemiz su teresi,
alıp götürür açlığımı,
dağlardaki palamutlar, kökler.

Uzun bir yolculuğun ve göklerde gezintinin ardından, Sweeny gece karanlığında alabildiğine geniş Loch Ree kıyılarına vardı, o gece için Tiobradan ağacının çatalında dinlendi. Kar yağdı tepesine ağacın o gece, vücudunda tüyler çıktığından beri Sweeny'nin katlanmak zorunda kaldığı kar saldırılarının en fenasıydı bu seferki ve aşağıdaki dizeleri okumaya mecbur kaldı Sweeny.

Ezam korkunç bu gece
rüzgârın nefesi delip geçti bedenimi,
ayacıklarım yaralı bereli, yanacıklarım yeşil –
Ey Yüce Tanrım, buymuş nasibim.

Evsiz barksız yaşamak ne kötü,
Emsalsiz İsa, ne hazin bir yaşam bu!
azığım yeşil tepeli güzelim su tereleri
içeğim billur dereciklerin buz gibi suyu.

Kurumuş ağaç tepelerinden tökezleyip düşünce
karaçalılarda gezerim – hakikat bu –
kurtlar yoldaşlık eder, insanlardan kaçırım,
ovalarda geyiklerle yarışırım.

O musibet acuze, sırf ona eğlence olsun diye İsa'ya yalvarmamış olsaydı sıçrama gösterileri yapayım diye, yeniden düşmezdim deliliğin pençesine, dedi Sweeny.

Bir dakika, dedi Lamont, nedir bu sıçrama hikâyesi?

Oradan oraya zıp zıp zıplamak, bilirsin işte, dedi Furriskey.

Hikâyenin aslı şu, dedi ârif Shanahan ârifâne bir edayla, bu bizim Sweeny rahiple şiddetli bir kavgaya tutuşuyor ve son tahlilde mücadeleyi sondan birinci olarak bitiriyor. Rahip kara

kaplı kitaba onun adına bir lanet – bir beddua – yazıyor. Neticede adamımız lanet olası bir kuşa dönüşüyor.

Anladım, dedi Lamont.

Anladın mı, Bay Furriskey, dedi Shanahan. Ne olmuş? Çektiği acılar yüzünden bir kuşa dönüşmüş ve buradan Carlow'a bir sıçrayışta gidebiliyormuş. Anladın mı, Bay Lamont?

O kadarını anladım canım, dedi Lamont, ama benim aklımdan geçen zât Çavuş Craddock adında biri, çok eski zamanlarda uzun sıçramada İrlanda'nın önde geleniymiş.

Craddock mu?

İrlanda halkı, dedi Shanahan bilmiş bilmiş, işte bununla tanınırdı, dünyanın hakkımızı teslim ettiği tek şey buydu. Onca kusuruna rağmen, ki Tanrı biliyor ya say say bitmez, İrlandalılar sıçrayabiliyor. Vallahi de sıçrayabiliyor. Nereye giderse gitsin, nerede karşına çıkarsa çıksın, İrlandalıların onurlandırıldığı tek şey budur – sıçramak. Dünya bize bu konuda hayranlık besler.

Biz ezelden beri iyi sıçrarız, dedi Furriskey.

Gaelce Cemiyetinin ilk günleriymiş, dedi Furriskey. Bu Çavuş Craddock denen adam köyün birinde devriye gezip duran dangalak bir aynasızmış, önüne geleni marizlermiş. Biraz da yardakçymış, duyduğuma göre. Adam bir sabah uyanıyor ve Gaelce Cemiyetinin Spor Müsabakalarına, ya da o güzel baharda Pazar sabahı kasabada artık ne düzenleniyorsa, oraya gitme emri alıyor, afedersin. Herhangi bir ayrılıkçı gösteri yapılması ihtimaline karşı etrafı kolaçan etsin, vesaire diye. Pek güzel. Kadınların ellerinin tersine, delikanlıların saçma sapan laflarına maruz kalarak görevini icra etmek için dolanıp duruyor. Belki de her şeye fazla maydanoz oluyordu, belki burnunu üstüne vazife olmayan şeylere sokuyordu . . .

Ne demek istediğini anlıyorum, dedi Shanahan.

Her neyse, mekânın bulaşıkçıbaşısının, o ızbandut gibi adamın cinlerini tepesine çıkarmasın mı? Adam tüyleri kabar-

miş, ibiği kıpkırmızı halde çavuşun karşısına çıkmış ve çavuşun suratına İrlandaca, uzun mu uzun, delisaçması bir şey okumuş bağıra bağıra.

Bu kadar yeter, diyor çavuş, dinlemek isteyene oku sen o zırvayı. Ne dediğini anlamıyorum, be adam.

Kendi lisanını anlamıyorsun demek, diyor şef.

Anlarım elbet, diyor çavuş, epey İngilizce bilirim ben.

Adam bu sefer İrlandaca lisanında çavuşa mesleğini ve orada ne aradığını soruyor.

İngilizce konuş, diyor çavuş.

Olanlar oluyor tabii, adamın tepesi atıyor ve çavuşun lanet olası bir İngiliz casusu olduğunu söylüyor.

Belki de haklıydı, dedi Furriskey.

Hiiişşş, dedi Shanahan.

Bekle de anlatayım. Çavuş adama alev fişkiran bakışlarla bakıyor.

Yanlışın var, diyor çavuş, sen ve diğerleri ne kadar İrlandalıysanız ben de o kadar İrlandalıyım, diyor.

Alçak bir İngiliz yardakçısıysın sen, diyor adam İrlandaca lisanında.

Ben de bunu ispat etmezsem, diyor çavuş.

Bunu duyunca adamın suratı kararıyor ve arkasını dönüp tüm delikanlıların damlarıyla İrlanda dansları yaptıkları platforma doğru yürüyor, türlü türlü müsabakalar işte, bilirsiniz. Bir zamanlar moda buymuş, "Walls of Limerick" dansını beceremiyorsa beş para etmezmiş insan. İşte burada da ellerinde kemanlar ve kaval- larla, ortada döne döne dans edenlere ikinci bir emre kadar eşlik eden adamlar varmış. Anlıyor musunuz neyi kastettiğimi?

Pekala da anlıyorum, dedi Shanahan, memleketimizin milli ezgileri, Rodney'nin İhtişamı, Munster Yıldızı ve İnsanın Hakları.

Kırbaç Dansı ve Sür Eşegini, daha iyisini bulamazsın, dedi Furriskey.

İşte budur, dedi Lamont. Her neyse, adam elinde sandviçlerle kuytu bir köşeye gidip, çavuşu alt etmek için diğerleriyle bir plan yapmasın mı? Pek güzel. Adam tekrar, bir ağacın gölgesinde sakın sakın etrafı kolaçan etmekte olan çavuşun yanına gelmiş.

Biraz evvel, diyor adam, en az buradakiler kadar İrlandalı olduğunu söylemiştin. Sıçrayabilir misin, peki?

Sıçrayamam, diyor çavuş, ama diğerlerinden de aşağı kalmam.

Göreceğiz bakalım, diyor adam.

İşe bak sen, oradaki çadırlardan birinde uzun sıçramada usta, isim yapmış, tüm dünyada nam salmış, Cork'lu bir züppe yok muymuş. Bagenal adında bir tip, İrlanda şampiyonu.

Of, işte bu çok iyi, dedi Furriskey.

Bayağı iyi. Ama devamını dinleyin. Bu ikisi yan yana dizilmişler, onları izlemek için büyükçe bir kalabalık toplanmış. Bagenalcığım yeşil pantolonuyla, bacaklarının havasını atarak hindi gibi kasım kasım kasılıyormuş. Yanında ise Craddock adındaki adam duruyor, polis teşkilatından. Ceketini çıkarmış, ama diğer bütün giysileri üzerinde. Mavi pantolonu ve ayağında duba gibi pabuçlarıyla orada öylece dikiliyor. Tam evlere şenlik, yani. Görülmeye değer manzaraymış.

Ona ne şüphe, dedi Shanahan.

Evet. Neyse, ilk sırayı Bagenal alıyor, bir kuş gibi havada süzülüyor ve bir toz bulutu içinde yere konuyor. Skor ne dersiniz?

On sekiz kadem, dedi Furriskey.

Hiç de değil, yirmi iki. Bagenal tam yirmi iki kadem sıçramış; insanlar öyle naralar atmışlar ki çavuşun midesinde ne var ne yoksa, hatta hiç mideye indirmediklerini bile kusası gelmiş.

Yirmi iki kadem, ner'den baksan, iyi bir sıçrayış, dedi Shanahan.

Tezahürat kesilince, dedi Lamont, Bagenalcığım etrafta şöyle bir turluyor ve sırtını çavuşa dönüp bir sigara istiyor, başlıyor arkadaşlarına saçma sapan şeyler anlatmaya. Çavuşcuğum ne yapıyor bu esnada dersin, Bay Shanahan?

Tek kelime etmem, diyor bilmiş Shanahan.

Sen yok musun sen, ne kurnaz adamsın. Çavuş Craddock çenesini tutuyor, az bir mesafe koşuyor ve yirmi dört kadem altı inç sıçırıyor.

Deme yahu! diye haykırdı Furriskey.

Yirmi dört kadem altı inç.

Hiç şaşırmadım, dedi Shanahan hayretten ağzı açık halde, hiç şaşırmadım. Tüm dünyada nereye gidersen git, İrlandalıların sıçrama kabiliyetine hayran olunduğunu görürsün her zaman.

Kesinlikle doğru, dedi Furriskey, İrlanda'nın namı bununla alır yürür.

Rusya'ya gidin, dedi Shanahan, Çin'e gidin, Fransa'ya gidin. Nereye, ne zaman giderseniz gidin, Sıçrayan İrlandalıya şapka çıkarırlar ve gra-ma-cree¹³ diye bağırırlar. Kime isterseniz sorun, herkes size aynı şeyi söyleyecektir. Sıçrayan İrlandalı.

Sıçramak, dedi Furriskey, biz varoldukça bizimle birlikte yaşayacak.

Ne derseniz deyin, dedi Furriskey, İrlandalının da kendince meziyetleri vardır. Çünkü millet değil ki bu, canım.

Değil, dedi Furriskey.

Sweeny ne diyecekse dedikten sonra, dedi Finn homurtulu, esrarlı sesiyle, deli kafası aklın ışıyla aydınlandı ve yönünü hal-

13 (ç.n.) (İrlandaca) Asıl söylenişi "Grá mo chroí"dir; "hayatımın aşkı" anlamına gelir.

kının yaşadığı yere çevirdi, zira onların arasında yaşayabileceğini, onlara güvenebileceğini düşündü. Gelin görün ki, mübarek Ronan hücrelerinde otururken melekler sayesinde Sweeny'nin niyetinden haberdar oldu ve Sweeny'nin ruhu bedenini terk etmeden deliliğin onu terk etmemesi için Tanrıya dua etti; bunun neticesinde olan bitenin özeti şöyle. Deli Sweeny Slieve Fuaid'in ortasına vardığında, karşısına tuhaf görüntüler çıktı; başsız al gövdeler, gövdesiz başlar; bunların ortasında, kirli sakallı, kaba saba, ağarmış, gövdesiz yahut bedensiz beş baş, çılgık atıyor, ciyaklıyor, karanlık yolda sağa sola zıplayıp duruyor, Sweeny'nin etrafını kuşatıp onu sıkıştırıyor ve delilikleriyle onu taciz ediyorlar idi; Sweeny korkuyla havalanıp onlardan kurtuluverdi. Sweeny'nin yoluna çıkan, onun kalçalarına, baldırlarına, ensesine çarpan, kendilerini ağaçtan ağaca, kayadan kayaya vuran bu insan başlarının, köpek başlarının, keçi başlarının dehşeti, iniltili çılgınlıkları, gürültüsü ve kıyameti andıran cırlak haykırıışları yürekler acısı idi – yüce bir dağın bağrında hoyrat bir zulüm sağanağı; Slieve Eichneach'ın zirvesinde bir ağaçta nihayet huzur bulana dek deli Sweeny ne su ne yiyecek için durdu bir yerde. İşte burada, şahit olduğu dramı anlatan nameli dizeler düzmeye ve söylemeye adadı vaktini.

Luachair Dheaghaidh'dan billur membaların ve latif dalların diyarı Fiodh Gaibhle'ye kadar serkeş delilik hayatına devam etti Sweeny; safran rengi, yürek kırmızısı mübarek yemişler ve kara-kahverengi meşe palamutlarıyla beslenerek, susuzluğunu Gabhal'ın suyuyla gidererek bir yıl kaldı Fiodh Gaibhle'de; buradaki yaşamını aşığıdaki şiiri söyleyerek sonlandırdı.

Uluyorum bak, Sweeny'yim ben,
bedenim bir ceset artık;
ne uyku kaldı ne müzik –
fırtınalı rüzgârlarının uğultusu var sadece.

Luachair Dheaghaidh'dan Fiodh Gaibhle'ye
diyar diyar dolaştım,
tek azıgım – gizleyecek değilim –
sarmaşık üzümleri, meşe palamutları.

Sonrasında Sweeny duramadı yerinde; hakkaniyetli insanlara, azizler meclisine, ağır başlarını yere eğmiş elma ağaçlarına, korunaklı sarmaşıklara, meyve yüklü kocaman dallara, yaban geyikleri ve tavşanlarına, besili domuzlara, öte denizlerden gelip güneşte uyuklayan semiz foklarına ev sahipliği yapan, yemyeşil akarsularıyla fevkalade bir vadi olan All Fharannain'e vardı. Sweeny söyledi şiirini.

All Fharannain, azizler sığınağı,
yüklü fındık ağaçları, leziz yemişler,
öyle hızlı akıp gider su
sıcak yakmaz bağrını.

Yemyeşil sarmaşıklar sarmış dört bir yanı,
Ağzının suyu akar görünce palamutları;
Güzelim elma ağaçları
eğilir toprağa kolları.

En nihayetinde Sweeny azizler azizi Moling'in mekânına, tam olarak söylemek gerekir ise Moling Kilisesi'ne sokuldu. Moling önüne Kevin'in ilahiler kitabını açmış, talebelerine buradan ilahiler okuyor idi. Sweeny kuyunun başına tünedi, başladı su terelerini kemirmeye; bunu gören Moling şöyle dedi:

Ey Deli, vaktinden evvel oturmuşsun sofraya.

Akabinde ikisi, yani deli ile aziz, yirmi dokuz zarif mısralık uzun mu uzun bir diyaloga koyuldu; sonrasında Moling yeniden konuştu.

Hoş gelmiş, safalar getirmişsin Sweeny, dedi, zira son nefesini burada vermek, tarihçeni burada yazdırmak ve şu ötedeki kilise mezarlığında gömülmek yazılıdır kaderinde. Sana yüklediğim vecibe odur ki, Erin'in diyarlarında ne kadar gezersen gez, her akşam bana geleceksin ki yazabileyim hikâyeni.

Öyle de oldu, Sweeny Erin'in meşhur ağaçları arasında mekik dokuduktan sonra her akşam duası vaktinde buraya döndü; Moling tam bu saatte deli adam için hafif bir yiyecek hazırlatıyor, aşçısına o gün sağılan sütten Sweeny'ye de payına düşeni vermesini buyuruyordu. Bir gece hizmetçi kadınlar arasında Sweeny'nin akıl erdiremediği bir ihtilaf çıktı; Sweeny içsin diye tezeğin ortasında açılan bir deliğe akşamleyin süt boşaltmaya giderken Sweeny'yi çalılıkta zina yaparken gördüğünü söyleyen çobanın kızkardeşi deli adamı zan altına soktu ve bu rezil dedikoduyu biraderinin kulağına fısıldadı. Çoban bunu duyar duymaz evdeki mızraklardan birini kapıldığı gibi tezeğin ortasında uzanmış akşamlik sütünü içmekte olan Sweeny'nin böğrüne sapladı; Sweeny sol memesine isabet eden mızrakla yaralandı, mızrak bir tarafından girip öbür tarafından çıkarak sırtını ikiye ayırdı. Kilisenin kapısında duran bir rahip yamağı bu vahim olaya şahit oldu ve Moling'e haber verdi; Moling de muhterem rahiplerle birlikte Sweeny'nin yanına koştu; hasta adam affedildi ve yarasına kutsal yağlar sürüldü.

Ne vahim bir iş bu yaptığın, ey çoban, dedi Sweeny, öyle bir yara açtın ki böğrümde, çalılıktan atlayıp kaçıp gidemem artık.

Orada olduğunu bilmiyordum, dedi çoban.

İsa aşkına, dedi Sweeny, benim sana bir kötülüğüm dokunmadı ki.

İsa'nın laneti üzerinde olsun, ey çoban, dedi Moling.

Sonrasında, pek çok sayıda dörtlüğe ulaşana dek karşılıklı hoşbeş ettiler, yüksek sesle konuştular; Sweeny konuşmayı şu dizelerle sonlandırdı.

Bir zamanlar yeğlerdim
gölde kanat çırpın
üveyiklerin sesini
hoşbeş eden insan sesine.

Bir zamanlar yeğlerdim
yalçın kayalıklardan gelen karatavuğun sesini
ve fırtınada bir geyiğin böğürmesini
komşu çanların sesine.

Bir zamanlar yeğlerdim
güpegündüz
orman tavuğunun gıdıklamasını
yanıbaşımda latif bir hatunun sesine.

Bir zamanlar yeğlerdim
kurtların acı acı ulumasını
içimde hiç susmayan
bir rahibin sesine.

Sonrasında, Sweeny kendinden geçip terk-i hayat etti, Moling ve rahipleri kalktı ayağa ve her biri Sweeny'nin kabrine bir taş koydu.

Bu kabirde yatan kişi yer etti gönüllerde, dedi Moling, bu deli adam yer etti benim de gönlümde, ne mutlu bir andı görmek onu şuradaki kuyunun başında. O kuyunun adı Delinin Kuyusu'dur bundan böyle, zira buranın teresiyle, suyuyla ziyafet çekerdi kendine, onun adıyla anılacak bu kuyu bu sebeple. Sweeny'nin sık sık uğramayı alışkanlık edindiği diğer yerler de azizdir gönlümde.

Ve Moling baldan tatlı kelimelerle şu şiiri düzdü ve okudu kendi kendine.

İşte burada yatar Sweeny!
Hatırası yüreğimi dağlar,
Azizdir gönlümde uğrak yerleri
bu mübarek delinin.

Azizdir gönlümde güzel Glen Bolcain
değil mi ki sevmiş onu Sweeny;
azizdir içinden akıp geçen akarsuları
azizdir yeşil tepeli su tereleri.

İşte orada Delinin Kuyusu
azizdir gönlümde yedirip içirdiği adam,
azizdir kusursuz kum taneleri,
candır billur suları.

Ey ezgili konuşan Sweeny
hatıran bende yaşayacak
Cennetin Hükümdarının rahmeti
ruhun ve kabrin üstüne olsun.

Biyografik hatıralar, altıncı kısım: Bir akşamüstü, giriş kapısının dışarıdan anahtarla açıldığını işittiğimde, yemek odasındaki büyük masada oturmuş, gündüzün yazdıklarımı tanzim ediyor ve gözden geçiriyordum. Kısa bir süre sonra kapı kapatıldı. Amcamın hiç tanımadığım başka bir sese karışan gür sesi geliyordu holden; daha sonra ayak sesleri ve gülyüzlü bir ihtilafla birbirine çarpan eldivenli avuç içlerinin sesi duyuldu. Bahsi yasak edilmiş bir mevzu olan cinselliğe değinen sayfaların üzerini aceleyle örttüm.

Yemek odasının kapısı açıldı ama on beş saniye kadar kimse girmedi kapıdan; sonra kucağında üzeri siyah muşam-

bayla kaplı kallavi bir şey taşımakta olan amcam ağır adımlarla içeri girdi. Taşıdığı şeyi hemen masanın üzerine koydu ve görevini başarıyla tamamladığını gösteren bir edayla ellerini birbirine vurdu.

Amcamın tarifi: Dobra, dışarıdan bakıldığında iyi mizaçlı; hakkında iyi konuşulsun ister; üçüncü dereceden Guinness memuru.

İnce yapılı, yaşlı bir adam girdi içeri, masada oturmuş yazdıklarını kollarken çekingen çekingen gülümsedi bana. Vücudu tuhaf bir şekilde yana sarkmıştı; omuzları, sanki paltosunu çıkardığında yünlü iç çamaşırları bir yana kaymış gibi, ceketinin altında kıpraşıp duruyordu. Kafası, seyrek saçlarının yarattığı etkiyle gaz lambasının ışığında ayna gibi parlıyordu. Kruvaze ceket, astarı kalitesiz kumaştan yapıldığından, ön tarafında pot yapmıştı. Başıyla dostane bir selam verdi bana.

Amcam ceketinin uçlarını yoklayarak ateşin yanında dikildi ve bizi seyretti, kutsayan tebessümünü ikimiz arasında paylaşıyordu. Bana hitap ettiğinde, gülümsemesi hâlâ dudaklarında olduğundan, sesi kısık çıkmıştı.

Evet, evlâdım, dedi, *biz* bu akşam neler yapıyoruz bakalım? Yeğenim, Bay Corcoran.

Ayağa kalktım. Bay Corcoran bana doğru ilerledi ve küçük elini uzattı, hatırı sayılır bir erkek kuvvetiyle elimi sıktı.

Sizi çalışmalarınızdan alıkoymuyoruz umarım, dedi.

Katiyen, diye cevap verdim.

Amcam bir gülme koyuverdi.

Vallahi, dedi, bunu yapacak adamın alnını karışlarım, Bay Corcoran. Tam bir mucize olurdu bu. Söylesene, hiç kitap kapağı açıyor musun?

Bu soruya, masanın yanında sükûnetle dikilerek, tam bir sessizlikle karşılık verdim.

Sessizliğin mahiyeti: Kayıtsız, kibirli.

Verecek cevabım olmamasının, amcamın çektiği fırça karşısında beni hazin ve süngüsü düşmüş bir vaziyete soktuğunu düşünen Bay Corcoran benden yana çıkmak için hemen atıldı.

Orası hiç belli olmaz, dedi. Orası hiç belli olmaz. Hiç de çaba sarf ediyormuş gibi görünmeyen kişiler var ya, büyük ödülü kazananlar onlardır işte. Bana her daim ortalığı velveleye veren ve oradan oraya koşturan birini gösterin, ömründe tek bir gün çalışmamış bir adam derim size.

Amcam ondan yana bakıp gülümsedi, gülümsemesinde en ufak bir kötü niyet yoktu.

İşin komik tarafı, bizim evde de genç bir delikanlı var, dedi Bay Corcoran, Tanrı biliyor ya, geceleri dışarı çıkmayıp dersini çalışmasını tembihlemekten bıkip usandım, ama ha şuna anlatmışım ha bizim oğlana, aha bakın.

Nasıl bitip tükendiğine uygun bir örnek olarak, kopçalı pabucunu havaya kaldırdı ve yavaşça kırk beş derecelik bir kavis çizdi.

Oysa geçen gün elinde bir karneyle geldi eve, Tanrı biliyor ya, bizim minik maymun intikamını fena aldı. Ters köşeye yatırdı beni. Hıristiyanlık öğretisi dersinde birinciliği almış, söylemesi ayıp.

Amcamın yüzündeki gülümseme yerini meraklı bir sorgulamaya bıraktı.

Senin Tom mu?

Tom ya, ta kendisi.

Bunu duyduğuma memnun oldum, gerçekten, dedi amcam. Cin gibi bir delikanlı, ne de olsa. Hıristiyanlık öğretisi demek, genç delikanlıların bunu sahiplendiklerini görmek güzel. Özellikle bu dersi kastediyorum. Hele şu günlerde çok lâzım, vallahi de öyle.

Amcam daha sonra benden yana döndü.

Evet Sayın Dostum, dedi, senin iyi haberlerini ne zaman alacağız? Sen eve ne zaman bir ödülle geleceksin? Oradaki kâğıtlara bakılırsa, en azından bir şeyde ödül kazanacağın kesin...

Belli belirsiz güldü.

... yığınla evrak işi yapmak olaydı konu, diye ekledi.

Gülüşü iki şeye hizmet ediyordu, biraz kendi yaptığı şakaya alkış tutmaya, biraz da öfkesini örtbas etmeye. Bay Corcoran'a dönerek, onunla aynı fikirde olduğunu gösterircesine hafif bir gülümseme kondurdu yüzüne.

İlmihal bilgim tam, dedim donuk bir ifadeyle.

Aslolan da bu zaten, dedi Bay Corcoran.

Tabii canım, dedi amcam hiç vakit kaybetmeden, ama biliyor musun bakalım gerçekten, asıl mesele bu. Günahlardan arınma duasıyla kastedilen ne? Piskopos tasdik ettiklerinin yanağına neden vurur? Yedi ölümcül günahı say bakalım. T ile başlayan hangisi?

Öfke, diye cevap verdim.

Öfke Ö ile başlar, dedi amcam.

Bay Corcoran, konuyu değiştirmek maksadıyla, siyah muşambayı bir ayın havasıyla kaldırdı ve masanın üzerindeki şeyin bir gramofon olduğu çıktı ortaya.

İğneler sende sanırım, dedi.

Amcamın yüzü birden renklendi.

Cebinden küçük bir teneke kutu çıkararak, hazır ve nazırım, efendim, dedi yüksek sesle. İrlanda'da üç kuruşluk ilmihalin şu kadarcık değeri kalmadı bugün, biliyorum. Ama biz hiç bırakmadık o işi, Tanrının izniyle, ölene kadar da bırakmayacağız. Genç delikanlıların bunu sahiplendiğini görmek çok güzel şüphesiz, zira şu dünyada ilmihal olmadan fazla yol katedemezsin. Bunu iyi belle, evladım. Sizin o âlâ diplomalarınıza ve parşömenlerinize bin basar.

Amcam sümkürdü ve Bay Corcoran'a yardımcı olmak için masaya yöneldi. Makinenin ayarlarını yapmak için ikisi de öne doğru eğilmişlerdi; açılır kapanır, uzatılabilir, kısaltılabilir bir pikap kolunu dört elle makinenin içinden çıkarmaya çalışıyorlardı. Gündüzün yazdığım sayfaları sessizce topladım, kimseyi gücendirmeden kurtulmayı umuyordum. Bay Corcoran, zekice gizlenmiş bir yaya basarak makinenin altındaki küçük bir bölmeyi açtı ve birkaç plak çıkardı, özensiz hareketlerle plakları gıcırdatıp öttürüyordu. Amcam, makinenin yan tarafındaki bir deliğe kurma kolunu yerleştirmekle ve bu kolu, yayların ömrünü ve dayanıklılığını uzattığı bilinen özenli ve istikrarlı bir devinimle çevirmekle meşguldü. Titizlikle yürüttüğü işin fark edilmesinden endişe ederek, kolu hızlı çevirmenin ani salınımlara, ani salınımların gerilmeye ve gerilmenin kırılmaya yol açacağını belirtti; böylelikle, onca zahmete girmenin önemini anlatmak için bir söz sanatı kullanmış oldu.

Söz sanatının adı: Anadiplosis (veya Epanastrof).

Her şeyde ölçülü olmak lâzım, dedi, savaşı kazanmanın püf noktası budur.

Bu esnada, amcamın Rathmines ve Rathgar ilçesi sakinlerinden oluşan bir opera derneğine üye olduğunu, koroda ona önemli bir mevki kazandıran bariton aralığında şöyle böyle bir sesi olduğunu hatırladım. Bay Corcoran da, tahminimce, aynı konumdaydı.

Amcam dönen diskin üzerine iğneyi nazıkçe yerleştirdi ve hemen geri çekildi; titizlikle iş gören elleri beklentiyle, kıpırtısız, avuçları dışa bakar vaziyette, öylece duruyordu. Bay Corcoran ise ateşin yanındaki bir sandalyeye oturmuş bekliyordu; bacak bacak üstüne atmıştı; eğdiği başını, üst dişlerine dayadığı tükürüklü

sağ eliyle desteklemişti. Ezgi beklendiği gibi çıkmıştı, *Patience* operasından cılız bir tıslama. Plaklar eskiydi, modern elektrikli cihazlarla üretilmemişlerdi. Parçanın koro bölümü gelince, Bay Corcoran ve amcam elleriyle tempo tutarak neşeli ve işini bilir bir uyumla parçaya eşlik ettiler. Sırtı bana dönük olan amcam aynı zamanda başını bilmiş bir edayla sallıyor, yakasının ense kısmında taşıdığı, müziğin ritmiyle bir solup bir kızaran yağ tabakasına talim yaptırıyordu.

Ezgi sona erdi.

Amcam başını iki yana salladı ve iğneyi kaldırmak için telaşla ayağa kalkarken şaşkınlıkla karışık bir takdir sesi çıkardı.

Bu ezgiyi, dedi, sabahın köründen gecenin körüne kadar dinleyebilirim, şuncacık sıkılmam. Ah, öyle güzel ki. Hepsinin içinde en güzeli bu bence, samimi söylüyorum. Çok hareketli bir ezgi, Bay Corcoran.

Hasbelkader izlemekte olduğum Bay Corcoran girizgâh olarak gülümsedi, ama tam konuşmaya başlayacakken suratındaki gülümseme dondu ve bütün vücudu kaskatı kesildi. Aniden hapşırarak burnundan fışkıran sümükleri üstüne başına saçtı.

Amcam Bay Corcoran'ın yardımına koşarken, midemin kalktığını hissettim. Ölüm faslındaki kişilerin çıkardığı sese benzer bir ses çıkararak hafifçe öğürdüm. Yardım görevini özenle icra etmekte olan amcamın sırtı bana dönüktü.

Çok bulaşıcı bir nezle salgını kol geziyor dışarıda, Bay Corcoran, dedi. Kendinize dikkat etmeniz lâzım. Önünüzü iyice iliklemeniz lâzım.

Onlar mendilleriyle işe girişmişken, eşyalarımı kaptığım gibi aceleyle uzaklaştım. Odama gittim ve perişan halde yatağıma serildim, kendime gelmeye çalışıyordum. Bir süre sonra müziğin cılız sesini duydum, aradaki kapılar yüzünden ses daha da cılız ve derinden geliyordu ama koro bölümü başlayınca fark

edilir derecede yükseldi. Gri paltomu üzerime geçirerek sokağa çıktım.

Duygularım öyle alt üst olmuştu ki etrafıma aldırış etmeden ve nereye gideceğimi bilmeden şehir merkezine doğru yürüdüm. Yağmur yağmıyordu ama yollar ıslaktı, insanlar kaldırımlarda hızlı hızlı yürüyorlardı. Sokak lambalarının takımyıldızlarının deldiği hafif bir sis, evlerin çatılarından yola dökülüyordu. Pillar'a vardığımda, geldiğim yoldan geri gitmek üzere dönmüştüm ki Kerrigan'ın yan sokaktan çıktığını gördüm, önümde çevik adımlarla yürüyordu. Ona yetişmek için hızlandım, sırtının ortasına kuvvetli bir yumruk indirmek suretiyle, ağzından ekseriye askerlerle özdeşleştirilen kaba bir ifade çıkarmasına sebep oldum. Sonrasında usule uygun bir biçimde selamlaştık ve Grafton Caddesi istikametinde yürümeyi sürdürerek genel akademik konular üzerine konuştuk.

Nereye gidiyorsun, diye sordum ona.

Byrne'ün evine, diye cevap verdi. *Sen* nereye gidiyorsun?

Michael Byrne türlü türlü entelektüel hünerleri olan bir adamdı ve evi sıklıkla ilmi ve başka tür münazaralara sahne olurdu.

Michael Byrne'ün tasviri: Uzun boylu, orta yaşlı, iri kıyımdı. Kocaman gözleri, gözlük camlarının arkasında pür dikkat, fıldır fıldır hareket ederdi. Öne doğru çıkık üst dudağı ona aşırı ciddi, kuşvari bir hava veriyordu. Konuştuğunda çıkardığı sesler teskin edici, güvenilir, alçak tonda ve kibardı. Ressam, şair, besteci piyanist, matbaacı, taktisyen, balistik uzmanıydı.

Hiçbir yere, diye cevap verdim.

Benimle gelsene, dedi.

İşte bu, dedim, yapılacak en bilgece şey olur.

Kullanılan ayırt edici sıfatın orijini, Sirach'ın oğlundan özlü sözler: Tanrı korkusu bilgeliğin başlangıcı ve zirvesidir. Tanrının sözü bilgeliğin çeşmesidir; bilgeliğin yolunu yordamını çizen bakî emirlerdir. Tanrı korkusu gönlü şenlendirir, neşe ve kıvanç verir, ömrü uzatır. Kim ki Tanrıdan korkar, işi gücü yolunda gider ve son demlerinde kutsanır. Ey oğul, gençliğinden itibaren ve hatta saçların ağardığında dahi sana verilen emirlere kulak ver ki bilgelige ulaşasın. Sürdüğün ve ektiğin toprak gibi işle bilgeliği, meyvelerini toplamayı bekle. Bilgeliği işlemek için az biraz emek sarf edersen, meyvelerini çok geçmeden tadarsın. Sana verileni kabul eyle ve sabrını koru, zira altın ve gümüş ateşle, makbul insan aşağılanmanın fırınında imtihan edilir. Babanın muhakemesine kulak ver ve ömrü olduğu sürece keder verme ona. Babanın hayır duası evlatlarının tahtını yapar, amma ananın bedduası bu tahtı kökünden söküp atar. İhtiyar bir adamı hor görme, zira hepimiz gün gelip ihtiyarlayacağız. Kadim ve arif olan ihtiyarların sözlerini hor görme; onların mesellerine vakıf ol. Ne kimseyi güzelliğinden ötürü öv, ne de görünüşünden ötürü hor gör. Kanatlılar arasında arı küçüktür, amma en tatlı mahsulü o verir. Herkesle barış içinde ol, amma bin kişi içinde bir kişinin aklına danış. Sadık bir dost gibisi yoktur, ne pahada olursa olsun hiçbir altın ve gümüş denk düşemez dostun vefasına. Bir dost edineceğin vakit, önce sına onu, kolay kolay paye verme ona. Kendi menfaati için yanında olan dostu, kötü gününde bulamazsın yanında. Yalan, insanın kara lekesidir. Asla hakikat aleyhine konuşma, bir cahillik edip de söylediğin yalandan hicap duy. Tanrının adını boş yere ağzına alma ve azizlerin adlarına hürmette kusur etme. Ağzından küfrü eksik etmeyen kişinin evi şerle dolar ve eksik olmaz evinden musibet. Dinlemeden söz söyleme, kimsenin sözünü kesme. Komşunun aleyhine diyeceğin bir sözün var ise, içine göm onu, bil ki volkan olup patlamaz o söz içinde. Kulaklarını dikenlerle

kapat: kötü kelimaları duyma ve ağzını kapılar ve parmaklıklar ile zapt eyle. Altın ve gümüşünü erit, lâfını onlarla tart. Yılandan kaçır gibi kaç günahı. Bütün kötülükler iki tarafı keskin kılıca benzer, açtığı yara iflah olmaz. Zamanı gözet ve şerden uzak dur. Tehlikeyi seven onun içinde helak olur, pisliğe değen pislenir. Yaptığın her işte maneviyatına güven, zira emirlere bağlı kalmaktır bu. Ettığın her kelimada kendi nihayetini getir aklına, o vakit günah işlemezsin. Bu kısmın sonu.

Byrne'ün ışıktan pek nasibini almamış, loş odasına kurulduk; beş kişi, münakaşanın tellerine vurup duruyorduk. Bir kömür sobasının kapağının altında güçlü bir ateş yanıyor, masanın bacaklarının bitişiğinde veya yakınında kırmızı bir efsunla yusuvarlak bir şekil peyda ediyordu. Byrne bardağının içindeki kaşığı tıngırdatıyordu.

Dün, dedi, Cryan bütün nesir eserlerini getirdi bana.

Masanın gerisindeki karanlıkta tek başına oturuyor, tedavi niyetine aldığı suda eriyen oval tabletlerle dozluyordu kendini.

Evvelse gün, diyerek devam etti, Bach çalışımı dinlemek için *ah ü vah ettiğini* söyledi bana. Ah ü vah!

Giderek alçalan bir tonda, miskin miskin kıkırdadı, dişlerine çarpan bardağın çıkardığı çınlama sesi lafını bitirdiğini gösteriyordu.

Kendisi görünmeyen Kerrigan'ın sesi duyuldu şömine tarafından.

Zavallı Cryan, dedi. Zavallı adam.

Kafadan kızmabirader oynamaya müptela, dedi Byrne.

Bu mevzua bir süre kafa yorduk aramızda.

Zavallı adam, dedi Kerrigan.

Cryan'ın ve onun gibi pek çok kişinin sorunu, dedi Byrne, yatakta yeterince vakit geçirmemeleri. İnsan uyuyunca gevşek, renksiz bir mutluluğun içine batıp kaybolur: uyanırken huzur-

suzdur, bedeninin ve varoluş yanılısamasının eziyetine maruz kalır. İnsanlar neden uyanık bedenle cebelleşip durmuşlar ki yüzyıllar boyunca? Bedeni uykuya yatırırsan daha iyi. Bırak, beden sadece uyuyan ruhu evirip çevirmekle, kan akışını düzenleyip daha derin ve daha has bir uykuyu mümkün kılmakla meşgul olsun.

Katılıyorum, dedim.

İstirahat ve hareket anlayışımızı tersine çevirmemiz lâzım, diyerek devam etti. Uyumamızın maksadı uyandığımızda sarf ettiğimiz enerjiyi yeniden toplamak olmamalı; daha ziyade, uykunun meydana getirdiği istenmeyen enerjiyi boşaltmak için ara sıra uyanmalıyız. Bu çabucak yapılabilir – sözgelimi, kasabanın çevresinde sekiz kilometre son sürat koşuktan sonra yatağa ve gölgelerin krallığına dönersin.

Feci halde yatak döşek adamısın, dedi Kerrigan.

Yatağımı sevdiğimi itiraf etmekten utanmıyorum, dedi Byrne. O benim ilk dostumdu, üvey anamdı, en sevgili teselli kaynağımdı.

Durdu ve içkisini yudumladı.

Annem beni dünyaya getirdiğinde, yatağının sıcaklığı hayatta tuttu beni. Sıcacık rahminin doğurganlığını esirgemedi hâlâ besliyor beni. Son saatimde de beni tatlılıkla emzirmeye devam edecek ve öldüğümde soğuk bedenimi içtenlikle kucaklayacak. Ben göçüp gittiğimde karalar bağlayacak.

Bu konuşma her birimize nihai sonumuzu hatırlattığından, hoşumuza gitmedi. Alaycı bir üslupla tebessüm ettik.

Dişlerine çarpan bardağın çınlaması, içkisinin maalesef bittiğini haber verdi.

Brinsley yüksek sesle bir soru yöneltti.

Trellis de on numara bir tahtakurusu değil miydi?

Öyle, diye cevap verdim.

Trellis diye birini hiç duymadım ne yazık ki, dedi Byrne. Trellis de kim?

Yazar sınıfına mensup, dedim.

Taktik üzerine bir kitap mı yazdı? Zannedersenem kendisiyle Berlin'de tanıştım. Uzun boylu, gözlüklü bir adam.

Kendisi son yirmi yıldır yatakta yaşıyor, dedim.

Bir roman yazıyorsunuz herhalde, değil mi? dedi Byrne.

Yazıyor, dedi Brinsley, üstelik kitabın olay örgüsü onu kontrol altına almış durumda.

Trellis'in karakterleri üzerindeki hâkimiyeti, diye açıkladım, uykuya bağımlılığı nedeniyle zayıflamış durumda. Bundan alınacak dersler var.

Yazdıklarını bana göstereceğine söz vermiştin, dedi Kerrigan.

Boş vakitlerimde meşgul olduğum edebi uğraşlarımdan hatırladıklarını aklında yeniden ölçüp tartan Brinsley, gizli köşesinde kıs kıs gülüyordu.

Asla yataktan çıkmayan, müthiş bir adam, dedi. Günlerini ve gecelerini kitap okuyarak ve bazen de kitap yazarak geçiriyor. Yarattığı karakterleri onunla birlikte evinde yaşamaya mecbur ediyor. Karakterlerin gerçekten orada olup olmadığını yahut hepsinin bir hayal ürünü olup olmadığını kimse bilmiyor. Müthiş bir adam.

Sadece yeşil kitaplar okuyup yazdığını unutmamakta fayda var. Bu önemli bir nokta.

Diğerlerini eğlendirmek ve nazik övgülerine mazhar olmak için, işin bu yönüne dair bir açıklama yaptım.

Müsvedde metinden ilgili alıntı: Trellis okuduğu kitaplarla ilgili tuhaf bir alışkanlık geliştirmişti. Yeşil haricindeki bütün renkleri kötülüğün sembolleri olarak görüyor ve okumalarını sadece yeşil kapaklı kitaplarla sınırlandırıyordu. Engin bilgi ve kültüre sahip bir adam olsa da, bu keyfi kural bilgi dağarcığında ciddi gedikler oluşturuyordu. Sözgelimi, Kitab-ı Mukaddes hakkında hiçbir bilgisi

yoktu; dinin büyük gizemlerine ve insanın kökenine dair bildiklerinin büyük bir kısmı hizmetçilerden ve meyhane tanışlarından öğrendiği, yarım yamalak ve bazı açılardan gülünç derecede çarpıtılmış şeylerdi. Bu nedenledir ki, *Hristiyanlık Dininin İspatları* adlı meşhur eseri, ciddi dalalet tohumları barındırır içinde. Bir arkadaşı, kitapçılara yeni gelmiş takdire şayan bir eseri okumasını salık verdiğinde, özellikle kitabın kapağına ilişkin sorular sorar, kapağın yeşil renkte olmadığını öğrendiğinde, o kitabın Şeytan işi olduğunu söyleyerek hükmünü verirdi (kitabı okumamış olmasına rağmen); bu durum arkadaşında büyük bir şaşkınlık yaratırdı. Zinde ve meraklı aklını tatmin edecek yeterli sayıda kitap bulmakta uzun yıllar zorlandı, çünkü Londra'daki yayınevleri, ders kitapları ve oyma işi, aşıcılık ve parabolik geometri gibi konular üzerine ilmi eserler basanlar dışında, yeşil renge pek rağbet etmiyorlardı. Oysa Dublin'deki yayınevleri, yayımlamakta oldukları İrlanda tarihiyle ilgili kitapların ve eski eserlerin pek çoğu için bu rengi uygun görüyorlardı; hal böyle olunca, Trellis'in bu konular üzerine otorite sayılmaya başlamasına ve kapalı bir sınıf olan dini mezhep üyeleri de dâhil olmak üzere bu konularda araştırma yapan kişilerin sık sık kendisine akıl danışmasına şaşmamak gerek.

Bir keresinde, Trellis'in öğrenme aşkı, uzun yıllar ruhani endişeler duymasına sebep olan bir melankoli halinin mağduru yaptı onu. İstila zamanında İrlanda'daki manastır hayatının temelleri üzerine üç ciltlik bir eser ele geçirdi ve (gün içinde uymayı alışkanlık edindiğinden) geceleyin lüks lambasının ışığında okudu eseri. Bir sabah, kaba saba işçilerin içi boş katran varillerini indirdikleri Peter Place'ten gelen gürültüyle ezkaza uyandı. Uykusuna kaldığı yerden devam etmek için tembel tembel sağına soluna dönerken, yatağının yanında duran üç cildin mavi olduğunu fark edip dehşete düştü. Şeytanın oyununa gelerek kandırıldığını düşündüğünden, kitapların imha edilmesini sağladı ve bundan böyle evine girecek bütün kitapların kurala uygunluğunu

garanti altına almak maksadıyla ev içinde uygulanacak bir kural-
lar manzumesi oluşturdu. Bu kısmın sonu.

Hani şu delikanlı, hizmetçi miydi neydi, işte o kızı tuzağa
düşürmekle görevlendirildiğinde neler oldu? diye sordu Brinsley.

Hiç beklenmedik şeyler oldu, dedim. Birbirlerine âşık
oldular ve asil bir kadının aşkıyla arınan kötü adam Furriskey,
bakkalın çırağının eline birkaç kuruş sıkıştırıp Trellis'in birasına
uyku ilacı koymak suretiyle yepyeni bir olay örgüsü hazırladı. Bu
da demek oluyordu ki, Trellis neredeyse mütemadiyen uyuyor
ve her şeyin geçici olarak kontrol altında olduğu, önceden tayin
edilebilen saatlerde uyanıyordu sadece.

Çok enteresan, dedi görünmez dinleyici Byrne.

Adamı uyuttuğu sıralarda Furriskey neler yapıyordu peki?
diye sordu Kerrigan.

Ohoo, neler yapmıyordu ki, dedim. Kızla evlendi. Dolphin's
Barn'da küçük bir ev tuttular ve bir şekerci dükkânı açıp yirmi
dört saatin yaklaşık yirmisinde mutlu mesut yaşadılar. Muhteşem
adamımız uykusunda kıpırdanmaya başlayacağı vakit hızla görev
yerlerine dönmek zorundaydılar tabii. Yokluklarında dükkâna
göz kulak olması için bir kız tuttular, yemek ve çayla birlikte
haftada sekiz şilin altı peniye.

Olayların bu umulmadık gidişatı karşısında herkes memnu-
niyetini ve beğenisini ifade etti.

Şu şeyi bana da göstermen lâzım, dedi Byrne, birçok kat-
manı ve boyutu varmış. Schutzmeter'in kitabını okumuşsundur
elbette, değil mi?

Orada durun biraz, dedi Brinsley. Shanahan ve o topluluğa
ne oldu? Onlar özgürlüklerinden nasıl istifade ettiler?

Shanahan ve Lamont, diye cevap verdim, Dolphin's
Barn'daki küçük evin sevilen müdavimleri oldular. Peggy hünerli
ve cana yakın bir ev kadını olup çıktı. Çay, gösterişsiz ama temiz

bir şekilde servis ediliyordu. Bunun dışındaki zamanlarını çok iyi değerlendirdikleri söylenemez. Denizcilerle ve ipsiz sapsızlarla düşüp kalkmaya, içki içmeye ve hayırsız tiplerle takılmaya başladılar. Bir keresinde hep beraber ülkeyi terk ediyorlardı neredeyse. Tuhaf bir geminin mutfağından karaya vuran, Timothy Danaos ve Dona Ferentes adında, gözden düşmüş iki Yunanlıyla tanıştılar. Rıhtımdaki ucuz barlardan birinde gerçekleşti bu olay.

Yunanlıların adları, topluluktaki iki kişi tarafından hayranlıkla tekrarlandı.

Bu iki Yunanlı, diye sürdürdüm konuşmamı, sağır ve dilsizdi, ama başparmaklarıyla körfez yönünü işaret edip bir kâğıda döviz cinsinden büyük meblağlar yazarak denizin öte tarafında güzel bir yaşam olduğunu anlatmayı başarıyorlardı.

Bu iki Yunanlı, dedi Kerrigan, beyaz köle ticareti meselesi üzerine bir destan yazmakta olan saygın bir Belçikalı yazarın emrinde çalışan hempalardı tabii. Şüpheli bir kargoyu Antwerp'e nakletmekti işleri.

Bu muhabbetteki ustalığın ve ince zekânın, hepimizin içinde ziyadesiyle hoş, samimi bir entelektüel heyecan yarattığını hatırlıyorum.

Doğru, dedim, yabancı diyarların bağrının dolgunluğunu göstermek için havada şekiller çizdiklerini hatırlıyorum. Pek rezil hergelelerdi hani.

Şu şeyi bana da göstermen lâzım, dedi Byrne. Böyle bir şeyi gizli tutmak hiç adil değil, biliyorsun.

Elbette, dedim. Bu esnada, karakterlerimiz zilin çalmasıyla paçayı kurtardılar. Trellis uyanmak üzereydi, o yüzden hemen görev yerlerine dönmeleri gerekti, yarılacakları içkilerini bırakıp bardan ayrıldılar.

Byrne, kısık sesle gülerek fikrini belli ettikten sonra, bir teneke kutunun kapağını zorlayarak açarken çıkan sese benzer

bir ses çıkardı karanlıkta. Daha sonra odanın içinde gezindi, her birimize bir sigara uzattı. Kerrigan ikramı geri çevirdi ve karanlıkta oturmaya devam etti; sigaraların ateşi parladıkça geri kalanımızın al al olmuş soluk benizleri, buruşmuş yanakları bir görünüp bir kayboluyordu.

Bir süre öylesine, gelişigüzel yorumlarla geçti vakit. Dışarıda su döküldü ve tavandan üzerimize birdenbire bir ılık seli boşalarak her birimizin pozisyonunu ifşa etti.

Bir müddet gazeteleri ve mecmuaları karıştırdık. Daha sonra Byrne, rıhtım boyunda az bir paraya satın aldığı eski bir kitabı arayıp buldu ve hepimizin faidelenmesi ve/veya hoşça vakit geçirmesi için kitaptan yüksek sesle pasajlar okudu.

Sözü edilen kitabın başlığı: Atinalı Kâhin, İlahiyat, Tarih, Felsefe, Matematik, Aşk, Şiir HUSUSLARINDA eski Atinalı Merkür mecmuasında yer alan bütün Değerli SORU ve CEVAPLARIN daha önce basılmamış, eksiksiz bir DERLEMESİ.

Sözü edilen kitaptan alıntı: 1. Bir kadının uykusunda bir Erkekle cinsi münasebete girerek hamile kalması mümkün müdür, zira ancak bu şekilde hamile bırakıldığımdan eminim.

2. İçimde büyüyen bu kötülüğe bir şekilde son vermek ve henüz bir Embriyoyken onu öldürmek caiz midir, zira Babamın Gazabından kurtulmanın tek yolu bu.

İlk Soruya istinaden, Sayın Bayan, Allahtan yanılıyorsunuz, bundan eminiz; zira bahsettiğiniz şeyin siz farkına varmadan gerçekleşmesi katiyen mümkün değildir. Aslında, böyle bir iddiada bulunan bir Dul vardı; bu hanımefendi, bulut gibi sarhoş olmak veya baygınlık geçirmek dışında hiçbir mazeret ileri süremeyecek bir genç kıza nazaran daha inandırıcı olabilir, lâkin Hekimlerimiz böyle bir şeyin vuku bulmasına pek ihtimal

vermeyeceklerdir. Dememiz o ki, gönlünüz rahat olsun, oyalanacak bir şey aramadığınız sürece bu konuya daha fazla kafa yormayın.

İkinci Soruya gelince, bu tür uygulamalar düpedüz cinayettir ve böyle Durumlarda kalan bahtsız kişiler yukarıda bahsedilen yollara başvururlar ise, günün birinde, devanın İlettin kendisinden beter olduğunu görürler. Bu tür durumlarda atılacak daha akıllıca adımlar vardır, küçük bir yolculuğa çıkmak ve bir Sırdaş bulmak gibi. Sonrasında, dindar ve muteber bir hayat sürmek böylesi ağır bir talihsizliği tazmin edecektir.

Sorulardan Daha Başka Seçmeler: At: yuvarlak bir Makatı olmasına rağmen neden kare şeklinde Dışkı çıkarır? Badem: ağza alındığında öylesine acıyken Yağı neden o kadar tatlı? Bayan: yatağında rahatsız, sizce niye? Bekâret: Erdem midir? Çırak: zarurete düştüğünde kendini nasıl rahatlatabilir? Evlilik: bugünlerde Maksadından büyük Ölçüde sapmamış mıdır? Gözler: sulandıklarında hangi Metodu izlemeliyim? Işık: Cismi var mıdır? Kan: yemek caiz midir? Mal Mülk: açık saçık kitaplar satarak edinildiyse hayır gelir mi? Mistikler veya Kabalacılar: naapıcıiz bunlarla? Mutluluk: nedir? Osuruk: nedir? Şeytan: neden Lucifer, kimi yerde de Karanlıklar Prensi olarak anılır? Şiir: Bay Tate'in mi? Vaftiz: Ebe yahut Ruhban sınıfından olmayan biri tarafından yapılması caiz midir? Zevce: Kocanın dövme si caiz midir? Zevce: aksi ise Tanrının onu yanına alması için dua edebilir miyim? Bu kısmın sonu.

Birazdan anlatılacaklara geçmeden önce Okurlara hatırlatma: Birazdan anlatılacaklara geçmeden önce, Okurların Sayfa 92'deki Sinopsise veya Özete bakmaları hürmetle tavsiye edilir.

Müsveddemden bir alıntı daha; Pooka MacPhellimey'nin, yaptığı yolculuğun ve diğer meselelerin tasviri: Karısının yanı başında yatmakta olan Pooka MacPhellimey'yi derin uykusundan uyandıran şey, ormandaki sık ağaçlar ve pencerelere gerilen çuval bezleri yüzünden zayıflamış da olsa ışıyan sabah güneşinin parıltısıydı. Kaşları çatık uyandı uykusundan ve başparmağını oynatarak sihrini yaptı, böylece börtü böceği, kurtçukları ve bütün ormanda koca taşların altında pinekleyen diğer musibet sürüngenleri de uyandırdı. Daha sonra, gözleri yarı kapalı, sivri tırnaklı elleri kafasındaki gür çalılıkta kenetlenmiş vaziyette sırt üstü uzandı; alçak sesle beddualarını ve sabah dualarını ediyor, yumru ayaklarının yatakta oluşturduğu kamburu düşünüyordu. Yanında süpürge sapı gibi yatan karısı görünmüyordu, dikkatli bakmazsan fark edemezdin bile, kara çuval bezinden yapılma yorganın altında kara, uğursuz bir buruşuktan ibaretti, bir gölgeydi. Pooka yatakta pipo keyfi yapmak için piposuna, çakısına ve tutam haline getirdiği tütününe – üçü de yanıbaşındaydı – el atmak üzereydi ki kapı dışarıdan ısrarla çalındı ve çalanı içeri buyur etmek için açıldı.

Evime hoş geldiniz, dedi Pooka hürmette kusur etmeyerek, piposunu yatağın başlığına hafifçe vuruyor ve kimse ayaklarının kamburuyla ilgili fikir beyan etmesin diye yumru ayaklarını yana çeviriyordu. Edepli bir merakla kapıya baktı ama kimseler yoktu, kapıyı çalan şahıs ortalarda görünmüyordu.

Hoş geldiniz, içeri buyurun, dedi Pooka ikinci kez, ziyaretçiler beni sabahın köründe nadiren şereflendirirler.

Güzel evinizin orta yerindeyim zaten, dedi ince bir ses, bir çağlayanın çınlamasından ve gümbürtüsünden daha tatlı, günün ilk ışıklarından daha ılımlı bir sestir bu. Üzerinde eliptik bir yarık olan döşeme taşının üzerinde duruyorum.

Fakirhaneme hoş geldiniz, dedi Pooka döşemeleri gözden geçirerek. Ne biçim durmak o öyle, göremiyorum sizi.

Sizi ziyaret etmeye ve sizinle bir saatçik muhabbet edip çene çalmaya geldim, dedi ses.

Konuşmak için erken bir saat, dedi Pooka, ama evime hoş geldiniz. Adınız bir sır zannedersem.

Adım dosdoğru İyi Peri, dedi İyi Peri. İyi bir periyim ben. Sır olmasına sır, ama öyle büyük bir sır ki sadece birbirimize söyleyebiliriz. Evinize bu saatte gelişimin sebebine gelince; akıllı uslu bir muhabbet için sabah asla çok erken değildir. Aynı şekilde, akşam da asla çok geç değildir.

Pooka nevresimin altından karısının siyah saçlarına dokunuyordu – ince düşüncelere daldığının göstergesiydi bu.

Görme yetimi ve optik gözlem gücümü aşırı kullanmaktan daima bilerek imtina ettiğimden (açıkça hissedilip fark edilebilen şeylerden bahsediyorum – şafağın dağların ötesinden sökmesi mesela, yahut güçlü ay ışığında baykuşların ve yarasaların tuhaf hal ve hareketleri), dedi Pooka beyefendi bir edayla, görünür şeylere nadiren dikkat etmemin mükâfatı olarak normalde görünür olmayan şeyleri apaçık görebilmem gerektiği fikrine kapıldım (ahmakça belki). Bundan dolayı, bedensiz ses hadisesini (özellikle, hayaller görmek için gayri müsait olduğu bilinen bir saatte), bir hezeyan olarak, doğru dürüst yemek yememekle ve yatmadan önce homini gırtlak tıknamakla açıklanabilecek sayısız halüsinasyonlardan biri olarak, beyinden ziyade işkembe-i kübradan çıkan bir uydurma olarak görmeye meyilliyim. Dün gece, şu köşedeki kazanda pişirilen acayip bir karışımın son leziz (ama hazını güç) porsiyonunu mideye indirdim. Dün gece fileto yedim.

Söyledikleriniz beni şaşırtıyor, dedi İyi Peri. Kınkanatlı filetosu muydu, yoksa maymun veya kadın filetosu mu?

İki fileto yedim, diye cevap verdi Pooka, insan filetosu ve köpek filetosu, hangisini önce yedim yahut hangisinin tadı daha güzeldi hatırlayamıyorum. Ama toplamda iki fileto yedim.

İtiraf etmeliyim ki iyi bir yemek, dedi İyi Peri, gerçi besleyecek bir bedenim yok benim. Yemek yeme başarısı babında birinci sınıf bir iş.

Ne dediğinizi duyuyorum, dedi Pooka, ama evin neresinden konuşuyorsunuz?

Burada oturuyorum, dedi İyi Peri, şifonyerin üzerindeki beyaz bir fincanın içinde.

O fincanın içinde dört bakır para var, dedi Pooka, dikkat edin. Kaybolurlarsa illet olurum, söyleyeyim.

Benim cebim yok ki, dedi İyi Peri.

Bak buna şaşırdım işte, dedi Pooka, kalın kaşlarını saçlarıyla iç içe geçene dek kaldırarak, gerçekten şaşırdım ve ne yalan söyleyeyim, cepsiz nasıl idare ettiğinizi hiç anlamıyorum. Cep, insanlığın ilk içgüdüsyüdü ve insanoğlunun iki cebin ortasına pantolon eklemesinden çok önce kullanılıyordu; ok kılıfı buna bir örnektir mesela, bir diğer örnek de kanguruların kesesidir. Piponuzu nereye koyuyorsunuz?

Ben sigara içerim, dedi İyi Peri, ve kanguruların insan olduğunu düşünmek istemiyorum.

Bunları söylerken sesinizin nereden geldiği bir muamma vallahi, dedi Pooka.

Son konuştuğumda, dedi İyi Peri, göbek deliğinizde çömelmiş oturuyordum, ama pek rahatsız bir mıntıka, artık orada değilim.

Bir de bana sor, dedi Pooka. Yanımda yatan şey karım.

Ben de o yüzden ayrıldım zaten, dedi İyi Peri.

Verdiğiniz cevaptan iki anlam çıkıyor, dedi Pooka tasvip etmeyen bir gülümsemeyle, ama sırf karı koca arasındaki sadakat ve iffet gibi düşünceler yüzünden terk ettiyseniz yatağımı, ev sahibinin gazabına uğrama korkusu olmadan rahatça kurulabilirsiniz yorganın altına, zira üçlü ilişki daha emniyetlidir; iffet

hakikattir ve hakikat tek sayıdır. Bir de, kanguruların insan olmadığına dair ettiğiniz söz tartışmaya açıktır.

Böyle bir şey makbul olsa bile, diye karşılık verdi İyi Peri, meleklerin veya ruhların cinsi münasebette bulunması kolay değildir ve her halükarda, ortaya çıkacak çocuk, yarı beden yarı ruh olacağından, feci şekilde özürlü doğacaktır, zira bu iki element daima ihtilaf içinde bulunduğundan, oldukça kafa karıştırıcı ve nötrleştirici türden parçalardır. Böyle bir durumda, yarı ruh yarı insan kişilerin gireceği cinsi münasebet, yarı beden artı iki yarı beden ve bir ruhun toplamının yarısından, yani dörtte üç beden, dörtte bir ruhtan oluşan bir çocuk peyda olmasına neden olacaktır muhtemelen. Bunun sonraki kuşakta da tekrarlanması halinde, çocukların ruhani ihtivası yine yarıya iner, bu böyle sürer gider, ta ki ruhani ihtiva sıfırlanana dek; bu da bizi geometrik bir seriyle, ruhani geleneği temsil etmeyen sıradan bir veled-i zinaya götürür. Kanguruların insanlığına gelince, bir kangurunun insan olduğunu açıkça kabul için bazı üzücü çıkarımlarda bulunmak gerek; kadınların, mesela yanınızda yatan karınızın kangurusallığı gibi.

Hastir, dedi Pooka'nın karısı, yorganın ucunu sesinin çıkmasına yetecek kadar kaldırarak.

Ruhani elementin sıralı üremeyle ortadan kaldırılabilildiğini düşünürsek, dedi Pooka, tam tersi bir işlemle beden git gide azaltılabilir; bu durumda, bekâr bir annenin bir ev dolusu yetişkin ve görünmez ruh peydahlamış olması ilk bakışta düşünüleceği gibi bir ölçsüzlük sayılmayacaktır. Bu öneri, alelade bir aileye alternatif olarak hiç kuşkusuz oldukça caziptir, çünkü giyim kuşamdan ve doktor faturalarından edilecek tasarruf öyle böyle olmaz, mağaza hırsızlığı ilmi öyle büyük bir ciddiyetle uygulanır ki, konforlu ve kültürlü bir yaşama sahip olmak ve bu yaşamı idame ettirmek için gösterilen ciddiyetten aşağı kalmaz. Karımın kanguru olduğunu öğrenmek beni şu kadarcık şaşırtmaz, zira

ortaya atılacak herhangi bir hipotez, kendisinin bir kadın olduğu varsayımına kıyasla çok daha makul olacaktır.

Adınızı bahşetmediniz bana, dedi İyi Peri. Bir kadının kangurusallığını belirlemek için bacaklar gibisi yoktur. Mesela, karınızın bacakları kürkle mi kaplı, Bayım?

Adım Fergus MacPhellimey, dedi Pooka af dileyen bir tonda, tür olarak iblis veya pooka sınıfına mensubum. Fakirhaneme hoş geldiniz. Karımın bacaklarının kürkle kaplı olup olmadığını bilmiyorum, çünkü onları hiç görmedim, o bacaklara bakmak gibi bir çılgınlık yapmaya da niyetim yok. Her halükarda ve tüm nezaketimle – konuğuma hakaret etmek aklımın ucundan geçmez – temas ettiğiniz noktayı önemsiz addediyorum, zira düzenbaz bir kanguruyu, kadın olduğunu hesaba katarsak, bacaklarını tıraş etmekten alıkoyacak hiçbir şey yoktur şu dünyada.

Pooka sınıfından olduğunuzu biliyordum, dedi İyi Peri, ama adınız hatırımdan çıkmış. Kanguruların jilet kullanmayı bildiklerini kabul ettik diyelim, kuyruk hangi dalavereyle olduğu şeyden farklı bir şeymiş gibi gösterilebilir?

Pookanın işi, dedi Pooka, sorumluluklarla dolu bir iştir; en basitinden, İlk İyilik ve Birincil Hakikat olan ve mecburen tek sayı olan Bir Numara tarafından, icabına bakılmak üzere bana gönderilen şahısların dayaktan geçirilmesi ve dövülmesi işi. Benim şahsi numaram İki. Kuyrukla ilgili öne sürdüğünüz ikinci itiraza gelince, kuyruğu olmayan bütün şahıslara büyük bir şüpheyile yaklaşmaya alışkın olan bir sınıfa mensup olduğumu söylemem lâzım. Bizzat benim şu anda yatakta iki kuyruğum var, seyrek tüylü kendi kuyruğum ve geceliğimin kuyruğu. Hava soğuk olduğunda iki gömlek üst üste giyersem, toplam üç kuyruğum varmış izlenimi verebilirim size.

Vazifelerinizle ilgili yaptığınız açıklamayı oldukça ilginç buldum, dedi İyi Peri, İyi ve Kötü Rakamlarla ilgili görüşlerinize

de katılıyorum. Bu sebeple, iki gecelik giymenizi içler acısı bir hata olarak görüyorum, çünkü sizin de belirttiğiniz gibi neticede toplam üç kuyruğunuz olmuş oluyor ve hakikat tek sayıdır. Kuyruk meselesi neyse ne, ama dişi kangurunun, gereksinim duyuldukları zamana dek yavrularını ve ıvır zıvrı saklayabileceği bir kesesinin olduğu su götürmez bir gerçektir – evin içinde eşyaların kaybolduğunu hiç fark etmediniz mi, Bayım, karınız bunları saklamak için kesesine tıkmış olamaz mı?

Kuyruklarım konusunda korkarım yanılıyorsunuz, diye karşılık verdi Pooka, zira bu sabah size itimat edip söylediklerime rağmen, tek seferde ikiden az veya yirmi dördten fazla kuyruk kuşanmadım hiç. İkinci en iyi gömleğimin, biri diğerinden daha uzun iki kuyruğu olduğunu söylersem sorununuz ortadan kalkacaktır; bu iki kuyruklu gömleğim sayesinde hem soğuk bir günde iki gömlek giymenin fiziksel konforunu hem de kışımda dört kuyruk taşımanın resmi gururunu yaşıyorum (tüylü kuyruğumu sağa sola salladığımda, dördü birden pantolonumun içinde ahenkle hareket ediyor). Hakikatin tek sayı olduğunu ve birinci rakam, sonuncu rakam ve aradaki tüm rakamlar dâhil bütün kişisel rakamlarımın kaçınılmaz olarak çift olduğunu asla unutmam. Kişisel konforum için elzem olan bazı küçük şeyleri sık sık kaybetmişliğim vardır – gözlüğüm ve tavayı sıcakken ocaktan indirmek için kullandığım siyah eldivenim buna iki örnek teşkil eder. Kangurumun bunları kesesinde saklamış olması mümkün, canına yandığının kesesinde hiç çocuk olmadı zira. Geldiğiniz yerden fakirhaneme yaptığınız yolculuk sırasında maruz kaldığınız hava şartlarının mahiyetini sorsam, konuk statünüzü fena halde ihlal etmiş olur muyum acaba?

Küçük kuyruklara ilişkin tartışmalı meseleye gelince, dedi İyi Peri, zekice bir buluş olduğunu düşündüğüm iki kuyruklu gömleğinize ilişkin açıklamanızı sorgusuz sualsiz kabul ediyorum. Lakin merak ediyorum, cemiyet kuralları gereği beyaz yelek ve frak giy-

meye mecbur olduğunuz durumlarda, çift sayınızı hangi matema-
tik safsatasıyla koruyorsunuz? Kafamı kurcalıyor bu soru doğrusu.
Sizin yaşınızdaki bir adamın gözlüğünden ve siyah eldiveninden
mahrum olması ne acı, zira hayat gözlüksüz çok ufalı, yanmış bir
el de cabası. Maruz kaldığım hava yağmurlu ve rüzgârlıydı ama
bana mısın demedim, çünkü bundan rahatsız olacak bir bedenim
yok ve içeri su sızdırabilecek bir giysi giymiyorum.

Frakla ilgili kafanızı kurcalayan mesele pek ehemmiyetsiz,
dedi Pooka, zira bu şık giysinin kuyruğu ortadan ikiye ayraktır,
bu da giysiyi iki kuyruklu yapar, ki kendi kuyruğum ve gömlek
kuyruğumla birlikte dört kuyruk veya dokuz gömleğin hepsiyle
birlikte toplam on iki kuyruk eder. Şimdi düşünüyorum da,
dökme demirden kömür kovası, döşemesi at kılından bir koltuk,
bir sicim yumağı ve bir koli turba da kaybolmuştu. Bir ruh olsa-
nız da, sisten rahatsız olacağınızdan adım gibi eminim, zira belli
belirsiz bir sis kadar ruhani veya her yere nüfuz edebilen çok
az şey vardır, ya da benim deneyimlerime göre öyle, çünkü sisli
havalarda veremden muzdarip kişiler epey yakınırlar, çoğunlukla
da ölürlər. Tanıştığım herkesi nezaketle sorguya çekmeyi adet
haline getirdim; son sayı tek mi yoksa çift mi, yani tek sayı olması
halinde zafer sizin mi olacak yahut çift olması halinde cennet ve
cehennem ve bu dünyayla ilgili mesele benim lehime mi sonuç-
lanacak, bu konuda beni bilgilendirip bilgilendiremeyeceklerini
görmek isterim. Nihayetinde size soracağım soru şu, son konuş-
tuğunuzda sesiniz nereden geldi?

Bir kez daha, dedi İyi Peri, frakla ilgili cevabınızı kabul etmek
durumunda kalmaktan mutluyum ve size minnettarım. Ama şimdi
de şu rahatsız ediyor beni: saçınız dalalet içinde olabilir – zira saç
tellerinizin sayısı tek olabilir ve hakikat asla çift sayı değildir. Evin
içinde kaybettiğiniz eşyaları bir bir saymanız ilginçti doğrusu; kan-
guruyu itiş kakışa en hazırlıksız olduğu bir sırada yakalayıp, nesi

var nesi yoksa mutfaktaki döşeme taşlarının üzerine düşmesi için baş aşağı döndürerek veya tepetaklak ederek eşyalarınızı bulabileceğinizden şüphem yok. Hayaletlerin ve ruhların sisten ve buhar-
dan kötü etkilendiklerini düşünmek hata olur (gerçi, veremli veya akciğerleri zayıf bir ruhun böyle bir ortamda sıhhatinin bozulması oldukça muhtemel). Şayet sözünü ettiğiniz bilmeceyi, yani son sayının mahiyetini çözebilseydim, daha mesut bir varlık olurdum şahsen. Son konuştuğumda, kazanın içindeki donmuş domuz yağında kayıyordum, şimdiyse bir yumurtalığın içinde oturuyorum.

Pooka'nın her daim alı al moru mor olan yüzü, yerinden doğrulup dirseklerini yastığına dayadığında pörsümüş meşe palamudu rengini aldı.

Saçımdan bahsederek, dedi sesinde hafiften bir öfke belirtisiyle, canımı sıkmaya veya (daha da kötüsü) beni çileden çıkar-maya çalışmadığınıza emin misiniz? Ayrıca, kayıp eşyalarımın zavallı mutfagımın sert taşları üzerine düşmesi için kangurumu baş aşağı çevirmemi tavsiye ederken, niyetiniz gözlüğümün tuzla buz olması mıydı? İyi ruhların sis çıktığında tehlikeye maruz kalmalarının sebebi, hakikat tek sayı olduğundan iyi ruhların sadece tek bir akciğeri olması mı? Tıpkı benim varlığımın Bir Numara'nın, yani Asal Hakikat'ın her yanı saran iyiliğine bir tepki olması gibi, sizin mevcudiyetinizin de benim kötülüğümün gücüyle arttığından ve yüce gönüllü faaliyetlerinize bir çare bulunması icap eder etmez sayısı Dört olan bir başka pookanın kaçınılmaz olarak ortaya çıkacağından haberdar mısınız acaba? Son sayı bilmecesinin, (duruma göre) iyilik veya kötülük yapma-ya mecali kalmayacak, öyle ki hiçbir reaksiyonu başlatamayacağı için bizzat kendisi son ve nihai rakam haline gelecek bir pookanın veya iyi ruhun nihai kişiliğine intikal ettiği – dolayısıyla, Son Rakamın mahiyetinin doğrudan doğruya, temel özellikleri kansızlık, ahmaklık, kabiliyetsizlik, atalet ve karaktersiz bir

ihmalkârlık olması gereken bir şahsın mevcudiyetine intikal ettiği hiç aklınıza geldi mi acaba? Söyleyin bakalım!

Aslına bakarsanız, dedi İyi Peri, söylediklerinizin iki kelimesini bile anlamadım ve neden bahsettiğiniz hakkında en ufak bir fikrim yok. Son söylevinizde kaç tane yan cümle kullandığınızı biliyor musunuz, Bayım?

Bilmiyorum, diye karşılık verdi Pooka.

Toplam on beş yan cümle, dedi İyi Peri, her birinin konusu başlı başına bir konuşmaya yeter de artar bile. Altı saat sürmesi gereken bir konuşmayı bir saatçik zamana sıkıştırmak kadar kötü bir şey yoktur. Söylesenize, Bayım, hiç Bach etüt ettiniz mi?

Nereden geldi sesiniz? diye sordu Pooka.

Yatağınızın altında oturuyordum, diye yanıtladı İyi Peri, lazımlığınızın sapında.

Bach'ın eserlerinin füğ ve kontrpuana özgü karakteri var ya, dedi Pooka, pek keyifli. Geleneksel füğde dört kısım vardır ve bu sayı başlı başına takdire şayandır. O lazımlığa dikkat edin. Ninemin hediyesi o bana.

Kontrpuan tek sayıdır bir kere, dedi İyi Peri, dört Anlamsızlıktan beşinci Mükemmeliyeti çıkarabilen büyük bir sanattır.

Buna katılmıyorum, dedi Pooka nezaketle. Bir konuda beni bilgilendirmediniz – yani, cinsiyetiniz konusunda. Erkek melek olup olmadığınız, sadece sizin bildiğiniz ve yabancılarla tartışılmaması gereken bir sır herhalde.

Bana öyle geliyor ki Bayım, dedi İyi Peri, beni yine yan cümlesi bol bir konuşmaya çekmeye çalışıyorsunuz. Bundan vazgeçmezseniz şayet, kulağınızın içine gireceğim ve sizi temin ederim, bu hiç hoşunuza gitmeyecek. Cinsiyetim bir sır, kimseye söyleyemem.

Sormamın tek sebebi şu, dedi Pooka, kalkıp giyinmek niyetindeyim, çünkü yatakta geçirilen uzun saatler insanın düşmanıdır ve

yeni doğan günün tadını henüz körpeyken çıkarmak gerekir. Şimdi giyineceğim ve eğer kadın sınıfına mensupsanız, sizden arkanızı dönmenizi rica edeceğim. Sol kulağımdaki sinir bozucu kaşıntının sebebi orada bulunmanızsa eğer, gözünüzü seveyim oradan hemen çıkın ve içinde dört bakır para bulunan fincana geri dönün.

Dönebileceğim bir arkam yok ki, dedi İyi Peri.

Pekâlâ, yataktan kalkayım o halde, dedi Pooka, siz de bir işe yaramak istiyorsanız, şu köşedeki pabucumun içindeki ağaç parçasını çıkarmakla meşgul olabilirsiniz.

Ceviz aşkına, dedi İyi Peri ciddiyetle, güzel evinizi sabah sabah ziyaret etmemin maksadı ve sebebinden bahsetmenin tam zamanıdır. Size, Bayım, Sheila Lamont adında bir şahısla ilgili malumat vermeye geldim.

Pooka utangaç bir zarafetle yataktan çıktı; ipekten geceliğini çıkardı ve denizci kaşmirinden, iyi dikimli takım elbisesine davrandı.

Nereden konuştunuz? diye sordu.

Anahtar deliğinde uzanıyorum, diye karşılık verdi İyi Peri.

Pooka siyah donunu ve gri pantolonunu giydi, modası geçmiş kravatını taktı ve elleri arkasında, tüylü kuyruğunu titizlikle düzeltmeye girişti.

Bayan Lamont'un cinsiyetine dair malumat vermediniz bana, dedi kibarca.

Aslına bakarsanız, dedi İyi Peri, kendisi bir kadın.

Âlâ, dedi Pooka.

Kendisi şu anda, dedi İyi Peri üzerine hafiften çatılmış kaşların gölgesi düşmüş bir ses tonuyla, kadim bir dertten muzdarip. Hamilelikten bahsediyorum.

Öyle mi? dedi Pooka kibar bir merakla. Âlâ, âlâ.

Çocuğun yarın akşam dünyaya gelmesi bekleniyor, dedi İyi Peri. Ben de orada olacağım ve çocuğu bir ömür boyu koruyucu

etkim altına almaya çalışacağım. Gelgelelim, oraya tek başıma, sizi bu mesut olaydan haberdar etmeden gitmek, adabımuaşeret kurallarının elim bir ihlali olacaktı. Dolayısıyla, ikimiz birlikte gidelim ve en iyi olan kazansın.

Ne güzel laf ettiniz, ne asil bir söz söylediniz, dedi Pooka, ama söyleyin Tanrı aşkına, nereden geldi sesiniz?

Karınızın saçından, diye yanıt verdi İyi Peri. Karanlıktayım burada, çetin ve sıkıcı bir mntıka.

Hiç şüphem yok, dedi Pooka. Şu Bayan Lamont erkek mi demiştiniz?

Demedim, dedi İyi Peri. Kendisi bir kadın, bedenleri olanların görüşüne göre güzel bir kadın üstelik.

Âlâ, dedi Pooka.

Pürtüklü kapının arkasına çivilenmiş bir ayna parçasının önünde kravatını itinayla bağladı. Daha sonra, saçına hoş kokulu bir balsam serpti.

Hakkında konuşup durduğunuz bu mahlûk nerede yaşar? diye sordu.

Şu yanda, dedi İyi Peri, başparmağını sallayarak, ötede.

Siz sallarken başparmağınızı görebilseydim şayet, neden bahsettiğinizi anlayabilirdim.

Acele edin, dedi İyi Peri.

Yolculuk için yanımıza ne alacağız? diye sordu Pooka. Alnımızdan ter damlatacak, uzun bir yolculuk olacağından eminim.

Ne isterseniz alın, dedi İyi Peri.

Sopa kılıklı karımı – yani şuradaki yatakta yatmakta olan şahısı da götürmeli miyim?

Tavsiye etmem, dedi İyi Peri.

Yedek bir siyah don? diye sordu Pooka.

Bende bir tane bile yokken sizin birden fazla donunuzun olması doğru olmaz, dedi İyi Peri.

Pooka nezaketle başını salladı ve süssüz, kapüşonlu, astragan yakalı, gri kaşmirden bir yağmurluğu itinayla üzerine geçirdikten sonra, siyah kadifeden şapkasını ve bastonunu aldı. Daha sonra evdeki her şeyi hale yola koydu; tavalar kurum tutmasın diye baş aşağı asıldı, ocağın ateşi kara turbayla beslendi ve çanak çömlek, altları havaya bakacak şekilde yerleştirildi. Son meşe palamuduna kadar her şeyin icabına bakıldı, o da yerden alınıp pencereden dışarı atıldı.

Şimdi neredesiniz? diye sordu Pooka.

Buradayım, diye karşılık verdi İyi Peri, üzerinde eliptik bir yarık olan döşeme taşının üzerindeyim.

Bir saniyeliğine izninizi rica edeceğim, dedi Pooka çatlak döşeme taşına doğru reverans yaparak, ailemle vedalaşmak istiyorum.

Şefkatli bir ilgiyle yatağa yaklaştı, elini nevresimin altına soktu. Bastonunu karyolanın demirine asarak karısının pütürlü yanağını okşadı.

Hoşçakal, bir tanem, dedi şefkatle.

Hastır, Fergus, dedi karısı tuhaf, boğuk bir sesle.

Neredesiniz, diye sordu yine Pooka.

Paltonuzun cebindeyim, dedi İyi Peri.

Cebimi de doldurdunuz, dedi Pooka, ama önemli değil. Önden gidip dalları çatırdatıp yaprakları hışırdatmazsanız, doğru yönde gidip gitmediğimizi nasıl bileceğim?

Buna hiç gerek yok, dedi İyi Peri. Cebinizde oturup kumaşın arkasından bakarak, yanlış yola saptığınızda sizi uyaracağım.

O kumaşın arkasından bakamazsınız, dedi Pooka, görüp göreceğiniz en iyi kalite kumaştır o. O paltonun kumaşının metresine beş şilin altı peni saydım vaktiyle. Harp öncesiydi.

Gözlerimi kapadığımda bile gözkapaklarımın arkasından görebilirim, dedi İyi Peri.

O paltonun kumaşı, dedi Pooka ciddi ama kibar bir tonda, herhangi bir meleğin gözkapagından daha kalındır.

Bilmiş bilmiş konuşmayı fazla sevdiğinize pek şüphe yok, dedi İyi Peri. Yürümeye başlasak mı artık, Bayım, ne dersiniz?

Hemen başlıyorum, dedi Pooka.

Kapının kanatlarına asıldı, iki kanadı da ardına dek açarak sabahın ihtişamına adım attı. Kapının kanatlarını bir iple itinayla birbirine bağladı ve evin önündeki açıklığı aşip etraftaki çalılıkların karanlığına daldı; karşısına çıkan bütün engelleri pabuçlarının korkunç darbeleriyle bir çırpıda ortadan kaldırıyor, asma filizlerini ve sarmaşıkları yıkıp geçerek, dişbudak ağacından bastonunun uğultulu vuruşlarıyla sarı, yeşil ve kan kırmızısı yer elmalarının örümcek ağımsı sarkıtlarını yarıyor ve beşli vezin ölçüsüyle bir vurgulu, bir vurgusuz adım, yani bir baston adımı, bir ayak adımı atmak suretiyle yosunları ezip geçiyordu.

Gördüğünüz her dikenli çalıktan geçmeniz gerekmiyor, dedi İyi Peri. Gideceğin yolu seçmek diye bir şey var.

Herkesin fikri kendine, dedi Pooka.

Bir tarafınızı fena halde kesebilirsiniz, dedi İyi Peri. Solda kalın, yanlış yöne gidiyorsunuz.

Pooka hızını pek kesmeden çark etti ve iri dallardan oluşan sık çalılığın ortasına daldı, güçlü kuvvetli bir avucun içinde bir ceviz nasıl kırılırsa öyle kırıp geçiyordu dalları. Peri, paramparça olmuş dallardan oluşan yıkıntıya baktı dönüp.

Bu dallardan bazıları sivri, dedi, dikkat etmezseniz paltonuz lime lime olur.

O paltonun kumaşı, dedi Pooka dikenli dallardan oluşan bir duvara doğru bile isteye ilerleyerek, bugünlerde giysilerde kullanılan kumaşlardan çok daha iyidir. Eskiden diktikleri paltolar en haşın kışlara dayanır, ömürlük olurdu.

Solda kalın, dedi İyi Peri. Yürüyüşe çıktığınızda hep böyle mi gidersiniz?

Size söylemekte sakınca görmüyorum, dedi Pooka nezaketle, tasarruf yapmak için fabrika malı ucuz giysiler satın almaktan daha yanlış bir şey yoktur. Kendini tapon takım elbiseler giyme budalalığına adanmış bir adam tanırdım bir zamanlar. Ne oldu dersiniz?

Soldan soldan gidin, dedi İyi Peri. Yol kenarındaki diken kümeleri o takımı yırtıp adamın sırtından alıp götürmüştür muhtemelen.

Yanlış, dedi Pooka. Sağanak yağmurda köpürüverdi, garip ama gerçek. Bu düşük kalite giysilerin dikiş yerleri sabunla birbirine tutturuluyor. Adamın giysisi, kaynayıp taşan bir kazan taze süt gibi yolun ortasında köpürdü.

Şurası muhakkak ki, diyerek fikir beyan etti İyi Peri, yöneldiğiniz çalı kümesinin içinden geçip giderseniz, paltonuz paçavraya dönecek, deriniz de lime lime olacak, ikimizi de öldüreceksiniz. Akılselimlik diye bir şey var.

Öyle bir şey olmaz, merak etmeyin, dedi Pooka. Adamın bir berber dükkânına girip takım elbisesini tıraş ettirmekten başka yapacak pek bir şeyi kalmamıştı tabii. Bu ona kaç gümüş akçeye mal oldu, biliyor musunuz?

Pooka dikenlerle dolu, dallarla kaplı sık çalılığı deli gibi çatır çutur yararak aşarken, İyi Peri karanlık cebin içinden bir çığlık koyverdi.

Bilmiyorum, dedi.

On şilin yedi peni, dedi Pooka, Harp öncesinde bayağı iyi paraydı bu. Doğru yönde gidip gitmediğimi sorsam nezaketsizlik etmiş olur muyum acaba?

Çok iyi gidiyorsunuz, dedi İyi Peri.

Harika, dedi Pooka.

Bir kez daha, güneşi kesen ormanın alacakaranlığında dalları kırıp parçalayarak yol açmak için parlak sabahın ılık ışıklarını arkasında bıraktı.

Dere kenarında kocaman şapkalarından buz gibi su yudumlayan iki adam gördüklerinde, üç kilometre bile yol katetmemişlerdi; adamlardan biri uzun boylu ve inceden, diğeri kısa boylu ve etine dolgundu. Bellerinde, pırıl pırıl parlayan kurşunlarla dolu ve her birinde bir çift altıpatlar asılı iki kemer vardı; Pooka adamlar dizlerinin üzerine çökmüş vaziyetteyken laf çakarak onları şaşırtmak için arkalarından yaklaşımadan önce, iki şapka dolusu billur gibi suyu mideye indirmişlerdi.

Kim olduklarını sor, dedi İyi Peri.

Selamlar, dedi Pooka nezaketle, ikinize de.

Aleykümselâm, dedi Slug Willard ıslak şapkasını kibarca selam vermek için kaldırmış gibi yapıp ustalıkla kafasına geçirerek, bu benim dostum ve mesai arkadaşım Bay Shorty Andrews. Nasılsınız?

Gayet iyiyim, dedi Pooka. Siz nasılsınız, Bay Andrews?

Şahaneyim, dedi Shorty.

Harika bir hava, değil mi, dedi İyi Peri cebin içinden, böyle bir sabahın kuvvet şurubundan aşağı kalır yanı yok.

O da neydi? Ne dediniz, Bayım? diye sordu Slug.

Ben bir şey söylemedim, dedi Pooka.

Ben yanıldım o halde, dedi Slug. Maalesef, Bayım, kafamın içindeki seslerden muzdaripim, uykumda da sık sık sesler duyuyorum. Yolunuzun üzerinde bir öküzü rastladınız mı acaba, Bayım?

Kayıp bir öküzü aramaktan bacaklarımız koptu, diye açıkladı Shorty.

Tanrı esirgesin, dedi İyi Peri, böyle bir yerde öküz aramak maharet ister doğrusu.

Doğru dediniz, dedi Slug, alınmayın ama pek tuhaf konuşuyorsunuz.

Ben tek kelime etmedim, dedi Pooka gülümseyerek.

Belki de ettiniz, dedi Shorty.

Şerefim üzerine yemin ederim, dedi Pooka.

O ses var ya, giysilerinizden geliyordu sanki, Bayım, dedi Slug. Cebinizde küçük bir gramofon taşıma alışkanlığınız yok, değil mi, Bayım?

Yok, dedi Pooka.

Beni onlara tanıştı, dedi İyi Peri ısrarlı bir fısıltıyla.

Yine yaptınız işte, dedi Shorty kabaca.

İzin verin açıklayayım, dedi Pooka, duyduğunuz ses palto-mun cebinden geliyor. Cebimde bir ruh var, konuşan da kendisi.

Amma attın, dedi Shorty.

Şerefim üzerine yemin ederim, dedi Pooka ciddiyetle. Bu sabah evime geldi, şimdi de birlikte özel bir yolculuk yapıyoruz. Çok efendidir kendisi, sohbeti de çok iyidir. Kızıl Kuğu Oteli'nde gerçekleşecek bir doğumda hazır bulunmak için düştük yollara.

Hadi canım, dedi Shorty.

İyiymiş, dedi Slug. Bir bakabilir miyiz?

Maalesef görececek bir şey yok.

Cebinizdekinin bir dağ gelinciği olmadığından emin misiniz? diye sordu Shorty. Tavşan avına çıkmış bir adama benziyorsunuz.

Kimmiş bakayım dağ gelinciği? diye hiddetle sordu İyi Peri.

Dinine yandığımın, bir ruh gerçekten de, dedi Slug. Sesinden tanırım ruhu ben.

Hadi canım, dedi Shorty, cebin içindeki şahsiyet acaba bize arp ezgilerinden bir seçme sunma nezaketinde bulunur mu?

Bütün ruhların usta çalgıcılar olduğu düşüncesi popüler bir yanılgıdır, dedi İyi Peri soğuk bir ses tonuyla, iyi mizaçlı olduk-larını farz etmek de öyle. Ağzını burnunu dağıtırsam kuşkuların da dağılır belki, ha, Bay Andrews?

Benden uzak dur, abicim, dedi Shorty hemen silahına davranarak, uzak dur yoksa pekmezini akıtırım.

Kaldır silahını, be adam, dedi Slug, onun pekmezi filan yok. Ömrü hayatında duymadın mı hiç. Safi hava o.

Havasını alacağım onun, diye bağırdı Shorty, hiçbir kahrolası ruh benim hakkından gelemez.

Cık cık cık, dedi Pooka sakinleştirici bir edayla, olay çıkarmanın alemi yok.

Dağ gelinciği dedi bana, dedi İyi Peri.

Havuç lapası seni, dedi Shorty.

Gaganı beş dakika kapalı tut sen de, dedi Slug arkadaşının tepesine hiddetle eğilerek, lanet olası ağzını kapat artık, duydun mu? Bu beyefendi ve cebindeki ruh benim dostlarım, bunu böyle bilesin, onlara hakaret edersen bana hakaret etmiş olursun. Kahrolası canını seviyorsan, bu konuda bir hata yapayım deme. B.V, H. V. Birini vuran, hepsini vurur.

Hadi ama, beyler, *lütfe*n, dedi Pooka.

Birini vuran, hepsini vurur, diye tekrarladı Slug.

Kes sesini, dedi Shorty.

Tek kelime daha edersen, güzel kardeşim, ben senin sesini keserim, sonra da seni en yakın kanalizasyona atarım, diye bağırdı Slug, iflahını keserim, tek kelime daha edersen gebertirim seni. Özür dile!

Beyler! dedi Pooka dertli bir edayla.

Çabuk özür dile, diyerek üsteledi Slug.

Tamam, tamam, dedi Shorty, cümle âlemden özür dilerim. Herkes mutlu oldu mu şimdi?

Ben memnun oldum şahsen, dedi İyi Peri.

Âlâ, dedi, Pooka, neşeli nezaketi geri gelmişti. Şimdi, siz beyler mutluluk verici vazifemizi yerine getirirken belki bize katılmak istersiniz. Bayan Lamont'un minik bir oğlu olacak, konukların şahane içeceklerden yoksun bırakılacağından şüphe etmek için hiçbir nedenim yok.

Bizim için bir zevktir, dedi Slug, gidip bebeğe hoş geldin diyelim. William Tracy adında bir şahısla tanışmışlığınız var mı?

Adını duymuştum, dedi Pooka. Şurada soldaki koruluktan geçip kestirme yoldan gidelim.

Görüp görebileceğiniz en usturuplu insandır, dedi Slug içtenlikle, bira konusunda hiç cimrilik etmemiştir. Bay Tracy ile çalışmak bir zevkti. Kızıl Kuğu Oteli Bay Trellis'in yaşadığı yer değil mi?

Tam üstüne bastınız, dedi Pooka.

Geline sunulacak hediyeler n'olacak? diye sordu Shorty, bir kutlamaya gidiyorsan ceplerin dolu olacak.

Racon odur genelde tabii, dedi Slug.

Hoş bir gelenekmiş, dedi İyi Peri. Keşke bir cebim olsaydı.

Yolcular bunun üzerine, kısa bir süreliğine yaban ormana dağılıp ceplerini meyveler, ekşi yoncalar, saplı meşe palamutları, kirazlar, yılan çiçekleri, al al böğürtlenler, buruşuk tereler, sulu çakal eriği dalları, çay üzümleri, erikler, türlü türlü palamut ve küçük kargaların yuvalarından çaldıkları alacalı yumurtalarla doldurdular.

Sen beni ne zannediyorsun acaba, diye sordu İyi Peri keskin bir ses tonuyla, o dikenli şeyi çıkar cebinden.

Hmmm, amma da hassasmışsın, dedi Pooka.

Zırlı korse giymiyoruz herhalde, dedi İyi Peri.

Şu çalılar arasında bir şey var, diye bağırdı Shorty, bir şeyin hareket ettiğini gördüm.

Bir tavşan veya başıboş bir köpektir sadece, dedi Pooka.

Amma attın, dedi Shorty elini gözüne siper etmiş dikkatle bakarken, pantolonu var.

Bakayım, dedi Slug.

Dağ gelinciği olmadığından emin misiniz? diye sordu İyi Peri pis pis gülerek.

Çık ortaya, dedi Shorty silahına davranarak, çık ortaya yoksa uçururum o kuyruğunu.

Sakin olun, dedi Slug. İyi Günler, Bayım. Çıkın ortaya da görelim sizi, korkmayın.

Bu bir adam, hem de yaşlı başlı bir adam, dedi İyi Peri, paltonun kumaşının arkasından görebiliyorum onu. Şöyle öne çıkın da görelim sizi, Bayım!

O kumaşın arkasından fazla bir şey göreceğine inanmıyorum, dedi Pooka. Metresine beş şilin altı peni saydım.

Ses ver, dedi Shorty elini sallayıp gözdağı vererek, yoksa silahlar konuşur, mezar açılır. Çık ortaya, seni alçak puşt!

Sertleşmiş ince dallar ve serkeş filizler uzunca bir müddet koyun koyuna yatadurdu ve ardından kırılan dalların keskin feryatları, yaşam dolu yeşil yaprakların birbirlerini acımasızca kamçılایışı, bir çalı kümesinin dövölüp tartaklanması, içinde bir iblis olan dikenli ve düğüm düğüm bir yumağın palas pandıras düşüşü duyuldu. Çatır çatır çutur.

Yeşilliklerin arasından ufak tefek bir adam çıktı; kafasında kasket, boynunda kaşkol olan, ihtiyar, kara kuru, ufak tefek bir adam.

Jem Casey, aman Tanrım! dedi Slug Willard. Başparmaklarını mermi dolu kemerine öyle sıkı bastırıyordu ki, afalladığının ayan beyan göstergesi olan kanı çekilmiş elleri neredeyse beline gömülmüştü.

Kendinize gelebilecek misiniz? diye sordu Shorty.

Günaydın, dedi Pooka nezaketle.

Dehşet bir herifsin, Casey, dedi Slug.

Cümleten selam, dedi Casey, iyi bayramlar.

Sana şu kadarını söyleyeyim, Casey, dedi Slug, insanın öyle bir yerde sıkışıp kalması için, havada uçan, karada kaçan bir tip olması lazım. Bayanlar ve baylar, size Jem Casey'yi takdim edeyim, Kazmanın Şairi ve Booterstown Ozanı.

Âlâ, dedi Pooka. Bir şairle tanışmak ne büyük zevk. Bu sabah saatlerini, Bay Casey, insan ancak harikulade bir taşkınlık olarak tarif edebilir.

Ne biçim bir ses o öyle? diye sordu Casey, denizde sallanan tekne gibi bir yükselip bir alçalıyor.

Havalarla ilgili yorumu katiyen ben yapmadım, diye açıkladı Pooka, cebimdeki peri yaptı.

Hakikaten öyle, dedi Slug.

Size inanıyorum, dedi şair, burada duyduğum her şeye inanırım. Biraz önce bir kurtçuğun bir taşın altından benimle konuştuğunu duydum gibi geldi. Günaydın, Bayım, ya da öyle bir şey dedi. Çok tuhaf bir yer burası gerçekten.

Söylesene Casey, dedi Slug, o çalılıkta ne yapıyordun?

Sence? diye sordu Casey. Çalılıkta ne yapar insan? *Sen olsan* ne yapıyor olurdun?

Tam bu esnada Shorty kahkahayı bastı.

Vallahi, *ben olsam* ne yapardım biliyorum, diyerek güldü.

Orada bulunanların yaklaşık yarısı keyiften hep birlikte yaygarayı bastı.

O işi hepimiz yapmak zorundayız, diye böğürdü Shorty uzun uzun güldükten sonra, en iyilerimiz bile yapmak zorunda o işi.

Keyiften çılgınlık atarak gür otların üzerine sırt üstü yığılı-verdi. Ayaklarını, bisiklet pedalı çeviriyormuş gibi hareket ettirdi havada.

Hiç saygıları yok, dedi İyi Peri usulca Pooka'ya, ne saygıları var ne edep anlayışları.

Pooka başıyla onayladı.

Hoşgörülü olmak isterim, dedi, ama iş kabalığa ve müstehcenliğe gelince, orada çekerim çizgiyi. Bu tür konuşmalar hem kendilerini hem de onları yetiştiren ebeveynlerini yansıtıyor. Aile hayatları hakkında fena bir izlenim bırakıyor.

Casey birdenbire döndü ve diğerlerine sert bakışlarla baktı. Ne yapıyormuşum? diye sordu. Ne yapıyormuşum, ha? Aldığı tek cevap bir kahkaha oldu.

Anlatayım size orada ne yaptığımı, dedi ciddiyetle, neyle meşgul olduğumu anlatayım. Bazı dostlarıma şiir okuyordum. Yaptığım şey buydu işte. Amma pis fikirlisiniz.

Şiir sanatına bayılırım, dedi İyi Peri. Bay Eliot'ın, Bay Lewis'in ve Bay Devlin'in eserlerini bilhassa takip ederim her zaman. İyi bir şiir kuvvet şurubu gibidir. Şiirinizin konusu çiçekler miydi, Bay Casey? Wordsworth çiçeklere tutkundu.

Bay Casey o tür şeylerle ilgilenmiyor, dedi Slug.

Allah pis fikirlilerin belasını versin, dedi Shorty.

Bay Casey'nin sizin o nanemolla konularınızla işi olmaz, dedi Slug.

Ben de bayılırım çiçeklere, dedi İyi Peri. Güzel bir çiçeğin kokusu kuvvet şurubu gibidir. Çiçekleri sevmek büyük bir erdem göstergesidir.

Benim ilgilendiğim şeyler, dedi Casey tersleyerek, gerçek şeyler. Süslü şeyler bana göre değil.

Çimenlerin üzerine balgamını tükürdü.

İşçinin sizin için bir önemi yok tabii, diye ekledi.

Ne münasebet, dedi Pooka nezaketle. İşçiler tüm yaratıklar içinde en soylularıdır kuşkusuz.

Bütün o grevlere ne demeli? diye sordu İyi Peri. En soyluları mı bilemiyorum vallahi. Bütün ülkeyi grevleriyle felç ettiler. Ekmeğin fiyatına bak. Bir kiloluk somun altı buçuk peni.

Allah pis fikirlilerin belasını versin, dedi Shorty yine. Vallahi de biliyorum o çalılıkta ne yaptığını, abicim.

Bir de domuz pastırması mesela, dedi İyi Peri. Bir şilin dokuz peni, afedersiniz.

İşçinin canı cehenneme, dedi Casey. İşte bütün duyduğumuz bu. Canı cehenneme.

İşçiye büyük hayranlık duyarım ben, dedi Pooka.

Ben de öyle, dedi Casey yüksek sesle. Kendim gibileri her zaman savunurum. Okuduğum şiir İşçiler üzerineydi.

İstihdam Kanunu Koşullarını kabul ediyorsunuz o zaman, dedi İyi Peri. Sınıf mevzuatı, kanun bundan ibaret işte. Tam ücretli tatiller, afedersiniz. Paralı sınıfların ülkeyi terk etmelerine şaşmamalı. Bir sonraki adım Bolşevizm artık.

İşçiye son derece hayranım, dedi Pooka, ve aleyhine tek kelime ettirmem. İşçi aile hayatının belkemiğidir.

Cebinizdeki herife çenesini kapalı tutmasını öneririm, dedi Casey tersleyerek. Kafasına çekici yiyen ilk peri o olmayacak.

Kafama çekiş indirmekten daha fazlasını yapmanız gerekir, diye karşılık verdi İyi Peri.

Pooka uzun tırnaklı ellerini açtı ve kıllı burun deliklerinden teskin edici, uzun bir tıslama sesi çıkardı.

Lütfen, beyler, dedi, hırçınlığın lüzumu yok.

Eğer çalılıkta yaptığın şey oysa, dedi Shorty, öne çık ve bize bir iki mısra oku. Haydi.

Şairin çatık kaşları düzeldi.

Eğer istiyorsanız, okurum, dedi.

Herkes şiir okuyamaz, dedi İyi Peri. Şiir okumak başlı başına bir sanattır. Londra'da buna şiir söylemek derler.

Sen ona bakma, dedi Slug. Hadi başla, Casey. Bir, iki, üç. . .

Casey bunun üzerine koluyla gösterişli bir hareketi yaptı ve ses tonunu hiç değiştirmeden, çirkin, cırtlak bir sesle şairane kompozisyonunu okudu.

Bütün asil baylar ve bayanlar gelin
Macroom'dan Strabane'e haber salın herkese
Yazdığım uyaklı dizeleri dinleyin –
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

Hoş ve soylu bir müessese
Beyzadelik ve hanfendilik bizce
Ama ne yapsalar anlamazlar nafiye
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

Fransa'dan İspanya'ya, şen Hollanda'dan
Ta Irak Japon sahillerine,
Duyarsınız herkesin ağzından
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

Doğrudur, kuvvetlidir işçi, özgürdür yüreği
Kazması küreğiyle hizmet eder size
Esirgemez candan bir selamı dili –
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

Göz okşayan beyzadeler ve hanfendiler
Vız gelir tırıs gider bunlar bize,
Şu sloganı atar senin benim gibiler –
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

İşte bu! diye bağırdı Slug, işte budur. Muhteşem bir şiir
gerçekten.

Bravo, dedi Pooka kibarca.

Casey sessizliği sağlamak için iki elini uzattı ve aşağı yukarı
salladı.

Son kıta geliyor, diye bağırdı. Hadi, hep beraber, çocuklar.

İŞÇİ, İŞÇİ, YÜRÜ BE,
Oley Oley, Oley size,
Ölesiye kazma sallar, ter döker,
TANRININ LÜTFUDUR İŞÇİ BİZE.

İşte bu, dedi Slug. İnsan eli değmemiş ormanın güneşle yıkanan açıklığında alkış tutmaya başladı ve diğerleri de ona katılıp bu alkışı tamamına erdirdi.

Balat diye buna denir, dedi İyi Peri. Peder Gilligan'ın bala-dını okudunuz mu hiç? diye sordu Pooka'ya.

Orta seviyede bir kitap olsa gerek, diye yanıt verdi Pooka. Korkarım hiç okumadım. Üçüncü Kitap'ta bıraktım okulu maa-lesef.

Çok hoş, tinsel bir balat, dedi İyi Peri.

İşçi, ya, dedi Shorty. Yerden kalktı ve üstünü başını temiz-ledi.

Bay Casey'nin şiirini dinleyip keyiflendiğimize göre, dedi Slug, yola koyulsak iyi olur.

Nereye doğru? diye sordu Casey.

Bir kutlamaya gidiyoruz, dedi Shorty, sen de doldur cepleri-ni, abicim, bize katıl. Dünya nimetleri, anlarsın ya.

Grup daha sonra ağırdan yola koyuldu; Casey, kalaycılardan, el çabukluğu oyunları oynatanlardan, uçkâğıtçılardan, dilenciler-den, kanal temizlikçilerinden, sakatlardan, sokak süpürücülerin-den ve alt tabakanın her kesiminden insanlardan oluşan bir mec-lisle oturup şarkılar söylediği ve en güzel liriklerinden seçmeler okuduğu çalılığa son bir kez baktı.

Hey sen, cebin içindeki, dedi şair, uçabiliyor musun?

Belki uçabiliyordum, diye yanıt verdi İyi Peri.

Gidip karıma akşam yemeğe gelmeyeceğimi söyler misin? Yapar mısın bunu?

Ne sandın sen beni, posta güvercini mi? diye sordu İyi Peri ince, aksi bir ses tonuyla.

Eğer onu kudurtmak istiyorsan, dedi Shorty, ona dağ gelin-ciği de. Ben dediğimde, bütün şükranlarını sundu bana.

Karımın bir kanguru olup olmadığını söyleyebilir misiniz bana, Bay Casey? diye sordu Pooka hemen araya girerek.

Şair şaşkınlıkla bakakaldı.

Bana böyle bir soru sorarak ne demek istiyorsunuz Allah aşkına, ha? diye sordu Casey.

Merak ettim de, dedi Pooka.

Kanguru mu? Ne bileyim ben, yamru yumru bir havuç olsa bile nereden bileceğim? Kastettiğiniz şey bir keseli hayvan mı?

Dur, konuşma, dedi İyi Peri aceleyle. Ağaçta bir adam görüyorum.

Nerede? diye sordu Shorty.

Sizin göremeyeceğiniz kadar uzakta. Ağaçların ve dalların arasından görüyorum onu.

Keseli hayvan da ne yahu? diye sordu Pooka.

Onu çok iyi göremiyorum, dedi İyi Peri, arada yaklaşık bir kilometre orman var. Keseli hayvan, yavrularını taşıyabileceği bir kesesi olan bir hayvana verilen diğer bir isimdir.

Eğer kanatların varsa, dedi şair tiz bir sesle, o cebin içinde saçmalayıp duracağına ve senden gayrı hiçbirimizin göremeyeceği bir şey hakkında konuşacağına, neden oraya uçup neyin nesiymiş iyice bir bakmıyorsun, işçiler aşkına?

Eğer keseli hayvan dediğiniz o ise, dedi Pooka nezaketle, aradaki fark ne? Kanguru kelimesi kesinlikle daha açıklayıcı değil mi?

Ne sandın sen beni, uçurtma mı? diye sordu İyi Peri. Canım ne zaman isterse o zaman uçarım. Keseli hayvanla kanguru arasındaki fark şu; birincisi bir türü, ikincisi ise bir sınıfı belirtir; birincisi geneldir, ikincisi ise özel.

Ağaçta bir kanguru olduğunu hiç zannetmiyorum, dedi Slug. Bu ülkede kangurular ağaçlara çıkmazlar.

Belki de, dedi Pooka, ağacın tepesindeki karımdır. Kuşlarla şöyle bir ortak noktası var, süpürgesinin sapına atlayıp havada uçabiliyor. Yolculuğumuzda böyle karşımıza çıkmak onun için hiç zor değil.

Bir süpürge'nin üzerinde uçan bir kuş duyulmuş şey mi, Allah aşkına? dedi sordu Shorty.

Karımın bir kuş olduğunu söylemedim.

Bu sabah karımın bir süpürge olduğunu söylemiştin, dedi İyi Peri, süpürge sapı demiştin ona.

Bahsettiğim şey, dedi Pooka ağır ağır, kangurulardı. Kangurular.

Ağaçtaki bir kuş olabilir, dedi Shorty, büyük bir kuş.

Orası şüpheli, dedi Slug.

Pekâlâ, dedi İyi Peri gücenmiş bir ses tonuyla. Yanıldığım muhakkak. Bir adam değil. Bir baştankaradır o zaman. Ya bir baştankara, ya da kör olası bir çalıkuşu.

Shorty el çabukluğuyla altı patlarını sımsıkı kavradı.

Bahsettiğin şu ağaç mı, diye bağırdı, şuradaki ağaç mı? O ağaçta bir şey var gerçekten de.

İyi Peri başıyla onayladı.

Cevap versene, uğursuz, küçük ibiş! diye kükredi Shorty.

Daha sakın konuş, rica ederim, dedi Pooka sinirle, bu tür bir lisan kullanmanızın lüzumu yok. Evet, o ağaçmış. İyi Perinin başını kalçama değdirerek salladığını hissettim.

Niye öyle demiyor o zaman, dedi Shorty, ikinci tabancasını da çıkararak.

Bu cepten bir çıkarsam, dedi İyi Peri tiz bir sesle, gününü gösteririm sana. Bir günde katlanabileceğimden daha fazlasına katlandım.

İn o ağaçtan, diye kükredi Shorty, in aşağı, seni körolası hödük!

Sinirine hâkim ol, dedi Slug, oturan bir şeyi vuramazsın.

Oradaki her neyse, dedi şair, bir adam olmadığı kesin. Pantolon giymiyor. Bir keseli hayvan olabilir.

Aradaki farkın ne olduğunu, dedi Pooka usulca, veya daha basit bir kelime olan kangurunun yerine neden keseli hayvanın tercih edildiğini hâlâ anlayabilmiş değilim.

İki saniye içinde o ağaçtan inmezsen, diye böğürdü Shorty iki silahının da horozunu kaldırarak, üçüncü saniyede ceset olarak inersin aşağı! Ona kadar sayacağım. Bir, iki. . . .

İyi ki bir bedenim yok, dedi İyi Peri. Ateş edebileceği bir şey görür görmez tabancalarına sarılan şu kaçık kabadayı varken kimse güvende değil. Kanguru kelimesi ikinci dereceden olup, daha geniş ve daha genel bir kelime olan keseli hayvanın *kapsamına* girer.

Beş, altı, yedi. . . .

Anlıyorum, dedi Pooka, yani keseli hayvanın kesesinde bir kanguru taşıdığını mı kastediyorsunuz?

On, dedi Shorty kararlılıkla. Son kez soruyorum, aşağı iniyor musun?

Sık, yeşil dalların arasında hafiften bir hışırtı, bir yulaf tarlasını şöyle bir yoklayan yaz esintisine benzeyen ağır bir okşayış, belli belirsiz, cansız bir hareket oldu: ölesiye bezgin, sızlanan, müteessir bir ses çalındı yolcuların kulağına, şu dizeleri söyleyen tiz bir ses:

Cılız kasıklı Sweeny'dir
gördüğünüz porsuk ağacında;
yaşam öylesine yalın burada,
öyle hazin yarabbi öyle hüznülü.

Ağarmış dallar daladı her yanımı
delik deşik etti baldırlarımı,
tepenizdeki porsuk ağacıdır yurdum,
ne satranç oyunu var ne hatunlarla kaçamak.

İnanamam insanlara
çünkü onlar yaşar aşağıda;
nasibim su teresidir,
inmem aşağıya.

Tanrı bizi korusun! dedi Slug.

Shorty tükürüğünü yutkuna yutkuna tabancalarını havada sallayıp durdu.

Aşağı gelmeyecek misin?

Bu beyefendiyi tanıyorum sanırım, dedi Pooka nezaketle araya girerek, Sweeny adında bir şahıs zannedersem (yanılıyor da olabilirim). Akli başında değil gibi.

Ateş ediyor muyum, etmiyor muyum, diye sordu Shorty, şaşkın yüzünü diğerlerinin nazarına sunarak.

Rathanganlı Sweenyleri mi kastediyorsun? diye sordu İyi Peri, yoksa Swanlinbarlı Sweenyleri mi?

Lanet olası tabancanı indir, dedi Casey sertçe, konuşan ses bir şairin sesi. Tanrı biliyor ya, bir şair duydum mu tanırım. Şairlere elleşmeyin. Ben şahsen mısra düzebildiğim için, bunu yapabilen birine de saygı duyayım. Kaldır o tabancayı yerine.

Onları kastetmiyorum, diye yanıt verdi Pooka.

Kiltimaghlı sarışın Sweenyler mi yoksa?

İhtiyar bir adam bu, dedi Slug, bir insanı ağaç tepesine tünemiş vaziyette bırakamayız. Biz gittikten sonra hastalanabilir veya nöbet filan geçirebilir, iş işten geçmiş olur o zaman.

İşkembesini kusabilir, dedi Shorty.

Onlar da değil, dedi Pooka nezaketle.

Öyleyse Fernsli ve Borris-in-Ossoryli MacSweenyler.

Bu sözler söylenir söylenmez, bitkin bir düvenin çığlığı ve dalların öfkeli meşakkatinin sesi duyuldu, zavallı yaşlı adam

kalburun gözeneklerinden dökülür gibi süzülüverdi porsuk ağacından aşağı; yeşil bulutların arasından son sürat düşen iniltili, kara bir meteor, insan suretinde bir diken topağı. Yere çakıldı-ğında, sağ meme ucu yarılmış ve Erin'in ağaçlarının dikenleri ve çalı çırpısıyla kaplanmış sırtı harap olmuştu; tere lekeleriyle kaplı, azap içindeki ağzından işitmesi zor, tuhaf dizeler çıkıyordu durmaksızın. Orasından burasından, bozulmuş, hırpani ve dökük kuş tüyleri çıkmıştı.

Vallahi de düştü! diye bağırdı Shorty.

Onları da kastetmiyorum, dedi Pooka çıkan gürültüyü bastırarak.

Öyleyse Harold's Crosslu O'Sweenyler.

Jem Casey, kralın kabarcıklarla dolu bedeninin yanında diz çökmüş, ölü kulağının içine sorular yağdırıyor ve ne yaptığını bilmeyen, şuursuz parmaklarıyla kralın yaralı göğsünden küçük dikenleri çekip çıkarıyordu; bir şair diğer bir şaire el uzatıyor, bir ozan başka bir ozan kardeşinin dikenlerini ayıklıyordu.

Açılın da hava alsın, dedi Slug.

O tarafa doğru yürür müsün? diye sordu İyi Peri Pooka'ya, kuşlar gibi yuva yapan bu adamı bir göreyim.

Elbette, dedi Pooka nezaketle.

Adamın adı ne? diye sordu İyi Peri.

Pooka başparmağıyla havada ani bir hareket yaptı, sinirlendiğinin göstergesiydi bu.

Sweeny, diye yanıtladı. Kanayan bir yaranın tek bir devası vardır – yosun. Her yanını yosunla kaplayın ki kan kaybından gitmesin.

İşin püf noktası bu işte, dedi Slug, bolca yosun.

Sweeny'nin böğründeki deliklere nemli temriye ve yeşil yosun öbekleri sokuşturuldu, harap olmuş yan taraflarına da yoğun kıvamlı kanıyla kıpkırmızı olup kaskatı kesilen körpe

filizler, bitki sapları ve otlar sarıldı. Sweeny ahenksiz dizeler mırıldanmaya başladı.

Ronan'a bir güzel yapıştırdığımda
hasım orduların ortasında,
hakkaniyetli rahip demişti
terk-i diyar edeceğimi kuşlar misali.

Sweeny'yim ben dal gibi ince,
dal gibi, aç biilaç, ipince,
kırmızı böğürtlenler ve yeşil tereler,
rengindedir ağzım burnum.

Porsuk ağacının orta yerinde
döndüm çılgına acıdan,
kamçılardı hasmane dallar her yanıma,
inmem aşağıya ağaçtan.

Bir şeyciğin yok, dedi Casey kralın yosunlu böğrüne nazikçe pat pat vurarak, atlatacağsın. İyi olacağsın, merak etme.

Bir mermi onu bütün acılarından kurtarır, dedi Shorty, insafli bir takdir-i ilahi olur aslında.

Keşke kan dökme arzunuzu bastırsanız da o tabancayı yerine koysanız, dedi Pooka nezaketle üstelleyerek. Zavallı adamcağız iyi değil, görmüyor musunuz?

Nesi var? diye sordu İyi Peri.

Çok feci düştü, dedi Slug müşfikçe, boynunu kırmış olabilir mi, ha, Bay Casey?

Çanağı kırmış olabilir, dedi Casey.

Belki de sarhoştur, dedi İyi Peri, ayyaşlara harcayacak şefkatim yok benim, sizin var mı?

Arada sırada bir tek atmanın kimseye zararı olmaz, diye yanıt verdi Pooka, ölçüyü kaçırmadan içmekte sorun yok. Sarhoşluk – elbette – bambaşka bir şey.

Hareketsiz adam toprak ananın kanepesinin üzerinde kımıldandı ve şunları mırıldandı:

Samhain’de tuttuğumuz dilek mayısa dek
sokulmaktır sarmaşık ağaçlarına,
geldiğinde yaban ördekleri
karanlık ormanlara.

Glen Bolcain’in temiz suları
ne hoştur dinlemek kuş sürülerini
nağmeli dereleri akar hızlı hızlı,
adacıkları, nehirleri.

Cell Lughaidh’deki ağaçta,
tek dileğimiz idi yalnız olmak,
yaz eli kulağındayken tez uçan kırlangıçlar –
çekin ellerinizi üzerimden!

Pekâlâ da sarhoş, dedi İyi Peri, kendi haline bırakın.

Saçmalama be adam, dedi Slug, biraz ateşi çıktı mı en iyisi bile balatayı sıyrır, iki taraflı zatürreeye tutuldu mu en güçlüsü bile duvara toslar; sağanak yağmurda kafası ıslandıktan iki saat sonra evin duvarlarını feryatlarıyla yıkan bir amcam vardı. Ben nabzına bakarken biri bir termometre çıkarabilir mi?

Pertavsız işinize yarar mı? diye sordu Pooka kibarca.

Zencefilli gazoz katılmış bira lazım ona, dedi İyi Peri, bir bardak cin ve bir şişe bira, ilaç niyetine.

O asıl sana lazım, dedi Casey, yardım edin de kaldıralım adamı, biri yardım etsin. Onu da beraberimizde götürmeliyiz, bu zavallı piç kurusunu burada tek başına bırakırsak utancımın ölürüm vallahi. Biri bir el atsın, hadi.

Ben atarım, dedi Slug.

Sağlıklarına şükrederek coşan iki güçlü kuvvetli adam, oflayıp puflayan kırmızı yüzleriyle kralın üzerine eğilip, şişkin adaleleri ve kıpraşan kas telleriyle, ısırap çeken kralı koltuk altlarından kavradılar; sarf ettikleri gayretle topukları ormanın çimlerine gömüle gömüle, deli adamı tir tir titreyen pörsük bacaklarının üzerinde ayağa kaldırdılar.

Tüylerine dikkat et, dedi Shorty, hoyrat bir sesle, bir kuşun tüylerini bozmaya gelmez.

Deli adam güneşin ışıldağında dudaklarını kımıldattı ve iki muhafızının kollarında bir o yana bir bu yana, sonra da arkaya yalpalarken dizelerini mırıldandı.

Olsa da oradan oraya uçmalarım sayısız,
üstüm başım esvapsız,
nöbetimi şahsen beklediğim yer
dağların tepeleri.

Ey eğreltiotu, kızıl kahvedir servi boyun,
örtün çalmış kızıla,
yoktur dallanıp budaklanan göğsünde
bir yatak dışlanmış bir biçare için.

Sabah vakti yemişler ve tere yaprakları,
öğleyin elma ağacının meyveleri,
serilir yatarım soğuk suyun kucığına –
acıtıyor parmaklarınız kollarımı.

Ağzına yeşil yosun tıktırın, dedi İyi Peri mızdımlanarak, buradaki ömrümüzü böyle ipe sapa gelmez şeyleri dinleyerek mi geçireceğiz? Bu cep de pek kötü kokuyor, hiç iyi gelmiyor bana. Ne saklıyorsunuz bu cebin içinde, Bayım?

Hiçbir şey, diye yanıtladı Pooka, sadece tütün.

Tuhaf kokulu bir tütün, dedi İyi Peri.

Otuz gramına gümüş akçeyle bir şilin altı peni ödüyorum, dedi Pooka, pipo için iyidir iyi olmasına ama asıl çiğnemek için idealdir. Kaba kıyım tütün dedikleri şey.

Ne dersen de, dedi İyi Peri, tuhaf bir kokusu var. Cebindeyken kusarsam ceremesine katlanırsın artık.

Aman dikkat et, dedi Pooka.

Pergelleri aç beybaba, dedi Casey krala şevkle, en iyi bacanını öne at da, seni güneş batmadan yatağa yatıralım, güzelce uyuman için bir yudum viski içirelim.

Sana bir sürahi sıcak punçla bir paket bol tereyağlı kraker veririz, dedi Slug, yeter ki yürü, yeter ki topla kendini, birader.

Eli ayağı tutmayan biçarenin etrafını hızlı ve anlaşılabilir konuşmalarla sararak adamı okşadılar, tatlı sözlerle avuttular, dil dökerek ikna ettiler, yağladılar balladılar, latif sözlerle dolu uzun, kıvrak cümlelere boğdular ve adama bal likörü; beyaz mayayla ve dağ arılarının kovanlarından alınan ganimetlerle kıvamlandırılan koyu, katran karası bal şarabı; mis kokulu likörlere bandırılmış ve Belçika şerisiyle ıslatılmış besleyici tam buğday ekmekleri; bir bahçe dolusu, vızır vızır vızırdayan, tüylü, balla şişmiş arılar; Doğunun tahıl ambarlarından getirilmiş, her tanesi avuçtan damla damla ağza düşen bir ambar dolusu altın sarısı tahıl; mürekkep karası tömbeki topraklarının yanında ısıltılı parlaman mavi bir pelüşün üzerinde sıra sıra dizili kiraz ağacından pipolar, nargileler, duidinler, lületaşı pipolar, kilden yapılmış pipolar, ceviz ağacından nargileler ve haznesi sırlı, çelik saplı pipolar; ince

bir işçilikle tasarlanmış, koyu renk sedir ağacından gövdesinin kenarları dayanıklı, siyah suni deriyle çevrelenmiş, evladiyelik, devasa bir pipo sandığı ve pipo rafı vaat ettiler; güzelce cilalanmış ve el değmeden iyi kalite şeffaf bir selofana sarılmış olan bu sandık her tütün tiryakisinin kalbini ısıtacak bir hediyedir. Ayrıca, bölge insanının geçim kaynağı ve başlıca yemeği olan kıllı domuz pastırması, kanı hâlâ üstünde, etli kuzu pirzoları, dalları yere eğilmiş muhterem ağaçlardan toplanmış güz meyveleri, kangal kangal kızarmış sosis, tavuğun altında bekleyen bir elin henüz topladığı sepet sepet emsalsiz yumurta vaat etmekte de tereddüt etmediler. Salatalar ve krem karamelli tatlılar, bağırsaklara ilaç gibi gelen kaynamış taneli uşkun lapası, zeytinler, meşe palamutları, tavşan etli börek, geyik etinden şiş kebab ve kalın dudaklı melez delfi fincanlarda siyah, koyu çaydan bahsederek aklını çeldiler. Esnek sazların üzerine çaprazlamasına özenle yayılmış ve üzerleri ayı postundan ve bolca keçi pöstekisinden tentelerle örtülü, dalga dalga kabarmış kuğu tüyünden yatakların; bedensel hazlarla kıvranan ve canı çektiğinde olgun zeytinler gibi on beş cariyenin emrine amade olduğu bir krala yaraşır bir divanın sunduğu saadeti muştuladılar. İki tekerlekli at arabalarından dem vurdular, bir de içi kızıl şerbet dolu, çıtır çıtır kızarmış kehribar rengi böreklerden, köpüklü siyah bira dolu uzun maşrapalardan, zincire vurulmuş, dizleri üzerinde merhamet dilenen, ağlaşıp duran mahkûmlardan ve akları yukarı çevrilmiş, yalvaran gözleriyle, çullar içinde büzülüp çömelen aşağılanmış düşmanlardan. Soğuk bir gecede yanan bir ateşin hoplayıp zıplamasından, gölgelerde uyunan uzun uykulardan ve saat be saat artan kurşun gözlü unutkanlıktan – prenslere yaraşır kayıtsızlıktan bahsettiler. Konuşurlarken, alacakaranlığın ve yaban arazide aniden beliren güneş göletlerinin içinden yürüyüp gittiler.

Bu cepteki koku, dedi İyi Peri, tam bir felaket.

Öyleyse, dedi Pooka, diğer cebe geçebilir veya dışarı çıkıp yürüyebilirsin, benim için hava hoş.

Diğer cebin kokusu bin beter olabilir, diye karşılık verdi İyi Peri.

Gruptakiler, akşam çöktüğünde meşe palamudu ve hindistancevizi takviyesi yapmak ve cangıl membalarının saf suyuyla serinlemek için mola vererek yolculuklarına gün boyu devam ettiler. Yürürken veya yemek yerken, ne kontrpuan sanatıyla icra ettikleri diyalogların ve ahenkli konuşmaların zevkinden feragat ettiler ne de Sweeny kıta kıta düzdüğü nağmelerini ve şiire döktüğü ıstırabını nakletmekten vazgeçti. Gecenin eli kulağındaiken, bir kutu kibritle çalı çırpı yakmak için durdular ve gece-sukelerleri, pervaneler, yarasalar ve fellicaun-eeha¹⁴ enfes bir aliterasyonla ateşlerin zarafetinde göz kırpan kırmızı kanatlardan hoş bir takımyıldızı oluşturarak peşlerine takılana dek başlarının üzerinde yalazlı meşalelerle, arapsaçına benzeyen çalıların ve otların arasından yollarına devam ettiler. Arada sırada, ışığın albenisine kapılan bir baykuş veya hantal bir kınkanatlı veya küçük bir kirpi heyeti, farklı istikametleri onları karanlığın yaban kallesliğine savurana dek yolculuğun bir kısmında gruba eşlik etti. Yolcular bazen birbirlerinin konuşmalarının tekdüzeliğinden sıkılıyor, ciğerlerini sineklerle dolu havayla doldurarak ve seslerini uyuyan ağaçların tepelerinden aşırarak hep birlikte eskilerden kalma bir türkünün veznine kaptırıyorlardı kendilerini. *Yüksek Yüksek Tepeleri*'i, eski kovboy havalarından seçme şarkıları, işçi barakalarının ve bozkırların her dem yeşil favori ezgilerini söylediler; oynak eller-havaya şarkılarının, memleketin asla eskimeyen aşık edebiyatının boğuk yumuşaklığında birlik oldular; son nota da öldüğünde sesleri ağlamaklı oldu; dolu gırtlaklarıyla

14 (ç.n.) (İrlandaca) gece kelebekleri.

eski havaları, çok sesli şarkıları ve kanonları, bilmeceli türküleri, *Tipperary* ve *Nellie Deane* ve *Yaşlı Elma Ağacının Gölgesi*'ni hep-birlikte çıkırdılar. Küba aşk şarkıları, ay kadar tatlı madrigaller, İtalyan operalarından en iyi ve en güzel seçmeler; Puccini, Meyerbeer, Donizetti, Gounod ve Maestro Mascagni'den besteler; ayrıca Balfé'nin *Bohem Kız* operasından bir aria ve çıkır açan Palestrina'dan çetrefilli koraller söylediler. Almanca orijinalinden iki yüz kırk iki (242) Schubert parçası, *Fidelio*'dan bir koro (meşhur *Ay Işığı Sonatı*'nın bestecisi Beethoven'ın), *Pirenin Şarkısı* ve Bach'ın bir Missa'sından uzun bir bölümün yanı sıra, en az Mozart ve Handel kalibresindeki hünerli kalemlerin elinden çıkma sayısız ahenkli güzellik yorumladılar. Gökteki yıldızlara (üzerlerini örten yapraklar ve dallar yüzünden göremeseler de), gümbür gümbür bir hevesle, hatırlayabildikleri kadarıyla Offenbach, Schumann, Saint-Saens ve Granville Bantock'tan parçalar haykırdılar. Kantatlar ve oratoryolardan eksiksiz bölümler ve kutsal müziklerden diğer parçalar, *allegro ma non troppo*, *largo* ve *andante cantabile* okudular.

Kendilerini müziğe öylesine kaptırmışlardı ki, her zaman-kinden daha erken uyanan güneş – çarık grisi üzerinde süzülen gül rengi parmaklı hacı – lekelenen gecenin son kalıntısını da ağaç tepelerinden silip süpürdüğünde hâlâ karanlık ormanda neşeyle şarkılar söylüyorlardı. Bir açıklığa varıp da öğle güneşi aniden karşılarına çıktığında, canhıraş kelimelerle ve yersiz ithamlarla birbirlerine veryansın ettiler, ne haramzadelikleri kaldı ne soysuzlukları; bir yandan da, yapacakları geç kahvaltı için şapkalarının oyduğuna meyveler ve akdikenler dolduruyorlardı. Yukarıdaki parçaya bir ara.

Biyografik hatıralar, yedinci kısım: Baharın ilk zamanlarında bir akşam amcamın evine saat dokuz sularında gittiğimi hatırl-

lıyorum; alkollü içkilerle fazla haşır neşir olmaktan algılarım körelmişti. Dikkatimi etrafıma doğru dürüst yöneltemeden kendimi yemek odasının ortasında dikilirken buldum. Orada gördüğüm yüzler yabancı ve sorgulayan yüzlerdi. Bakışlarımı onların arasında gezdirirken, nihayet amcamın simasına rast geldim.

Simanın mahiyeti: Kırmızı, derbeder, kaba saba, tombul.

Amcam diğer dördünün ortasında merkezi bir pozisyonda oturmuş, delip geçen, pür dikkat bir nazarla benden yana bakıyordu. Tam geri geri kapıya doğru yürüyordum ki bana şöyle dedi:

Gitmene lüzum yok. Beyler, yeğenim. Bence bize bir sekreter gerek. Gel otur şöyle.

Akabinde edepi bir kutlama uğultusu işittim. Orada bulunmamın topluluğun istisnasız her üyesine büyük keyif vereceği ifade edildi. Masaya oturdum ve göğüs cebimden mavi kalemimi çıkardım. Amcam bir an için kara kaplı defterine göz gezdirdi ve sonra defteri bana doğru iterek şöyle dedi:

Bence tamamdır.

Defteri aldım ve amcamın muntazam, okunaklı el yazısıyla ön sayfaya yazdığı açıklamaları okudum.

Açıklamaların mahiyeti: On sekiz somun ekmek. İki tepsi ekmek (? bir tepsi). Bir buçuk kilo peynir. İki buçuk kilo pişmiş jambon. Bir kilo çay (beş peni). Yerler için bir kutu pudra. Süslü pastalar 2 peni ve 3 peni (? 4 peni). On sekiz kurabiye. Dört kilo tereyağı. Şeker, süt (? her gelen bir şey getirse mi ?). Reçine. Bir şişe D.W.D. ? ? ? ? ? ? ? ? . Tabak takımlarının kiralanması £1. ? Kırılma bedeli Tembihlemek lazım dikkat etsinler. ? Limonata. £5 diyelim.

Amcam gözlük kabını masaya vurarak ısrarlı bir ses çıkardı. Siz ne diyordunuz, Bay Connors. . . ? diye sordu.

Ah, evet, dedi Bay Connors.

Solumda oturan iri yarı, laçka bir adam kendine çeki düzen verdi ve konuşma yapacak olmanın zorluğuna hazırlanırcasına vücudunu dikleştirdi. Dudağının üzerinde kocaman, darmadağınık bir bıyığı vardı; ağırlaşmış, yorgun gözleri yüzünün diğer kısımlarına ayak uydurmakta geç kalırmışçasına ağır ağır hareket ediyordu. Dikkat kesilmiş bir tavır takınmak için çaba sarf ediyordu.

Çok katı olmak bence büyük hata olur, dedi. Hoşgörülü olmalıyız. Bütün istediğim eskilerden tek bir vals. O da hepsi kadar İrlanda'ya özgü, eski zaman valslerinde ecnebi bir şey yok ki. Hoşgörülü olmalıyız. Gaelce Cemiyeti . . .

Katılmıyorum, dedi bir diğeri.

Amcam masaya sertçe vurdu.

Nizam, Bay Corcoran, dedi fırça çekerek, nizamı bozmayın, rica ederim. Sıra Bay Connors'da. Bu bir Komite toplantısı. Bunun bir Komite toplantısı olduğunu söylemekten bıktım usandım. Prosedür denilen bir şey var neticede, Nizam denilen bir şey var, her şeyi usulünce yapmak denilen bir şey var. Gündem Konunuz var mı, Bay Corcoran?

Var, dedi Bay Corcoran. Uzun boylu, zayıf, açık tenli bir adamdı. Yüzünün bana tanıdık geldiğini fark ettim. Saçları seyreker ve saman sarısıydı.

İyi, peki. Eğer bir Gündem Konunuz varsa, ne âlâ. Gündem Konunuz varsa, kabul. Başlayın.

Hıh? dedi Bay Corcoran.

Başlayın. Devam edin.

Ah, evet. Eski zaman valsleri. Evet. Eski zaman valslerini hiç tasvip etmiyorum. Vals yapılmasında *yanlış* bir şey olduğundan değil, elbette, Bay Connors, aslında bunda *yanlış* bir şey yok. . .

Komite Başkanına hitaben konuşun, Başkana hitaben konuşun, dedi amcam.

Ama ne de olsa, Ceilidhe bunun için uygun bir yer değil, hepsi bu. Ceilidhe dediğin Ceilidhe'dir. Yani, bizim de kendi geleceklerimiz var. Bir sürü dansımız var bizim, giyemeyeceğimiz bir şeyi ödünç almak için caddeyi geçmemize gerek yok. Anlatabiliyor muyum? Valste yanlış bir şey yok, ama bize göre değil. Valsi cazcılara bırakalım. Tanrı biliyor ya, bana göre hava hoş.

Bay Connors cevap versin, dedi amcam.

Eh, istediğiniz gibi düzenleyin, dedi Bay Connors. Benimkisi sadece bir öneriydi. Eski zaman valslerinde kötü bir şey yok. Vallahi yok. Ben kendim de vals yaptım. Burada bulunan Bay Hickey de yapmıştı. Hepimiz vals yaptık. Bir şeyin ecnebi olması, kötü olduğu anlamına gelmez.

Ne zaman vals yapmışım ben? diye sordu Bay Hickey.

Bay Hickey'nin tasviri: Yaşlı, sararmış, esmer, cılız. Gözleri ve çenesi sarkık. Konuşması açık, net ve yavaş. İzleyen bir dinleyici.

Şahsi Açıklama Maddesi uyarınca mı? diye sordu amcam?

Evet, dedi Bay Hickey.

Pekâlâ.

Yirmi üç sene evvel Rotunda Bahçeleri'nde, dedi Bay Connors. Hafızam iyi ama, değil mi?

Kesinlikle, dedi Bay Hickey.

Gülümsedi, yatışmıştı. Geçmiş yıllara doğru uzanırken ağzını büzdü, dalıp gitmişti, gevşek takma dişlerini hareket ettiriyordu. Gözlerini parmaklarının beyaz boğumlarına dikmiş bakarken, gür kaşları bakışlarını gizliyordu.

Bay Fogarty? dedi amcam.

Bay Fogarty orta yaşlı bir adamdı, ama toparlak, dingin bir yüzü vardı. Topluluktaki herkese aynı oranda gülümsedi. İyi kalite, pahalı giysiler giymişti, kendinden emin bir hava takınmıştı.

Kendi aranızda halledin bu meseleyi, dedi umursamazca. Bay Fogarty'yi rahat bırakın.

Gaelce Cemiyeti eski zaman valsine karşıdır, dedi Bay Corcoran. Ruhban sınıfı da öyle.

Olur mu canım, bunun doğru olduğunu düşünmüyorum, dedi Bay Connors.

Nizam, nizam, dedi amcam.

Böyle bir şey söylendiğini hiç duymadım, dedi Bay Connors. Hangi ruhban sınıfıymış o?

Amcam masaya bir kez daha vurdu.

Nizam, diye tekrarladı. *Nizam*.

Kaynak gösterin, Bay Corcoran. Hangi ruhban sınıfı?

Yeterli, Bay Connors, dedi amcam sertçe, yetti de arttı bile. Bu bir Komite Toplantısı. Bu meseleyi bir karara bağlamamız uzun sürmeyecek. Eski zaman valsinden yana olanlar Evet desinler.

Evet!

Aleyhinde olanlar Hayır desinler.

Hayır!

Hayır diyenlerin kazandığını bildiririm.

Uzlaşmazlık var, dedi Bay Connors.

Uzlaşmazlık olduğu iddia edildi. Sayın Sekreteri oy sayma memuru tayin ediyorum. Lehte oy kullananlar el kaldırsın.

Her bir görüşten yana oy kullananların toplam sayısı birdi; kimileri çekimser kalarak oy kullanmadı.

Karar oyum, dedi amcam yüksek sesle, olumsuzdan yana.

İyi, madem öyle, dedi Bay Connors iç geçirerek.

Eğer her şey adam gibi yapılırsa, dedi amcam, vakit kaybetmek diye bir şey söz konusu olmaz. Şimdi, zatiîlileri ne zaman geliyorlar. Teferruatlar sizde var mı, Bay Hickey?

Yolcu gemisiyle Cork'a saat onda gelecek, bu da demek oluyor ki saat yedi gibi Kingsbridge'de olacak.

Pekâlâ, dedi amcam, demek ki salona saat dokuz gibi varacak, elini yüzünü yıkayıp bir şeyler atıştıracağını da hesaba katalım. Saat dokuz itibariyle – evet, saat dokuz itibariyle tam bir faaliyet halinde olacağız. Gelelim Resepsiyon Komitesine. Bay Corcoran, Connors ve bendenizi tayin ediyorum.

Bay Corcoran'ı söz konusu ruhban sınıfının adını vermeye davet ediyorum hâlâ, dedi Bay Connors.

Gündem Konularından biri değil bu, dedi amcam. Bana döndü ve şöyle söyledi: Resepsiyon Komitesindeki isimleri yazdın mı?

Evet, diye cevap verdim.

Çok iyi. Şimdi, bence zatîlileri kapıya geldiğinde kısa bir hitap konuşması yapmam lâzım. Kısa ve öz. Önce İrlandaca iki çift söz tabii.

Oh, kesinlikle, dedi Bay Corcoran. Basamaklara kırmızı halı sermeyi de unutmayalım. Adabı budur.

Amcamın kaşları çatıldı.

Bilmem ki, dedi. Bence kırmızı halı biraz. . .

Size katılıyorum, dedi Bay Hickey.

Biraz, bilirsiniz işte. . . yani, biraz. . .

Ne demek istediğinizi anlıyorum, anlıyorum, dedi Bay Corcoran.

Anlıyor musunuz beni? Çok resmi görünmek de istemeyiz. Ne de olsa, o da bizden biri, ecnebi diyarlarda yaşadıkten sonra yurduna dönen bir sürgün.

Evet, bundan hoşlanmayabilir, dedi Bay Corcoran.

Aklındaki şeyi gündeme getirmen gayet doğrudu kuşkusuz, dedi amcam. Neyse, bu da halledildi. İrlandalıları yaraşır,

içten bir karşılama sadece, céad mile fáilte.¹⁵ Şimdi, ilgilenmemiz gereken çok önemli bir şey daha var. Midecağızlarımızdan bahsediyorum. Sayın Sekreter neye ihtiyacımız olduğunu dair yaptığım tahminî hesabı okuyacak şimdi bize. Söz sekreterin.

Cılız sesimle idaresi bana verilen kara kaplı defterde yazanları açık açık okudum.

Bir şişe daha viski ve bir iki düzine siyah bira ekleyebilirsin kanımca, dedi Bay Hickey. Zıyan olacaklarını zannetmiyorum.

Ah, doğru valla, dedi Bay Fogarty. İyi olur.

Onun elini bir şeye süreceğini zannetmiyorum, dedi amcam. Çok sofı bir adam bence.

Yani, ondan başka kişiler de olacak elbette, dedi Bay Hickey sertçe.

Kim? diye sordu amcam.

Kim mi! Allah bilir! dedi Bay Hickey ters ters.

Bay Fogarty gergin havaya gürültülü bir kahkaha saldı.

Ah, ekleyiniz, Sayın Sekreter, diyerek güldü. Ekleyin canım. Birkaçımızın canı birer şişe bira çeker, eş dost da gelebilir hem. Ekleyiniz ve bu konuda başka bir şey söylemeyiniz.

Eh, pekâlâ, dedi amcam. Çok iyi, çok iyi.

Defter-i kebirime bunları da ekledim.

Ah, ruhban sınıfı demişken – Gündem Konusu dâhilinde, Bay Başkan – ruhban sınıfı demişken, dedi Bay Corcoran aniden, geçen gün iyi bir hikâye duydum. Meath bölgesinde bir Köy Papazıyla ilgili.

Bir dakika, Bay Connors, sizi dinleyenlerin karma bir topluluk olduğunu unutmayın lütfen, dedi amcam ciddiyetle.

Sorun değil, dedi Bay Connors endişeye mahal olmadığını gösteren bir gülümsemeyle. Akşam yemeği için evine iki genç

15 (ç.n.) İrlanda'da yaygın olarak kullanılan bir selamlama, karşılama sözü. "Yüzlerce binlerce kere hoşgeldiniz" anlamında.

rahip davet etmiş. Clongowes yahut başka bir okuldan iki genç rahip, anlatabiliyor muyum, zeki çocuklar, doktor moktor yani. Neyse, üçü birlikte yemek faslı için eve gitmişler, masada nefis iki tavuk duruyormuş. Üçü için iki tavuk.

Gayet makul, dedi Bay Fogarty.

Nezaketsizlik etmeyiniz, dedi amcam.

Sorun değil, dedi Bay Connors. Tam tıkmak için masaya oturacaklarken, Köy Papazı birinin hasta olduğu haberini almış ve iki konuğa yemeye başlamalarını, onu düşünmemelerini veya beklememelerini söyleyerek beyaz atına atladığı gibi gitmiş.

İyi yapmış, dedi Bay Fogarty.

Neyse, bir saat sonra muhterem Papaz dönmüş, bir de ne görsün, masanın üzerindeki tabak bir yığın kemikle dolu. İki tavuktan kendisi için bir lokma bile tavuk kalmamış. Öfkesini yutkunmak zorunda kalmış, zira yutkunacak başka hiçbir şey kalmamış kendisine.

Allah biliyor ya, çok kıyak papaz adaylarıymış doğrusu, dedi amcam alaycı bir hayretle.

Değil mi ya, dedi Bay Connors. Neyse, bir müddet sonra iki genç doyduklarını ve bacaklarını uzatıp dinlenmek istediklerini söylemişler. Böylece, üçü çiftlik avlusuna çıkmışlar. Yaz vaktiymiş, anlayacağınız.

İyi yapmışlar, dedi Bay Fogarty.

Derken, Köy Papazının horozu çıkagelmiş, kuyruğunda envai çeşit renkte tüyleri olan azametli bir hayvanmış. Papaz adaylarından biri, amma mağrur bir horozunuz varmış, demiş. Köy Papazı dönüp, bunu söyleyen gence bakmış. Niye mağrur olmasın ki, demiş, iki oğlu Cizvitlere girdi!

Oh, iyi demiş, diye kükredi Bay Fogarty kahkaha atarak.

Göstermelik olarak alçak sesle attığım kahkahamı içine savurduğum genel bir tezahürat ve eğlence havası esti.

İyi değil mi, ha? diyerek güldü Bay Connors. Köy Papazı, genç papaz adayına dönmüş ve ta gözünün içine bakmış. *Niye mağrur olmasın ki, demiş, iki oğlu Cizvitlere girdi!*

Çok iyi gerçekten de, dedi amcam. Şimdi, ekmeği kesmeleri için üç temiz, saygıdeğer kadına ihtiyacımız var.

Bir düşünelim, dedi Bay Corcoran. Bayan Hanafın var, bir de Bayan Corky. Yoksullar tabii, ama temiz ve saygıdeğer kadınlar.

Temizlik pek mühim, dedi amcam. Tanrı bizi korusun, ekmeğin üzerinde parmak izleri olması kadar iğrenç bir şey yok. Temiz mi bu kadınlar, Bay Corcoran?

Ah, çok temiz ve saygıdeğerler.

Çok iyi, dedi amcam, bu işi size bırakıyoruz.

Bir elinin dört parmağını havaya kaldırdı ve meclisin her bir üyesinin yükümlülüğünü tanımladı.

Sandviçler ve içecekler Bay Corcoran'da dedi. Bay Hickey orkestrayla ilgileniyor, şarkı aralarında da yardım edecek. Bay Fogarty protokol görevlisi olacak, aynı zamanda kaval çalacak. Ben de dostumuzla ilgileneceğim. Hepsi bu kadar, sanırım. Sorunuz var mı, beyler?

Becerikli genç sekreterimiz için kısa bir teşekkür konuşması, dedi Bay Fogarty gülümseyerek.

Ah, elbette, dedi amcam. Oybirliğiyle kabul edilmiştir. Başka bir şey var mı?

Hayır.

Çok iyi. Toplantı sona ermiştir, herkese iyi günler. Hatıraların sonu.

Sondan bir öncekinin devamı. Pooka ve beraberindeki grubun yolculuğunun devamı: Öğleden sonra yaklaşık dördü yirmi geçe, Kızıl Kuğu Otel'i'ne vardılar ve hizmetçilerin kaldığı zemin kat-

taki yatakodasının penceresinden, kimse fark etmeden mülke girdiler. İçeriye girerken çıt çıkarmadılar, halıların üzerindeki tozun zerresini havalandırmadılar. O esnada yatağında uzanmakta olan Bayan Lamont'un, bu karakterli hanımefendinin yatakodasının bitişiğindeki küçük odaya süzülüverdiler ve getirdikleri bir sürü rengarenk sunuyu ve nefis hediye kâğıt kaplı duvarın dibine ustalıklarla yığdılar – altın sarısı, olgun arpa demetleri, fiçı fiçı kesik peynir, böğürtlenler, meşe palamutları, kırmızı tatlı patatesler, karpuzlar, kabaklar, olgun kayın palamutları, kıtır kıtır kenarlı bal petekleri ve yulaf ekmekleri, kesik süt gibi yoğun kıvamlı şarapla dolu toprak küpler ve köpüklü bira dolu porselen testiler, ekşi yoncalar, kurabiyeler, iri taneli kekler, buz gibi salatalıklar, fiçılardan deniz yeşili kadehlere dökülen mürver şarabı, küspesi çıkarılmış mantarların koyu kahverengi bol köpüğüyle ezilip küp şeklinde fiçılara doldurulmuş pekmezler, eli bol toprak ananın sürüsüne bereket mahsulü, Allah Allah!

Oturun da keyfinize bakın, çocuklar, dedi Slug, birisi ateşi tutuştursun. Kapıyı bir tıklatıverin, Bay Casey. Vakit gelmiş mi, bakalım, anlarsınız ya.

Bu bataklık meyvelerinden, dedi Shorty esmer başparmağıyla işaret ederek, birkaç tane atıştırmak kurallara aykırı mıdır ki?

Kesinlikle, dedi İyi Peri, elini bile sürmeyeceksin onlara. Zaten onlar bataklık meyvesi değil.

Bataklık meyvesi değil mi, bay çokbilmiş, diye sordu Shorty, değil demek, seni bücür kavat!

Kapı kilitli, dedi Casey.

Hayır efendim, değil, dedi İyi Peri.

Ne yazık, dedi Pooka kibarca. İçeri çağrılana kadar beklemekten başka çare yok galiba. Amerikan maymuncuğu olan var mı?

Bir mermi saniyesinde kilidin icabına bakar, dedi Shorty.

Ona ne şüphe, dedi Slug, ama burada tabancaları konuş-turmak yok demiştik, unutma.

Bende de anahtar yok zaten, dedi İyi Peri, sadece modası geçmiş bir saat anahtarı var, siyah noktaları çıkarmak için çok iyi bir alet.

Yeni yakılan ateş, kapkara üzümlerin pütürsüz yüzleri ve sakız kabaklarının uzun ince gövdeleri üzerinde al al parlayan alevlerin arsız sıçrayışlarıyla git gide büyüyordu.

Prensibimiz açık olmalı, bekleyip görme prensibi yani, dedi Pooka ölçülü gülümsemesiyle, yumru ayağını saklayarak koltu-ğunda otururken.

Bir el kâğıt oynamaya ne dersiniz? diye sordu Shorty.

Hıh?

Sadece vakit geçirmek için. . .

Hiç fena fikir değil, dedi İyi Peri.

Parasına kumar oynamam ben, dedi Pooka.

Sakin hareketlerle piposunu doldurdu, yüzünü öte yana çevirmişti.

İlgiyi canlı tutmak için, dedi, işe küçük bir bahis katmakta sakınca yok tabii. Bu farklı bir şey.

Oyalar bizi her şeyden önce, dedi Casey.

Bir tur Poker için dağıt bakalım kartları, dedi İyi Peri, iyi bir iskambil oyunu gibisi yoktur.

Yanında deste var mı, Shorty? diye sordu Slug.

Kâğıtları elime aldım bile, dedi Shorty, yaklaşın şöyle, kollarım bir metre uzunluğunda değil. Kaç kişi oynuyor?

Sweeny oynuyor mu? diye sordu Casey, oynuyor musun, Sweeny?

Paran var mı, Sweeny? diye sordu Slug.

Altı kişi, dedi İyi Peri uysal uysal, herkes oynuyor.

Hey sen, cepteki, diye havladı Shorty, iskambil oynayacağını zannediyorsan fena halde yanılıyorsun.

Deli Sweeny kayıtsız bir edayla bir sandalyenin üzerinde yayılmış oturmaktaydı, mecalsiz parmağıyla meme ucundaki bir kesikten kandan kaskatı olmuş bir yosunu ayıklıyordu aylak aylak. Kendi kendine aşağıdaki kıtayı mırıldanırken göz kapakları titreyerek kıpraştı.

Ben Boirche'yi boydan boya kateden geyikler, altımdan geçip yollarına gittiler, yarıyordu boynuzları gökleri, oynayayım bari.

Söylesene, dedi Pooka elini cebine atarak, *sen de mi oynayacaksın?*

Elbette oynayacağım, dedi İyi Peri carlayarak, bal gibi de oynayacağım, niçin oynamayacakmışım?

Parasına oynuyoruz, dedi Shorty kabaca, ne malum. . . borcunu ödeyeceğin?

Şeref sözü veriyorum, dedi İyi Peri.

Nah verirsin, dedi Shorty.

Ellerin yok madem, kartları nasıl tutacaksın; cebin yok madem, paranı nereye koyuyorsun, söyle bakalım, dedi Slug sertçe.

Beyler, diyerek araya girdi Pooka nazikçe, sorunları gereksiz yere hırçınlaşıp celallenmeden tartışmayı kesinlikle öğrenmemiz gerek. Cebimdeki şahıs, kuşkuya yer bırakmayan bir karakter olduğuna ikna olmasaydım, orada uzun müddet kalamazdı. İskambilde hile yapmaya veya borç takmaya kalkışmak rezil bir şey, buradaki topluluğa da hiç yakışmaz. Her medeni camiada, bu camiayı oluşturan kişilerin, yekdiğerinin aksi ispatlanmadıkça dürüst insanlar olduğu karinesiyle hareket etmeleri gerekir. Kartları bana verin, altışar tane dağıtacağım, bunlardan bir tane-sini cebime göndereceğim. Size Dermot ve Granya ile ilgili eski hikâyeyi anlatmış mıydım?

Madem istiyorsun, al kartları, diyerek parladı Shorty, görüldüğü gibiymiş, o tipin bir görünüşü yok ki. Bundan bile yoksun birine acırın vallahi.

Denemekten bir şey çıkmaz, dedi Casey.

Hayır, dedi İyi Peri, o hikâyeyi hiç duymadım. Açık saçık bir hikâyeyse, adabımuaşeret icabı hiçbir halükarda dinleyemem tabii ki.

Pooka uzun tırnaklı parmaklarıyla kâğıtları beceriksizce kardı.

Hadi be adam, dağıt, dedi Slug.

Açık saçık değil, dedi Pooka, eski İrlanda sagalarından biri. Uzun zaman önce ben de küçük bir rol oynamıştım bu hikâyede. İskambil oyunu aklıma getiriverdi birden – kaç kâğıt dağıtacağım demiştim?

Altı.

Altı kere beş otuz eder, çift sayılardan biri. Kadınlar söz konusu olunca, bu Dermot zorbanın önde gideniydi. Dermot'la aynı kasabada yaşıyorsan, karın her zaman tehlikede demekti.

O kadar oylanmasana be adam, dedi Slug.

Senin kanguruyla kaçtı deme sakın? dedi İyi Peri. Çabuk ol, bana da bir kâğıt pasla. Hadi.

İşte oldu, dedi Pooka, altı kâğıt. Hayır, öyle bir şey yapmadı, bütün bunlar evlendiğim mesut günün öncesinde gerçekleşti. Ama ne yaptı söyleyeyim, Finn MacCool'un karısı Granya ile kaçtı. Vallahi, bunu yapmaya yürek isterdi.

Buradaki ışık çok kötü, dedi İyi Peri, kâğıtlarımı zar zor görüyorum.

Orada kibrit çakmaya filan kalkma sakın, işte o kadar, dedi Pooka, hiç hoşlanmadığım bir şey varsa o da ateş. Kâğıtlarınızı masaya atın, beyler. Size kaç kâğıt vereyim, Bay Casey?

Üç.

Buyurun üç kâğıt, dedi Pooka. Finn son sürat peşlerine düş-
tüğünde, Dermot'un fazla yol katetmemiş olduğunu söylememe
gerek yok. Karakışın ortasında firari âşıkların işi zordu.

Deste deste yeşil yapraklardan bir öbeştir tercihimiz, dedi
Sweeny, ekşi yoncalardan, meşe palamutlarından, fındıklardan ve
terelerden kalınca bir yatak, üç kâğıt rica edeyim.

Size de üç tane, buyurun, dedi Pooka.

Elini cebine at, dedi İyi Peri, soldaki iki kâğıdı al, iki yeni
kâğıt ver.

Hayhay, dedi Pooka. Karanlık bir gece vakti, kadın ile
Dermot dolaşırlarken benim mağarama girdiler, geceyi geçirecek-
leri bir yer arıyorlardı, afedersiniz. O zamanlar İrlanda'nın batı-
sında çalışıyordum anlayacağınız. Mağaram deniz kıyısındaydı.

Neden bahsediyorsun sen Tanrı aşkına? diye sordu Shorty.
Bahis, üç peni koyuyorum.

Olaylar birbirini izledi, diye devam etti Pooka, ve Dermot'la
bendeniz kadın için satranç oynamayı kabul ettik. Granya çok
güzel bir parçaydı kuşkusuz. Beş peniye artırıyorum.

Tam duyamadım, dedi İyi Peri mızımızlanarak, nesine oynu-
yoruz – kadınına mı? Kadın benim ne işime yarayacak?

Beş peni, seni mankafa, diye bağırdı Shorty.

İki misli artırıyorum, dedi İyi Peri. On peni.

Bu aşamada, bazıları oyundan çekildiklerini söylediler.

İkimiz satranç tahtasının başına oturduk, dedi Pooka.
Konuğum beyazları almayı başardı ve piyonunu f4 karesine
sürerek açılışı yaptı; Alekhine ve diğer Rus ustaların pek sevdiği,
Byrd olarak bilinen açılışı seçmişti zaar.

Bir şilin altı peni, dedi Shorty aceleyle.

Bir şilin altı peniyi görüyorum, dedi İyi Peri.

Piyonumu e6 karesine sürerek karşılık verdim, rakibime
takip edeceği hattı açığa çıkarttıran, oldukça fırsatçı bir hamleydi.

Bu hamle, birden fazla ehil bilirkişi tarafından göklere çıkarıldı. Bay Andrews'un bir şilin altı penisini görüyorum, ayrıca.

Pekâlâ, siz ikiniz bir şilin altı peniyi görüyorsunuz, dedi Shorty, buyurunuz, üç papaz, üç asil hükümdar.

Yeterince iyi değil, maalesef, dedi İyi Peri zafer sarhoşu bir halde, nitekim bu cepte güzel bir kupa renk var. Çıkar da bak, kendi gözlerinle gör. Kupa renk.

Lanet olası mucizelerini saymayız, diye bağırdı Shorty, parasına oynuyoruz burada! Hokus pokus yasak, el çabukluğuyla yaptığın lanet olası marifetler de yasak! Bu numarayı bir daha çekmeye kalkışırsan, seni lanet olası ensenden tuttuğum gibi o cepten çıkarır, kıkına tekmeyi basarım!

Bir sonraki hamlesi ne oldu dersiniz? diye sordu Pooka. İnanamazsınız – piyonunu g4 karesine sürdü! Bende ful var, bu arada.

Göster de görelim.

Üç onlu ve iki ikili, dedi Pooka sakince. Tek yapmam gereken, vezirimi h4 karesine sürmek oldu, rakibimi istediğim yere kısırmış oldum böylece. Sökülün paraları, beyler, suratınızı asmayın.

Şöyle yakışıklısından bir şilin altı peni, diye homurdandı Shorty elini saat cebine atarken.

Veziri h4'e sürünce mat oldu tabii, dedi Pooka, iki hamlede mat ettim, dünya rekoru. Çekiştirip durma, cebimi yırtacaksn.

Bir saniye, dedi İyi Peri fısıldayarak, koridorda birkaç dakikalığına yalnız konuşabilir miyiz? Seninle özel olarak bir şey konuşmak istiyorum da.

Elinizi çabuk tutun, işçiler aşkına, bir sonraki tura yetişin, dedi Slug ellerini ovuşturarak, izin verin de talih bize de gülsün.

Al bakalım, bir şilin altı peni, dedi Shorty.

Elbette, dedi Pooka nazikçe, bize bir dakika izin verin, beyler, Peri ve bendeniz koridorda özel olarak bir şey konuşacağız; konuşmak ve sohbet etmek için fazla cereyanlı bir yer gerçi. Hemen döneriz.

Başıyla selam vererek ayağa kalktı ve odayı terk etti.

Konu nedir? diye sordu koridorda kibarca.

Oyunda kadını kazandığında, dedi İyi Peri, onunla ne yaptın, sorması ayıp?

Tek bilmek istediğin bu mu?

Aslında, hayır. Doğrusunu istersen . . .

Hiç paran yok!

Tam üstüne bastın.

Böylesi bir davranış için nasıl bir mazeret sunacaksın?

Anlayacağın, ben iskambil oyunlarında hep kazanırım.

Ben . . .

Mazeretin ne?

O kadar yüksek sesle konuşma, be adam, dedi İyi Peri telaşa kapılarak, diğerleri duyacak. Öyle bir topluluğun önünde rezil rüsva olamam.

Üzgünüm, dedi Pooka buz gibi bir sesle, ama bunu ifşa etmek benim görevim, maalesef. İş bir tek beni bağlasaydı, farklı olurdu, tabii. Hal böyleyken, bir seçeneğim yok. Diğerleri benim sözüme güvenip seni oyuna aldı, sen ise hiç umursamadan şerefimi iki paralık ettin. Buna seyirci kalıp, oradakilerin daha fazla istismar edilmelerine göz yumamam. Dolayısıyla . . .

Tanrı aşkına, yapma, her ne olursa olsun yapma, annem bunu duyarsa kahrından ölür . . .

Aileni düşünmen senin için artı puan, ama bunu düşünmek için artık çok geç.

Senden borç aldığım her peniyi ödeyeceğim.

Ne zaman?

Bana zaman ver, bana bir şans ver . . .

Saçmalık! Sadece kıvırıyorsun, sadece . . .

Allah rızası için be . . .

Hemen şimdi ifşa edilmek istemiyorsan sana bir seçenek sunacağım, ister kabul edersin ister etmezsin. İçeride doğumu beklenen bebeği etkileme iddiandan kesinkes vazgeçmen kaydıyla, bana olan borcunu unutacağım ve sana ekstradan altı peni avans vereceğim – yekun olarak iki şilin yapar.

Ne!

Seçim senin.

Seni kan emici seni, kahrolası kan emici seni!

Pooka bir deri bir kemik omuzlarını kuvvetle silkince cebi şöyle bir silkelendi.

Tercihin ne? diye sordu.

Dünyada olmaz, dedi İyi Peri hararetle.

Pekâlâ. Bana göre hava hoş. Hadi girelim içeri.

Dur bir dakika, sen var ya sen . . . Bekle.

Eeee?

Tamam, sen kazandın. Ama Tanrı şahidimdir, senden öcümü alacağım, bin yılımı alsa da, sonunda beni sallandırsalar da, bunun acısını çıkaracağım senden, unutma bunu!

Öyle olsun, dedi Pooka nezaketini tekrar gün yüzüne çıkararak, hiç şüphesiz doğru şeyi yaptın, azminden dolayı seni kutlarım. Al bakalım, ekstradan altı peni. Hadi içerideki bayanlara katılalım.

Bekle de gör! Bin yıl bile geçse, bekle de gör!

Satrançtaki hünerim sayesinde kazandığım hanımefendiyle alakalı önemsiz soruna gelince, uzun ve çetrefil bir hikâye – içeri girelim mi?

Gir bakalım, Allahın cezası!

Pooka saygılı gülümsemesiyle odaya girdi.

Elin orada, dedi Slug, acele et, bütün gün bekleyecek halimiz yok.

Gecikme için özür dilerim, dedi Pooka.

Grup tekrar iskambil oyununa koyuldu.

Uzunca bir aradan sonra, iyi kalite bir Yale anahtarının sesi duyuldu kilitte ve yatakodasının kapısı açılıverdi, iskambil oynayanlar meraklı yüzlerini kartlardan kapıya doğru çevirdiklerinde gaz lambasından yayılan geniş bir huzme vurdu yüzlerine. Göz kamaştıran ışığın soluk sarı rengi, protoplazmik ametistten yayılan hafif ve görünüşe göre doğaüstü bir nurun etkisiyle köşelerde yumuşamıştı, kırmızı ve yeşil yıldızlardan oluşan titrek bir biçim sergiliyordu; öyle ki, ışık bekleme odasına dökülüyor, köşelerde ve gölgelerde dalgalanıp girdaplar çizerek dönüyordu; kocaman bir erkek tavus kuşunun açılan kuyruğu gibiydi, öyle ihtişamlıydı ki muslini yahut yanardöner karları yahut bir ocağın üzerinde kaynayan sütün öbek öbek köpüren köpüğünü andırıyordu. Yukarıdaki parçaya geçici bir ara.

Yapıyla veya Argümanla İlgili Güçlük Üzerine Bir Not: Bay Trellis'in gayrimeşru oğlunun doğumunu tasvir ve izah etme işinin; teknik, yapısal ve edebi mahiyeti açısından engeller ve güçlüklerle dolu olduğu neticesine vardım – öyle ki, yeteneklerimin tamamen ötesinde olduğunu fark ettim. Son söylediğim şeyin öncesinde, oğulun dünyaya gelişine ve bitap vaziyetteki annesiyle arasında geçen babasıyla ilgili üzücü konuşmaya dair on bir sayfayı bulan bir metni kaldırıp atmaya karar verdim. Söz konusu metin, genel kanı itibariyle, aleladihi su götürmez bir parçaydı.

Bu metin, gelgelelim, esto-psiko-öjenik hakkında ve bütün yazarların kadın karakterlerini iğfal edip bunun neticesinde yarı-hayali türden evlatlar peydahlama eğiliminde olmaları

halinde meydana gelecek genel kaos konusunda arkadaşlarım ve tanıdıklarımla bir dizi tartışmaya girmeme vesile oldu. Trellis'in bebek bekleyen anneyi, genellikle bütün banyolarda bulunan bir şişe dezenfektan içmek suretiyle kendi hayatına ve yol açtığı sorunlara acılı bir şekilde son vermeye neden mecbur etmediği soruldu. Buna verdiğim cevap, yazarın edebi çalışmalarıyla gitgide daha az ilgilendiği ve gecesini gündüzünü mütemadiyen uyuyarak geçirdiğiydi. Bu açıklama, ki bunu söylemekten mutluluk duyuyorum, herkesin merakını anında giderdi ve söz konusu meraklılardan en az biri tarafından oldukça yaratıcı olarak tanımlandı.

Oğulun yarı-insanlığını görünüşüne yansıtmak için ona sadece yarım bir beden vermeyi ciddi ciddi düşündüğümü de burada belirtmek faydalı olabilir. Bu noktada başka güçlüklerle karşılaştım. Ona bedenin sadece üst kısmını versem, beraberrinde bir sedye veya tahtirevan, bunu taşımak için de en az iki taşıyıcı veya yamak sağlamam gerekecekti. Hikâyeye iki karakter daha sokmak, boyutları kestirilemeyecek başka karışıklıklara yol açacaktı. Diğer yandan, sadece alt kısmını versem, *videlicet*¹⁶ bacaklar ve bel bölgesini, oğulun hükmünü gereksiz yere kısıtlamak ve faaliyetlerini esas itibariyle yürüme, koşma, çömelme ve topa vurmayla sınırlandırmak demek olacaktı bu. Bu sebeple, en nihayetinde dış görünüşüne hiçbir ayırım yapmamaya karar verdim ve böylelikle eserimin biraz uydurma olduğu şeklindeki suçlamalara da mani oldum. Bu aşamada pek çok sayfanın atılmış olmasının, içerik açısından hikâyenin akıcılığını esasen bozmadığı görülecektir.

16 (ç.n.) viz. kısaltmasının açılımı ve daha formal bir kullanımı olup, “yani, bir başka deyişle” anlamına gelir.

Sondan bir evvelkinin devamı: Parlayan ışıktaki hatları belirgin şekilde ortaya çıkan kalın cüssesiyle ışık huzmesini bir anlığına kapatan tıknaz, genç bir adam bekleme odasına girdi ve olduğu yerde dikilerek ateşin başında iskambil oynayan grubu edepli bir merakla süzdü. Koyu renk, iyi kesim kıyafeti, sağlığının bozuk olduğunu ele veren kırmızı yüzüyle keskin bir tezat oluşturuyordu; alnında altı peni büyüklüğünde sivilceler vardı; halsizlikten ağırlaşmış göz kapakları gözlerini yarı yarıya örtüyordu; orada öylece dikilirken, bir yavaşlık ve bitkinlik havası ve sonsuz uyku hali bir pelerin gibi kaplamıştı üzerini.

Pooka başını hafifçe eğmek suretiyle selam vererek yerinden kalktı ve sandalyesini geriye itti.

Üç yüz bin defa hoş geldiniz, dedi ince ruhlu sesiyle, dünyaya gelir gelmez sizi karşılıyor olmaktan şeref duyuyoruz. Size şu yerde gördüğünüz hediyeleri, toprak ananın verebileceği en seçmece ve en nadide ürünleri sunmaktan şeref duyuyoruz. Lütfen şahsım ve arkadaşlarım adına bu hediyeleri kabul ediniz. Her birimiz, size güzel bir gün diliyor, yolculuğunuzun iyi geçmiş olduğunu ve sevgili annenizin sağ ve sıhhatli olduğunu umuyoruz.

Beyler, dedi yeni-gelen, derinden gelen sesiyle ve minnetle, çok duygulandım. Nazik davranışınız, dünyaya gelmenin güçlüğüyle kıyaslandığında hayatın boş, sahte ve fazlasıyla önemsiz olduğuna dair her yeni-gelenin kalbini dolduran kanaati en azından bir süreliğine uzaklaştıran saadetlerden biri. Sizlere tüm kalbimle teşekkür ediyorum. Armağanlarınız, nasıl desem . . .

Sanki havadan bir kelime çekip almak istermiş gibi, kırmızı elini kaldırarak bir kelime aradı.

Ah, rica ederiz, dedi İyi Peri, dolu var bunlardan, buraya kadar taşımak da pek külfetli olmadı. Bir şey değil gerçekten.

O yiyeceklerden hangi birini taşıdın ki sen? diyerek çıkıştı Shorty.

Yabancıların önünde kavga etmek, dedi İyi Peri, edepsizliğin dikalaşı şüphesiz. Seni hangi ana baba yetiştirdiyse, korkunç zorluklara katlanmış olmalılar.

Halt etmişsin sen, dedi Shorty.

Dünya yine de harikulade, dedi Orlick. Herkesin farklı bir yüzü ve ayrı bir konuşma şekli var. Giysilerinizin içindeki şu minik ağız, Bayım, pek acayip, dedi Pooka'ya. Benim tek bir ağzım var, o da yüzümdeki.

Onu merak edip kafanızı yormayın, dedi Pooka. Cebimde küçük bir melek taşımaktayım da.

Tanıştığımıza memnun oldum, Bayım, dedi İyi Peri keyifle. Küçük bir melek mi? dedi Orlick şaşkınlıkla. Ne boyda?

Ah, hiçbir boyda, dedi Pooka.

Öklid geometrisinde bir nokta gibiyim, diye açıkladı İyi Peri, konumum var ama büyüklüğüm yok yani. Beş sterlinine bahse girerim ki üzerime parmağını basamazsın.

Üzerine parmağımı basamamam karşılığında beş sterlin, ha? diye tekrarladı Orlick, hatalı bir kavrayışla.

Sizce bir mahsuru yoksa, dedi Pooka, şu an için sadece gözle görülen elle tutulan şeylere odaklanalım. Yavaş yavaş ilerleyelim. Şimdi, orada yerde duran meyvelere ve kavanozlara bakın . . .

Evet, dedi İyi Peri, İrlanda elmaları, dünyanın neresine gidersen git daha iyisini bulamazsın. Tatları kesinlikle fevkalade.

Çam sakızı çoban armağanı takdimimizi kabul buyurmanızdan onur duyduk, dedi Pooka tevazu ile. Çok naziksiniz, Bay . . .

Anneme göre, dedi Orlick, ilk adım Orlick'miş.

Orlick Trellis mi? dedi Pooka. Gayet makul.

Shorty sombrerosunu başından çekip aldı ve havada salladı.

Minik Orlick için üç nida, diye bağırdı, Orlick Trellis için üç nida!

O kadar yüksek sesle değil, diyerek nasihat etti Pooka başıyla yatakodasına doğru işaret ederek.

Hip Hip . . . Oley! Oley! Oley!

Kısa, keyifli bir sessizlik oldu.

Planlarınız nelerdir, Bayım, dedi Slug kibarca, sorabilir miyim?

Henüz karar vermiş değilim, dedi Orlick. Önce etrafa iyice bir göz atıp neredeyim, ne yapıyorum, görmem lazım. Babamın beni karşılamak için burada olmamasına çok şaşırdığımı söylemeliyim. İnsan ne de olsa bekliyor işte, bilirsiniz. Bu konuyu anneme sorduğumda yüzü kızardı ve konuyu değiştirdi. Çok kafa karıştırıcı. Bunu biraz sorup soruşturmam gerekecek. Bana bir sigara ikram edebilir misiniz?

Elbette, dedi Slug.

Şu sepetlerin içindeki şeyler var ya, içki şişeleri, dedi Shorty. Neden açıp birer içki içmiyoruz? dedi Orlick.

Mütevazı bir kutlama gerekir muhakkak, diyerek hemfikir oldu İyi Peri.

Maalesef, dedi Pooka fısıltıyla, elini cebine sokarak, bir dakikalığına cebimden çıkmanı rica etmek zorundayım. Ev sahibimizle yalnız konuşmak istiyorum. Anlaşmamızı hatırlıyorsun, değil mi?

İyi madem, dedi İyi Peri huysuzca, ama nereye gideceğim ben? Beni yere koy da üstüme basıp çiğneyerek öldürsünler beni. Ben paspas değilim.

Hı? diye sordu Slug.

Sessiz ol, diye fısıldadı Pooka, şömine rafının nesi var?

Bir şeyi yok, zannedersem, dedi İyi Peri asık suratlı bir tonda, ben paspas değilim.

Pekâlâ, seni tekrar cebime davet edene kadar saate yaslanabilirsin, dedi Pooka.

Pooka birkaç gayesiz adımla şömineye yaklaştıktan sonra, nezaketle ev sahibine döndü. Hediyelerin arasında öne doğru eğilmiş duran Shorty, toprak küpler, fiçılar ve balmumu kaplı şişeleri evirip çeviriyor, onları okşayıp açarak, tanrıların şerefine toprağa şarap dökercesine koyu renkli içkiyi eski, kalın, kalaylı kadehlere boşaltıyordu.

Bütün gün sürmesin ama, dedi İyi Peri şömine rafından.

Bu arada, dedi Pooka umursamaz bir edayla, sizinle bir dakika konuşabilir miyim?

Benimle mi? dedi Orlick. Elbette.

Harika, dedi Pooka. Bir dakikalığına hole geçelim.

Kibar bir dostlukla Orlick'in koluna girdi ve kapıya doğru yürüdü, yumru ayağını diğer adımına uydurmaya çabalıyordu.

Fazla uzun sürmesin, dedi Casey, içkiler soğuyor.

Kapı kapandı. Pooka ve Orlick holü adımlarlarken, Pooka'nın yumru ayağının aksayan vuruşları ve zarif konuşmasının mırıltıları uzunca bir süre duyuldu. Üstteki alıntının sonu.

Biyografik hatıralar, sekizinci kısım: Bundan önceki ve bunu izleyecek sayfaların iyi kötü tipik örneklerini teşkil ettiği, boş vakitlerimde meşgul olduğum edebi uğraşlarımla ilgilendiğim zamanlarda, donuk ama rahatsızlık vermeyen bir yaşam sürüyordum. Günlük faaliyetlerimle ilgili aşağıdaki takribi program, sıradan okurun ilgisini çekebilir.

Günlük düzenimin veya programımın mahiyeti: Sabah dokuz otuz, yataktan kalkma, el yüz yıkama, tıraş olma, kah-

valtıya inme; bunu, kendisini evin güneşi saymaya alışmış, her şeyi kendisi doğar doğmaz uyanmaya çağıran amcamın ısrarıyla yapıyorum.

10.30 Yatakodasına dönme.

12.00 Hava elverirse üniversiteye gitme, arkadaşlarla yahut öylesine tanıdıklarla çeşitli konularda ehemmiyetsiz sohbetler etme.

14.00 Öğle yemeği için eve gelme.

15.00 Yatakodasına dönme. Boş vakitlerimde meşgul olduğum edebi uğraşlarımla ilgilenme, ya da okuma.

18.00 Amcamla çay içme, söylediklerinin gerektirdiği şekilde göstermelik yanıtlar verme.

19.00 Yatakodasına dönme ve karanlıkta dinlenme.

20.00 Dinlenmeye devam etme ve işlek caddelerde veya halka açık uğrak yerlerinde eş dostla buluşma.

23.00 Yatakodasına dönme.

Ufak ayrıntılar: İçilen sigara sayısı, ortalama 8.3; bira veya diğer benzeri içki sayısı, ort. 1.2; def-i hacet sayısı, ort. 2.65; çalışma saati, ort. 1.4; boş vakit veya dinlenme uğraşları, 6.63, üçüçüçüçüç.

Bir günün nasıl geçirilebileceğine dair bir karşılaştırma, Bay Cowper'in kaleminden çıkma "Sanatlara ve Doğal Bilimlere Genel Bakış" serisinin on yedinci cildinden bir alıntı: Sıhhatime gösterdiğiniz ilgi ve vaktimi burada nasıl geçirdiğime dair sorduğunuz teferruatlı sorular için size minnettarım. Eğlencenin, yani cümle âlemin öyle adlandırdığı şeyin bizim evde zerresi yok; ama gelin görün ki, buradaki camiada gırla gidiyor, Huntingdon'ın soylu sakinlerinin hemen hemen hepsinin işi gücü iskambil oynamak ve dans etmek. Biz bu eğlencelere katılmayı yahut vaktimizi bu şekilde katletmeye suçortağı olmayı reddediyoruz; hâl böyle olunca bize Metodistler adını taktılar. Vaktimizi nasıl geçirdiğimizi açıkladım madem, şimdi de nasıl geçirdiğimizi açık-

layayım. Genelde saat sekiz ila dokuz arasında kahvaltı ederiz; on bire kadar ya Kitabı Mukaddes'i ya da bu kutsal gizemleri anlatan kimi vaizlerin Vaazlarını okuruz; on birde burada günde iki kez gerçekleştirilen Dini Törene katılırız; on ikiden üçe kadar da birbirimizden ayrılıp kendi kendimize vakit geçiririz. Bu zaman aralığında ben şahsen ya kendi odamda kitap okurum ya da yürüyüş yapar, at biner yahut bahçede çalışırım. Yemekten sonra nadiren evde otururuz; şayet hava müsaitse bahçeye geçer, Bayan Unwin, oğlu ve bendeniz genellikle çay saatine kadar dini sohbetler etmenin keyfini çıkarırız. Şayet hava yağmurluysa yahut yürüyüş için fazlasıyla rüzgârlıysa, ya içeride sohbet eder ya da Martin'in derlemesinden bazı ilahiler söyleriz; Bayan Unwin'in harpsikordu sayesinde, en iyi ve en müzikal icrayı edenin gönülllerimiz olduğunu ümit ettiğimiz fena sayılamayacak bir konser çıkarırız. Çay faslından sonra, lâıkiyle yürüyüş yapmak için dışarı çıkarız. Bayan Unwin iyi yürür, ekseriyetle altı kilometre kat etmeden dönmeyiz eve. Günler kısaldığında, bu gezintileri daha erken saatlerde, kilise ziyaretiyle yemek arasında yaparız. Akşamleyin ise, gündüz yaptığımız gibi yemek vaktine kadar kitap okuyup sohbet ederiz ve akşam faslını ekseriya ya ilahiler ya da bir vaaz okuyarak kapatırız, en son olarak da bütün aile dua etmek için toplanır. Üstteki alıntının sonu.

Bir günün nasıl geçirilebileceğine dair başka bir karşılaştırma, Finn'in yaşamından bir gün: Şöyle geçirir Finn bir gününü: günün üçte birinde oğlanları izleyerek – kendi top sahasında oynayan yüz elli oğlan vardır; günün üçte birini tulumdan şarap içerek; günün diğer üçte birini de kendini satranç oyununun asude büyüüne kaptırarak. Üstteki alıntının sonu.

Bir Sinopsis daha, yeni okurlar için daha önce olup bitenlerin bir özeti: POOKA MACPHELLIMEY iskambil oyununda galip gelerek Orlick üzerinde egemenlik kurma hakkını kazanıp Orlick'i köknar koruluğundaki kulübesine getirir ve en fazla altı ay süreyle burada P. (Pansiyoner) olarak kalmaya onu ikna eder; bu süre zarfında Orlick'in yüreğine kötülük, kıyam ve non-serviam tohumları eker. Bütün bunlar olup biterken,

TRELLIS, Bay Shanahan'ın gizlice verdiği ilaçlar sebebiyle neredeyse daimi bir koma halindedir ve yazdığı hikâyede fazla ilerleme kaydedemez; bunun sonucu olarak,

JOHN FURRISKEY, karısıyla (Bayan Furriskey) neredeyse kesintisiz bir evlilik saadetinin keyfini çıkarabilmekte iken;

SAYIN LAMONT & SHANAHAN eğlenceli ama ahlaksız bir hayat sürmeye devam etmektedirler. Buradan okumaya devam ediniz.

Müsveddeden alıntı, Furriskey'lerin evinde bir akşam vakti yapılan toplantının tasviri: dolaysız üslup: Önce ses vardı, diyor-du Furriskey. İnsan sesi. Ses En Birinciydi. Ondan sonra gelen her şey sesin bir taklidiydi sadece. Anlatabiliyor muyum, Bay Shanahan?

Çok güzel anlattınız, Bay Furriskey.

Keman mesela, dedi Furriskey.

Vallahi keman benim favorim, dedi Lamont, keman tam bana göre. Luke MacFadden gibi bir adamın eline verin kemanı, o çalarken bir çocuk gibi ağlarsınız. Ses en birinciydi, bunu inkâr etmiyorum, ama kemanla icra edilen müzik başyapıtlarını düşünün bir! Crutch Sonatı'nın ölümsüz nağmelerini dinlediniz mi hiç? Dört telin hepsi birden çalar; parmakla telleri çekerek çıkarılan sesler, gamlar, tekrarlar, ayağınızla tempo tutarken ayakkabınızın kösesini attıracak oynak bir hava. Ah, kemandan

başkasını tanımam. Siz ses diye ısrar edebilirsiniz, Bay Furriskey, – bence bir mahsuru yok. Bir keman ve bir yay, bana bunlar yeter, bir de gezgin kalaycı Luke MacFadden'ın eli değerse. Giysilerinin kokusu burnunuzun direğini kırardı, ama İrlanda'nın hem doğusunun hem batısının en iyi kemancısıydı.

Keman da var tabii, dedi Furriskey.

Keman, taşımak için garip bir nesne, dedi Shanahan, kullanışlı denebilecek bir şekli yok bir kere. İnsanın kolunda maraz bırakırmış diyorlar, bilirsiniz . . .

Ama keman, diye devam etti Furriskey yavaş ama buyurgan bir sesle konuşarak, insan sesinden sonra ikinci sırada keman gelir. Bir düşünün hele, Bay Lamont. Âdem şarkı söylerdi . . .

Öyle, gerçekten, dedi Lamont.

Ama enstrüman çalar mıydı? Göklerdeki Yüce Tanrı aşkına, çalmazdı. Çok eskiden Cennet Bahçesindeki ilk ana babamızın eline kemanı tuttursaydın eğer . . .

Üstüne şapkalarını asarlardı, tabii, dedi Lamont, ama yine de hepsi içinde keman en tatlısı. İyi çalınması kaydıyla tabii. Rica etsem, Bay Furriskey?

Bu kısa arada, şeker dolu bir şekerlik maharetle elden ele geçirildi. Çaylar karıştırıldı ve ekmeklerin üzerine seri hareketlerle, üç eşit parçaya bölerek tereyağı sürüldü; aynı zamanda, pantolonların kat yerleri, iskemlelerin konumları ve oturulacak yerlerde ayarlamalar yapıldı. Kremalık ve sütlüğün rastlantısal bir şekilde tokuşarak gong sesi çıkarması, havadan sudan muhabbetlere geri dönlüdüğüün işaretiydi.

John müzikte çok yeteneklidir, dedi Bayan Furriskey. Gözleri, lezzetli bir aperitif hazırlayan on parmağının hareketlerini dikkatle takip ediyordu. İyi bir sesi olduğundan eminim, eğitilmemiş sadece. Benim dinlemediğimi düşündüğü zamanlarda epey şarkı söyler.

Küçük bir kahkaha savruldu ve nezaketle ağızdan ağza geçirildi.

Bak sen şu işe, dedi Lamont. Neler söylüyor, Bayan F.? Bizim memleketin şarkılarını mı?

Söylediği şarkılar, dedi Bayan Furriskey, sözsüz. Sırf hava.

Ne zaman duydun beni şarkı söylerken? diye sordu mahkumumuz, yüzünün değişen hatlarında uysal bir merakla. Sonrasında ciddi ve hareketsiz kalarak bir cevap gelmesini bekledi.

Ona aldırmayın, Bayan F., dedi Shanahan yüksek sesle, aldırmayın ona. Anasının gözüdür o. O zevki tattırmayın ona.

Bazen tıraş olduğun zamanlarda. Ah, onun bütün numaralarını bilirim ben, Bay Shanahan. Canı istedi mi tarlakuşu gibi şakır.

Bu sabah sen söylediğim şarkıyı dinlerken, sevgili karıcığım, dedi Furriskey, savunmasına es verdiği yerde parmağıyla işaret ederek, lavaboda sümkürüyordum. Amma da tuhafısın.

Ay, ne ayıp, dedi Bayan Furriskey, kesilen kıkırdamasını pes tonda kıs kıs gülmelerden oluşan bir arpeje dönüştürerek. Sofrada böyle şeyler söylememelisin. N'oldu senin sofrada adabına, Bay Furriskey?

Tuvaletin klozetinde sinüslerimi temizliyordum, diye tekrarlardı kaba saba gülerek, söylediğim şarkı oydu işte. Konu o olunca benden âlâ tenor yoktur.

Arada bir şarkı söylemeyen adam zavallıdır, her neyse, diye fikir beyan etti Lamont, hünerle konuşmayı sürdürerek, hepimiz ufak tefek birkaç ezgi biliriz. Hepimiz bir Luke MacFadden olamayız ya.

Doğru.

İnsan elinden çıkma müzik aletlerinin içinde, dedi Furriskey, piyano büyük farkla en . . . faydalısıdır.

Ah, herkes sever piyanoyu, dedi Lamont. Buna kimse itiraz edemez. Piyano ve keman, ikisi birlikte iyi gider.

Benim zamanımda, dinlediklerimden bazıları, dedi Shanahan, sadece iki eli olan insanın çalabileceği türden şeyler değildi. En iyileriydi, şüphesiz, klasik parçalar, daha neler neler, ama Tanrı biliyor ya, şapkalığının canına okurdu. Koca bir kadeh viskiden daha beter ağrıttırdı başımı.

Herkesin hoşlanacağı şey değil, dedi Furriskey. Herkesin zevki kendine. Dediğim gibi, piyano hoş bir enstrümandır. İnsan sesinden sonra ikinci sırada gelir.

Kızkardeşim, bence, dedi Lamont, piyanodan bayağı anlıyor. Piyano ve Fransızca, siz de bilirsiniz, manastırlarda önemli şeylerdir. Kızkardeşim de güzel çalardı.

Furriskey kaşlarını hafiften çatarak fincanının içinde yüzen çay yaprağını çay kaşığıyla yakalamaya çalışıyordu kayıtsızca. İskemlesinde eğri büğrü bir vaziyette gelişigüzel yayılmış, sol başparmağını yeğinin kol oyuğuna kısırmıştı.

Piyano dediğinizde hikâyenin sadece yarısını anlatmış oluyorsunuz, dedi, notaların da yarısını. Kelimenin aslı piyanofurti.

Daha önce duymuştum, dedi Shanahan. Doğru.

Furti, solunuzdaki derin notaları ifade eder. Piyano da, tabii ki, sağdaki arkadaşlar anlamına gelir.

Piyano demek yanlış mı diyorsunuz yani? diye sordu Lamont. Halinden tavrından kafasının karıştığı belliydi; sorusunu kibarca sorarken göz kapakları titredi ve alt dudağı sarktı.

Hayır canım . . . *Yanlış* değil. Kimse size *yanlış söylediniz* diyemez. Ama . . .

Ne demek istediğinizi anlıyorum. Anladım meseleyi.

Aydınlanma, kültür ve karşılıklı anlayış ruhu sayesinde, mesele herkesi tatmin eden şekilde tatlıya bağlandı.

Anladınız mı, Bay Lamont?

Anladım. Çok haklısınız. Piyanofurti.

Tabak çanağın kimsenin muhalefetine maruz kalmadan neşeyle ınladığı mutlu bir duraksama oldu.

Bana kalırsa, dedi Shanahan dalavereci bir edayla, bana kalırsa şarkı söylemekten daha fazlasını yapabilirsiniz müzikte. Duyduğuma göre – isim vermeyeceğim, elbette – eliniz kemana hiç de yabancı değilmış. Doğru mu?

Bu da ne şimdi, Tanrı aşkına? diye sordu Lamont. Şaşkınlığı, aslına bakarsanız, büyük ölçüde sahteydi. Sırtını dikleştirdi ve dikkat kesildi.

Bana hiç söylememiştin, John, dedi Bayan Furriskey. Gülümseyerek mecalsiz mavi gözleriyle Furriskey'ye sitem etti.

Bu palavranın tek kelimesi bile doğru değil, beyler, dedi Furriskey, iskemlesini gürültüyle hareket ettirerek. Kim söyledi bunu? Bu da senin uydurduğun hikâyelerden biri mi, kadın?

Tanrı biliyor ya, değil.

Bunun için kulak gerekir, derim ben, dedi Lamont. Bu işi yapmaya yüz kişi niyetlenir, sadece bir kişi doğru dürüst almayı becerir. Viyolin alıyor musun peki, doğruyu söyle?

Vallahi de almıyorum, dedi Furriskey gözlerini samimiyetle kocaman açarak, hayır Bayım. Denemeyi düşünür gibi oldum, bilirsiniz, bir deneyip göreyim dedim, sevecek miyim diye. Bu da alıştırma yapmak anlamına geliyordu tabii.

Alıştırma yapmak çalışmak anlamına gelir, dedi Shanahan.

Aslolan kulaktır, diye fikir beyan etti Lamont. Bir keman ve yayla parmaklarının derisini dibine kadar yüzebilirsin, ama kulağın yoksa kendi gölgenden öteye gidemezsin. Kulağın varsa, daha başlamadın yolu yarıladsın demektir. Söyle bakalım. Pegasus adında büyük bir kemancı duydun mu hiç? Bence bu işin erbabıydı.

Hiç tanışmadım, dedi Shanahan.

Bizim zamanımızdan önce yaşamış, tabii, dedi Lamont, ama anlatılan rivayete göre Şeytanla bir anlaşma yapmış. İş sözleşmesi dediğimiz şey.

Aman yarabbi, dedi Furriskey. Kaşlarını acıyla çattı.

Yani, bu gerçek. Adamımız bütün dünyada Bir Numaralı kemancı olmuş. Herkes hizaya gelmiş. Ama ölme vakti gelip çattığında, Zatıalileri başucunda bekliyormuş!

Hakkını almaya gelmiş, dedi Bayan Furriskey başını sallayarak.

Hakkını almaya gelmiş, ya, Bayan Furriskey.

Bu esnada herkes vicdan muhasebesi yapmak ve tefekküre dalmak için durdu.

Tuhaf bir hikâye olduğu muhakkak, dedi Shanahan.

Ama en tuhaf kısmı, dedi Lamont, adam bütün yaşamı boyunca bir kez olsun gam çalışmamış, bir kez olsun alıştırma yapmamış. Görünüşe bakılırsa, parmakları ne yapacağını zaten biliyormuş.

Çok tuhaf, dedi Shanahan, orası kesin. Bu adamın zihninin lağım gibi olduğuna kalıbımı basarım, Bay Lamont.

Kemancılardan çok azının aklı yerindedir, dedi Lamont. Çok azının. Söz meclisten dışarı, tabii.

Furriskey öksürme ve gülme sesi çıkardı, hemen mendiline davrandı ve elini havaya kaldırarak salladı.

Beni bu işe karıştırmayın, dedi, ev sahibini rahat bırakın, beyler. Zorbaların en büyüğü, kuşkusuz, şu bizim eski dostumuz Neron. O herif tam bir pislikmiş, ne dersiniz deyin.

O bir tirandı, dedi Bayan Furriskey. Yediği hafif yemeği itinayla ve vakitlice bitirdi ve kap kaçığını üst üste güzelce yığdı. Dirseklerini masaya dayayarak, çenesini de avuçlarının içine kısıtılarak hafifçe öne doğru eğildi.

Duyduklarım doğruysa, karıcım, dedi Furriskey, o adama tiran diyerek onu göklere çıkarmış oluyorsun. Herif ahmağın tekiymiş resmen.

Bir adamda olması beklenen şeylerin hepsi yoktu onda, orası muhakkak, dedi Shanahan, o konuda sizinle hemfikirim.

Roma şehri, diyerek devam etti Furriskey, o kutsal şehir, Katolik dünyasının merkezi ve kalbi alevler içindeymiş, insanlar sokaklarda yığınlar halinde cayır cayır yanıyormuş vallahi, bizimki ne yapsa beğenirsiniz, sarayında oturuyormuş, kemanını dayamış çenesine. Sarayından on metre ötede insanlar . . . erkek, kadın, çoluk çocuk . . . canlı canlı . . . kebab oluyor, ölümlerin en fecisini yaşıyor, Yüce Tanrım, gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz?

Onun gibilerin prensipleri olmaz, tabii, dedi Bayan Furriskey.

Amma gaddarmış. Yanarak ölmek öyle şaka değil vallahi.

Boğularak ölmek daha kötü diyorlar, dedi Lamont.

Biliyor musunuz, dedi Furriskey, beni kızartacaklarına suda üç kez boğsunlar daha iyi. Evet, vallahi, hatta altı kez. Parmağını bir kap suya daldır. Ne hissedersin? Hemen hemen hiçbir şey. *Ama parmağını ateşe daldır bakalım!*

Olaya hiç o açıdan bakmamıştım, diyerek onayladı Lamont.

Diyorum size, o bambaşka bir hikâye. Çok başka bir hikâye, Bay Lamont. O hikâyede işin rengi bambaşka. Ah, evet.

Lütfen Tanrım, hepimiz yataklarımızda ölelim, n'olur, dedi Bayan Furriskey.

Ben şahsen yaşamayı tercih ederim, onu söyleyeyim, dedi Shanahan, ama ille ölmem gerekiyorsa, tabancayı yeğlerim. Kalbe bir kurşun, tık, gittin. Canının yandığını bile hissetmeden tahtalı köyü boylarsın. Tabanca yamuk yapmaz. Hızlıdır, insaflıdır ve temizdir.

Diyorum size, ateş korkunç bir şey, dedi Furriskey.

Eskiden, dedi Lamont geçmişî anımsayarak, fırt dedikleri bir şey vardı. Yabani otlarla hazırlanırdı – zehirli itüzümü, bilirsiniz. Seni bağırsaklarından yakalar, mide boşluğundan, işte buradan, bak. İlacı içersin ve yarım saat kadar kendini muhteşem hissedersin. Bu sürenin sonunda, biraz halsizleşirsin. Dananın kuyruğu koptuğunda, için dışına çıkar.

Tanrı korusun!

Tamamen gerçek. Tek kelime yalan yok. İşin sonunda, içinde havadan başka bir şey kalmaz. İçinde ne var ne yoksa kusup çıkarmış olursun.

Bana soracak olursanız, dedi Shanahan aceleyle, ince zekâsını muhabbetin tam ortasına ok gibi fırlatarak, o acayip içkiden zamanında içmişliğim var.

İnceden, ahenkli bir kakhaha koptu, hünerle yakalandı ve sakince yerine kondu.

Baldıranotu ilacı derlerdi, dedi Lamont, sarımsak ve diğer başka şeylerden yapılırdı. Homeros bir kadeh zehir içerek kapadı gözlerini dünyaya. Hücresinde tek başına içti o zehri.

O da pisliğin tekiydi, dedi Bayan Furriskey. Hıristiyanlara zulmetti.

Bir zamanlar moda oydu, dedi Furriskey, anlayış göstermek lazım, yani. Hıristiyanlara zulmetmeyenlerin esamesi okunmuyordu o zamanlar. *Yürüyün bre Hıristiyan Askerleri, ölüme yürüyün!*

Bu onları haklı çıkarmaz, tabii, dedi Lamont. Yasayı bilmemek yasa karşısında mazeret sayılmaz, dendiğini çok defa duymuşumdur. Homeros her şeye rağmen büyük bir şairdi, bu özelliği yaptığı birçok namussuzluğu telafi etmiştir. İlyada hâlâ okunuyor. Uygar dünyanın neresine gidersen git, Homeros'un adını, Eski Yunan denen o ihtişamı duyarsın. Öyle, gerçekten de. Homeros'un İlyada'sında çok hoş dizeler varmış diyorlar, çok iyi işmiş. Siz İlyada'yı hiç okumadınız mı, Bay Shanahan?

Homeros hepsinin en büyüğüdü, dedi Shanahan.

Zannedersem, dedi Furriskey parmağıyla gözünü işaret ederek, senin ensen kadar kördü. Gözlüklü veya gözlüksüz, hiçbir şey göremiyordu.

Tamamıyla doğru, Bayım, dedi Lamont.

Geçen gün kör bir dilenci gördüm, dedi Bayan Furriskey kaşlarını çatıp hafızasını eşeleyerek, Stephen's Green'deydi galiba. Doğruca lamba direğine yönelmiş yürüyordu. Direğe yaklaşıp bir metre kala yana çekildi ve direğin çevresinden dolanarak yürüyüp gitti.

Ah, orada direk olduğunu biliyordu, dedi Furriskey, orada olduğunu biliyordu. Ne yaptığını biliyordu yani.

Doğanın Telafileri, diyorlar buna, diye açıkladı Shanahan. Ha öyle ha böyle. Eğer konuşamıyorsan, konuşabilen herhangi birinden iki kat daha iyi duyarsın. Ayvaz kasap hep bir hesap.

Tuhaf, dedi Bayan Furriskey. Hatırasını merakla yokladık-tan sonra geri koydu.

Körler çok iyi arp çalarlar, dedi Lamont, şahane arp çalarlar. Searson adında bir adam tanımıştım bir zamanlar, geçimini sağlamak için sokaklarda arp çalan bir kamburdu. Her zaman kara gözlük takardı.

Kör müydü, Bay Lamont?

Kesinlikle kördü. Doğduğu günden itibaren ışık nedir görmemiş. Ama içiniz rahat olsun, doğa bunu telafi etmiş. Bu babayiğit, emektar arpını konuşturmayı iyi biliyordu. Yalanım varsa n'olayım. Kesinlikle büyük bir arp ustasıydı. Onu dinlemek insana iyi gelirdi. Gam çalmakta ustaydı.

Öyle mi?

Ah, Tanrı biliyor ya, onu dinlemek bir zevkti.

Düşünürsen, müzik harika bir şey, diye fikir beyan betti Bayan Furriskey, diğerlerini sorgulayan gözleri görevini layıkıyla yerine getirene dek zarif çehresini yukarıda tutarak.

Uzun zamandır sormak istediğim bir şey var, dedi Shanahan, ciltteki siyah noktalar için bilinen bir çare var mı?

Bolca kükürt, dedi Bayan Furriskey.

Sivilceler mi demek istiyorsun? diye sordu Lamont. Sivilcelerin iyileşmesi zaman alır, biliyorsun. Sivilceleri bir gece-
de yok edemezsin.

Kükürt çok iyidir, şüphesiz, Bayan Furriskey, ama, başka bir
şeyle karıştırmıyorsam şayet, bağırsaklar için verirler kükürdü.

Sivilceleri tek seferde ortadan kaldırmak için, diyerek
devam etti Lamont, sabah erkenden kalkmanız lazım. Çok
erkenden, bence.

Yüzünüzü buharda tutarsanız, dedi Shanahan, gözeneklerin
– bilirsiniz işte – açılacağını söylemişlerdi bana. Siyah noktaların
hakkından bu gelir ancak, bolca buhar.

Size işin aslını anlatayım, dedi Lamont, her şeyin nede-
ni kötü kan. Kanın kalitesi iyi değilse, sivilce arkadaşlara gün
doğuyor. Doğanın uyarısı bu, Bay Shanahan. Sümüklerin eriyene
kadar yüzünü buhara tutabilirsin, ama eğer vücudunun içine iyi
bakmazsan, buharın siyah noktalara faydası maydası olmaz.

Kükürt almak en iyisi diyorlar hep, dedi Bayan Furriskey,
kükürt ve iyi bir ecza.

Eğer insanlar kanlarına daha fazla özen göstereceklerdi, dedi
Lamont, bu ülkede daha az verem vakası olurdu. Biliyor musunuz,
bu milletin kanı git gide kötüleşiyor, hangi doktora sorarsan sor,
aynını söyler. İnsanların içlerinde taşıdıkları kanın yarısı zehir.

Siyah noktalar o kadar da kötü değil, dedi Furriskey.
Esende kocaman bir çıban çıkarsa, işte o zaman son duanı
etmeye başlayabilirsin. Çıban korkunç bir şey. Korkunç bir şey,
vallahi.

Çıban, olmayacak yerde çıkarsa, korkunç bir şey tabii.

Yolda yürüyorsun, mesela, boynun kırılmış gibi kafanı
eğmek zorunda kalıyorsun, sümüğün paçalarından akıyor. Beş
sene boyunca hiç yaka takmayan bir adam tanıyorum. Beş sene,
düşünün bir.

Kükürt o derde bire bir, dedi Bayan Furriskey, o dertten muzdarip kişilerin evinde bir tas kükürt hiç eksik olmaz.

Kükürt kanı yatıştırır, tabii, diyerek hemfikir oldu Lamont.

Bir zamanlar tanıdığım bir kız vardı, dedi Bayan Furriskey, hafıza sandığını yeniden eşeleyerek. Çalıştığı evde bir sürü gümüş vardı, çanak çömlek işte, bilirsiniz, o tür şeyler. O eşyaları kükürtle parlatırdı.

Ah, çıban işi bitirir, dedi Furriskey, dizine bir şaplak indirerek, çıban seni iki büklüm edip bitirir işini.

Bir de ne zor, söyleyeyim size, dedi Shanahan, sakat bir diz. Derler ki, sakat bir dizin olacağına hiç dizin olmasın daha iyi. Sakat bir dizin mi var, erkenden mezarı boyalarsın.

Dizde su birikmesini mi kastediyorsun?

Evet, dizde su birikmesi feci bir şey, bence. Öyle duydum. Diz kapağında da sakatlık olabilir, diz kapağı dizden ayrılabilir. Şaka değil, vallahi. Ayrık diz kapağı.

İki dizin de hapı yutmuşsa halin ne olur? diye sordu Furriskey.

Bir adam tanıyordum, çok olmadı öleli, Bartley Madigan, dedi Shanahan. Bartley Madigan adında bir adam. Efendi de bir tipti. Bartley hakkında tek kötü söz söylendiğini duymazdın.

Ben de bir zamanlar Peter Madigan adında birini tanırdım, dedi Bayan Furriskey, memleketten, boylu poslu, yapılı bir adam. On sene kadar önceydi.

Bartley dizini kapı tokmağına çarpmış . . .

Hı? Tanrı biliyor ya, kapı tokmağına çarpmak için tuhaf bir yer. Izbandut gibi bir adam olsa gerek. Kapı tokmağı! – Amanin, şu işe bakın. Boyu ne kadardı ki?

Bana hep sorulan bir sorudur bu, bayanlar baylar ve asla cevap veremediğim bir sorudur. Ama bizim zavallı Bartley'cik dizinin üstüne bir darbe yemiş. Bu işte bir dalavere döndüğünü

söylüyorlar, öyle ya da böyle bir dalavere. Hadisenin bir birahane meydana geldiğini söylemiş miydin?

Söylememiştin, dedi Lamont.

Ne olmuş peki? diye sordu Furriskey.

Ne olduğunu anlatayım. Bizim çetin ceviz Bartley darbeyi yiyince, canının yandığını hiç çaktırmamış. Tek kelime çıkmamış ağzından. Eve dönerken tramvayda ağrısı olduğundan yakınmış. Aynı gece hayatından umut kesilmiş.

Aman Yarabbi!

Tek kelime yalan yok, beyler. Ama Bartley'nin alacak nefesi varmış daha. Çekirge sıçramış yani. Olur şey değil ama bir türlü ölmüyormuş.

Ölmüyor muymuş?

Olur şey değil ama bir türlü ölmüyormuş. Yaşayacağım, diyormuş, beni gebertse de yaşayacağım, diyormuş. Hepinize inat, yaşayacağım. Ve yaşadı da. Yirmi yıl yaşadı.

Gerçek mi bu?

Yirmi yıl yaşadı ve bu yirmi yılı yatakta sırtüstü yatarak geçirdi. Dizinden yukarısı felç olmuştu. Acayip bir durum.

Ölse daha iyiymiş, dedi Furriskey, söylediği şeyin kesinliğiyle yüzü sertleşerek.

Felç tam bir bela, dedi Lamont. Yatakta yirmi . . . lanet olası . . . yıl, düşünebiliyor musunuz? Her Noel kardeşi tarafından kucaklanıp yıkanmak için küvete sokulurdu.

Ölse daha iyiymiş, dedi Furriskey. Yatakta yatacağına mezarda yatsaymış.

Yirmi yıl uzun bir süre, dedi Bayan Furriskey.

Ya, düşünün bir kere, dedi Shanahan. Yirmi yaz ve yirmi kış. İşin içinde bir de yatak yaraları var. Yaa, evet, o namussuzlar her yerini kaplamıştı. Bacaklarının hali midenizi kaldırırdı.

Tanrı yardımcımız olsun, dedi Furriskey, kaşlarını acıyla çatarak. Dizine darbe alınca halin bu oluyor. Kafana darbe alsan, halin iki kat daha iyi olur, alt tarafı kafatasın çatlar, işte o kadar.

Üzerine oturduğu bir şeye – ayıptır söylemesi, arka taraflarında bir şeye – kazara çekiç darbesi alan bir adam tanıdım, dedi Lamont. Ne kadar yaşadı dersiniz?

Bildiğim bir adam mı? diye sordu Bayan Furriskey?

Kısacık bir an yaşadı, göz açıp kapayıncaya kadar kendi evinin holünde yere yığıldı. O şey, anlarsınız ya, haşat olmuş. O şey, adına ne dediklerini unuttum şimdi – feci şekilde patlamış, onu muayene eden doktorlar öyle söyledi.

Çekiç tehlikeli bir silah, dedi Shanahan, eğer olmayacak bir yerine gelirse. Tehlikeli bir alet.

Olaya tuz biber eken şey şu, diye devam etti Lamont, çekici doğum gününde yedi. *Aldığı* hediye bu oldu.

Zavallı falan filan adam, dedi Furriskey.

Shanahan elini ağzına siper ederek bir şey fısıldadı ve bunun karşılığında gizli, edepli ve alçak tonda bir kahkaha sunuldu ve kabul edildi.

Çekiçten öldü – böyle bir şey söylendiğini duydunuz mu hiç? Kafası karışmış halde parmağını dudağında gezdiren Bayan Furriskey, tasalı bir merakla bakan gözlerini sırayla her birine dikti.

Hiç duymadım, dedi Furriskey.

Başka bir şeyi getirdi aklıma, dedi Bayan Furriskey. *Çekiçten öldü*. O civarda Baggot Caddesinde tanesi bir şilin dokuza şahane kömür çekiçleri satıyorlar.

Bir kömür çekici için bir şilin bile çok para, dedi Furriskey.

Kaçınmanızı önerdiğim bir adam daha var, diyerek nasihat verdi Shanahan, geldiğini gördüğünüzde karşı kaldırıma geçin. Şu bizim bee-aa-see-uu-ree.

Kim ola ki o? diye sordu Bayan Furriskey.

Eğer bir kere evinize sokarsanız sizi oturduğunuz yerden kaldırıp dikkat kestirecek bir adam, diye açıkladı Furriskey, erkek dinleyicilerini eğlendirmek için sadece onlara özel göz kırparak. Di mi, Bay Shanahan?

Ah, fena bir adam, dedi Shanahan. Onunla bir kere karşılaştım, ama kendisine kapıyı gösterdiler, diyebilirim. O da çıkıp gitti.

Bunun da sebebi kan, dedi Lamont.

Bu esnada kapının gürültüyle çalınması herkesçe duyuldu. Bunun üzerine Bayan Furriskey usulca odadan çıktı.

Bay Orlick olsa gerek, dedi Shanahan. Bugün konuştum kendisiyle. Sanırım bu gece bir şeyler kaleme alacak. Üstteki alıntının sonu.

Biyografik hatıralar, dokuzuncu kısım: Yazın son günleriydi; insanın rahatına ve sağlığına düşman, nemli ve rüzgârsız bir mevsimdi. Yatağıma uzanmış, pencerenin önünde dikilen Brinsley ile kayıtsızca sohbet ediyordum. Sesinin kulağıma doğrudan çalınmamasından, Brinsley'nin sırtının bana dönük olduğunu ve pencereden dışarıda top oynayan çocukları dikkatini vermeden seyrettiğini anlamıştım. Yazma sanatını tartışıyor, en üst veya daha üst düzey edebiyat âleminde İrlandalı ve Amerikalı yazarların üstünlüğünden dem vuruyorduk. Brinsley, az önce burada sunulan el yazması metni okuyunca, Furriskey, Lamont ve Shanahan'ı birbirinden ayıramadığını söyledi; manevi ve fiziksel özellikleri dediği şeyi eleştirerek, iyi diyalogun fikir uzlaşmasından ziyade çatışmaya dayandığını ifade etti ve üst düzey, gelişmiş veya edebi değere sahip günümüz eserlerinde karakter yaratmanın önemine değindi.

Üçü de bir sanki, dedi.

İtirazların üstünkörü, diye yanıt verdim. Bu baylar aynı görünebilir ve aynı şekilde konuşabilirler, ama aslında birbirlerinden epeyce farklılar. Sözelimi, Bay Furriskey brakisefalik cinsinden, Bay Shanahan ise prognatik.

Prognatik mi?

Aklımın, nadiren kullandığım kelimeleri saklayageldiğim tuhaf kuytularını yoklayarak miskin ve savsak bir edayla bu tarzda devam ettim. Akabinde, sözlüklerin ve standart referans kitaplarının yardımıyla savımı detaylandırdım ve araştırmalarım-dan elde ettiğim sonuçları, şimdi okurun bilgisine sunulan bir muhtıradan bir araya getirdim.

Sırasıyla Furriskey, Lamont ve Shanahan'ın ayırt edici özellik-leri veya vasıflarının muhtırası:

Kafa: brakisefalik; küçük ve yuvarlak; prognatik.

Görüş: miyop eğilimi; dış şaşılık; tavukkarası.

Burun şekli: kemerli; küçük ve kalkık; mastoid.

Önemsiz fiziksel rahatsızlıklar: palpebral ptozis; hazımsızlık; Alman kaşıntısı.

Kişiyi has hal ve tavırlar: ağza ekmek veya diğer ufalanan şeyler soktukten sonra parmakları ciddiyetle sallama veya şaklatma eğilimi; dişlerini emerek cıkcık sesi çıkarma ve kravat düğümüyle oynama; topluıgneyle veya kibritle kulağını karıştırma, dudaklarını büzme.

Kıyafetler: Çift sıra düğmeli ceket, indigo yün kumaştan; tek sıra düğmeli ceket, kahverengi şayaktan, iki düğmeli; kaban, üç düğmeli.

İç çamaşırlar: yünlü takımlar, önden düğmeli; ev yapımı yünlü (kış) veya pamuklu (yaz) iç gömleği; kasık koruma parçalı kuşak veya korse.

Gömlek kumaşı: ince muslin; keten; tarlatan.

Ayak özellikleri: çekiç parmak; yok; boynuzlaşma.

Avuç içi özellikleri: sert; nasırlı; yok.

En sevdiği çiçek: kasımpatı; papatya; kestere.

En sevdiği ağacı: havlu püskülü; hanımeli; defne yapraklı kartopu.

Ev sevdiği yemek: çopra balığı; şerbet; jülyen. Muhtıranın sonu.

Kapı ansızın açıldı ve içeri amcam girdi. Halinden tavrandan, aşağıda girişte Brinsley'nin defterlerini görmüş olduğu belliydi. Güleç ve misafirperver bir tavır takınmıştı. Sigara kutusunu – on tanesi altı peniye satılan cinsten – eline almıştı bile. Pencerenin önündeki konuğu görünce kibar bir şaşkınlık ifadesi savurarak durdu.

Bay Brinsley! dedi.

Brinsley, amaca uygun şekilde resmi bir iyi akşamlar sözüyle, görgü kurallarına uygun bir karşılık verdi.

Amcam içten bir tokalaşma için elini uzattı ve herkese hemen sigara ikram etti.

Sizi sık sık görmüyoruz, dedi.

Amcam erken davranıp, kibrit bulma teşebbüsümüzü engelledi. Sırtüstü pozisyondan oturur pozisyona geçtim ve rahatsız bir vaziyette yatağın köşesine tünedim. Amcam elindeki ateşle bana doğru geldiğinde, şöyle dedi:

Sayın dostum, *nasılsınız* bakalım bu akşam? Bakıyorum da, her zamanki gibi yatağına pek bir düşkünsün. Bay Brinsley, ne yapacağız biz bu çocukla? Tanrı biliyor ya, ne yapacağız biz bununla, hiç bilmiyorum.

Amcamla muhatap olmadan, odada sadece bir sandalye olduğunu söyledim.

Gündüzleri yatakta yatmasını mı kastediyorsunuz? dedi Brinsley. Sesi masumdu. Beni küçük düşürmek için kişisel

alışkanlıklarımı sempatik bir havayla amcamla tartışmaya kararlıydı.

Onu kastediyorum ya, Bay Brinsley, dedi amcam, tartışmaya can atan, içten bir edayla, kesinlikle onu kastediyorum. Vallahi de billahi de, genç bir adam için kötüye işaret. Hiç aklım almıyor. Bunun ne gibi bir manası var sizce? Bu genç adamın, görebildiğim kadarıyla, sağlığı yerinde. Yani, yaşlı veya yatalak biri olsa, anlayacağım. Turp gibi maşallah.

Sigara tutan elini başına götürdü, sağ gözünü kapadı ve kafası karışmış halde başparmağının boğumuyla gözkapaklarını ovuşturdu.

Tanrı biliyor ya, aklım hiç almıyor, dedi.

Brinsley kibarca güldü.

Ne denir, hepimiz tembeliz, dedi, hoşgörüyü, ilk ana babamızdan miras aldığımız bir şey. Hepimizin içinde var. Özel bir çaba sarf etmek gerekiyor sadece.

Amcam lavaboya hafifçe vurarak aynı fikirde olduğunu gösterdi.

Hepimizin içinde var, diyerek tekrarladı yüksek sesle, en tepedekinden en aşağıdakine hepimizin içinde var. Orası kesin. Ama, şunu söyleyin bana, Bay Brinsley. Çaba sarf ediyor muyuz?

Sarf ediyoruz, dedi Brinsley.

Ah, ediyoruz gerçekten, dedi amcam, eğer etmeseydik, içinde yaşadığımız dünya pek bir hoş olurdu hakikaten. Ah, evet.

Size katılıyorum, dedi Brinsley.

Kendimize, diyerek devam etti amcam, yeterince dinlendim artık diyebiliriz. Bu kadar yeter. Şimdi kalkıp Tanrının bana verdiği gücü elimden gelen en iyi şekilde ve hayattaki mevkimin gerektirdiği görevlere uygun olarak kullanacağım. Bedenimize şöyle deriz: Buraya kadar, bu kadar yeter.

Evet, dedi Brinsley başıyla onaylayarak.

Miskinlik – Tanrı bizi korusun – miskinlik şu hayatta insan için berbat bir külfet. Kendine . . . arkadaşlarına . . . tanışıp aralarına karıştığın her erkek, kadın ve çocuğa yük olursun. Ölümcül günahların en kötülerinden biridir, hiç şüphe yok.

Bana kalırsa en kötüsü, dedi Brinsley.

En kötüsü demek? Kesinlikle.

Amcam bana dönerek şöyle dedi:

Söylesene, hiç kitap kapağı açıyor musun?

Her gün pek çok kez kitap açıp kapıyorum, diye karşılık verdim, hırçın bir edayla. Odamda çalışıyorum, çünkü sessiz ve amacıma uygun. Sınav zamanı geldiğinde hiç zorlanmadan geçiyorum. Açıklayabileceğim başka bir şey var mı acaba?

Bu kadarı kâfi, sinirlenmeni gerektirecek bir şey yok, dedi amcam. Sinirlenecek hiçbir şey yok. Hiçbir akıllı başında adam dostça bir tavsiyeyi hor görmez, eminim bu sözü daha önce sıkça duymuşsundur.

Ah, ona bu kadar yüklenmeyin, dedi Brinsley, özellikle de dersleri konusunda. Azıcık egzersizle her şey hallolur. *Mens sana in corpore sano*¹⁷, bilirsiniz.

Latince amcama yabancıydı.

Ona ne şüphe, dedi.

Demem o ki, aklın doğru dürüst çalışabilmesi için vücudun iyi durumda olması şart. Birazcık daha egzersiz ve çalışma, bu külfeti hafifletir, zannedersen.

Elbette, dedi amcam. Tanrı biliyor ya, ona bunu söylemekten bıktım usandım. Bıktım usandım.

Brinsley'nin konuşmasında kurnazca bir misilleme ve intikam fark ettim. Ona döndüm ve şöyle dedim:

17 (ç.n.) (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.

Senin için söylemesi kolay. Sen egzersiz yapmayı seviyorsun – ben sevmiyorum. Her akşam uzun yürüyüşlere çıkıyorsun, çünkü bundan hoşlanıyorsun. Benim içinse bu bir angarya.

Yürüyüş yapmayı sevdiğinizi duyduğuma çok memnun oldum, Bay Brinsley, dedi amcam.

Ah, evet, dedi Brinsley. Ses tonu huzursuzdu.

Akıllı bir adamsınız doğrusu, dedi amcam. Şahsen ben her akşam altı yedi kilometrelik uzun bir yürüyüş yaparım. Her akşam, yağmur çamur demeden. Bir de ne var biliyor musunuz, sağlığım da iyiye gidiyor. Gerçekten. Yürüyüş yapmasaydım halim ne olurdu, bilemiyorum.

Bu akşam yürüyüş için biraz geçe kaldın, dedim.

Hiç endişelenme, geç ya da erken, unutmam, merak etme, dedi. Bana katılmak ister misiniz, Bay Brinsley?

İkisi birlikte çıktılar. Zayıflayan ışıktaki rahat ve sakin bir vaziyette sırtüstü uzandım. Yukarıdaki anlatının sonu.

Yeni okurlar için Sinopsis, daha önce olup bitenlerin bir özeti:
ORLICK TRELLIS, Pooka MacPhellimey'nin evindeki eğitimini tamamladıktan sonra, sivil yaşamdaki yerini alır ve bir pansiyoner olarak

FURRISKEY'nin evinde yaşamaya başlar. Furriskey'nin ev hayatı, minik bir yabancıнын gelişiyile kutsanmak üzeredir. Bu sırada,

SHANAHAN ve LAMONT, Trellis'in, ona verdikleri ilaçlara karşı çok geçmeden bağışıklık kazanıp akli melekelerini kullanabilecek hale gelmesinden ve arkasından neler çevirdiklerini çakozlayıp bu işte kabahati olanları korkunç cezalara çarptırmasından korktukları için, BİR PLAN yapma gayreti içindedirler. Bir gün Furriskey'nin oturma odasında, ressamların ve Fransız şaraplarının isimlerinin ahkâm kesen ve konuya hâkim bir dille

kullanıldığı üst düzey bir hikâyeye aitmiş gibi görünen birkaç sayfa müsvedde bulurlar. Araştırmalarının sonucunda, Orlick'in babasının kitabet yeteneğini aldığını fark ederler. Büyük bir heyecana kapılarak, Orlick'in bu yeteneğini olayların akışını tersine çevirmek için (deyim yerindeyse) kullanmasını ve Trellis'i konu alan bir hikâye kaleme almasını önerirler; başkalarına yaptıklarını Trellis'e ödetecek münasip bir ceza olacaktır bu. Bir piç olarak dünyaya geldiği için alnına vurulan lekeye içerleyen, annesinin kirletilen namusuna ve ölümüne içten içe öfkelenen ve Pooka'nın yoldan çıkaran öğretileriyle fişteklenen Orlick, bu öneriyi kabul eder. Bir akşam, diğerlerinin toplanmış olduğu pansiyona gelir ve ilgili kişilerin huzurunda hikâyeye giriş yapılır. Buradan okumaya devam ediniz.

O. Trellis tarafından kaleme alınan Müsveddeden alıntı.
Birinci Kısım. Birinci Bölüm: Denizleri aşarak deniz suyuyla yıkanan, arıları alışılmadık bir saatte vızır vızır vızıldamaya çağıran mısır-sarısı güneşe bulanık gün (Salı), Dundrum ve Foster Avenue'dan geçerek doğmuştu. Küçük karasinekler, eğik vuran güneş huzmelerinin oluşturduğu sahne ışıkları altında, hayali trapezler üzerinde korkusuzca fır dönerek pencere boşluklarında ıslıl ıslıl bir gösteri icra ediyorlardı.

Dermot Trellis uykuyla uyanıklık arasında, gözlerinde alacakaranlık, yatağında uzanmış yatıyordu. Elleri butlarının üzerinde hareketsiz duruyor, bacakları esnek ve hantal vaziyette yatak ucuna kadar uzanıyordu. Yorganlara sarılmış bir metronom olan diyaframı, yavaş yavaş inip kalkıyor ve nefes alıp verişinin temposuyla gevşiyordu. Genel anlamda, rahatı yerindeydi.

Basamakları yuvarlatılıp kurutulmuş dişbudak ağacından, sağlam bir merdiven yardımıyla pencereye pervazına ulaşan bir rahip, sessizce camdan içeri göz attı. Odaya vuran uzun güneş huz-

mesi, rahibin sarı saçlarında tuhaf bir ışık oyunu yapmış, kafasının üzerine bir hale kondurmuştu. Çakısının ağzını pencere kanadının arasına sokarak pencerenin piriñten yapılma kilit dilini usulca gevşetti. Daha sonra, güçlü bir kol hareketiyle alttaki kanadı yukarı itti ve cüppesinin yarattığı zorluğa rağmen önce bir bacağıını, sonra diğer bacağıını atarak odaya kolaycacık giriverdi. Öylesine sessiz ve kibardı ki, pencerenin kapanırken çıkardığı klik sesini sadece kulak veren biri duyabilirdi. Cildi, çiçek hastalığının bıraktığı lekelerle kaplıydı, ama bu lekeler – tuttuğu oruçların katı kurallarının bıraktığı izler – çehresinin belirgin güzelliğinden bir şey eksiltmemişti. Yüz hatlarının her biri soluk ve çöküktü, fazla kan pompalamayan dermansız damarları yüzünden cansızdı; ama bu hatlarda, Yaradanın ilk tasarladığı halleriyle hepsini bir arada göz önüne getirdiğinizde, sakın bir vakar, eskiden kalma bir mezarlığın hüznünlü huzuruna benzer bir huzur okunuyordu. Hali tavrı kuzu gibi uysaldı. Cüppesinin kol ağızları, yakası ve kenarlarına ince bir iğne işçiliğiyle, beyaz bir zemin üzerinde fettan bir üçlü oluşturan yıldız, çiçek ve üçgen motifleri işlenmişti. Parmakları balmumu beyazı renginde ve yarı saydamdı; memleketin hemen hemen her köşesinde bulunabilen üvez ağacından yapılma bir değneği sıkıca kavramıştı. Şakaklarına hoş bir koku sürmüştü.

Odayı çıt çıkarmadan ve büyük bir gayretle inceledi, zira adım attığı ilk odaydı bu. Değneği porselen bir su testisine çarparak pes bir ses çıkardı; sandaletiyle lazımlığın birleşiminden çıkan ses ise çan sesiydi.

Trellis yattığı yerde doğruldu ve ağırlığını dirseklerine vererek sırtıyla bir hipotenüs çizdi. Baş, köprücük kemiklerinin arasındaki çukura gömülmüş, gözleri ürkmüş muhafızlar gibi kırmızı gözetleme kulelerinden öne fırlamıştı.

Sen de kimsin? diye sordu Trellis. Nefes borusuna kocaman bir kuru balgam kütlesi takıldığından, sesi çatallı çıkmıştı. Bu

sorusunun hemen ardından, muhtemelen kusurlu artikülasyonunu düzeltmek amacıyla kulak tırmalayan bir sesle öksürdü.

Adım Moling, dedi rahip. Bir tebessüm, sağda solda oyalanmadan geçip gitti suratından. Ben bir rahibim ve Tanrıya hizmet ederim. Birazdan birlikte dua edeceğiz.

Trellis'in kafasında oluşan şaşkınlık bulutu kara bir öfkeyle çevrelenmişti. Karasineklerin güçlü bir güneş ışığına doğru uçarken kısılan gözlerinden birazcık daha geniş, yani nizami inçin binde biri kadar bir aralık bırakarak gözkapaklarını gözyuvarlarının üzerine indirdi. Bir deneme yapmak suretiyle soluk borusunun temiz olduğundan emin olduktan sonra bağırarak şu soruyu sordu:

Buraya nasıl girdin? Ne istiyorsun?

Yolu bana melekler tarif etti, dedi rahip, pencereye tırmanmak için kullandığım merdiven de melek sınıfına mensup zanaatkârlar tarafından en iyi kalite çıralı çamdan yapıldı ve dün gece yarısı, tam olarak söylemek gerekirse saat ikide, uçan bir at arabasıyla görev yaptığım üniversiteye getirildi. Bu sabah buraya bir pazarlık yapmaya geldim.

Demek bir pazarlık yapmaya geldin.

İkimiz, yani sizdeniz ve bendeniz, bir pazarlık yapalım diye. Şurada yerde duran şeyin işçiliği güzelmiş. Kulpunun yuvarlaklığı pek hoş.

Ne? dedi Trellis. Kimim dedin? O ses de neydi öyle? Çan niçin çalıyor?

Yamaklarımın çanları, dedi rahip. Sesi lakayttı, aklının çoğunu vermeden konuşmuştu, çünkü akli yuvarlak nesnenin güzelliği, beyazlığı, yıldız gibi parıldayan yüzeyiyle meşguldü.

Hı?

Yamaklarım şu anda bahçendeler. Güneş gibi ılık ılık bir kilisenin duvarlarının inşa edileceği alanı şeritle çeviriyor ve sabah çanlarını çalıyorlar.

Kusura bakmayın, Bayım, dedi Shanahan, ama bu bizim için biraz aşırı kaçtı. Bu zaman kaybı, demek istiyorum yani. Bu süslü püslü lafları bir kenara bırakıp sadede gelemez misiniz, Bayım? Ona bir ilaç veremez misiniz, lanet olası kalbinde varisli bir damar olsa ve yatağından çıkıverse mesela?

Orlick kalemını üst dudağının orta yerine dayadı ve kafasını ya da elini, ya da ikisini birden hareket ettirmek suretiyle hafif bir basınç uygulayarak dudağını yukarı itti.

Sonuç: dişlerin ve dişetlerinin gözükməsi.

Yazdıklarımın sanatsal niteliğini göz ardı ediyorsunuz, dedi. Bir adamı önce havaya kaldıracaksınız ki yere düşürebilesiniz. Anlıyor musunuz?

Ah, o da var, tabii, dedi Shanahan.

Ya da, kafa derisinde varisli bir damar, dedi Furriskey, beyne yakın bir yerde, anlarsınız ya. İşini bitirir bence.

Bir filmde bir şey görmüştüm, dedi Shanahan, bir çimento karma makinesi vardı, Bay Orlick, makine tam gaz çalışırken üç adam içine düşüyor, cehennem zebanileri gibi fır dönüyorlar içinde.

Yemeklerden sonra üç kez alınması gereken bir karışım, dedi Lamont gülerek.

Sabırlı olmanız lazım, beyler, diye nasihatte bulundu Orlick, uyarı olarak ince, beyaz elini havaya kaldırarak.

Çimento karma makinesi, dedi Shanahan.

İyi bir şey geldi aklıma, çok iyi bir şey, zannedersem, inşallah yanılmıyordumdur, dedi Furriskey hevesle, yaptığı ince hesabın gayretiyle yüzü morarmıştı. Kahramanımızı çimento karma makinesinden çıkarınca, yolun orta yerine bırakın, buharlı bir silindir tam gaz geçsin üzerinden . . .

Çok iyi fikir, diyerek onayladı Shanahan.

Dediğin gibi, çok iyi fikir, dedi Bay Shanahan. Ama silindir kahramanımızın mort olmuş cesedinin üzerinden geçse de, ezip dümdüz edemeyeceği kahrolası bir şey var, koca silindiri havalandırıp yoldan çıkaracak bir şey – on tonluk silindir, dikkatinizi çekerim! . . .

Cidden, dedi Orlick, tek kaşını kuşkuyla kaldırarak.

Tek bir şey, dedi Furriskey, saymak için tek parmak yeter. Silindiri yoldan çekiyorlar, bir de ne görsünler, içine edilmiş vıcık vıcık cesedin tam ortasında kahramanımızın kara kalbi sapasağlam öylece duruyor. *Kalbini ezememişler.*

Çok . . . çok . . . iyi, dedi Lamont. Bir numara, Bay Orlick. Turnayı gözünden vurduk demektir.

Takdire şayan, diyerek hemfikir oldu Orlick, alttan alarak. *Kalbini ezememişler.*

Buharlı silindir makineleri pahalı şeyler ama, dedi Shanahan, dizine iğne batırmaya ne dersiniz? Yanlışlıkla iğnenin üzerine diz çöküyor, iğne dizine giriyor ve kırılıyor, tutup çekeceği bir parçası kalmıyor. Bir dikiş iğnesi, ya da şapka iğnesi.

Dizinin arkasına bir ustura darbesi, dedi Lamont bilgîççe göz kırparak, deneyin ve görün.

Orlick bu esnada kendi halinde, aklında bilgece bir paragraf oluşturmakla meşguldü; bu paragrafı, tartışmaların ortasında yakaladığı küçük bir boşluğa maharetle sokuşturdu.

Fiziksel acının incelikleri, dedi, serebral mekanizmayla duyu sinirlerinin ustalıklı düzenlenmesine bağlıdır, ki bu da Aklın alamayacağı kadar iğrenç tüm duyguların, duyuların ve algıların beyinde kaydedilmesini engeller ve vücudun yetileri ve işlevleri üzerinde hakimiyet kurar. Akıl, pervasızlık veya zııırlık derecesinde yoğun hislerin algılanmasına izin vermeyecektir. Bana akla yatkın bir acı verin, der Akıl, onu alır, analiz eder ve layıkıyla algılandığını göstermek için ses çıkarma melekelerini harekete

geçiririm; hem bunun üstesinden gelebilir hem de diğer vazifelerimi yerine getirebilirim. Yeterince açık mı?

Çok iyi dediniz, Bayım, dedi Shanahan.

Ama kabul gören meşru sınırın ötesine geçildi mi, der Akıl, beni ara ki bulasın. Işığı söndürüp kepenkleri indiririm. Dükkânı kapatıp giderim. Bana üstesinden gelebileceğimi düşündüğüm bir şey sunulduğunda dönerim ancak. Anlıyor musunuz?

Döner dönmesine. Bütün şamata sona erdikten sonra döner.

Ama ruh, ego, *animus*, diyerek devam etti Orlick, çok farklıdır bedenden. Ruha verilebilecek zayıflar labirent gibi dolambaçlıdır. Bedenin fiil zamanı şimdiki zaman kipidir; ruhun ise bir belleği, şimdisi ve geleceği vardır. Bay Trellis için bazı çetrefil planlar geliştirdim. Mişli geçmiş zamanla okuyacağım çarkına.

Mişli geçmiş zaman iyidir, tabii, dedi Shanahan, buna kim itiraz ederse, bilin ki k-i-t-a-p-l-a-r-l-a fazla haşır neşir olmamıştır. Kimse buna tek kelime etmeyecektir. Ama biliyor musunuz, sizin bu tarzınız biraz yükseklerde uçuyor, bulutların tepesinde. Sizin için hava hoş tabii, ama geri kalanımıza bir merdiven gerek. Di mi, Bay Furriskey?

Yirmi metrelik bir merdiven, dedi Furriskey.

Kısa bir müddet sonra, Lamont elini uzatarak pes ve samimi bir ses tonuyla Bay Orlick'e hitap etti.

Şöyle hoş, basit bir hikâye çok hoş olurdu, Bayım, dedi,

Başlar başlamaz işin eğlenceli kısmını dışarıda bıraktınız, anlarsınız işte, işin diğer yanını. İçinde bir sürü ustura sahnesi olan, şöyle hoş bir hikâye, anlatabildim mi? Dizin arkasına bir ustura darbesi, Ah, süper olur vallahi!

Orlick'in sağ eli çenesini kavradı.

Bahsedilen el hareketinin yorumu: zihnin fazlasıyla meşgul olduğunun ve derin düşüncelere dalındığının göstergesi.

Kabul ediyorum, beyler, dedi sonunda, sizin görüş açınızın da haklı tarafları olduğunu kabul ediyorum. Bazen . . .

Bir de şu var, dedi Shanahan, argümanını vakit kaybetmeden kaldığı yerden sürdürerek, şu da var, sokaktaki adamı da düşünmeniz lazım. *Ben* sizi anlayabilirim. *Bay Lamont* sizi anlayabilir. *Bay Furrisey* sizi anlayabilir – ama ya sokaktaki vatandaş? Vallahi, eğer *sokaktaki adamın* sizi anlamasını istiyorsanız, çok çok yavaş gitmelisiniz. Bir salyangoz bile hızlı gelir ona, bir salyangoz bile ona nal toplatabilir.

Orlick elini çenesinden çekti ve yavaşça alnına götürdü.

Baştan alabilirim, tabii, dedi hafif bir bezginlikle, ama bazı çok iyi kısımları heba etmiş olacağız böylece.

Bal gibi de baştan alabilirsiniz, dedi Shanahan, ziyanı yok, abicim. Benim bu dünyadaki mesaim daha uzun, ben şunu bilir şunu söylerim: *Yanlış bir başlangıç yapmakta utanılacak bir şey yok.* Yeniden deneyebiliriz. Di mi, beyler? Yeniden deneyebiliriz.

Yeniden deneyebiliriz, dedi Furriskey.

Peki, peki, dedi Orlick.

Denizleri aşarak deniz suyuyla yıkanan, arıları alışılmadık bir saatte vızır vızır vızıldamaya çağıran mısır-sarısı güneşe bulanık gün (Salı), Dundrum ve Foster Avenue'dan geçerek doğmuştu. Küçük karasinekler, eğik vuran güneş huzmelerinin oluşturduğu sahne ışıkları altında, hayali trapezler üzerinde korkusuzca fır dönerek pencere boşluklarında ıslıl ıslıl bir gösteri icra ediyorlardı.

Dermot Trellis uykuyla uyanıklık arasında, gözlerinde alacakaranlık, yatağında uzanmış yatıyordu. Elleri butlarının üzerinde hareketsiz duruyor, bacakları esnek ve hantal vaziyette yatak ucuna kadar uzanıyordu. Yorganlara sarılmış bir metronom olan diyaframı, yavaş yavaş inip kalkıyor ve nefes alıp verişinin temposuyla gevşiyordu. Genel anlamda, rahatı yerindeydi.

Evi Büyük Kanal'ın kıyısındaydı; önde on yedi, arkada da bunun en az iki katı sayıda penceresiyle bir sarayı andıran muhteşem bir yapıydı. Trellis'in ne dışarı çıkmak ne de içeri hava ve ışık girmesine izin vermek için kapıyı açtığı pek görülmemişti, evinin içinde yaşamayı adet haline getirmişti. Yatakodasının pencere kepenkleri gündüzleri her daim inik durur, güneş pırıl pırıl parlarken bile içeride gaz lambasının açık olduğunu sadece keskin bir göz fark ederdi. Onu bizzat gören çok az kişi vardı; yaşlı insanların hafızaları zaten zayıftı ve onu son gördüklerinde neye benzediğini unutmuşlardı. Trellis, dilenciler ve sokak çalgıcıları kapıyı çaldıklarında hiç oralı olmuyor, bazen de kepenkleri kapalı pencerenin önünden geçen insanlara bağırarak laf atıyordu. Pek çok namussuzluğun arkasında onun olduğu herkesçe çok iyi biliniyordu ve güneş ışığından hiç hazzetmemesine sadece saftirik insanlar şaşırıyordu.

Tanrının yasalarına hiç aldırış etmiyordu; evinden açık havaya çıkma âdetini sürdürdüğü günlerde yaptığı kötülüklerin özeti şöyle:

Okullu kızlara ahlaksız hikâyeler anlatarak ve kâfirâne şiirler okuyarak onları dinden çıkarıp kötü yola sürüklüyordu.

Kutsî iffetten nefret ediyordu.

Bu liste uzayıp gidecek mi, Bayım, diye sordu Furriskey.

Kesinlikle, diye cevap verdi Orlick, daha yeni başlıyorum.

Bir Katalog yapsak, nasıl olur?

Bir Katalog çok hoş olurdu, diyerek hemfikir oldu Lamont. Çapraz referanslar ve çift giriş, hani var ya. Ne dersiniz, Bay Orlick. Ne diyorsunuz?

Günahlarının bir katalogu mu, yani? Kastettiğiniz şey bu mu? diye sordu Orlick.

Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? diye sordu Furriskey vesveseyle.

Anladığımı sanıyorum, müsterih olun. AYYAŞLIK, müptelası olduğu şey. İFFET, namevcut. Aklınızdaki şey buydu zannedersem, Bay Furriskey.

Çok iyi fikir, beyler, dedi Lamont, benim naçizane görüşüme göre çok iyi gerçekten. Bugünlerde insanların bir hikâyede aradıkları şey işte bu tür acayıplikler. Biliyor musunuz?

Oh oh, iyi iş çıkaracağız valla.

Göreceğiz bakalım, dedi Orlick.

Tanrının yasalarına hiç aldırış etmiyordu; evinden açık havaya çıkma âdetini sürdürdüğü günlerde yaptığı kötülüklerin özeti şöyle:

AVAM TAKIMI, düşüp kalktığı kimseler.

BOŞ SOHBET, hovardalık babında, Posta ve Telgraf Kurumundaki isimsiz memurelerle telefonda yaptığı şey.

CENABETLİK, manevi, fikrî ve fiziksel olmak üzere her türlüyle övündüğü şey.

DELİ DANA HASTALIĞI, bu mikrobu taşıyan hayvanların hal ve hareketlerine ilişkin mevzuatına aldırmadığı şey.

EKLEKTİZM, tutkuyla bağlı olduğu şey.

Bu listeyi alfabetik sıraya göre tamamlamak için, dedi Orlick, kafa yormak ve araştırma yapmak gerekecek. Listeyi daha sonra tamamlarız. Günah çirkefinde eşelenmenin yeri değil burası (zamanı da değil).

Ah, ne akıllı adamsınız, Bay Orlick, x harfiyle ne yapacağınızı görmek için nefesimi tutmuş bekliyorum. Amma açıkgözsünüz, dedi Shanahan.

Kötülük'ün K'sı, dedi Furriskey.

Bay Orlick çok haklı, dedi Lamont, işe koyulmak istediğini görmüyor musunuz? Di mi, Bay Orlick. Bunun zaman kaybı olduğunu göremiyor musunuz?

Çok doğru, dedi Shanahan. Sessizlik!

Malum günde bu adam malum pencereden kazara dışarı bakmış ve bahçesinde bir azizin, seçkin bir rahip ve rahip yamakları güruhuyla birlikte, güneş gibi ıslıl ıslıl bir kilisenin duvarlarının inşa edileceği alanı şeritle çevirmekte olduğunu görmüş; bir yandan ayrıntılı açıklamalar yapıyor, bir yandan da kulak tırmalayan demir çanlarını çalarak havalı bir Latinceyle söz söylüyorlarmış. Bir nedenden dolayı Trellis'in sinirleri tepesine çıkmış. Bulunduğu yerden avazı çıktığı kadar bağırarak ve planını nihayete erdirmek için hiç zamanı olmadığından, beş kocaman adımda bahçenin orta yerinde bitivermiş. Uzun lafın kısıası, o sabah bahçede kutsal şeyleri hiçe sayıp saygısızlık etmiş. Azizi bir deri bir kemik kalmış kolundan yakalamış ve bu din adamının kafası bir taş duvara çarpına kadar dur durak bilmeden koşmuş (azizle birlikte). Bu habis ruhlu adam daha sonra azizin dua kitabını – kutsal Kevin'in kullandığı – elinden kapdığı gibi, lime lime olana dek öfkeli elleriyle yırtmış. Günahlarına bir şey daha eklemiş, yani, bir taş parçasıyla genç bir rahibe, tam olarak söylemek gerekirse bir rahip yamağına, saldırmış.

Alın bakalım, demiş.

Bu sabah burada yaptığınız şey şer, demiş aziz, bir elini başındaki yaraya götürerek.

Ama Trellis'in aklı, bu mübarek yabancılara karşı duyduğu öfke ve garezle kararmışmış. Aziz, mahvolan dua kitabının bol satırlı sayfalarını düzeltmiş ve bu habis ruhlu adama, emsalsiz güzellikte ve göz kamaştırıcı berraklıkta, devvy ölçüsüyle yazılmış üç kıtadan oluşan bir lanet okumuş . . .

Biliyor musunuz, dedi Orlick, hikâyesindeki boşluğu kendi sesinin müziğiyle doldurarak, yine yanlış yoldayız bence. Siz ne dersiniz, beyler?

Kesinlikle yanlış yoldasınız, dedi Shanahan, kusura bakmayın ama bu yazdıklarınız osuruktan tayyare oldu.

Kiliseye saldırarak elimize ne geçecek ki, dedi Furriskey.

Sarf ettiğim çabanın takdir edilmediğini görüyorum, dedi Orlick. Hafiften tebessüm etti ve dudaklarının aralanmasını fırsat bilerek kalemle dişlerine hafifçe vurdu.

Daha iyisini yapabilirsin, abicim, dedi Lamont, işe bir de bu yönüyle bak. Aklını verirsen bunun iki misli âlâsını yapabilirsin.

Sanırım, dedi Orlick, Pooka MacPhellimey'nin yardımını talep edebiliriz.

Eğer elinizi çabuk tutup da işe koyulmazsanız, Bayım, dedi Furriskey, biz Trellis'i haklamadan o *bizi* haklayacak. Bizi tahtalıköye gönderiverecek. Acele edin, Bay Orlick. Pooka'yı çağırın ve hemen işe girişmesini sağlayın. Maazallah, Trellis bizi iş üstünde yakalarsa . . .

Başlangıç için şuna ne dersiniz, diye sordu Shanahan, sırtında yetişemeyeceği ufacık bir yerde kocaman bir çıban. Herkesin sırtında eliyle kaşıyamayacağı, kare şeklinde küçük bir bölge olduğu iyi bilinir. Tam burada, bakın.

Kaşığı diye bir şey var herhalde, dedi Lamont.

Bi durun! dedi Orlick. Sessizlik lütfen.

Denizleri aşarak deniz suyuyla yıkanan, arıları alışılmadık bir saatte vızır vızır vızıldamaya çağıran mısır-sarısı güneşe bulanık gün (Salı), Dundrum ve Foster Avenue'dan geçerek doğmuştu. Küçük karasinekler, eğik vuran güneş huzmelerinin oluşturduğu sahne ışıkları altında, hayali trapezler üzerinde korkusuzca fır dönerek pencere boşluklarında ılık ılık bir gösteri icra ediyorlardı.

Dermot Trellis uykuyla uyanıklık arasında, gözlerinde alacakaranlık, yatağında uzanmış yatıyordu. Elleri butlarının üzerinde hareketsiz duruyor, bacakları esnek ve hantal vaziyette yatak ucuna kadar uzanıyordu. Yorganlara sarılmış bir metronom olan diyaframı, yavaş yavaş inip kalkıyor ve nefes alıp verişinin temposuyla gevşiyordu. Genel anlamda, rahatı yerindeydi.

Kulağının dibinde çınlayan kibar bir öksürük sesi aklını harekete geçirdi. Sabahın eli kulağındayken kırmızı gözetleme kulelerinde ürkmüş muhafızlar gibi öne fırlayan gözleri, Pooka MacPhellimey'nin, paha biçilmez abanoz ağacından siyah bastonunu daracık pantolonunun dizlerine asaletle dayamış halde yanibaşında, kapkaçağının durduğu etajerin üzerinde oturmakta olduğu bilgisini ilette kendisine. Pooka'nın şakakları pahalı bir balsam markasıyla esanslanmıştı; kravatının kat yerlerinde enfiye tozu olduğu görülebiliyordu. Siyah yünden el örgüsü eldivenlerin muntazaman içine yerleştirildiği bir silindir şapka baş aşağı duruyordu.

Günaydın, Bayım, dedi Pooka melodik bir tonlamayla. Hiç şüphesiz, kendinizi seher serinliğiyle avutmak için uyandınız.

Trellis duyduğu hayretin büyüklüğünü göstereceğiniz diye sivilcelerine şekil verdi.

Sabah sabah evimi ziyaret etmeniz şaşırttı beni, dedi. Bir boğa bazen bir inek olabilir, cüce karga konuşabilir, horozların yumurtlamanın dışı kuşlara mahsus olmadığını gösterdikleri olmuştur, ama bir hizmetkâr her zaman bir hizmetkârdır, ne olursa olsun. Uykumun gölgesinde kendimden geçmeye alışık olduğum bir saatte sizi misafir etmek istediğimi hiç hatırlamıyorum. Bir ihtimal, çibanlara iyi gelecek bir fiçî merhem getirmiş olabilir misiniz acaba?

Getirmedim, diyerek cevap verdi Pooka.

O zaman, vücuttaki bitlerin canına okuyacak, köklerden ekstre edilmiş bitkisel, emsalsiz bir iksir?

Sert parmak uçlarını birleştirdikten sonra, büyükbaş hayvanların cinsiyetine ilişkin şüpheler hayvan çok gençken ortaya çıkar ancak, dedi Pooka, ve sivri uçlu bir alet yahut başka bir kontrol aleti – ya da, daha iyisi, yirmi santim çapında bir pertavsız – kullanmak suretiyle kolayca anlaşılabilir. Konuşabilen veya kendilerini Latince ya da denizcilerin kullandığı dilde

ifade etmeye alışkın olan cüce kargalar, farkında olmadan bütün sorulara aynı cevabı vererek bu kabiliyetlerinin mahiyetini ifşa edebilir, böylelikle haddi hesabı olmayan cehaletleriyle veya sonsuz bilgelikleriyle övünebilirler. Eğer bir horoz içinden yumurta çıkarabiliyorsa, bir tavuk da sabahın dört buçuğunda horoz gibi ötebilir. Sıçanların uçuğu görülmüştür; küçük arılar hayvan gübresinden bal yapabilir; eşeysiz üreyen memelilerin ise çapraz dölleme yoluyla, yapı itibarıyla azoik, görünüş itibarıyla araknoid, acayip yavrular peyda ettikleri bilinir. Bir hizmetkârın hizmetkâr olduğu yanlış değildir, ama hakikat tek sayıdır ve tek bir efendi olması büyük bir hatadır. Şahsen benim iki efendim var.

Çapraz döllemeyi ve araknoidi anladım, dedi Trellis, ama azoik kelimesine yüklediğiniz anlam bana hepten yabancı.

Cansız, hiç organik kalıntısı olmayan, dedi Pooka.

Çok şık bir tanım, dedi Trellis, konuğunun hoşuna gitsin diye suratına bir sabahın-körü tebessümü kondurarak. Gün doğarken alınan bir gıdım bilgi, zihnin kahvaltısıdır. Şimdi uykumun karanlığına gömüleceğim yeniden, uyandığımda bu meseleyi tekrar tahlil etmeyi unutmayacağım. Hizmetçim sizi odamın dört duvarı arasında hapsolmaktan kurtarıp çıkış yolunu gösterecektir. Kurnaz ve yetenekli sıçanların kuşlara has uçma ilmini bildiklerinden neredeyse eminim; gene de, bu yaratıkların penceremin önünden uçarak geçtiklerini hiç görmedim. Size iyi sabahlar, Bayım.

Nazik temenninizi kabul edemeyeceğim, diye cevap verdi Pooka, zira veda mahiyetinde olması bu temenniye hükümsüz kılıyor. Bu sabah buradaki vazifem, çeşit çeşit fiziksel musibetler ve işkencelerle size acınası ecel terleri döktürmek. Çekeceğiniz acı ne kadar çok olursa, işimi o denli kusursuz yapmış olacağım. Önünden uçan-sıçan geçmeyen bir pencere, evsiz bir arka bahçeye benzer.

Söyledikleriniz beni şaşırtıyor, dedi Trellis. Üç örnek veriniz.

Sırtta çıkan çıbanlar, patlamış bir göz, elden ayaktan düşüren bir üşüme, yırtılmış-parçalanmış kulak memeleri, alın size dört örnek.

Eh, nihayet sadede geldik, dedi Furriskey yüksek sesle. Avuç içi ve dizini kullanarak bir ses çıkardı. Sadede geldik nihayet. Bundan sonra artık sonuna kadar mücadeleye devam, hodri meydan, kimseye kıyak yapmak yok.

Usturayı bileyin, beyler, diyerek gülümsedi Shanahan. Bay Lamont, şu maşayı ateşe koyuverin bir zahmet?

Ahenksiz, bedhah, tiz bir kahkaha koptu.

Hop, hop, beyler, dedi Orlick. Hop, hop, beyler. Sabırlı olun.

Çok iyi gidiyoruz bence, dedi Furriskey. Derisini yüzeceğiz alimallah. Bin pişman olacak.

Yürekler acısı bir beyan oldu bu, dedi Trellis. Başka örnekler de verin, beş tane olsun.

Pooka başını hafifçe öne eğerek sol elinin uzun tırnaklı parmaklarını dikey bir pozisyona getirdikten sonra, saydığı ıstırapları tek tek göstermek için sağ elini aşağı doğru bastırarak dikey pozisyonundaki parmaklarını teker teker yatay pozisyona getirdi.

Şeytantırnağının altına sivri oklar batırma, dizin arkasına usturayla kesik atma, meme ucunu meşeyle delme, buruna halka geçirip askıya alma, sırta çaprazlama üç kesik atma, alacakaranlıkta sıçan ısırığı, küçük taşlar yutturma ve domuz sümüğü içirme, alın size sekiz örnek.

Bir sandık define verseler bile, dedi Trellis, bu sekiz ıstıraba katlanmam. En fenasının hangisi olduğuna karar verebilmek için bütün bir kış düşünüp taşınmak gerek. Bir bardak süt, işte gitmeden önce size ikramım budur.

Bunlara ve diğer vahametlere katlanmaya mecbursunuz, dedi Pooka, en fenası olduğunu düşündüğünüz ıstıraba gelince,

bunu daha sonra kulağıma fısıldamanız gerek. İşkence saatinize kadar yataktan kalkıp giyinmeniz bana sunacağınız en büyük incelik olur. Süt bende hazımsızlık yapıyor. Kahvaltıda palamut ve kontrfile turtası yemeyi severim. Tırnaklarımın ucuyla iki meme ucunuzu da acıtmadan önce yataktan kalkın, Bayım.

Pooka'nın denizci şayağı kumaşından yapılma, şekli şemali yerinde İblis pantolonunun kış kısmında hissettiği rahatsızlık, kıllı kuyruğunun ve gömlek kuyruklarının hafiften ihtilafa düştüklerini ve sert dönüşlerle kararlı sıçrayışlar yaptıklarını gösteriyordu. Yüzü (renk itibarıyla) kurşuniydi.

Trellis'in yüz rengi, sivilce başlarını saymazsak: beyaz.

Uzak dur benden, ucube, diye gürlledi Trellis. Bana elleşirsen, var ya, alırım seni ayağımın altına!

Bu hazin felaketler teker teker gelmeyecek başına, dedi Pooka kibar bir tonda, üçer üçer de gelmeyecek. Bu işkenceler ikişerli, dörderli veya altışarlı gruplar halinde hücum edecek sana; bunun yegâne sebebi, hakikatin tek sayı olması.

Bunları dedikten sonra, Pooka MacPhellimey dimdik duran sertleşmiş başparmağını büküp doğal düzenin akışını durdurarak ve o ana dek eli kulağında bekleyen bir sürü büyüü şaşılmalı bir şekilde peş peşe yaparak, tuhaf güçlerinin topunu birden harekete geçirdi. Bir dizi mucize aynı anda ve bir arada gerçekleştirildi. Yataktaki adam, meme uçlarına, diz arkalarına ve göbeğine yediği keskin ustura darbeleriyle neye uğradığını şaşırdı. Kurşun gibi sertleşen, çatallı damarları kafa derisinde zonk zonk atıyordu; gözleri kan çanağına dönmüştü; sırtını neredeyse tamamen kaplayan ve sayılacak olursa altmış dört tane oldukları görülebilen çibanlar ve içler acısı yumrular, paha biçilmez işlemelerle bezenmiş bir kalkan görüntüsü vermişti sırtına. Bağırsakları büzüşmüş, iç organları

topyekün yer değiştirmiş olduğundan, sindirilmekte olan bir et parçası yatağın, daha doğrusu yorganın üzerine fırlayıverdi. Trellis'in vücudunun yanı sıra, odanın kendisi de, sadece herhangi bir fiziksel hipotezle açıklanamayacak ve germe halatlarının, palangaların veya Alman yapımı sökülüp takılabilen mekanik duvarların hareketiyle izah edilemeyecek değişimlere uğramıştı; odadaki hareketlilik, balistik bilimi esaslarına dayanan hesaplara göre yapılan yerçekimi analiziyle kanıtlanabilecek atış hareketlerine ilişkin bilinen herhangi bir fizik kanununa uymuyordu. Aksine, ışın aslı, duvarlar birbirinden ayrılıyor, küçülüyor ve her yeri kaplayan kireç tozu bulutları eşliğinde gürültüyle tekrar birleşiyordu; birleşirken de çoğu kez kare yerine altıgen şekiller oluşturuyordu. Işık habire birdenbire çekiliyor, midesi her şeyi kaldırmayan nanemollaları rahatsız edebilecek gürültülü kusma sesleri duyuluyordu. Lazımlıklar kurt sinekleri gibi paraboller çizerek ortalıkta uçuşuyor, ağır mobilyalar – gardırop gibi, mesela – görünürde hiçbir destek olmaksızın havada öylece hareketsiz duruyordu. Bir çalar saat, zamanın geçişine de müdahale edildiğinin göstergesi olarak, biteviye çalarak saat başlarını haber veriyordu; tüm bunlar olup biterken, deneyimli bir kulağın duyabileceği diğer sesler, cehennem duaları eden Pooka'nın mırıldanmaları ve kurbanın çığlıklarıydı. Bu muğlâk atmosfere bir de tarifsiz yoğunlukta, pis bir koku hâkimdi.

Hikâyenin bu kısmının sonunda, sırtı ve vücudunun çeşitli yerleri çıbanlarla dolu olan Trellis, üzerinde terden sıırıslık olmuş geceliği ve paçalı donu, kudurmuş gibi bakan gözlerle, rüzgâr hızıyla pencere camını kırıp dışarı uçu ve caddenin arnavut kaldırım taşlarına bödöf diye düşüverdi. Kaza eseri gerçekteşen bu düşüş neticesinde, patlamış bir göz, parçalanmış bir kulak ve iki kırık kemik düştü payına. Sıçan uçuşu ilmini yalayıp yutmuş olan Pooka, üzerini bir yağmur bulutu gibi örten siyah peleriniyle havada süzölerek, afallamış vaziyette aklını toplamaya

alışan Trellis'in – zira kendini tehlikeden korumak için elinde avucunda kalan tek Şey bu akıl kırıntılarıydı – yanına indi; ikisinin arasındaki geçen söz dellosunun zeti Şöyle:

Seni cehennem domuzu, seni cüzzam çıbanı seni! dedi Trellis, kanayan ağızını gizleyen elinin parmakları arasından gelen tuhaf bir sesle. Çamur kaplı taşlara boylu boyunca uzanmıştı; küçük bir kan lekesi geceliğine yayılmaktaydı. Cüzzamlı kusmuğu seni!

Sabahın erken saatleriydi, sokağın sessiz kuytularında gece ve gün hâlâ birbirlerine küçük sırlar fısıldıyordu. İki parmağını burun deliklerine götüren Pooka dikkatle kokladı havayı; belli ki havayı kestirmeye çalışıyordu.

Cüzzamlı dl seni, dedi Trellis.

Galway uhasından paltonu üzerine geçirmeden sıcak yatağını terk etmen tam bir gaflet, dedi diğeri nazikçe, bedelini akciğerlerinin hastalanmasıyla deyebileceğin türden bir gaflet. Bu feci düşüşün vahametini sorsam, münasebetsizlik etmiş olur muyum?

Seni adi puşt, dedi Trellis.

Konuşma şeklin pek bir ahenksiz, diyerek karşılık verdi Pooka, sınıfsal bir fark yaratıyor. zerinde tatbik edeceğim bir diğer hüküm, işkence esnasında seninle tatlı tatlı konuşmak, ki insan evladının dertlerinin acınası boyutlarına karşı incelik göstermektir bu; utanç verici tek sayılardan imtina etmek adına bir de şunu ilave ettim: sol memenin altına iğrenç bir cerahat.

Son söylediğin Şey ilgimi cezbettedi doğrusu, dedi Trellis, ayrıca, maruz kaldığım son hakareti göz önüne almıyor da değilim. . . .

Durun bir dakika, dedi Shanahan, unuttuğunuz bir Şey var. Torbada bir kedi daha kaldı.

Hangi kediymiş o? dedi Orlick.

Adamımız odanın içinde. Eyvallah. Bizimki numaralarına başlıyor. Eyvallah. Oda dans etmeye başlıyor. Koku ve gürültü

başlıyor. Eyvallah. Her şey birbirine giriyor. Bu dekorda eksik olan çok önemli bir parça var. Tavandan bahsediyorum, beyler. *Çiçeği burnunda yazarımız, tavanı uykucu kahramanımızın üzerine göçertmeyecek kadar kibar mı?*

Of, korkunç bir şey vallahi, dedi Lamont. Bir arkadaşımın boynuna, tam buraya işte, tavandan kopan bir alçı kütlesi düşmüştü. Amanallah, az kalsın leşini seriyordu.

İyi bir fikir dememiş miydiniz size, dedi Shanahan.

Az kalsın ölüyordu, az kalsın ruhunu teslim ediyordu.

Tavan çöksün, başka bir şey istemiyorum, Bayım, dedi Shanahan. Ne dersiniz? Bizim uykucunun tepesine bir ton alçı düşüversin.

Bunun için biraz geç kalmış olabiliriz, diye cevap verdi Orlick, parmaklarını masaya şüpheyle, hafif hafif vurarak.

Bir hafta Mater hastanesinde yattı. Millet neredeyse bir sene boyunca boynundaki yarayı konuştu – biliyor musunuz? Artık kravat filan takamaz hale gelmişti.

Herkesi gerisin geri eve sokmak demek bu, dedi Orlick.

Değer ama! dedi Furriskey, ılık ılık parlayan şayak kumaşından pantolonuna şaplağı indirerek. Vallahi de değer.

Eve çark etsin, n'olur, diye yalvardı Shanahan. Bu kadar laflamasaydık, şimdiye kadar çoktan eve girip çıkmıştı.

Bir fikri ikinci kez düşünüp tartmak asla kötü bir fikir değildir, dedi Pooka, enfiye kutusunu nezaketle uzatarak, işte bu sebeple, beraberce tekrar yatakodanızın mahremiyetine çekilmemiz ikimiz için de akıllıca olur. Tavanın çökmesi olayını unuttuk.

Şu söylediklerin var ya, dedi Trellis, ağzından çıkan kelimelerin zarafeti, onlara yüklediğin anlamı kavramamı imkânsız hale getirdi.

Oynadığımız şaşırtmacalı oyunu mükemmelleştirebilmemiz için, dedi Pooka, odanıza dönmemiz şart.

Bu çok ilginç bir proje, dedi Trellis. Daha sonra dışarıya ne şekilde çıkacağız?

Girdiğimiz gibi, dedi Pooka.

Proje daha da ilginç bir hal aldı, dedi Trellis, küçük bir göz-yaşı sakince gözünden çenesine aktı ve görenin yüreğini sızlatan bir titreme sırtını boydan boya yokladı.

Pooka bunun üzerine, ona eşlik ve yarenlik eden Trellis'i saçından kaptığı gibi, tam gaz uçmaya hazır bir sümsük kuşu edasıyla kollarını pelerininin altında zarafetle açarak havalandı ve Trellis'in penceresinin önüne konana kadar uçtu. Birlikte uçarlarken aralarında geçen kısa konuşmanın mevzuları şunlardı: tepeden ve kabul görmüş bir açıdan bakıldığında tramvay tellerinin sokağı bir kafese dönüştürüyormuş gibi görünen garip sureti; üç tekerlekli bisikletlerin tuhaf doğruluğu; dört ayağı üzerinde kötü ve günahkâr olan bir köpeğin işerken mukaddes bir hâl alması.

Benim niyetim, diye Trellis'in kulağına fısıldadı Pooka, bu pencerenin eşiğinde durup beklemek; sana gelince, (kireç tozuyla kaplandığından her yerini pislik götüren) yatakodanın selametine kavuştuğunu görmek eksantrik seher arzularım için büyük bir imtiyaz olacak doğrusu.

Oldu bil, dedi Trellis, kırmızı robdöşambriyle sürünerek odacağızına girerken, ama bana biraz zaman ver, zira ortadan ikiye ayrılmış bir bacakla ancak kaplumbağa hızıyla ilerleyebiliyorum, omzum da çıkık üstelik.

Trellis sürünerek odanın döşemesine ayak bastığında, tavan başına çökerek canını feci halde yaktı ve kafatasının daha ince kısımlarının içeri göçmesine neden oldu. Eğer Pooka doğaüstü güçlerinin birazını Trellis'e beş dakikalığa ödünç verip de Trellis'in sırtıyla bir ton alçıyı kaldırmasını ve kireç beyazı bir kütle halinde camdan dışarı fırlayıp bir sürü çerçöple birlikte tekrar sokaktaki Arnavut kaldırım taşlarına çakılarak paçayı kur-

tarmasını sağlamasaydı, Trellis kireç tozu bulutuyla çevrili göçük altında geberip gidene kadar kalacaktı; tekrar sokağa çakıldıktan sonra, Trellis'in vücudundaki kanın yarısı şimdi etrafına ve üstüne başına bulaşmıştı.

Tam bu noktada Furriskey elini uyarı mahiyetinde kaldırarak hikâyenin gidişatına müdahale etti.

Belki de ona biraz fazla kötü davranıyoruz, diye uyarıda bulundu. Birini katlanabileceğinden daha fazla pataklarsın da farkına bile varmazsın.

Daha yeni başlıyoruz be adam, dedi Shanahan.

Beyler, rica ediyorum, her şeyi bana bırakın, dedi Orlick, sesinde öfkenin tadı vardı. İstenmeyen ölümler olmayacağına garanti veriyorum.

Cinayet dedin mi, ben şahsen orada dururum işte, dedi Lamont.

Bence gayet iyi gidiyoruz, dedi Shanahan.

Pekâla, Bayım, devam edelim bakalım, ama adamın kalbi zayıf, unutmayın. Kaldırabileceğinden fazlasını vermeyin.

Her şey yolunda gidecek, diye cevap verdi Orlick.

Bundan sonra, Pooka boynuz kadar sert başparmaklarını birleştirdi ve onları alışılmadık bir açıyla döndürerek ve dar pantolonunun kaliteli kaşmir kumaşına sürterek başka büyüler daha yaptı; bunun sonucunda Trellis'in içi öfke ve karanlıkla doldu ve tedirgin edici, sarsak bir huzursuzluk kapladı içini; bildiği yerlere karşı öyle bir tiksinti, hiç gitmediği yerlere gitmek için öyle bir arzu duydu ki, elleri ve ayakları tir tir titredi, gözleri deliye döndü, kalbi küt küt atmaya başladı ve cinnet geçirip delirmiş gibi çabucak havalanıp kuş gibi uçtu; Pooka da sıçan uçuşuyla ona eşlik ediyordu; Trellis'in baştan sona kanla kaplı, kırmızı geceliği arkasında pır pır ederek dalgalanıyordu.

Gece ve gündüzün birleştiği çizgiyi keşfetmek için doğuya

doğru uçmak, dedi Pooka, estetik bir haz. Galway çuhasından paltonu yanına almayı, hani şu haki astarlı olanı, yatakodana yaptığın ikinci ziyaretinde yine unuttun.

Uçma yeteneğine, onun kızkardeşi olan yere konma yeteneği eşlik etmiyorsa eğer, diye karşılık verdi Trellis, kuşku duyuyor insan. Öyle bir susuzluk, memba suyuna karşı öyle bir özlem duyuyorum ki, bu şekilde beş dakika daha uçarsam ölüp gideceğim. Beraberce yere konmamız, benim sırt üstü uzanmam, senin de şapkanla ağzımdan içeri su dökmen akıllıca olabilir. Boynumda bir delik var, içireceğin suyun yarısı mideme inmeden önce buradan akıp gidebilir.

Tam bu noktada Orlick kalemini masaya bıraktı.

Su demişken, Bay Furriskey, dedi, sorduğum için beni bağışlayın, ama abdesthane, yani banyo ne tarafta acaba?

Bahsettiğiniz mühim yer, Bayım, diye cevap verdi Furriskey ciddiyle, bir üst katta sol tarafta, hemen görürsünüz zaten.

Ah. Bu durumda kısa bir mola vereceğiz. Tefekkür ve dua etmek için müsadenizi istemeliyim. Geçen zamanı göstermek için perde indirilecektir. Beyler, adios!

Selamtle, diye bağırdı Shanahan, el sallayarak.

Orlick oturduğu yerden dimdik kalktı ve saçlarını geriye doğru sıvazlayıp hızla parmaklarının arasından geçirerek odayı terk etti. Lamont cebinden küçük bir kutu çıkardı, kutuyu herkese gösterdi ve içinde sadece bir sigara olduğunu şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispatladı; havayla karışan petrol buharının tutuşması esasına göre çalışan küçük bir mekanizma yardımıyla kutudaki tek sigarayı yaktı. Dumanı ciğerlerine çekti ve masanın üzerine doğru dışarı üflediği dumana şu kelimeler karıştı.

İyi gidiyoruz, biliyor musunuz? Çok iyi gidiyoruz. Doğduğuna pişman olacak vallahi. Acınacak hale gelecek.

Kimse böyle sopa yememiştir şimdiye dek, dedi Furriskey, aheste bir tonda. Hiçbir insan evladının elinden böyle acımasız dayak çıkmamıştır.

Beyler, dedi Shanahan, adama dinlenmesi için fırsat vererek işin tadını kaçırıyoruz, soluklanmasına izin veriyoruz. Hata ediyoruz.

Soluklanmak ne kelime.

Şimdi, izniniz olursa, dostumuzu biraz da ben okşayayım diyorum. Küçük bir gösteri işte, anlarsınız ya. Üstad geri gelmeden önce adamımızı bulduğumuz yere bırakırız. Teklifimi kabul ediyor musunuz?

Dikkatli ol, diye uyardı Lamont. Ağır ol bakalım. Adama elleşmesen iyi edersin. Çok iyi gidiyoruz böyle.

Hiç de değil. Dinleyin. Kendi eğlencemizi tertipleyeceğiz.

Havadaki iki adam Şeytani Haşmetmeablarının buyruğuyla birdenbire durdular. Pooka olduğu yerde durdu, nasıl olduğunu boşverin. Diğeri de, sekiz yüz metre kadar düşerek kışının üzerine, yere çakıldı; iki bacağı da kırılıp ortadan ikiye ayrıldı, on dört kaburgası kırıldı, korkunç bir düşüş oldu yani. Biraz sonra Pooka, ağzında piposu, aşağıya uçtu ve her yerinden oluk oluk kan akan ve gün daha yarılanmadan güneşi batırınaya yetecek kadar küfür-lü ve edepsiz şeyler söyleyerek avazı çıktığı kadar serenat yapan dostumuza sanki bir faydası olacakmış gibi, edebiyat parçalayarak kibar şeyler söyledi.

Yetti artık, diyor Pooka, piposunu ağzından çıkararak, şu bozuk ağzın yetti artık, Sezar. Hoşuna gidiyor değil mi, söyle.

Harika zaman geçiriyorum, diyor Trellis. Gülmekten öleceğim neredeyse. Üçkâğıtçılık günlerimden beri kafam bu kadar güzel olmamıştı.

Doğru, diyor Pooka, keyfine bak. Yüzüne şöyle yandan bir tekme ne dersin?

Hangi tarafa? diyor Trellis.

Sol tarafa, Sezar, diyor Pooka.

Çok cömertsiniz, diyor Trellis. Böyle bir iyiliği kabul edecek kadar iyi tanı mıyorum sizi.

Ne demek efendim, rica ederim, diyor Pooka. Bunları söyledikten sonra Pooka gerisin geri yürüdü, piposunu ağzından çıkardı, Trellis'e doğru koşarak geldi ve tek bir tekmeyle adamın yüzünün yarısını başından ayırarak havaya öyle bir fırlattı ki, Trellis'in yüzünün yarısı ağaçların arasındaki bir karatavuk yuvasına takılıp kaldı.

Hoşuna gidiyor değil mi, söyle, diyor Pooka Trellis'e, arayı fazla açmadan.

Ona ne şüphe, diyor Trellis kafasındaki bir delikten – ne yapabilirdi ki, dillere pelesenk olmuş bir sözle ifade etmek gerekirse, emir demiri keserdi. Neden hoşuma gitmeyecekmiş ki? Şahane bence.

Gittikçe daha da komikleşiyoruz, diyor Pooka, kaşlarını çatıp piposuna asılarak. Birazdan bayağı komik olacağız. Şurada çimenlerin üzerinde yatan senin kemiklerinden biri mi?

Kesinlikle, diyor Trellis, sırtımdan kopan bir parça.

Git al onu ve elinde tut, diyor Pooka, vücut parçalarından herhangi birinin kaybolmasını istemeyiz.

Bunları söyledikten sonra, Trellis'in burnuna kahverengi tütün bulaşığı bir tükürük fırlattı.

Sağol, eksik olma, diyor Trellis.

İnsan olmaktan sıkılmışsındır belki, diyor Pooka.

Bu halimle sadece yarım adamım zaten, diyor Trellis. Beni güzel bir kadına dönüştür, seninle evleneyim.

Seni sıçana dönüştüreceğim, diyor Pooka.

Olur şey değil, nasıl da tuttu sözünü. Başparmağıyla o alışlageldik büyüğü yaptı ve büyüünün kerametiyle Trellis'i sivri uçlu

kara bir burnu, pul pul kuyruğu, kene ve korkunç haşaratlarla dolu – milyonlarca veba mikrobi ve aklınıza gelebilecek her türlü illet ve bulaşıcı hastalık da cabası – pis bir kürkü olan kevaşe bir erkek sıçana dönüştürdü.

Şimdi nedin bakalım? diyor Pooka.

Sadece bir sıçan, diyor sıçan, memnuniyetini göstermek için kuyruğunu sallayarak, zira böyle yapmaya mecburdu, başka seçeneği yoktu ki. Sefil bir sıçan, diyor.

Pooka piposundan derin bir nefes çekti.

Dur, dedi Furriskey.

N'oldu, iyi gitmiyor muyum? diye sordu Shanahan.

Çok iyi gidiyorsunuz, Bayım, dedi Furriskey, ama benim de çorbada tuzumun olacağı yere geldik. Hikâyemizin senin bıraktığın yerden nasıl devam edeceğine dair şöyle bir fikrim var, beyler.

Pooka piposundan derin bir nefes çekti. Bu manevranın neticesinde yaptığı büyü öyle böyle değildi, çünkü Pooka kendisini, ezelden beri doğası itibariyle sıçanın düşmanı olan, kırpık tüylü bir Airdale teriyerine dönüştürmeyi başardı. Bir kez havladı ve rüzgâr gibi fırlayarak uyuz sıçanın peşine düştü. Ne muazzam bir kovalamacaydı o öyle, bir o yana bir bu yana, sonra gerisin geriye koşuyordu ikisi de cıyaklayarak, köpek ikinci bir emre kadar havlıyordu. Sıçan, pek tabii, sondan birinci bitirdi yarışı. Kovalamacanın sonunda köpek sıçanı ümüğünden yakaladı ve öyle bir salladı ki sıçan hayattan umudunu kesti neredeyse. Kendini tekrar çimlerin üzerine atılmış bulduğunda vücudundaki hemen hemen bütün kemiklerin ve kasların işi bitmişti.

Doğru, yani, dedi Furriskey, sıçanın kemikleri çok güçsüzdür. Çok yumuşaktır, yani. Ufacık şey bir sıçanı öldürür.

Topluluk, yaratıcı yazarlık faaliyetlerinin ve boş vakitlerinde meşgul oldukları edebi uğraşlarının tam ortasındaiken, dışarıdan peripatetik sesler çarptı kulaklarına hafiften. Lamont, soğuk-

kanlılık ve kurnazlıkla, onları mahcup edeceği belli olan vaziyeti kurtardı.

Uzun lafın kisası, dedi Lamont, Pooka kendisini ve Trellis'i tıpkı on beş dakika öncesindeki vaziyetlerine, yani tekrar kendi bedenlerinde havada asılı hale döndürmek için bir büyü daha yaptı, işkencenin tadı damağında kaldı.

Orlick kapıyı itinayla kapatarak diğerlerinin yanına döndü. Zinde, tertipli ve kibardı, tüttürdüğü tütünün dumanından küçük bir bulut eşlik ediyordu kendisine.

Safalar getirdiniz, dedi Shanahan, dünyanın en iyi hikâye anlatıcısı. Dillerimiz dışarıda bekliyoruz. Aynısından, lütfen.

Orlick altın dişlerinden pırıltılar saçarak ıslıl ıslıl güldü. Gülümsemesini, işlevini yerine getirdikten sonra bile hâlâ suratında alıkoyması, kafasının meşgul olduğunu gösteriyordu.

Nefes kesen bir bölüm daha, ha? Pekâlâ, dedi.

Oyalanmak falan yok, dedi Lamont.

Derinlemesine düşündüm, dedi Orlick. Düşüncelerimin derinliği ancak şimdi dank etti kafama. Hikâyemizi büyük edebiyatın en yüksek mertebelerine taşıyacak bir olay örgüsü tasarladım.

Yeter ki süslü püslü lafları bir kenara bırakın, dedi Shanahan.

Herkese makul gelecek bir olay örgüsü. Özellikle siz, beyler, bayılacaksınız. Adaletle intikamı birleştiriyor.

Süslü püslü lafları bir kenara bıraktığınız sürece, dedi Shanahan, kabul.

Lamont çattığı kaşlarının ağırlığını taşımakta zorlanıyormuşçasına başını öne eğerek korkutucu bir sesle şöyle dedi:

Şimdiye dek yazdığın hikâyeyi berbat edecek bir şey yaparsan, yerimden kalkar, seni kürekle gebertirim bak. Ha, beyler?

Bu herkesçe kabul edildi.

Dinleyin, beyler, dedi Orlick. Başlıyoruz.

O gece Cluain Eo'daki ağacı mesken tutup istirahat ettiler; Trellis, vücudunu delik deşik eden diken öbekleriyle ve sert, sivri uçlu, arapsaçı gibi dolaşık dikenli çalılarla çevrelenmiş incecik bir dal üzerindeki tüneğine tünemişti. Pooka başparmakları marifetiyle yaptığı büyüyle, denizci şayağı kumaşından pantolonunun kış kısmından, branda bezinden bir çadır peyda etti ve hoş kokulu çam kerestesinden bir tokmak yardımıyla budaksız kazıkları tap-taze kokular saçan toprağa çakarak çadırını papatyalarla bezeli, yumuşacık çimlerin üzerine süratle kurdu. Bu işi de kotardıktan sonra, el çabukluğuyla pantolonundaki ardiyeden bir mucize daha, yani, iyi kalite, ceviz iskeletli, Fransız malı özel nevresim takımlı, dört başı mamur, portatif bir yatak peydahladı. Daha sonra dizleri üzerine çöktü ve duaya durdu; diliyle ve boynuz sertliğindeki başparmaklarıyla, ağacın tepesine tünemiş kötürümün yüreğini hoplatan sesler çıkarıyordu. Bu iş de bittikten sonra, vücudunu şarkî kesimli şık pijamasıyla örttü ve pijamasının bel kısmına, uzak Doğuda en yüce Sultanların *haremd*e kuşandıkları, rengarenk, harikulade bir püskül kondurdu. Akabinde Trellis'e şunları söyledi:

Ağaçlar arasında peşi sıra esen meltemlere bakılırsa, yarından sonraki gün yağışlı olacak, belli. Tünediğin yerde sana iyi geceler, ciğerlerine bolca taze hava çekince gücün yerine gelir inşallah. Bendeniz, hassas bir bünyeye sahip olduğumdan, çadırda uyuyacağım.

Trellis'in aklî melekeleri çektiği acılarla zayıflamıştı artık, Pooka'ya verdiği nazık yanıt iç içe geçmiş yaprakların oluşturduğu paravanı geçtiğinde zar zor işitilir hale gelmişti.

Ekinlerin çok ihtiyacı var yağmura, dedi. İyi geceler. Meleklerle emanet ol.

Pooka daha sonra lüle taşından piposunun ateşini yere boşalttı ve çadırının mahremiyetine çekildi; ama öncesinde piposundan yere boşalttığı korları düz bir taş parçasıyla itinayla

söndürdü, zira ateşin verdiği tahribatın haddi hesabı yoktur; memleketimizin güzelliklerine âşık herkes bu tehlikeye karşı gözünü kıskançlıkla dört açar. İki karakterimize gelirsek, şurası gerçek ki, biri gece boyunca horul horul uyudu.

Gece göçüp gitti ve önce ovalarla açık alanları uyandıran sabah, korunaklı ağaçlara nüfus ederek Pooka'nın çadırının gabardin eteklerine vurdu. Pooka kalktı, dua etti ve mükemmel yuvarlaklıkta, küçük bir siyah şişe içerisinde her daim yanında bulundurduğu nadide bir balsamla şakaklarını rayihaladı. Sonrasında, ceplerinden yarım kilo kadar yulaf ve başka güzide malzemeler çıkardı ve kendine emsalsiz hafiflikte, besleyici bir yulaf ekmeği pişirdi. Bulunduğu koruluğun gölgeli bir köşesinde bu ekmeği nezaketle yedi, ama incelik gösterip ağaç dalının üzerindeki adamı kendisiyle birlikte yemeye davet etmeden başlamadı ziyafetine.

Kahvaltı mı? dedi Trellis, üzerine tünediği ağaç epey yüksek olduğundan boğuk fısıltısı koruluğun dışından geliyordu.

Yanlış işitmedin, diye karşılık verdi Pooka. Gelip benimle yemen için istirham ediyorum, bir daveti ikileterek tekliğini bozmaktansa reddet daha iyi, bana kalırsa.

Elimi bile sürmem, teşekkür ederim, dedi Trellis.

Yazık, dedi Pooka, nar gibi kızarmış ekmeği sinekkaydı traşlı çenesini açarak koparıırken. Yemek yememek büyük bir hata.

Pooka ekmeğin tamamını midesinin ta dibine indirdiğinde aradan iki saat geçmişti. Bu sürenin sonunda, ağaç tepesindeki kötürümün akli melekelerinin her biri habersiz terk etti onu; bunun talihsiz sonucu olarak da kötürümümüz bayılıp dalların zalim kolları arasından düşüverdi ve yere öyle gümbürtüyle çarptı ki uykusunun karanlığına daha da gömüldü. Bedeniyle yekvücut olmuş dikenlerin, bir hesap yapılacak olsaydı, sayıca en az 944 olduğu tespit edilebilirdi.

Pooka nefis bir yiyecek, yani ormanlık alanda yaşayan domuzların sümüksü salgılarıyla Trellis'i kendine getirdikten sonra, ikisi birlikte en fazla üç bacakla yolculuklarına devam ettiler.

Düşen yapraklar ve çürüyen meşe palamutlarından bir örtü üzerinde ilerlerlerken, ser verip sır vermeyen, ihtiyar meşelerin arasından onlara doğru gelen bir adamın cismini gördüklerinde (hakikaten de büyük bir şaşkınlıkla) en fazla yirmi altı tünek boyu mesafe kat etmişlerdi henüz. Pooka, gelen kişinin mümtaz filozof, edip ve nüktezâ Bay Paul Shanahan'dan başkası olmadığını görünce sevinçle irkildi.

Shanahan tam bu noktada hikâyenin yazılı metnine kahverengi, tütün lekeli bir parmak daldırdı ve böylece palimpsestte bir boşluk oluşturdu.

Hop dedik, dedi. Bir dakika durun bakalım. O kadar hızlı gitmeyin. O dediğiniz de neydi öyle, Bayım?

Orlick gülümsedi.

Gülümsemenin mahiyeti: masum, şaşkın, sorgulayıcı.

Mümtaz filozof, edip ve nüktezâ Bay Paul Shanahan, dedi Orlick ağır ağır.

Furriskey, yüzünü Shanahan'ın yüzüne yaklaştırmak için boynuna ayar çekti.

Neyin var senin be adam, diye sordu. Sorun ne? İyi değil mi işte? Büyük bir övgü değil mi bu? Son kelimenin anlamını biliyor musun sen?

Saraylıların kullandığı laflardan biri, tabii ki, dedi Shanahan.

O zaman sana ne demek olduğunu söyleyeyim. Sende bir sorun yok demek. Anladın mı? *Bu adamla tanıştım. Bu adamı biliyorum. Bence iyi bir adam bu.* Bu demek işte, anladın mı şimdi?

Endişelenecek bir şey yok, evladım, dedi Lamont.

Shanahan omuzlarını oynattı ve şöyle dedi:

İyi madem. Tamam. Bana kalsa böyle bir hikâyede yer almak istemem, Tanrı şahidim. Ama madem içine girdik bir kere, iyi bakalım. Size güveniyorum, Bay Orlick.

Orlick gülümsedi.

Gülümsemenin mahiyeti: memnun, tasasız.

Hiçbir yerde Bay Paul Shanahan'dan daha yakışıklı birine rastlayabileceğinizi düşünmezsiniz bile. Mükemmel orantılı endamının her çizgisine hayatının baharındaki bir erkeğin ihtişamı kazınmıştı; zarif ve atletik yürüyüşünün her hareketi ihtişamlı gençliğin ritmini temsil ediyordu. Omuzlarının genişliği ve göğüs hatları, ona bakan veya yoldan geçen en kayıtsız kişide bile bir kule, bir güç timsali izlenimi bırakırdı – ama hırboların gövde gösterilerinde yahut boş, sefih başarılarda görülen güç değildi bu, hayır; güçsüzlüğü savunmaya adanmış bir güç, zulme karşı savaşılan bir güç; iyi, temiz ve cömert olan ne varsa onlardan yana harcanan bir güç. Kusursuz teni ve keskin görüşü, tertemiz bir yaşam sürdüğünün alametleriydi. Fiziksel açıdan mükemmeldi, amma velâkin cazibesinin sadece fiziksel (yahut bedensel) özellikleriyle sınırlı olduğunu düşünmek bir hata olurdu. İş hayattaki sorunlar ve sıkıntılara çözüm bulmaya gelince, kıvrak zekâsı ve espri anlayışı hemen devreye girerdi – gökler bulutlarla kaplı olsa da, bulutların cansız karanlığını aydınlatacak tek bir güneş ışığı olmasa da, her şeye iyi tarafından bakmasını sağlayan bitmez tükenmez bir kapasitesi vardı. Aldığı yüksek tahsil ve bilinen hemen hemen bütün Avrupa dillerinde yazılanların yanı sıra ölümsüz Yunan ve Roma klasiklerini de kapsayan külliyata yaptığı göndermeler ve benzetmelerin zenginliği, konuşulan konu ne olursa olsun yahut konuşulan kişi kim olursa olsun, onu her

sohbetin yıldızı ve ağırlık merkezi yapıyordu. Diğer insanların duygularına karşı gösterdiği sevecenlik ve hiç eksilmeyen ilgi yok mu, karşısına çıkan herkese kendini sevdirmesinin nedenleri bunlardı işte (daha fazla neden saymak gerekirse). Sonsuz sabra sahip bir adam olarak, kısacası, üstün ve asil bir tipti – hem de ne tip, heyhat, nesli her geçen gün azalan cinsten.

Bay Shanahan, kendisine pek çok açıdan şaşırtıcı derecede benzeyen başka bir adamla buluştuğunda, iki yolcunun yörüngesine veya görüş açısına henüz girmişti. Kendisine katılan bu kişi John Furriskey adında bir adamdı, ev yaşamının ve aile bağlarının kutsallığını hâlâ bu kocamış, dünyevi dünyada önem arz eden şeyler arasında sayanların aşına oldukları bir isimdi. Tarafsız gözle bakan hiç kimse, görünüş ve endam açısından Bay Shanahan'dan aşağı kalır yanı olduğunu kesinlikle söyleyemezdi; tıpkı Bay Shanahan gibi, o da erkek cinsinin muhteşem bir örneğiydi. Gelgelelim, ne gariptir ki, onu ilk kez gören birini etkileyen şey mükemmel fiziğinden ziyade, yüzündeki tuhaf tinsellikti. Derin bakışlarını birine diktğinde, bazen o kişiyi görmüyormuş izlenimi verirdi, ama, söylemeye bile ne hacet, bir Allahın kuluna bilerek kaba davranmak aklının ucundan geçmezdi. Derin ve güzel düşüncelere dalmaya alışık bir adam olduğu besbelliydi, zira dingin, düşünceli yüzü her şeyi anlatıyordu. Gerçek gücün ve kudretin kaynağının, sadece küçük, zayıf ve minnacık şeyleri incelemek ve takdir etmek olduğunu söyleyenler ne de bilgece laf etmişler – çayır çimende uysal başını kaldıran alçakgönüllü papatya, kırağıda nar bülbülünün kızıl gerdanı, bir yaz günü Güneş Kral'ın güleç coşkusunu yumuşatarak aheste salınan ılık batı rüzgârları. Yüzünde doğanın sükunetini ve haşmetini taşıyan bir adam varsa, herkesi anladığı için herkesi affettiğini söyleyen bu adamdır işte, şüphesiz. Evrensellikte sınır tanımayan irfanı ve vukfu, olağanüstü yoğunluktaki şefkat duygusu ve ortak

insanlığımızın sayısız küçük kusuruna karşı gösterdiği asude anlayış – Bay Furriskey’yi parmakla gösterilen bir adam yapan, inanç yahut sınıf gözetmeksizin her türden yahut mahiyetten dini yahut siyasi bağları yahut eğilimleri olan herkesin, bütün dünyanın ve karısının onu sevmesini sağlayan, onun işte bu halis özellikleriydi.

Herşeyden ziyade bir tesadüf eseri, bu iki beyefendiye, neredeyse tam doğu yönünden yaklaştığı zannedilen üçüncü bir beyefendinin katıldığı görüldü. *Cahil cübela* ya da konudan bihaber olanlar, ilk başta, diğer beyefendilerle ilgili sıraladığımız tüm o erdem ve izzetlerin neredeyse hiçbirinden nasibini almamış bir kişi hakkında söylenecek çok az olumlu söz olduğunu zannedebilirler. Gelin görün ki, böyle bir varsayım ciddi bir yanılğı barındırır içinde ve Antony Lamont’un bu varsayımın canlı bir inkârı olduğu söylenebilir. Bay Lamont’un endamı gösterişsiz ve kısaydı, ama ona hiçbir suretle aşağılayıcı bir anlam çağrıştırmayan bir kadınsılık kattığı söylenebilecek kıvrak bir zarafeti ve narinliği vardı. Yüzü soluk, biçimli ve kanaatkârdı; bir şairin ya da güzel yahut rayihalı düşüncelerin müptelası olan birinin yüzüydü bu. Burun deliklerinin narin kıvrımları, duygulu ağzı, saçları denen o çılgın mı çılgın sergüzeşt – tuhaf ama hoş bir estetizmin ve hiç de alışlagelmedik derinlikte bir şairane idrakin aşikâr göstergeleriydi hepsi de. İnce uzun parmakları gerçek bir sanatçının parmaklarıydı, bir müzik aleti çalmakta çok becerikli olduğunu öğrenmek kimseyi asla şaşırtmazdı (öyleydi de gerçekten). Konuşurken sesi yumuşak ve nameli çıkıyordu; ona yaranmak için hiçbir sebebi olmayan, hatta bunun tam tersini yapmak için her türlü sebebi olan insanların birçok kez dile getirdiği bir gerçektir bu.

Sağol be, dedi Lamont.

Rica ederim, dedi Orlick.

Herşeyle dalga geçmene gerek yok, dedi Furriskey, kaşlarını çatarak.

Ah, vallahi de dalga geçmiyorum, dedi Lamont.

Öyle olsun bakalım, dedi Furriskey, çok ciddi bir surat ifadesi takınıp tek kelime daha edilmesinin önüne geçerek. Bu kadarı kâfi. Evet, Bay Orlick.

Her biri türünün mükemmel birer örneği olan bu üç adam bir araya geldiler ve görgülü, alçak bir ses tonuyla konuşarak muhabbete koyuldular. Kendini geliştirmeye ve yeni bilgiler edinmeye asla karşı olmayan Pooka, görkemli bir Hint mahun cevizi ağacının gölgesinde büyülenmişcesine konuşulanları dinliyor, bir yandan da alt dallardaki yemişleri dalgın dalgın mideye indiriyordu; ağaç tepesindeki kötürümümüze gelince, güçlü bir sağaltıcı etkiye sahip kınakına ağacının bir dalı üzerinde, yer ile gök arasında, hareketsiz oturuyordu; ikisi de, hoş bir kontrpuan halinde iç içe geçen bu üç halis sesin büyüyle mest olmuştu; her bir ses, okarının (ya da, seramikten, ortası şişkin, oval müzik enstrümanının) ahenkli melodilerinden daha tatlı, şimdilerde neredeyse hiç kullanılmayan ve az bilinen nefesli bir çalgı olan ophicleide'in tınısından daha yumuşaktı.

Kemandan başkasını tanımam, dedi Shanahan.

Lütfen sessiz olun, dedi Orlick.

Aşağıdaki noksan hulâsa ya da özet, bu üç şahsiyetin görünürde hiç çaba sarf etmeden sürdürdükleri sohbetin ilmî karakterinin genel bir göstergesi olarak görülebilir.

Bütün gazların genleşme katsayısının aynı olduğu, dedi Bay Furriskey, genelde bilinmez. Bir gaz, artan her santigrat derecesiyle, kendi hacminin yüzde yüz yetmiş üçü oranında genleşir. Buzun özgül ağırlığı 0.92, mermerinki 2.70, dökme demirinki 7.20 ve dövme demirinki 7.79'dur. Bir mil 1.6093 kilometreye eşittir, bir tam sayının en yakın on binde birinci hanesine yuvarlanır.

Doğrudur, Bay Furriskey, dedi Bay Paul Shanahan, dişlerinin beyazını ortaya çıkaran usul bir gülümsemeyle, ama bilgiyi cebirsel yahut kafa bulandıran diğer benzer şeylerin çözümü için gerekli olan formüllerle sınırlayan bir kişi, fusil tüfekle yahut eski tip misket tüfeğiyle vurulmayı hak ediyordur. Gerçek bilgi, tecrübe edilmeyen veya soyut faydadır. Şunu bir düşünün, solüsyon halindeki tuz mükemmel bir kusturucudur; zehirli meyveler yemeyi veya arsenik ve metil karışımı, berbat kokan bir bileşik olan kakodili içmeyi alışkanlık edinen kişilere güvenle verilebilir. Boyna uygulanan soğuk bir saat anahtarı, burun kanamasını durdurur. Muz kabuğu, kahverengi pabuçları parlatmak için bire birdir.

Solüsyon halindeki tuzun iyi bir kusturucu olduğunu söylemek, dedi Lamont kibar bir karşı çıkışla, önemi olmayan geçici şeylerle – insan bedeninin yok olmaya yazgılı plazmalarıyla – ilgili fasa fisolardır. Beden dediğin şey, üstünkörü araştırmalardan fazlasına izin vermeyecek kadar fani bir formdur. Sadece bu bağlamda önem arz eder, yani akla spekülasyon ve varsayım için zemin sağlamasıyla. İzninizle size, Bay Furriskey'nin matematiğinde yer alan daha doğru bir spiritüel profilaksi öneriyim Bay Shanahan. Aritmetiğin sıralı esasını muhakeme etmek, insan için sonsuzluğa açılan kapının anahtarıdır. Tanrı, eksi birin kareköküdür. O, insan evladının beyin faaliyetleriyle idrak edilemeyecek kadar büyük bir şümuldür. Lâkin Kötülük sonlu ve kavranabilirdir, hesaplamaya imkân verir. Eksi Bir, Sıfır ve Artı Bir, Yaradılışın üç çözülemez bilmecesidir.

Bay Shanahan kültürlü bir edayla güldü.

Niyetim olsaydı evrenin bilmecesini çözebilirdim, dedi, ama soruları cevaplara yeğlerim. Sorular, bizim gibi adamlara ilmi diyalektik için sonsuz bahaneler sunar.

Bahsetmeye değmez denemeyecek diğer konular, dedi Bay Furriskey kayıtsız ama düzeyli bir edayla, şunlardır: Gize'deki

büyük piramit 450 kadem yüksekliğindedir ve dünyanın yedi harikası-
kasından biri sayılır; diğerleri Babil'in asma bahçeleri, Anadolu'da
bulunan Mozolus'un mozolesi, Rodos heykeli, Artemis tapınağı,
Olimpia'daki Zeus heykeli ve M.Ö. yaklaşık üç yüz elli yılında
Birinci Ptolemios zamanında inşa edilen İskenderiye Feneri'dir.
Hidrojen eksi 253 santigrat derecede donar, bu sayı fahrenheit
ölçümünde eksi 423 dereceye eşittir.

Kimyasal maddelerin günlük kullarımdaki veya konuşma
dilindeki adları ise, dedi Bay Shanahan, tartar kremi – potas-
yum bitartarat, alçı – kalsiyum sülfat, ve su – hidrojen oksit'tir.
Gemilerde kullanılan kampanalar ve nöbetler: birinci sabah
nöbeti – sabah 4 ila 6 arası, ikinci sabah nöbeti – sabah 6 ila
8 arası, ikinci nöbeti – öğlen ila öğleden sonra 4 arası. Paris,
Priamos'un oğlu, Truva kralı, Sparta Kralı Menelaos'un karısını
kaçırdı, Truva Savaşı'na sebep oldu.

Menelaos'un karısının adı Helen'di, dedi Lamont. Bir deve,
vücut ağırlığının garip anatomik dağılımı nedeniyle yüzemez;
dolayısıyla, bu hayvanı suya sokacak olursanız, başı suya gömülür.
Elektrik kapasitesi farad ile ölçülür; bir mikrofara d bir faradın
milyonda birine eşittir. Şirpençe, baba hindinin gerdanındaki kırmızı
ışığı benzeyen bir çıbandır. Sigilografı, oymalı mühürleri
inceleyen bilim dalıdır.

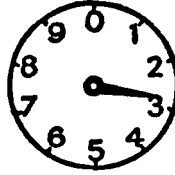
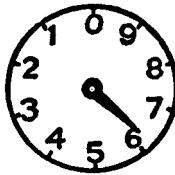
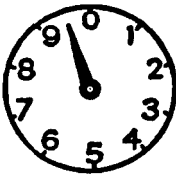
Harikulade, dedi Bay Furriskey, yoluna çıkan herkese kendini
sevdirmesine sebep olan mülayim bir gülümsemeyle, ama göz ardı
etmemeniz gereken bir de şu var: ışığın hızı *in vacuo* 186,325 mil/saniyedir.
Sesin hızı havada 1,120 kadem/saniye, tenekede 8,150 kadem/saniye,
ceviz maununda ve ağır kerestelerde yaklaşık 11,000 kadem/saniye,
çırada ise 20,000 kadem/saniyedir. 15 derecenin sinüsü, altının
karekökünden ikinin karekökü çıkarıldığında elde edilen sayının
dörde bölümüne eşittir. £1'in yüzdeleri: 1¼'ü üç peni; yüzde 5'i bir şilin;
12½'si

yarım kron. Bazı metrik eşdeğerlikler: bir mil 1.6093 kilometreye eşittir; bir inç 2.54 santimetreye eşittir; bir ons 28.352 grama eşittir. Kalsiyumun kimyasal sembolü Ca, Kadmiyumunki Cd'dir. Trapezoid, diyagonal bir doğru ile iki üçgene dönüştürülebilen dörtkenarlı bir şekil olarak tanımlanabilir.

İncille ilgili bazı ilginç gerçekler de şöyle, dedi Bay Lamont nezaketle, en uzun bölüm 119. Mezmur, en kısasıysa 117. Mezmur. Apokrif 14 Kitaptan oluşur. İlk İngilizce tercüme M.S. 1535'te yayımlanmıştır.

Dünya tarihindeki bazı kaydadeğer tarihlere gelince, dedi Bay Shanahan, M.Ö. 753, Roma'nın Romulus tarafından kuruluşu; M.Ö. 490, Maraton Muharebesi; M.S. 1498, Vasco da Gama Güney Afrika etrafından dolaşarak Hindistan'a vardı; 23 Nisan 1564, Shakespeare doğdu.

Bunun üzerine Bay Furriskey, bilgi dağarcığını ve herkese cömertçe aydınlanma saçma arzusunu ortaya koyan küçük bir hareketle, dostlarını ve tabii ki onlara kulak veren iki dostumuzu hem şaşkınlığa uğrattı hem de keyiflendirdi. Malaka kamışından yapılma pahalı bastonunun ucuyla, ayağının ucundaki ölü yaprakları temizledi ve bereketli toprağa aşağıda görüldüğü şekilde üç çember ya da saat kadranı çizdi:

Gaz sayacının nasıl okunduğuna gelince, dedi. Ayağımın ucunda biraz kabaca tasvir edilmiş olan kadrانların benzerlerini herhangi bir gaz sayacında görmek mümkün. Gaz tüketimini

hesaplamak için yapılması gereken, bir kalem ve kâğıt edinmek ve her bir kadran üzerindeki ibreye en yakın olan sayıyı not etmektir – şimdiki farazi örnekte bu ölçüm 963'tür. Bu rakama iki sıfır eklenerek rakam 96,300 yapılmalıdır. İşte cevap budur ve gazın kübik kadem cinsinden tüketimini gösterir. Kilovat-saat cinsinden tüketimi bulmak için elektrik sayacını okumak deminden daha çetrefil bir iştir ve bunu burada göstermeye kalkmak için altı kadran, yani kurumuş yapraklardan arındırdığım alana sığdırabileceğimden daha fazlasını çizmek gerekir ki, hâlihazırda çizmiş bulunduğum kadransları amaca uygun şekilde adapte ettiğimizi varsaysak bile kurtarmaz.

Sonrasında, Doğunun bu üç âlimi veya bilgisi kelimeleri birbiri ardına hızla dizerek konuşmaya başladılar; bilgi ve vukuf incileri, paha biçilmez fikrî cevherler, benzersiz sofizm ve skolas-tik bilim kıvılcımları, tomistik vecizeler, düzlem geometrisine ait çapraşık teoremler ve Kant'ın *Kritik der reinischen Vernunft*'undan uzun alıntılar yağdırdılar birbirlerine. Cahil cühelanın ya da eğitimi kıt kimselerin hiç duymadıkları kelimeler sık sık kullanıldı; *exempli gratia* sabura yahut mide boşluğundaki pütürlü, pis tortu; takilit, cama benzeyen bir tür bazalt; tapir, görünüş itibariyle domuza benzeyen toynaklı bir hayvan; kapon, hadım edilmiş horoz; triakontahedral, otuz kenarlı veya satırlı şey; botarya, tekir veya orkinos yumurtası çeşnisi. Tıp ilmine ait terimler, yani, sırasıyla gastrik sıvılarla parçalanıp asit bulamacına dönüşen yiyecek, göz yuvarlağının dışarı doğru fırlaması, sert ve kötücül tümör ve el veya ayaktaki mantar hastalığı anlamına gelen kimüs, ekzoftalmus, skir ve misetom kelimeleri hayret verici sıklıkta kullanıldı. Esto-terapiye değinildi ve duodenum yani ince bağırsağın ilk kısmından ve çekum veya kör bağırsaktan söz edildi. Sıradan muhabbetlerde nadiren bahsi geçen çiçekler ve bitkilerin teknik veya botanikimsi isimleri hiç zorlanılmadan veya tereddüt edil-

meden sarf edildi; sözgelimi, geyikotunun gazal otu familyası, dekoratif tomurcuklu kana çiçeği, iki yapraklı bifoliat (bir de çatallı bifürkate), bazı Doğu Hindistan bitkilerinin tohum kapsüllerinden elde edilen kakule baharatı, granadilla çarkıfeleği, sert saplı, değersiz bitki olan peygamberçiçeği, çan şeklinde çiçekleri olan boru çiçeği ve geyik otu bkz. yukarıda adı geçen gazal otu. Zikredilen sıra dışı hayvanlar ise, pangolin, çizgili sincap, ekidine, geyik domuzu ve bandikut faresi olup, bunların açıklamalı tarifleri (sırasıyla), sırtı pürtüklü ve pullu karıncayıyen, Amerikan sincabı *aliter* ağaç faresi, kirpiye benzeyen Avustralya menşeli dişsiz hayvan, Asya yaban domuzu, Hindistan'da yaşayan sığana benzer büyük bir keseli böcekiyendi.

Pooka göstermelik bir ses çıkardı ve arkasına saklandığı ağacın siperinden öne çıktı.

Koruluğun gölgesinde ettiğiniz sabah hoşbeşi, dedi eğilip selam vererek, emsalsiz bir resitaldi doğrusu. İki bitkiyi yad etmediniz – pelesenk ağacı ve hint sümbülü, vücudun zindeliğini korumak için paha biçilmez bulduğum, balsam adı verilen aromatik oleo-reçineli, sağaltıcı bir mahsul veren bitkilerdir ikisi de. Kuyruk cebimde, altın ve fildişinden yapılma mükemmel yuvarlaklıktaki bir esans kutusunda bulundururum hep.

Üç adam Pooka'yı bir süre sessizce dinledikten sonra aralarında Latince konuştular. Sonunda Bay Furriskey söz aldı.

Günaydın, bayım, sizin için ne yapabilirim, diye sordu. Bendeniz Sulh Hâkimiyim. Yeminli ifade vermek veya bir beyanatta bulunmak mı istiyorsunuz?

İstemiyorum, dedi Pooka, ama bana refakat eden adam bir kanun kaçağı.

O halde, yargılanmalı, iyice bir yargılanmalı hem de, dedi Bay Lamont nezaketle.

Size yanaşmamın sebebi de bu zaten, dedi Pooka.

Tam bir hödüğe benziyor, dedi Bay Shanahan. Neyle itham ediliyor, Allah aşkına, diye sordu, cebinden ufak bir zabıta defteri çıkararak.

Binbir türlü iddia ve itham var, diye karşılık verdi Pooka, dahası da vardır. İskoçya'da arandığını duydum. Polis soruşturmayı henüz tamamlamadı, ama mevcut ithamlar özetlense ve steno kaydıyla yazılsa bile o ufak deftere sığmaz.

O halde, zahmet edip de ithamlarla uğraşmayalım hiç, dedi Bay Shanahan, defterini cebine geri koyarak. Suçlu tipi var zaten, söylemeden geçemeyeceğim.

Tutuklu, bu konuşma sırasında bilinçsiz vaziyette yere serilmiş yatıyordu.

Hukuk kuralları uyarınca hâkim önüne çıkarılacak, dedi Bay Furriskey.

Dermot Trellis'in akli melekeleri geri geldiğinde, aralıklarla teker teker geldiler, öyle hep birden değil. Hepsi kendi ıstıraplarıyla geldiler ve sanki her an kalkıp gideceklermiş gibi aklın sınırında endişeyle durdular.

Çilekeşimiz etrafına şöyle bir bakacak kadar gücünü topladığında, (şimdi adı Pearse Caddesi olan) Brunswick Caddesi'ndeki Eski Konser Salonu'nu aratmayan kocaman bir salonda olduğunu gördü. Kral, tahtına kurulmuştu; satraplar güruhu salona akın etmişti; bin lamba ıslıl ıslıl aydınlatıyordu bu muazzam şenliği. Tahtın etrafı fitilli yünlü kumaştan şatafatlı perdelerle süslenmişti. Çatıya yakın yerde, her birinin üst kısmı *burma süsüyle* bezeli ince sütunların desteklediği bir *loca* veya önü açık bir galeri yahut arkat vardı; *loca* olanı biteni soğuk bir ifadeyle seyreyleyen insanlarla hıncahınç dolu gibiydi. Hava ağırdı ve kasvetli tütün dumanı bulutlarıyla yüklüydü; bu durum, sağlığı pek de fevkalade olmayan Trellis gibi biri için nefes almayı fazlasıyla zorlaştırıyordu. Trellis'in midesi bulanıyor ve sancıyor, bağırsaklarındaki

ağrı onu inim inim inletiyordu. Üstü başı darmadağınık ve lime limeydi, muhtemelen sayısız yarasından akan kan ve diğer sıvılarla lekelenmişti; hali yürekler acısıydı. Genel itibariyle, çok zavallı bir vaziyetteydi.

Trellis gözlerini tekrar kaldırdığında, tahtta en az on iki kral varmış gibi göründü ona. Önlerinde kıyak bir meyhanenin tezgâhını andıran süslü bir kürsü vardı ve dirseklerini bu kürsüye dayayıp buz gibi bakışlarla tam karşıya bakıyorlardı. Jüt elyafından mâmul ucuz bir malzeme olan siyah çuval bezinden tek tip cüppe vardı üzerlerinde; murassa parmaklarıyla siyah bira dolu şık bardaklarını tutuyorlardı.

Kürsünün sol yanındaki gölgenin tam ortasında, dimi denen sağlam pamuklu kumaştan bir cüppe kuşanmış ve sağlam arkalıklı bir prie-dieu'ya¹⁸ benzeyen bir nesnenin arkasında duran Pooka MacPhellimey vardı; kara kaplı bir deftere stenoyla bir şeyler yazıyor gibi görünüyordu.

Çilekeşimiz kazara bir inilti sesi çıkardı ve bir de baktı ki Pooka hemen yanibaşında bitmiş, endişeyle üzerine eğilmiş, sağlığıyla ilgili resmi sorular soruyor.

Başıma gelecek bir sonraki şey ne? diye sordu Trellis.

Çok geçmeden yargılanacaksın, diye yanıt verdi Pooka. Yargıçlar kürsüde, tam karşında.

Gölgelerini görüyorum yalnızca, dedi Trellis, yüzüm o tarafa dönük değil ki, başımı döndüremiyorum. Lütfet de isimlerini söyle bari.

İsteyenin bir yüzü kara, vermeyenin iki yüzü, diye karşılık verdi Pooka, eski atasözlerinin telaffuzu için lazım gelen bir tonlamayla. Yargıçların isimlerini söylemekte ne var: J. Furriskey, A. Lamont, P. Shanahan, S. Andrews, S. Willard, Bay Sweeny,

18 (ç.n.) dua sehпасı veya oturağı.

J. Casey, R. Kiersay, M. Tracy, Bay Lamphall, F. MacCool, Başkomiser Clohessy.

Peki ya jüri? diye sordu Trellis.

Aynı kişiler, diyerek cevapladı Pooka.

İşte şimdi ayvayı yedik, dedi Trellis. Bunu dedikten sonra Trellis'in aklı çekip gitti ve uzunca bir süre Trellis'in yamacına uğramadı.

O yer artık resimlerde kaldı tabii, dedi Shanahan'ın sesi, hikâyeyi boylu boyunca keserek, orası kovboy kaynıyor şimdi. Saray Sineması, Pearse Caddesi. Ah be, ne güzel saatler geçirmiştim orada.

Eskiden on numara verdi, dedi Lamont. Eskiden bi tenorlar vardı orada, gösterilerin biri biter biri başlardı. Her gece güzel bir şey sahnelerlerdi.

Bir de her gece yeni bir şey sahnelerlerdi, dedi Shanahan.

Orlick, on dört karat altın uçlu Waterman dolmakaleminin kapağını serçe parmağına yaslayıp döndürerek kapattı; kapağı tekrar döndürerek açtığında parmağında siyah bir halka oluşmuştu.

Üstteki alıntıdaki sembolizm: sinir bozukluğu.

Devam ediyorum, dedi Orlick.

Hayhay, dedi Shanahan, yazarın pazusuna kuvvet. Canına ot tıkayacağız o herifin! Derisini yüzeceğiz alimallah.

Biraz daha az konuşursak iyi olur, dedi Furriskey.

Trellis aklına tekrar kavuştuğunda, bedeninin büyükçe bir sandalyeye yerleştirildiğini ve ödünç bir doğaüstü güçle desteklendiğini gördü, zira dik durması için gerekli olan kemiklerinin çoğu ortadan ikiye ayrılmış durumda olduğundan işlevlerini yerine getirmekten acizdi. Pooka sessizce Trellis'e yanaştı ve kulağına şunları fısıldadı.

Seçkin avukatlar tarafından savunulmak, dedi, her sanığın hakkıdır. Şu anda mahkeme salonunda böyle iki adam var, bunlardan birini seçmek sana kalmış.

Bunu beklemiyordum, dedi Trellis. Sesi yüksek çıkmıştı, kulağına fısıldayan kişi tarafından güçlendirilmişti muhtemelen. İsimleri ne?

Yunan vatandaşları, diye karşılık verdi Pooka, Timothy Danaos ve Dona Ferentes.

Her şeyleri tamam da, dedi Trellis, bir tek dilleri yok.

Yazık, dedi Pooka, hâlbuki fiyakalı adamlar, ciddi bir kusur bu maalesef.

Trellis buna cevap olarak kafasında uzun bir cümle tasarladı, ama bu cümleye yerleştirdiği kelimeler, galerilerden birinde coşkulu bir marş çalmaya başlayan yaylı sazlar orkestrasının icraatı neticesinde sırta kadem bastı. Çalgıcılar görünmüyorlardı, ama tertiplerine bakılırsa, iki keman, bir viyola, bir pikolo ve bir viyolonsel olduğunu söylemek isabetli bir tahmin olurdu. Uzun kürsüdeki yargıçlar, parmaklarını bira bardaklarının altlarına hafif hafif vurarak kültürlü bir edayla müziği dinliyorlardı.

İlk tanığı çağırın, dedi Sayın Yargıç Shanahan, müziğin son nameleri de koca salonu terk edip galerinin mahremiyetine çekilirken ciddi ve sakin bir ifade takınmıştı. Büyük duruşmanın açıldığına dair bir işaretti bu. Muhabirler kalemlerini defterlerinin üzerinde hazırola geçirip beklemeye koyuldular. Kısık sesle müteakip beşli aralıklar çalarak enstrümanları birbirlerine göre akort etmekte olan orkestranın sesi, sanki çok uzaklardan geliyormuş gibi zar zor duyulabiliyordu. Pooka kara kaplı defterini kapattı ve prie-dieu'sunda ayağa kalktı.

Samuel ("Slug") Willard, diye gürledi, tanık kürsüsüne geliniz.

Slug Willard bira bardağının dibinde kalanı aceleyle fondeledi, ağzını manşetine sildi ve yargıç kürsüsündeki meslektaş-

larının yanından ayrılıp koca şapkasını elinde sallaya sallaya tanık kürsüsüne geldi. Yere ağız dolusu tükürdü ve kısık sesle ant içiyor gibi görünen Pooka'ya nezaketle kulak kabarttı.

Trellis, Sweeny'nin punça benzeyen ve İrlanda'da nadiren tüketilen bir içecek olan bimboyu götürdüğünü fark etti. Willard'ın birası tazelenmiş, kürsüdeki boş sandalyesinin önünde güzelce duruyordu.

Bir yargıcın aynı zamanda jüri üyesi olması yeterince kötü zaten, dedi Trellis, ama bir de tanık sandalyesine oturması usulsüzlüğün dik âlâsı.

Sessizlik, dedi Sayın Yargıç Shanahan sert bir tonda. Yasal olarak temsil ediliyor musunuz?

Beni savunsun diye iki dilsiz dümbelek tayin etmişler, dedi Trellis cesaretle. Hizmetlerini geri çevirdim.

Bu öfkeli tutumunuzun size hiçbir faydası olmaz, diye karşılık verdi yargıç daha da sert bir tonda. Tek kelime daha ederseniz, mahkemeye itaatsizlikten hesabınızı şuracıkta kesiveririm. Tanığı sorgulamaya devam ediniz, Bay MacPhellimey.

Kötü bir niyetim yoktu, Efendim, dedi Trellis.

Sessizlik.

Pooka prie-dieu'sunda ayağa kalktı, kara kaplı defterinin sayfalarına uzun uzun bakarak tekrar yerine yerleşti. Keskin gözlü biri, defterde bir şey yazılı olmadığını görürdü.

İsminizi ve mesleğinizi belirtin, dedi Bay Willard'a.

Willard Slug, dedi Bay Willard. Sığır yetiştiricisiyim, sığırtmaçlık da yaparım, vahşi batı raconunda çelevi bir çiftçiyim.

Sanık tarafından kiralandınız mı hiç?

Evet.

Ne sıfatla?

Tramvay kondüktörü olarak.

Göreviniz karşılığında aldığınız ücreti ve hizmet koşullarınızı kendi kelimelerinizle kısaca anlatın.

Ücretim yetmiş iki saat için haftada on beş şilindi, emekli-liğe sayılamayan kazançlar işte. Sağlıksız koşullarda bir tavanara-sında uyumaya mecbur edildim.

Hizmetlerinizden hangi şartlar altında faydalanıldı?

Bay Furriskey bir gece Donnybrook'tan dönmekteyken kendisiyle karşılaşmak ve kendisinden yol ücretini tahsil etmekle görevlendirildim. Öyle de yaptım.

Bay Furriskey'ye ne şekilde hitap etmeye mecbur edildiniz?

Sokak ağzıyla; bir beyefendinin hisleriyle asla bağdaşmayan bir şeydi bu.

Bu sohbetin niteliğinin yahut *ortamının* hoşunuza gitmedi-ğini mi söylüyorsunuz?

Evet. Epey bir manevi ıstıraba sebep oldu.

Şu anda tetkik edilen suçlamalarla alakalı olarak bu konuya dair söylemek istediğiniz başka şeyler var mı?

Evet. Kondüktörlük görevimin söz konusu gece başlayıp aynı gece son bulacağı belirtilmişti. İşverenim, sağolsun, gö-revimin sona erdiğini bana bildirmeyi savsakladığı için, altı ay bu görevde kaldım.

Bu acayip duruma daha sonra bir açıklama getirildi mi?

Bir bakıma, evet. Beni azletmemesini unutkanlığına bağ-ladı. Bozulan sağlığım için tazminat ödemesi gerektiğine dair ilettiğim talebi düşünmeyi kesinkes reddetti.

Sağlığınızın bozulmasını neye bağlıyorsunuz?

Doğru dürüst beslenemememe ve kılık kıyafetimin yetersiz olmasına. Aldığım yetersiz ücret ve öğle yemeği arasının sadece on dakika olması, besleyici yiyecekler almamı da yememi de engelliyordu. Göreve başladığımda, bana bir gömlek, bir çift bot, çorap ve patiska benzeri sağlam bir kumaştan yapılmış, incecik, boyalı bir üniforma verildi. İç çamaşırı verilmedi, görev sürem kara kış aylarına uzadığı için de soğuğa karşı tamamen korun-

masız kaldım. Astım, nezle ve muhtelif akciğer hastalıklarına yakalandım.

Başka sorum yok, dedi Pooka.

Sayın Yargıç Lamont bira bardağını kürsüye vurdu ve Trellis'e şöyle dedi.

Tanığı çapraz sorguya çekmek istiyor musunuz?

İstiyorum, dedi Trellis.

Yerinden kalkmaya ve ellerini rahatça pantolonunun ceplerine sokmaya çabaladı, ama kendisine ödünç verilen doğaüstü gücün çoğunun geri alındığını fark etti. Omuriliğindeki miyelit yahut iltihabın pençesinde kıvranıyordu artık. Kaslarındaki spazmların etkisiyle titreyerek sandalyesinde büzüldü ve gücünü son zerresine kadar kullanarak çıkardı kelimeleri ağzından.

Sağlıksız koşullarda bir tavanarasında uyumaya mecbur edildiğinizi söylediniz, dedi. Hijyen kuralları ne şekilde ihlal edilmişti acaba?

Tavanarasında bokböcekleri fink atıyordu. Yataktaki bitler yüzünden bir türlü uyuyamıyordum.

Hayatınızda hiç banyo yaptınız mı?

Sayın Yargıç Andrews kürsüye şiddetle vurdu.

Bu soruya cevap vermeyin, diye bağırdı.

Ben diyorum ki, dedi Trellis, yataktaki bitler, haşarat kaynayan vücudunuzda ikamet eden diğer minik sakinlerin yakın akrabalarıydı zaten.

Mahkemeye saygısızlık kokuları geliyor burnuma, dedi Sayın Yargıç Lamont öfkeyle, bunu daha fazla dinleyemeyiz. Tanık kürsüden inebilir.

Bay Willard yargıç kürsüsünün arkasındaki sandalyesine geçti ve hemen bira bardağını kafasına dikti; Trellis takati tükenip baygınlık geçirerek sandalyesine çöktü. Uzaktan orkestranın tatlı tatlı çaldığı tokkatanın sesi geliyordu.

Bir sonraki tanığı çağırın.

William Tracy, diye gürledi Pooka, tanık kürsüsüne geliniz.

Şişman, seyrek saçlı, kelebek gözlüklü, yaşlıca bir adam olan Bay Tracy yargıç kürsüsünden aşağı inip tanık kürsüsüne geçti. Perişan haldeki vücuduna ve giysilerine rağmen akli cesaretle harekete geçen Trellis'in bakışlarından sakınarak Yargıçlar Heyetine gergin bir gülümseme fırlattı.

Adınızı belirtin, dedi Pooka.

Tracy, William James.

Sanıkla tanıyor musunuz?

Evet, profesyonel olarak.

Bu esnada yargıçların tekmili birden aynı anda yerlerinden kalktı ve üzerinde kırmızı ışıklı bir tabelanın yanıp söndüğü bir köşedeki perdeden tek sıra halinde salonu terk etti. On dakika boyunca ortalarda görünmemelerine rağmen, duruşma onların yokluğunda devam etti. Uzaktan mazurkanın güzel ve canlı ritmi geliyordu kulağa hafiften.

Sanıkla ilişkinizi açıklayın.

Yaklaşık yirmi sene önce bana geldi ve hizmetçi takımından bir kadın karakterin lazım olduğu bir eser yazmakta olduğunu söyledi. Kadın giysileriyle alakalı teknik güçlüklerin makbul kadın karakterler yaratırken önüne daima zorlu engeller çıkardığını anlattı ve kimi zamanlarda kadın kılığına girmiş erkekler kullanacak kadar düştüğünü kanıtlayan bir belge çıkardı, bunun süresiz olarak yararlanmaya devam edebileceği bir yöntem olmadığını söyledi. Okurlarının gitgide daha da huzursuzlanmakta olduğundan bahsetti. En nihayetinde, *Jake'in Son At Binişi* adlı eserimde kullanmakta olduğum, karakter gruplarının dönüşümlü olarak rol aldığı sahnelerle iştigal etme alışkanlığım olduğundan bana birkaç ay lazım olmayacak bir kızı kendisine ödünç vermeye razı oldum. Bu kız benden ayrılıp ona gittiğinde iyi bir kızcağızdı, dini vecibelerine bağlıydı. . . .

Bu kız sanığın yanında ne kadar çalıştı?

Yaklaşık altı ay. Bana geri geldiğinde hamileydi.

Sanığı protesto etmişsinizdir, şüphesiz.

Evet. Hiçbir sorumluluk kabul etmedi ve kendi sicilinin benimkinden daha temiz olduğunu söyledi, bunu takdirle karşılamadım tabii.

Şikâyetçi olmadınız mı peki?

Sanık söz konusu olduğunda, hayır. Çareyi mahkemede aramayı düşündüm, ama başıma gelenin mahkemelerin akıl erdiremeyeceği bir şey olduğu konusunda uyarıldım. Sanıkla her türlü sosyal münasebeti kestim.

Kızı eski görevine getirdiniz mi?

Evet. Ayrıca, kızı evlendirdiğim, bunun dışında tamamen gereksiz olan bir şahsiyet yarattım ve kızın oğluna da, pamuk işleme sanayinin bilinmeyen yanlarıyla alakalı bir işle iştigal eden profesyonel bir arkadaşının yanında, kazancı iyi olmasa da şerefli bir iş buldum.

Kızı evlendirdiğiniz karakteri yaratmak eserinizi olumsuz yönde etkiledi mi?

Etkilemez olur mu? Bu karakter tamamen lüzumsuzdu ve hikâyemin sanatsal bütünlüğünü bozdu. Karakterin bir petrol kuyusuna izinsiz müdahalesini bir dipnotla gerçekleştirmek mecburiyetinde kaldım. Onu romana dâhil etmek beni epeyce fazladan zahmete soktu.

Sanığın karakterine açıklık getirebilecek başka bir olay geliyor mu aklınıza?

Evet. 1924 senesinde hastalandığında, kendisine geçen yüzyıl sonlarına doğru Meksika'daki haydutluk üzerine kaleme aldığım özgün bir öykümün bir müsveddesini gönderdim – sırf iyi niyetle, oyalansın diye. Öykü bir ay sonra bir Kanada dergisinde sanığın adıyla yayımlandı.

Yalan! diye bağırdı Trellis sandalyesinden.

Yargıçların tekmili birden kaşlarını çattı ve sanığa tehditkâr bakışlar attı. Sayın Yargıç Sweeny, salonunun köşesindeki perdenin arkasından çıkarak şöyle dedi:

Kendinize hâkim olsanız iyi edersiniz, Bayım. Küstah tavırlarınız ve saygısızlığınız hâlihazırda sert yorumlara konu olmuş durumda. Başka bir terbiyesizlik daha yapacak olursanız, icabına bakılacaktır. Tanıgı çapraz sorguya çekmek niyetinde misiniz?

Trellis, Evet, dedi.

Pekâlâ. Devam edin.

Hasta adam, işini görmeden çekip gitmesin diye, sanki bir paltoymuş gibi orasından burasından çekiştirerek aklını başına devşirdi. Tanığa şöyle dedi:

Şu sözü hiç duydun mu sen: *İt iti ısırmaz.*

Tam bu esnada bardak şangırtıları ve kürsü yönünden gelen bir talimat duyuldu.

Bu soruya cevap vermeyin.

Trellis elini bitkin bitkin yüz hizasına kaldırdı.

Bir şey daha var, dedi. Yarattığın bu şahsiyetin tamamen lüzumsuz olduğunu söyledi. Hikâyeyi doğru hatırlıyorsam, vaktinin çoğunu mutfakta geçiriyordu. Doğru mu?

Evet.

Ne yapıyordu orada?

Ev halkı için patates soyuyordu.

Ev halkı için patates soyuyordu demek. Lüzumsuz bir şahsiyet olduğunu söylemiştin. Patates soymayı tamamen beyhude ve lüzumsuz bir iş olarak mı görüyorsun?

Hiç de değil. Lüzumlu ve yararlı bir iştir. Lüzumsuz olduğu söylenen, bu işi yapan karakterdir.

Bir kişinin faydalı olup olmaması doğrudan doğruya yaptığı işle ilgilidir, bana kalırsa.

Mutfakta bir patates soyucu, yani bir makine vardı.

Hadi canım! Hiç fark etmedim.

Nişte, kuzinenin yanında, sol tarafta.

Patates soyucu filan yoktu, bana kalırsa.

Vardı. Çoktandır evdeydi.

Bu esnada, kürsü istikametinden gelen bir soru, tanığın sorgulanmasına noktayı koydu.

Patates soyucu da neyin nesi? diye sordu Sayın Yargıç Andrews.

Bir makine, elle çalışır, genelde patates soymak için kullanılır, diye yanıt verdi tanık.

Pekâlâ. Sorgulama bitmiştir. Bir sonraki tanığı çağırın.

İyi Peri tanık kürsüsüne gelsin, diye gürledi Pooka.

Ben zaten hep kürsüdeydim, dedi ses, sahnedeydim.

Nerede bu kadın yahu? diye sordu Sayın Yargıç Lamphall sertçe. Tez ortaya çıkmazsa ihzar müzekkeresi çıkartacağım.

Bu zâtın bir bedeni yok ki, diye açıkladı Pooka. Bazen onu günlerce yelek cebimde taşıyorum da orada olduğunun farkına varmıyorum.

Bu durumda, Habeas Corpus Kanununun tecil edildiğini bildirmemiz gerek. Tanık nerede şimdi? Eşek şakasının yeri değil, ha. Burası bir Hukuk Mahkemesi.

Çok uzakta değilim, dedi İyi Peri.

Sanıkla tanışıyor musunuz? diye sordu Pooka.

Tanışyordumdur belki, dedi İyi Peri.

Ne tür bir cevap bu böyle? diye sordu Sayın Yargıç Casey sert bir biçimde.

Cevaplar sorular kadar önem taşımaz, dedi İyi Peri. İyi bir soruyu cevaplamak oldukça güçtür. Soru ne kadar iyiye cevap da o kadar iyidir. Çok iyi bir sorunun hiçbir cevabı yoktur.

Ne acayip sözler bunlar, dedi Sayın Yargıç Casey. Nereden söylediniz bunları?

Anahtar deliğinden, dedi İyi Peri. Biraz hava almaya çıkıyorum, uygun gördüğüm zaman geri gelirim.

O anahtar deliğini tıkmak lâzım, dedi Sayın Yargıç Shanahan. Şu sinekoğlan geri gelip sinirimizi bozmadan önce bir sonraki tanığı çağırın.

Paul Shanahan, diye gürledi Pooka.

Sandalyedeki mağdurun kendinde olmadığını söylemek doğru olmazdı, zira her ne kadar görünüşünden o mesut âleme göç ettiği sanılsa da, sınır tanımayan bir uzaklıktan beynine efil efil akan üç-dörtlük ölçüdeki hoş melodinin vuruşlarını dinlemekteydi. Karanlığa gömülerek dinliyordu. Melodi kademeli bir gamla usulca ton değiştirdi ve sakın bir kodayla son buldu.

Kürsüye çağrılan ve yemin ettirilen Paul Shanahan, yıllardır sanığın yanında çalıştığı beyanında bulundu. Hâlihazırda sürdürülen davada taraf değildi ve sanığa karşı hiçbir garezi yoktu. Adamakıllı bir eğitimden geçmişti ve her türlü görevi üstlenebilirdi; gelgelelim, yetenekleri göz ardı edilmiş ve zamanını, çoğu kendisiyle kıyaslandığında yeteneği kıt sayılabilecek diğer karakterlerin faaliyetlerini yönetmek ve düzenlemekle harcamaya mecbur edilmişti. Kızıl Kuğu Oteli'nde karanlık bir dolapta yaşamaya zorlanmış, kendisine neredeyse hiç özgürlük verilmemişti. Sanık, dini vecibelerini ifa etmesi konusunda tanığa yol gösteriyormuş gibi görünse de, o (tanık) bunu sanığın sırf ev halkına müdahale ve zorbalık etmek için bir bahane olarak kullandığını düşünüyordu. Nazari maaşı haftada 45 şilindi ama yolculuk ve tren biletleri için hiç harcırah almamıştı. Bu türden masrafların haftada 30 yahut 35 şilini bulduğunu tahmin ediyordu. Yediği yemekler berbat ve yetersizdi, kendi cebinden takviye yapması gerekmişti. Sığırtmacılıkta engin bir deneyimi vardı, Sandymount Kuşatması'nda da üstün bir başarı sergilemişti. Hafif silahlardan ve tüfeklerden iyi anlardı. Diğer karakterlerle birlikte, belli zor-

luklardan azat edilmelerini talep ettikleri ve ücretleriyle çalışma koşullarının iyileştirilmesini istedikleri bir dilekçe sunmuşlardı sanığa. Sanık talep edilen hakları bahşetmeyi kesinkes reddetmiş ve ona hizmet eden temsilciler heyeti üyelerini onlara belli bazı fiziksel hastalıklar musallat etmekle tehdit etmişti, bu hastalıkların büyük kısmı aşağılayıcı ve insanın cemiyetten dışlanmasına yol açacak türdendi. Tanık, sorulan bir soruya cevaben, sanığın fazlasıyla asabi olduğunu ve “öfke nöbetlerine” tutulduğunu söyledi. Pek çok kez, sanığa planların istenildiği gibi sonuçlanmadığı bildirildikten sonra – tanığın bunda hiçbir kabahati yoktu – tanık baştan ayağa pirenip bitlenmiş bulmuştu kendini. Arkadaşları da (tanığın) benzer felaketlerden şikâyet etmişlerdi doğrusu. Tanık, sanık tarafından sorulan bir soruya cevaben, kişisel temizliğine her zaman çok dikkat ettiğini söyledi. Tanığın pis alışkanlıkları olduğunu söylemek yalan değil de neydi.

Bu esnada mahkeme salonundaki bir adam bir beyanatta bulunmak istediğini söyledi ve muğlâk bir edayla, cebinden çıkardığı bir kâğıttan bir şeyler okumaya kalkıştı. Silahlı kovboylar adamın üstüne çullandılar ve bütün gücüyle debelenen adamı salondan çıkardılar; adamın söyledikleri galerinin mahremiyetindeki orkestranın coşkuyla çaldığı gavot cinsinden bir prestissimoda boğulup gitti. Yargıçlar bu müdahaleyi hiç kâle almadılar ve uzun bira bardaklarındaki içkilerini yudumlamaya devam ettiler. Kürsünün bir ucunda oturan dördü, iskambil oynadıkları izlenimi veren hareketler yapıyorlardı, ama yüksekte oturduklarından ne iskambil kâğıdı ne de para görülebiliyordu.

Bir sonraki tanık, salonun arka tarafında üzerinde BAYAN yazan vestiyerden siyah üniformalı bir refakatçi eşliğinde getirilen kısa boynuzlu bir inekti. Türünün nefis bir örneği olan hayvana, kuşaklardır Pooka'nın ailesinin tasarrufunda olan gizli bir büyü vasıtasıyla konuşma yeteneği verilmişti. Memeleri ve

gerdanı yürüyüşünün ritmiyle bir o yana bir bu yana sallanan inek, melankolik ama saygılı bakışlarını mahkeme salonunda gezdirerek ayaklarını sürüye sürüye tanık kürsüsüne ilerledi. Boş vakitlerinde sütçülük yapa yapa bu alanda uzmanlaşan Pooka, ineğin salınan vücudunun hoş kıvrımlarını süzerek deneyimli bakışlarla izledi onu.

Adınızı belirtin, dedi kuru bir ses tonuyla.

Bir adım olması şerefine hiç nail olmadım maalesef, diye yanıtladı inek. Alçak, gırtlaktan çıkan ve dişi memelilerde normalde rastlanmayan kibarlıkta bir sesle konuşuyordu.

Sanıkla tanıştırıyor musunuz?

Evet.

Bu tanışıklık sosyal mi yoksa profesyonel mi?

Profesyonel.

Sanıkla ilişkinizden hoşnut kaldınız mı?

Kesinlikle hayır.

Sanıkla ilişkinizin koşullarını belirtiniz.

Aslında bir haşiv olan *Kapalı Manastır* başlıklı bir eserde, doğal işlevlerimi bir tarlada ifa etmekle vazifelendirilmiştim. Sütüm muntazaman sağılıyordu. Bir inek, gebeliğin ileri safhalarında değilse şayet, günde en az bir kez sağılmazsa çok sıkıntı çeker. Bahsettiğim eserin geçtiği süre zarfında altı kez uzun süreler kendi halime bırakıldım.

Acı çektiniz mi?

Hem de nasıl.

Sayın Yargıç Lamont yarı yarıya boşalmış bardağının altını durup durup kürsüye vurmak suretiyle ses çıkardı, bunun sonucu oluşan vibrasyon neticesinde bardağın içindeki biranın üstü yeni ve çok daha kabarık bir köpükle kaplandı. Bu ses, Yargıç Lamont'un bir soru sormak istediğine işaret etti.

Söylesenize, dedi. Kendi kendinizi sağamıyor musunuz?

Sağamıyorum, diye yanıt verdi inek.

Musha, pek acizsiniz anlaşılan. Neden sağamıyormuşsunuz, Allah aşkına?

Ellerim yok, hem olsa bile, kollarım yetişmezdi.

Mahkemeye saygısızlık kokuları geliyor burnuma, dedi Sayın Yargıç sertçe. Burası bir yargı mahkemesi, müzikhol değil. Davalı tanığı çapraz sorguya çekmek istiyor mu?

Trellis dalgın dalgın kafasının içindeki tuhaf sesleri dinlemekteydi. Dalıp gittiği dünyadan ayrıldı ve Yargıca baktı. Yargıcın yüz hatları sormuş olduğu sorunun şeklindeydi hâlâ.

İstiyorum ya, dedi, ayağa kalkmaya ve mahkemeye zinde bir görünüş sergilemeye çabalıyordu. Oturur vaziyette, tanığın olduğu yöne döndü.

Pekâlâ, Akayak, dedi, sağılmanız ihmal edildiği için acı çektiniz, öyle mi?

Öyle. Benim adım Akayak değil, ayrıca.

Bir ineğin muntazaman sağılmadığı takdirde çok sıkıntı çektiğini söylediniz. Gelgelelim, ineklere bakan adamın ifa ettiği önemli bir vazife daha vardır, torunlarımızın torunlarına süt temin etme gereksinimiyle pek de alakasız olmayan, mevsimsel bir tören. . . .

Neden bahsettiğinizi bilmiyorum.

Anladığım o ki, ineklere bakan adamın bu vazifesini yerine getirememesi akut rahatsızlığa neden oluyor. Sizin durumunuzda bu vazife yerine getirilmiş miydi?

Neden bahsettiğinizi bilmiyorum, diye bağırdı inek telaşla. Seviyesiz imalarınız gücüme gidiyor. Aşağılanmak ve hakarete uğramak için gelmedim ben buraya. . . .

Yargıçların kürsüye vurdukları duyuldu. Sayın Yargıç Furriskey davalıya husumetle parmağını salladı.

Örnek bir tanığı gözden düşürme ve duruşmaya müstehcenlik karıştırma girişiminiz, dedi, mahkemeye saygısızlık adde-

dilecek ve buna derhal son vermediğiniz takdirde resmi prosedür izlenmeksizin cezalandırılacaktır. Tanık gidebilir. Ahlaksız ve hastalıklı bir kafanın böylesi kokuşmuş bir örneğine rastlama talihsizliği şimdiye dek nadiren geldi başıma.

Sayın Yargıç Shanahan da aynı fikirdeydi. Yerin dibine geçen inek, kişiliğine tek bir leke sürülmeden döndü ve mahkeme salonunu ağır adımlarla terk etti; Pooka'nın önünden geçerken pırıl pırıl parlayan böğrü iblisin deneyimli bakışlarının uzman teftişine takıldı. Pooka parmağını uzatarak ineğin uzun kuyruklu postunu alıcı gözüyle yokladı. Görünmeyen orkestranın üyelerinin gam ve arpejlerini prova ettikleri ve yaylarına kaliteli İtalyan malı reçine sürerlerken çıkardıkları ısıklık sesi duyulabiliyordu. Yargıç kürsüsündeki üç kişi, midelerine haddinden fazla esmer bira indirmeleri neticesinde kürsüye kapaklanıp sızmıştı. Salonun arka tarafındaki ahali sigara dumanından aşılması imkânsız, kekre bir bariyer inşa etmiş ve arkasına sotelenmişti, öksürükleri ve arada sırada çaldıkları yuhalama ısıklarıyla hâlâ orada olduklarını gösteriyorlardı. Salondaki ışık, bir saat öncesine nazaran daha sarıydı sanki.

Bir sonraki tanığı çağırın!

Antony Lamont, diye gürledi Pooka, tanık kürsüsüne geliniz.

Görgü kurallarına her daim riayet eden tanık, sarsak adımlarla yargıç makamından tanık kürsüsüne geçmeden önce yargıç çüppesini çıkarıp bir kenara koydu. Bankonun altında diğer bir yargıcın eli, kenara atılmış çüppenin cebini aceleyle karıştırdı.

Sanığın yanında çalışıyordunuz, değil mi? diye sordu Pooka. Doğrudur.

Vazifelerinizin ne olduğunu mahkemeye bildirin lütfen.

Esas görevim kızkardeşimin onurunu korumak ve ona göz kulak olmaktır. Onu aşağılayan veya taciz edenler bana hesap vereceklerdi.

Kızkardeşiniz şimdi nerede?

Bilmiyorum. Öldü sanırım.

Onu en son ne zaman gördünüz?

Onu hiç görmedim. Onunla tanışma zevkine hiç nail olmadım.

Öldü mü diyorsunuz yani?

Evet. Cenazesine bile çağrılmadım.

Nasıl öldüğünü biliyor musunuz?

Evet.

Dünyaya geldikten hemen hemen bir saat sonra sanık tarafından vahşice ırzına geçildi, bir müddet sonra da bu saldırının dolaylı neticesi olarak yaşamını yitirdi. Ölümünün yaklaşık nedeni loğusa hummasıydı.

Çok güzel izah ettiniz, dedi Sayın Yargıç Furriskey. Siz örnek bir tanıksınız, Bayım. Şu mahkemedeki her tanık böyle açıksözlü ve dolambaçsız ifade verse, mahkemenin işi bayağı bir hafifler.

Oturdukları yerde dik durmayı becerebilen diğer yargıçlar, kafalarını olanca güçleriyle sallayarak hemfikir oldular.

Siz Yargıç Hazretlerinin cömert takdirleri makbule geçti, efendim, uygun makamlara iletilecektir, dedi tanık keyifle, bu duyguların karşılıklı olduğunu söylememe gerek bile yok.

Zabıt kâtibi Bay F. MacPhellimey, bankoyla kürsü arasında sürüp giden ahenge şapka çıkardı ve karşılıklı edilen samimi iltifatlara dâhil olma arzusunu dile getirdi. Yargıç zekice ve yerinde bir konuşmayla teşekkürlerini sundu.

Tutuklu, bu aşamada, anayasal haklarını korumak amacıyla ve hayatını kurtarmak adına, bu türden hoşbeşin mahkeme nizamına aykırı olduğuna ve tanığın sunduğu kanıtların bir değeri olmadığına dikkat çekti, zira ona göre bunların hepsi söylenti ve kanaatten ibaretti; ama ne yazık ki yerinden kalkamadığı ve bu yüzden çıkardığı ses fısıltıdan öteye geçemediği için, büyükbaba-

sının – adı kötüye çıkmış Çatlak MacPhellimey – başkalarının düşüncelerini okumak için geliştirdiği gizli tarifi uygulayan Pooka dışında mahkemedeki kimse konuşmuş olduğunun bile farkına varmadı. Bay Lamont, yargıç cüppesini tekrar üzerine geçirmiş, kendisi tarafından sağ cebine konmuş olduğunu ifade ettiği bir kibrit kutusuyla ilgili sorular sorup duruyordu. Görünmeyen orkestranın üyeleri, yaylarını kullanmadan, teknik olarak pizzicato diye bilinen bir yöntemle eski bir Fransız ezgisinin notalarını titizlikle tıngırdatıyorlardı.

Orlick kalemını, hikâyesini yazdığı altı kuruşluk kırmızı defterin ortasındaki sırt oyuğuna bıraktı; kalemin ucu karşıya bakıyordu. Avuçlarını başının iki yanına dayadı ve ağzını kabaca 70 derecelik bir açıyla açarak dişlerinin at nalı şeklinde sıralandığı üst ve alt çenesini tümüyle sergiledi. Arkada dört takma dişi, önde ise emsalsiz zenginlik ve pırıltıda altı altın dişi vardı. Üst ve alt çenesi tekrar birleştğinde, bezgin bir esneme sesi çıktı ağzından, göz kenarlarına da bezelerinden salgılanan kocaman damlalar oturdu. Defteri aheste aheste kapatarak, arka kapakta okunaklı bir şekilde basılmış yazıyı okudu.

Yazının mahiyeti: Evvela iki yöne de bakmadan karşıdan karşıya geçme! Evvela iki yöne de bakmadan, durmakta olan bir aracın önünden veya arkasından karşıya geçme! Karşıdan karşıya geçerken sonda kalmaca oyunu oyna! Kaçan bir topun arkasından trafiğin işlediği yola fırlama! Bir araca asılma ya da aracın tepesine tırmanma! Eğer varsa, kaldırımdan yürümeyi unutma! Güvenlik her şeyden önce gelir!

Orlick gözlerini oğuşturarak son iki cümleyi yüksek sesle okudu. Furriskey tam karşısında mahzun mahzun oturuyordu. Düz elleri çenesine kenetlenmiş, masaya dayadığı kollarının

üzerinde hareketsiz duruyordu; ama yanakları, kafasının ağırlığı yüzünden garip bir biçimde ta gözlerine kadar yukarı çekilmişti. Bunun neticesinde, ağzının ve gözlerinin kenarları da benzer şekilde yukarı çekilmiş, çehresine gizemli, şarki bir hava vermişti.

Sizce gidip yatmak ve Trellis'i sabaha kadar olduğu yerde öylece bırakmak güvenli mi? diye sordu.

Bence değil, dedi Orlick. Güvenlik her şeyden önce gelir.

Shanahan başparmağını koltukaltından çıkardı ve oturduğu yerde sırtını dikleştirdi.

Şu anda bir yanlış adım attık mı, dedi, topumuzun işi bitirir. Anlıyor musunuz? Şu anda bir yanlış adım attık mı, hapi yutarız, o olur.

Lamont oturduğu kanepeden kalktı ve konuşulanlara ciddi-yetle alaka gösterdiğinin bir işareti olarak başını öne eğdi.

Yarın yargıçlar akşamdan kalma mı olacaklar? diye sordu.

Hayır, dedi Orlick.

Bence idam kararının okunma vakti geldi.

Jüriye yetirince kanıt sunuldu mu sizce?

Bal gibi de sunuldu, dedi Shanahan. Bu kadar konuşma yeter. İş bu gece efendi gibi bitir de, huzur içinde gidip yatalım. Vallahi, ona bizi iş üstünde yakalama fırsatı verirsek. . . .

İş bir çırpıda halletmek lazım, dedi Lamont, bunu da en kıyak şekilde yapacak şey usturadır.

Kendisine adil davranılmadığından şikâyet edemez, dedi Furriskey. Adil bir yargılama oldu, jüri de kendi imalatıydı zaten. Bence vakit tamamdır.

Herifi avluya çıkarmanın vakti geldi, dedi Shanahan.

Usturayla yarım dakkalık bir mesai yaptık mı, iş tamamdır, dedi Lamont.

Atılacak adımın öneminin farkında olduğunuz sürece, dedi Orlick, benim için hava hoş. Umarım bize bir şey olmaz. Yani, daha önce bu tür bir şey yapıldığını zannetmiyorum.

Bu kadar mahkeme tantanası yeter zaten, dedi Shanahan.

Dostlar alışverişte görsün diye bir tanık daha çağıracağız, dedi Orlick, sonra işe koyuluruz.

Bu planı herkes kabul etti; Bay Shanahan bu durumu fırsat bilerek Bay O. Trellis'in yazarlar âlemindeki itibarına hiç düşünmeden şapka çıkardı.

Bütün tayfa önceki pozisyonlarını aldı ve kitap kapatıldığı sayfadan tekrar açıldı.

Kitabın sondan üçüncü sonu. Biyografik hatıralar, son kısım: Yan kapıdan içeri girdim ve gri paltomu taş merdivenlerin altında, gölgede kalan kancaya astım. Daha sonra, final sınavımı övgüye değer bir takdir derecesiyle geçmiş olduğum gerçeğini aklımda evirip çevirerek düşünceli bir edayla, aheste aheste yukarı çıktım. Aklımın hafiften coştüğunun farkındaydım. Holden geçerken yemek odasının kapısı açıldı ve amcam kapı aralığından kafasını uzattı.

Seninle biraz konuşmak istiyorum, dedi.

İki dakikaya geliyorum, diye cevap verdim.

Amcamın evde oluşu beni şaşırtmıştı. Amcamın o akşam haletiruhiyesinin nasıl olduğunu tam kavrayamadan sesi kesildi ve başı gözden kayboldu. Odama doğru ilerledim ve kendimi yatağımın yumuşacık döşeğine bıraktım; çalışkanlığımı ve ırfanımı düşünerek bu ılık düşünceyi yudum yudum soğuruyordum aklımda hâlâ. . . . Pek çok aday oldukça parlak bir zekâyâ sahip olduklarını göstermiş olsalar da, çok azı takdir derecesine layık olabilmişti. Bu düşünce yüreğime su serpti ve beni coşturdu. Kafamın içinde bir ses duydum. Söylesene, hiç kitap kapağı açıyor musun? Aşağıya inmekte gecikirsem, bu sorunun yan-ğınına körükle gitmiş olacaktım. Raftan bir cilt aldım ve ağır ağır, dikkatle okuyarak kitaptaki bir sürü dipnotu ve pasajı elden geçirdim.

Bahsedilen metinler, "Sanatlara ve Doğal Bilimlere Genel Bakış" serisinin otuz birinci cildinden bir alıntı:

Tütün Kullanımının Ahlâki Etkileri: Tütünün, ahlâki duyarlılığı köreltmek, vicdanı sağırlandırmak ve gerçek bir Hıristiyan beyefendisinin alamet-i fârikası olan düşünce ve duygu inceliğini bozmak suretiyle kişilik üzerinde vahim etkileri olduğu su götürmez bir gerçektir. Bu etki, bekleneyeği üzere, karakterinin hamuru henüz yoğrulmaktayken tütün kullanmaya başlayan gençlerde, bu alışkanlığı daha ileri yaşlarda edinen kişilere nazaran çok daha net görülür; gerçi ileri yaştakilerde bu durum ekseriye kabak gibi ortadadır. Tütün kullanımının kişiyi en rezil günahlara sevk eden bir sıçrama tahtası olduğuna şüphe yoktur. Bu günah nadiren tek başına var olur. Buna ekseriye küfür ve ahlâk değerlerinin laçkalaşması eşlik eder ve bu da kişiyi doğrudan alkollü içeceklere yönlendirir. Tütün aslında ifratın en güçlü müttefikidir; itidal davasının başını çekenlerin bu gerçeğin farkına varılmasının önemini görmeye başlamaları ve itidalle ilgili yapılan bütün çalışmalarda bunu temel ilke ilan etmiş olmaları, itidal davası için son derece müspet bir alamettir. Diğer paragrafların başlıkları: Tütünün Mahiyeti; Tütünün Zehirli Etkileri; Neden Bütün Sigara İçenler Tütün Zehirlenmesinden Ölmezler?; Tütünün Kan Üzerindeki Etkileri; Tütün Hastalıklara Davetiye Çıkarır; Sigara İçenlerde Boğaz Ağrısı; Tütün ve Verem; Tütün Kalp Hastalığına Sebep Olur; Tütün ve Hazımsızlık; Tütün Kansere Sebep Olur; Tütün Felci; Tütün Deliliğe Sebep Olur.

Çay İçmenin Ahlâki Etkileri. Uzun süreli çay tüketiminin karakter üzerinde belirgin etkileri vardır. Bu durum şimdiye dek o kadar sık görülmüş ve zikredilmiştir ki ayrıca ispata lüzum yoktur. Her büyük yardım kurumunda – özellikle de ihtiyarların bakıldığı kurumlarda – çayyaş tipleri vardır. Bu kişilerde görülen belirtiler genellikle asabiyet, kas titremesi ve uykusuzluktur. Aşağıda,

gözlenen vakalardan biri hakkında tutulan kaydı okuyacaksınız. Şahısta hemen ortaya çıkan etkiler şu şekildedir: Yaklaşık on dakika içinde yüz kıpkırmızı oldu, bütün vücudu ateş bastı ve oksijeni az dağ tepelerinde meydana gelene benzer şekilde, bir tür zihin sarhoşluğu gelişti. Adam kendini bahtiyar ve coşkulu hissediyor; bütün dertleri ve tasaları uçup gitti; her şey ona renkli ve neşeli görünüyor; vücudu kuş gibi hafif ve esnek sanki; zihni açık; fikirleri hayat dolu, bitmek bilmiyor ve su gibi akıyor kelimelere. Bir saatlik çay içmenin sonunda hafif bir reaksiyon baş gösteriyor; biraz baş ağrısı başlıyor; yüz, özellikle de kararan gözlerinin çevresi kırış kırış ve pörsük bir hal alıyor. İki saatin sonunda bu reaksiyon iyiden iyiye belirginleşiyor; yüzün kızarması ve ateş basması hali geçti; eller ve ayaklar buz gibi; ruhsal depresyonun eşlik ettiği bir sinir titremesi geçiriyor. Şu anda sinirleri öyle zayıf ki en ufak ses onu ürkütüyor; tam bir huzursuzluk hali yaşıyor; ruhsal durumu nedeniyle ne yürüyebiliyor ne de oturabiliyor; tam bir kasvete gömüldü. Her daim bol bol ve sık sık işiyor; geçirme, ağızda acılık ve bunun gibi belli bazı hazımsızlık belirtileri de mevcut. Ruhsal durumu pek acayip. Başına her an bir kaza gelebileceği endişesiyle yaşıyor; omnibüstayken bir çarpışma olacağından korkuyor; caddede karşıdan karşıya geçerken, gelip geçen arabalarının onu ezeceği korkusuna kapılıyor; kaldırımda yürürken, bir işaret levhasının düşmesinden korkuyor yahut bir tuğlanın düşüp canını alacağını düşünerek evlerin saçaklarını izliyor; karşısına çıkan her köpeğin baldırlarını ısıracağı vesvesesiyle, bu tür bir saldırıya karşı kendini korumak için her türlü havada yanında bir şemsiye taşıyor. Yukarıdaki alıntının sonu.

Adı geçen eser, bir alıntı daha, William Falconer'in "Deniz Kazası" adlı şiirinin incelemesi: 1. Deniz yolculuğuna retrospektif bir bakış. Mevsimin tasviri. 2. Kaptanın ve idaresindeki Albert,

Rodmond ve Arion isimli mürettebatın karakterleri. Gemi sahibinin oğlu Palemon. Palemon'un Albert'in kızı Anna'yla ilişkisi. 3. Öğle vakti. Palemon'un geçmişi. 4. Günbatımı. Geceyarısı. Arion'un rüyası. Geceyarısı yelkenler fora. Sabah. Güneşin azimutunun tayini. Kıyıdaki yerlilerin gözünden geminin alımlı sureti.

II. Kanto. 1. Kıyıdan ayrılırkenki izlenimler. 2. Lütufkâr rüzgâr. Sağanak. Ölen yunuslar. Rüzgâr kuvvetleniyor. Gemi kıyı boyunca süratle ilerliyor. Gabya yelkenler açıldı. Ana yelken parçalandı. Gemi dayanıyor; rüzgâr yine dönüyor. Bir ana yelken daha yerinden çıktı, düzeltildi. Domuzbalıkları. 3. Gemi Kandiye'den çıkışta takip ettiği rotadan saptı. Şiddetli bora. Gabya yelkenler toplandı. Babafingo serenleri indirildi. Deniz çok dalgalı. Gözdağı veren günbatımı. Ana yelkeni indirme şekli konusunda fikir ayrılığı. Alt yelkenler fora. Dört denizci yelkenin rüzgâraltı kısmındaki ana seren direğinin ucundan düşüp kayboldu. Kaptanın ve arkadaşlarının, rüzgârlı bir kıyıya yaklaşıyor olmalarından duydukları endişe. Mizina yelkeni fora. Heybetli dalgalar güverteyi dövüyor; bunun neticeleri. Gemi çaresizlik içinde şiddetle çalkalanıyor. Savaş topları denize atıldı. Havanın kasvetli görüntüsü. Dalgalar çok yüksek ve tehlikeli. Fırtınada çakan yıldırım. Tulumbaların başındaki mürettebatın bitap düşmesi. Geminin durumunun Falconera adası yakınlarında kritik bir hal alması. Mürettebatın istişare ve çözümleri. Albert'in konuşması ve önerisi; göklere yakarışı. Pupa yelken gitmek üzere verilen emir. Veledebarka açıldı ve parçalandı. Gemin baş tarafındaki serenler prasya edildi. Mizina direği kesildi.

III. Kanto. 1. İnsanlığın uygarlık serüveninde şiirin faydalı etkisi. Yazarın mahcubiyeti. 2. Mizina direğinin enkazının kaldırılması. Gemi kendini rüzgârın önüne atıyor – feci çalkalanıyor. Mürettebatın farklı görevleri. Falconera adasının görülmesi. 3.

Yunanistan'ın kadim çağlarda nam salmış komşu milletlerine yapılan kısa yolculuklar. Atina. Sokrat, Platon, Aristides, Solon, Korint – mimarisi. Sparta. Leonidas. Serhas'ın istilası. Lykurgos. Epaminondas. Spartalıların şimdiki durumu. Arkadya. Evvelki saadeti, bereketi. Şimdiki kederi, köleliğin etkisi. İthaka. Ulysses ve Penelope. Argos ve Miken. Agamemnon. Makronisi. Lemnos. Vulkan. Delos. Apollo ve Diana. Troya. Sestos. Leander ve Hero. Delphos. Apollo Tapınağı. Parnassos. İlham Perileri. 4. Konu kaldığı yerden devam ediyor. Fırtına cinlerine yakarış. Yağmur, dolu ve meteorların eşlik ettiği bir fırtına. Gecenin karanlığı, yıldırım ve gök gürlemesi. Seher. Önlerinde Aya Yorgi tepeleri uzanıyor. Gemi, büyük tehlike altında, Aya Yorgi adasını geçiyor. 5. Atina toprakları görünüyor. Dümencinin tepesine yıldırım düşüyor. Gemi, bordası üzerinde kıyıya vuruyor. Cıvadra, pruva direği ve ana gabya çubuğu sürüklenip gidiyor. Albert, Rodmond, Arion ve Palemon, pruva direğinin enkazı üzerinde canlarını kurtarmaya çalışıyorlar. Gemi parçalara ayrılıyor. Albert ve Rodmond'un ölümü. Arion karaya varıyor. Palemon'u kumsalda son nefesini verirken buluyor. Palemon'un, insaniyetli yerlilerin alıp götürdükleri Arion'a ölürken söyledikleri.

Bahsi geçen şiirden alıntı: Alçalan buğu örter loş ufku kefen gibi, Ve karartır bulutta debelenen güneşi; Işıl ısl küresinden saçılan alaz boyar kızıla, Pusla kopkoyu atmosferi baştan sona. Dümenciler imdi azimuta bakar durur, Tüm rotalar, usulen çizilmiş, ondan sorulur: Pusula yükselen şuyayı bekler pusuda, Kuadrantın gölgelerini yoklar eli kulağında; Phoebus düşey halkadan süzülürken aşağı, Kubbeyi tarayan ibre kaydırır yavaş yavaş bakışını; Umman en uzak hududunda yüzmektedir şimdi, Tanrısalları yarar titreterek denizi. İrtifa ve de mesafesi kutbun işte böyle oluşur, Sonra enlem ve eğim dediğin birbirine

kavuşur; Bundan sonra analoji kurulur artık binlerle, Sinüs üçgen üzerinde dövülür çekiçle: Manyetik sapma böyle bulunur, Açılar bilinir sade, kutupsal hakikat yerli yerine konur. *Yukarıdaki alıntının sonu.*

Kitabı kapadım ve yarısına kadar içtiğim sigaramı el çabukluğu marifetiyle söndürdüm. İşitilebilen adımlarla aşağıya inerek yemek odasının kapısını uysal, pişman bir edayla açtım. Amcama yanı başında duran Bay Corcoran eşlik ediyordu. Ateşin önünde oturuyorlardı; odaya girmemle sohbetlerini yarıda keserek çift taraflı bir sessizliğe gömüldüler.

Nasılsınız, Bay Corcoran, dedim.

Bay Corcoran elimi erkek kuvvetiyle güzelce sıkmak için ayağa kalktı.

Ah, iyi akşamlar, Efendim, dedi.

Eee, sevgili dostum, nasılsın bugün, dedi amcam. Sana söyleyeceklerim var. Gel otur şöyle.

Amcam, anlamı muğlak, kaçamak bir bakış atarak Bay Corcoran'dan tarafa döndü. Köseği alarak almak için eğildi ve korlaşmış kömürleri alt üst ederek canlandırdı. Yüzünün yan tarafında oynayan kırmızılık, aşırı bir zihinsel gayretin izlerini sergiliyordu.

Amma uzun kaldın yukarıda, dedi.

Ellerimi yıkıyordum, diye cevap verdim, hissedilir bir değişiklikten yoksun bir ses tonu kullanarak. Kirli avuçlarımı apar topar kendime doğru çevirdim.

Bay Corcoran kısa bir kahkaha attı.

Eee, hepimizin yapması gereken bir şey bu, dedi utana sıkıla, beş dakikalık mahremiyet hepimizin hakkı.

Bunu söylediğine söyleyeceğine pişman oldu, zira amcam karşılık vermek için ağzını açıp tek kelime etmedi, kömürleri evirip çevirmeye devam ediyordu.

Derslerinin durumu beni hep endişelendirmiştir, hatırlarsın, dedi amcam sonunda. Epey endişeliydim bu hususta, doğruya doğru. Derslerinden kalsaydın, zavallı babacığının yüreğine inerdi, benim içinse feci bir düş kırıklığı olurdu muhakkak.

Kendisini dinlediğimden emin olmak için durup başını bana doğru çevirdi. Kömürlerin arasında durmaksızın eşelenen köşeğinin ucunu gözlerimle takip etmeyi sürdürdüm.

Bahane de olmazdı ha, tek bir bahane bulamazdın. Rahat bir ev, bolca besleyici yiyecek, üst baş, ayakkabı, her şeyin var – istediklerin de alınıyor. Çalışmak için kocaman bir odan, bolca mürekkep ve kâğıdın var. Bunun için Tanrıya şükretmen lazım, çünkü bir sürü adam üç kuruşluk mumun ışığında, izbe odalarda sürdürüyor eğitim hayatını. Dünyada bahane bulamazdın yani.

Amcamın sorgulayan bakışlarını yüzümde hissettim yine.

Senin de bildiğin gibi, haylazlık konusunda taviz vermem. Tanrı esirgesin, tembellik kadar büyük dert yoktur şu dünyada, çünkü eninde sonunda iş nereye varır söyleyeyim, tembel bir adam arkadaşlarına, kendine ve tanışıp da haşır neşir olduğu kadın, erkek, çoluk çocuk herkese yük olur. Haylazlık akli köreltir; haylazlık iradeyi zayıflatır; haylazlık insanın içindeki düzenbaz şeytanın ekmeğine yağ sürer.

Amcamın haylazlık kelimesini tekrarlayarak farkında olmadan, genelde pekiştirme maksadıyla kullanılan bir söz sanatı icra ettiği dikkatimi çekti.

Söz sanatının adı: Anafor (yahut Epibol).

Haylazlık, bir diğer deyişle, diğer bütün kötülüklerin anası ve babasıdır.

Soran bakışlara maruz kalan Bay Corcoran, tamamen hemfikir olduğunu ifade etti.

Tabii ya, hiçbir şey yapmamayı alışkanlık haline getirmek büyük bir hatadır, dedi. Özellikle gençler buna karşı tetikte olmaları. İnsanı yavaş yavaş saran, imtina edilmesi gereken bir şey.

Veba gibi imtina edilmesi gereken bir şey, dedi amcam. Allah rahmet eylesin, babamın dediği gibi, her daim hareket halinde olacaksın – hareket halinde olacaksın ki Tanrıya yaklaşılabilesin.

Kendisi bir azizdi elbet, dedi Bay Corcoran.

Ah, hayatın sırrını bilirdi, dedi amcam, hakikaten bilirdi. Ama burada duralım biraz.

Bakışlarına neredeyse doğaüstü bir yoğunluk katarak doğrudan benden tarafa döndü; öyle ki, onunla göz göze gelmeye mecbur kaldım.

İyiliğin için sana bazen sert sözler söyledim, dedi. Tembellik ettiğin ve şu ya da bu kötü alışkanlıklar edindiğin için azarladım seni. Ama sen beni ters köşeye yatırdın, sınavından geçmişsin ve amcan elini sıkın ilk kişi olacak. Bunu yapmaktan da memnun olacak üstelik.

Elimi amcama uzatırken şaşkın şaşkın Bay Corcoran'a baktım. Yüzünü emsalsiz bir mutluluk ve keyif ifadesi sarmıştı. Çevik bir hareketle yerinden kalktı, amcamın omzunun üzerinden bana doğru eğildi; ben de mecburen elimi amcamın elinden çekmek ve samimiyetle ve tüm gücüyle sıkabilsin diye kendisine uzatmak durumunda kaldım. Amcamın ağzı kulaklarındaydı, neşeli ama anlaşılmaz bir ses çıkardı gırtlığından.

Sizi amcanız kadar iyi tanımıyorum, dedi Bay Corcoran, ama insan sarrafı olduğumu söyleyebilirim. Genelde de yanılamam. Adam gibi adamı şıp diye tanırım. Bence siz *hiç de fena değilsiniz* . . .bu büyük başarınızı canı gönülden kutlarım.

Resmi, formalite icabı tabirler kullanarak teşekkür mahiyetinde bir şeyler mırıldandım. Sessizlik olduğunda amcam işi-

tilecek şekilde kendi kendine güldü ve elindeki köşeyi şömine demirine vurdu.

Bu gece beni mahcup ettin, ne yalan söyleyeyim, dedi, benden keyiflisi yok, beyler. Zevkten dört köşe oldum.

Hamuru iyi, dedi Bay Corcoran. Hamuru iyi belli ki.

Babasının oğlu olmazdı yoksa, dedi amcam.

Sen nasıl öğrendin? diye sordum.

Aman, boşver şimdi bunu, dedi amcam, duruma uygun bir el kol hareketiyle. Eski kurtlar bir iki şey bilir haliyle. Hayatta ve ölümden senin hayal edebileceğinin ötesinde daha öyle şeyler var ki, Horatio.

Bir ağızdan kahkahalar savurdular yüzüme, ardından büründükleri kısa sessizlikte fokurdayan neşelerinin tadını çıkardılar.

Bir şey unuttuğum mu? dedi Bay Corcoran.

Ne münasebet, dedi amcam.

Elini cebine attı ve bana döndü.

Bay Corcoran'la birlikte, dedi, bu özel günün anısına ve tebriklerimizin küçük ama içten bir ifadesi olarak sana ufak bir hediye aldık. Umarız kabul edersin ve sana – belki biraz müsamahasızca – göz kulak olup iyiliğini isteyen bu iki dosttan ırak düştüğünde onları hatırlamak için takarsın.

Tekrar bir elimi alıp sıktı, diğerine de kuyumcuların kullandığı tarzda küçük siyah bir kutu tutuşturdu. Kutunun kenarları hafiften aşınmıştı, gri kumaştan veya başka bir dayanıklı malzemedan yapılma astarını ifşa ediyordu. Söz konusu nesne, belli ki elden düşmeydi.

Alman milletinin kullandığı benzer kelime: antiquarisch.

Kutunun içinde, loş ışıktaki belli belirsiz parlayan kadranın rakamlarını görebiliyordum. Kafamı kaldırdığımda, Bay

Corcoran'ın elinin manüel tebrik amacıyla içtenlikle uzandığını fark ettim.

Alışlagelmiş bir tavırla, ama ne hünerli sözler ne de kayıtsızlık sergileyerek teşekkürlerimi ifade ettim.

Aman efendim, rica ederiz, dediler.

Saati bileğime taktım ve böyle bir eşyanın epey işime yarayacağını söyledim; bu görüşüm anında doğrulandı. Çok geçmeden, canımın çay çektiğini bahane ederek odadan çıktım. Kafamı çevirip kapıya doğru baktığımda, kara bir örtüyle örtülmüş gramofonun masanın üzerinde durduğunu ve amcamın köşeyi tekrar eline almış ve dalgın ama hoşnut bir edayla ateşi seyre dalmış olduğunu gördüm.

Amcamın tasviri: Kendi halinde, iyi niyetli; acınacak kadar alçakgönüllü; büyük bir ticari firmanın sorumluluk sahibi üyesi.

Merdivenleri ağır ağır çıkarak odama yollandım. Amcam umulmadık hasletler sergilemiş, edebi temsili yahut tarifi oldukça güç bir şaşkınlık ve pişmanlık duygusu uyandırmıştı bende. Adımlarım basamaklarda duraksar gibi oldu. Odanın kapısını açtığımda, saatim beşi elli dört geçtiğini söyledi bana. Aynı esnada Angelus duasının çan sesleri çalındı kulağıma uzaktan.

Kitabın sondan ikinci sonu: Kızıl Kuğu Oteli'nde hizmetçi olarak çalışan Teresa, tepsiyi almak niyetiyle efendisinin kapısını tıklattı; hiçbir yanıt almayınca kapıyı açtı ve odanın boş olduğunu görünce şaşırdı. Efendisinin bir yere gitmiş olduğunu farz ederek, tepsiyi alıp merdiven sahanlığına koydu ve odaya çeki düzen vermek amacıyla tekrar içeri girdi. Ateşi canlandırdı ve (muhtemelen pencere açık olduğu için) yerde oraya buraya saçılmış bir sürü sayfayı alıp şömineye atarak alevleri güzelce besledi. Ne gariptir

ki, tesadüf bu ya, bunlar efendisinin yazdığı romanın sayfalarıydı, yani Furriskey ve onun sadık arkadaşlarına hayat veren ve onları hayatta tutan sayfalar. Şimdi bu sayfalar alev alev yanıyor, kıvrıla kıvrıla, döne döne kül olup kararıyor, hava akımının etkisiyle eciş bücüş oluyor, sonra sanki tanrı katına çıkar gibi bacadan yukarı yükseliyorlardı; al benekli, kırış kırış, yüksüz varlıklar telaşla semaya uçuyorlardı. Ateş kudretini kaybetti ve çökmüş kömürlerin arasına gömüldü yeniden; tam bu esnada Teresa aşağıda giriş kapısının çalındığını işitti. Aşağı indi ve efendisini içeri alarak ona beklenmedik bir memnuniyet bahşetti. Trellis'in üzerinde sanki yağmur altında kaldığı için rengi hafiften atmış bir gecelik vardı; biçare ayaklarının tabanlarına ölü yapraklar yapışmıştı. Gözleri parladı, tek kelime etmedi, Teresa'nın yanından geçip merdivenlere doğru yürüdü. Daha sonra döndü ve hafifçe öksürerek orada öylece duran Teresa'ya dik dik baktı; kadının elindeki gaz lambası uysal, asık suratına tuhaf gölgeler aksettiriyordu.

Ah, Teresa, diye mırıldandı.

Neden geceliklesiniz, Efendim? diye sordu kadın.

Hastayım, Teresa, diye mırıldandı Trellis. Çok fazla düşünüp yazdım, çok fazla çalıştım. Sinirlerim harap oldu. Berbat kâbuslar, tuhaf rüyalar gördüm, uykudayken yataktan çıkıp dolaşıyorum. Çok yorgunum. Kapıları kilitlemek lazım.

Ölüverebilirdiniz, Efendim, dedi Teresa.

Trellis sarkak sarsak lambaya uzandı ve bir el hareketiyle Teresa'nın önden çıkmasını işaret etti. Teresa basamakları çıkarırken, etekliğini kabartarak arkasında küçük bir tepecik oluşturan korsesinin kenarı, kadının kalçası inip kalkarken bir sağa bir sola hareket ediyordu. Bu tür giysilerin işlevi, endamı daha güzel göstermek, vücuttaki tutarsızlığı gizlemek ve güzelce ayar çekilmiş bir vücut yanılsaması yaratmaktır. Eğer giysi bu işlevini yerine getirirken varlığını ifşa ediyorsa, yapmaya çalıştığı şey ekseriyetle başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûmdur.

Ars est celare artem¹⁹, diye mırıldandı Trellis, bir kelime oyunu mu yapmıştı acaba, emin olamadı.

Kitabın sonu, nihai son: Kötülük çift sayı, hakikat tek sayı, ölüm ise noktadır. Bir köpek geceyarısı havlayıp tekrar uykuya çekildiğinde, orada noktayı koyar ve karanlığın muammalar silsilesini aklın dokuması üzerine eşit şekilde yığarak bu muammalara heybet katar. Ağaca tünleyen Sweeny, yer ile gök arasında ağaç dalında dertop olmuş, etrafına kulak kabartmışken hem bu vahim söyleyişi işitir hem de yandaki köyde saatleri sayan çomaların buna verdiği karşılığı. Bu çağrı tüm Erin'e yangın gibi yayılana dek bir havlamayı başka bir havlama yanıtlar. Çok geçmeden perdesini aralayıp gizlendiği yerden çıkar ay, tam yol kateder gökyüzünü baştan sona, kadim dinginliğinde şen ve asude. Dal üstündeki deli kralın gözleri yukarı çevrilmiş, beyaz bir yüzde daha da beyaz göz yuvarları, korku ve niyazla yukarı çevrilmiş. Aklı bir kabuk sadece. Hamlet deli miydi? Trellis deli miydi? Söylemesi çok zor. Açıklanması zor halüsinasyonların mı kurbanıydı? Kimse bilmiyor. Uzmanlar bile bu hayati hususlarda mutabık değiller. Mümtaz Alman nörolog Profesör Unternehmer, Claudius'un akıl hastası olduğuna işaret eder, ama dişi domuz nevrozunun tersi düşer Trellis'in payına, anasını yiyen yavru nevrozu. Diğer yandan, Sorbonne'da Akıl Hastalıkları ve Hıfzısıhha Profesörü olan Du Fernier, yazarın yatakta hijyenden yoksun yaşamasından yola çıkarak aklının giderek zayıfladığı sonucuna varmıştır. Takdir edersiniz ki, diye yazar Du Fernier, akıl sağlığı için insanın yürüyüş yapması ve yatakodasında gereğinden fazla vakit geçirmemesi önemlidir. İnsan bu sorunu ne kadar incelerse, hayranlığı o kadar artar ve bu arada bir serebral norm varsayımı

19 (ç.n.) (Lat.) [Asıl] sanat, sanatı gizlemektir.

retme olasılığı o kadar yükselir. Davranışçılık biliminin kabul gören esasları pek fayda sağlamaz gibidir. Kalıtımla da açıklanamaz, zira yazarın babası ağzına içki koymayan, alışkan, ülkesine hizmet ettiği tecrübeyle sabit Galway'li bir adamdı. Annesiyse Fermanagh'ın ırak diyarlarından, faziletli, iyi tahsil görmüş, cümle âlemin dostu bir kadındı. Ama bir budalanın kafasının içinde uçuşan bulanık düşünceleri kuşkucu parmağımızla drtklemeyi hangimiz umabiliriz? Kimi kıının camdan olduğunu sanarak, kırılacak korkusuyla kıının üstüne oturmaktan imtina eder. Ama bunun dışında, muazzam bir zihin gücü vardır ve yapılan münakaşalar süresince ayakta dikilmesine laf edilmedikçe sizi matematik ve felsefenin labirentlerinde zihinsel bir geziye çıkarabilir. Bir başkası, hiçbir koşulda sağ haricinde hiçbir yöne dönmemesi ve sadece bu yöne dönebilecek şekilde dizayn edilmiş bir bisikleti olması dışında mükemmelen kibar ve ahlaklıdır. Kimileri kafayı renklere takar ve sırf o renkteler diye kırmızı veya yeşil veya beyaz nesnelere lüzumsuz yere özel bir değer atfeder. Bazısı bir kumaşın dokumasından yahut bir nesnenin yuvarlak veya köşeli olmasından heyecan duyar ve etkilenir. Gelgelelim, dengesiz ve çileli insanların büyük bir kısmının derdi günü sayılardır. Kimisi plaka numarası yediye bölünebilen otomobillerin peşinde caddeleri arşınlar durur.  sayısına tutkun, hayatındaki herşeyi lemeler halinde yapan zavallı bir Alman vardı, yazık, herkesçe bilinir. Bu adam bir akşam evine dönmüş, her birine üçer şeker attığı  fincan çay içmiş, şahdamarına bir usturayla  kesik atmış ve ölürken karısının resmi üzerine kargacık burgacık bir yazıyla şöyle yazmış: hoşça kal, hoşça kal, hoşça kal.

*“...pek çok labirent saydım size, ama bunların hiçbirini
Flann O’Brien’in kitabı kadar karmaşık değil. (...) Ağaca
Tüneyen Sweeny yalnızca bir labirent değil: kitap, İrlanda
romanını yaratmanın pek çok olası yolu üzerine bir tartışma,
İrlanda’nın tüm stillerini örnekleyen ya da parodisini yapan
düzyazı ve nesir alıştırmalarından oluşan
bir repertuvar aynı zamanda.”*

JORGE LUIS BORGES

İrlanda kültürü hakkında alabildiğine komik bir parodi olarak da okunan *Ağaca Tüneyen Sweeny* (At Swim-Two-Birds), pinti amcasıyla birlikte Dublin’de yaşayan miskin ve derbeder bir üniversite öğrencisinin öyküsünü anlatıyor. Dublin sokaklarında aylıklık eden, fırsat buldukça kafa çeken, ahbablarıyla felsefi ve edebi konularda sohbet etmeyi seven bu genç, vaktinin çoğunu yatağında okumakla ya da romanını yazmakla geçirir. Yazmakta olduğu romanda, kendisi gibi yatağına düşkün, tuhaf mı tuhaf bir yazar olan başkarakter Trellis de bir roman yazmaktadır. Trellis’in yarattığı ve diğer yazarlardan ödünç aldığı kurgu karakterler zaman içinde kontrolden çıkıp başkaldırarak kötü yazarlığının bedelini ona fena ödetirler...

Flann O’Brien’in çılgın zekâsı ile İrlandalılara özgü hiciv ve espri anlayışının adeta dizginlerinden boşanmışçasına dans ettiği; absürd, grotesk, kara mizah, mitoloji ve en saf haliyle saçmalığın baş döndürücü bir şekilde harmanlandığı *Ağaca Tüneyen Sweeny*, tüm bunların yanı sıra, Joyce’un *Ulysses*’te yaptığı gibi benzersiz bir Dublin betimlemesi sunuyor.

“Hakiki bir mizah duygusuna sahip, gerçek bir yazar.”

JAMES JOYCE

EVEREST

www.everest yayinlari.com
#everest yayinlari
@everestkitap

